

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
ของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร
มิถุนายน 2555

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
ของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร
มิถุนายน 2555
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
ของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร
มิถุนายน 2555
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อุไรวรรณ ชินพงษ์. (2555). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ด.(การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

คณะกรรมการควบคุม: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริภา พูลสุวรรณ
ว่าที่ร้อยตรี อาจารย์ ดร.มนัส บุญประกอบ อาจารย์ ดร.ดนุชดา จามจุรี

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมบ่งชี้ของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน 2) พัฒนาและศึกษาประสิทธิผลของการใช้ รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน ด้วยการวิจัยและพัฒนา วิธีดำเนินการวิจัย มี 3 ระยะ กล่าวคือ ระยะที่ 1 ศึกษาพฤติกรรมบ่งชี้ของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน กับนักศึกษาระดับอนุปริญญาของวิทยาลัยชุมชน ชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 จากวิทยาลัยชุมชนรวม 10 แห่ง จำนวนนักศึกษา 550 คน ใช้แบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ ด้วยการนำตนเองแบบมาตราประเมินค่า (Rating Scales) 5 ระดับที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 30 ข้อ แล้วนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนเพื่อพิจารณาการเกาะกลุ่มของตัวแปรพฤติกรรมบ่งชี้ของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้และเครื่องมือประกอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ และทำการศึกษานำร่องกับนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนนราธิวาส ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 1 ห้องเรียน ระยะที่ 3 ศึกษาประสิทธิผล ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยใช้แบบแผนการทดลอง แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนซึ่งกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการจัดกระทำ (Before and After Control Group (Pretest-Posttest)) ทำการศึกษา กับนักศึกษาระดับอนุปริญญา วิทยาลัยชุมชนนราธิวาส ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 ซึ่งได้รับการสุ่มอย่างง่ายเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จำนวน 58 คน ใช้เวลาในการทดลอง 15 สัปดาห์ๆละ 3 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 45 ชั่วโมง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐานและวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (t-test Dependent, t-test Independent)

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. พฤติกรรมบ่งชี้ของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน พบว่า คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน มีองค์ประกอบ (Factor) 3 ประการ กล่าวคือ ความสามารถในการจัดการตนเอง (Self-managing) การควบคุมและตรวจสอบตนเอง (Self-monitoring) และการปรับปรุงตนเอง (Self-modifying)

2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน (ADAPSER) มี 7 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 วิเคราะห์ตนเอง (Analyzing Learner by

Themselves : A) ขั้นที่ 2 ออกแบบการเรียนรู้ (Designing a Learning Plan :D) ขั้นที่ 3 ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ (Acting Learning Activities :A) ขั้นที่ 4 นำเสนอผลการเรียนรู้ (Presenting Learning Outcome :P) ขั้นที่ 5 สังเคราะห์ความรู้ (Synthesizing Knowledge:S) ขั้นที่ 6 ตรวจสอบผลการเรียนรู้ (Evaluating Learning Outcome :E) ขั้นที่ 7 สะท้อนผลการเรียนรู้ (Reflecting Learning Outcome :R)

3. ประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน พบว่า

3.1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ในระดับมาก

3.2 ผู้เรียนกลุ่มทดลอง ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน มีค่าคะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.3 ผู้เรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน มีค่าคะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองหลังการเรียนรู้แตกต่างกับกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.4 ผู้เรียนกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองตามสภาพจริงอยู่ในระดับดี

3.5 ผู้เรียนกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มีความพึงพอใจในรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาโดยรวมพบว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองให้กับนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนต่อไปได้

A DEVELOPMENT OF LEARNING MANAGEMENT MODEL FOR DEVELOPING
SELF-DIRECTED LEARNING OF COMMUNITY COLLEGE STUDENTS

AN ABSTRACT
BY
URAIWAN CHINPONG

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Doctor of Education Degree in Curriculum Research and Development
at Srinakharinwirot University

June 2012

Uraivan Chinpong. (2012). *A Development of Learning Management Model for Developing Self-directed Learning of Community College Students*. Dissertation, Ed.D. (Curriculum Research and Development). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assist.Prof.Dr. Siriyupa Poonswan, Acting Sub Lt. Dr. Manat Boonprakob, Dr. Danulada Jamjuree.

The objectives of this research were to develop and validate the behavioral indicators for the self-directed learning of community college students and to develop and investigate the effectiveness of the learning model using for enhancing Self-directed Learning of the community college students by research and development. The research procedure consisted of 3 phases as follows : Phase 1 Develop and validate the behavioral indicators for the self – directed learning of community college students. The samples were 550 diploma students of 10 community colleges during 2011 academic year. The instrument used in this phase was self-directed learning test with five-rating scale. The questionnaire was analyzed using exploratory factor analysis. Phase 2 Creating the learning model and instruments, the suitability of which was under close scrutiny of specialists and Doing a pilot study of the learning model and instruments with one class of Narathiwat Community College, during the first semester of 2011 academic year. Phase 3 Assessing the effectiveness of the learning model by employing an experimental design, Before and After Control Group (Pretest-Posttest). The samples were 58 diploma students of Narathiwat Community College, during the second semester of 2011 academic year. The period of study lasted 15 weeks of 45 hours with 3 hours per week schedule. Data analysis was done by t-test Dependent and t-test Independent.

The results of this research revealed that:

1. The self-directed learning characteristics inventory for community college students consisted of the self-directed learning characteristics, in three aspects as follows:

1) Self-managing 2) Self-monitoring and 3) Self-modifying.

2. The learning model for enhancing Self-directed Learning of the community college students contained 7 sequential steps; 1) Analyzing Learner by Themselves: A 2) Designing a Learning Plan: D 3) Acting Learning Activities: A 4) Presenting Learning Outcome: P 5) Synthesizing Knowledge: S 6) Evaluating Learning Outcome: E and 7) Reflecting Learning Outcome: R

3. The effectiveness of the learning model for enhancing Self-directed Learning of the community college students found that :

3.1 The learning model was highly suitable for Self-directed Learning of the community college students.

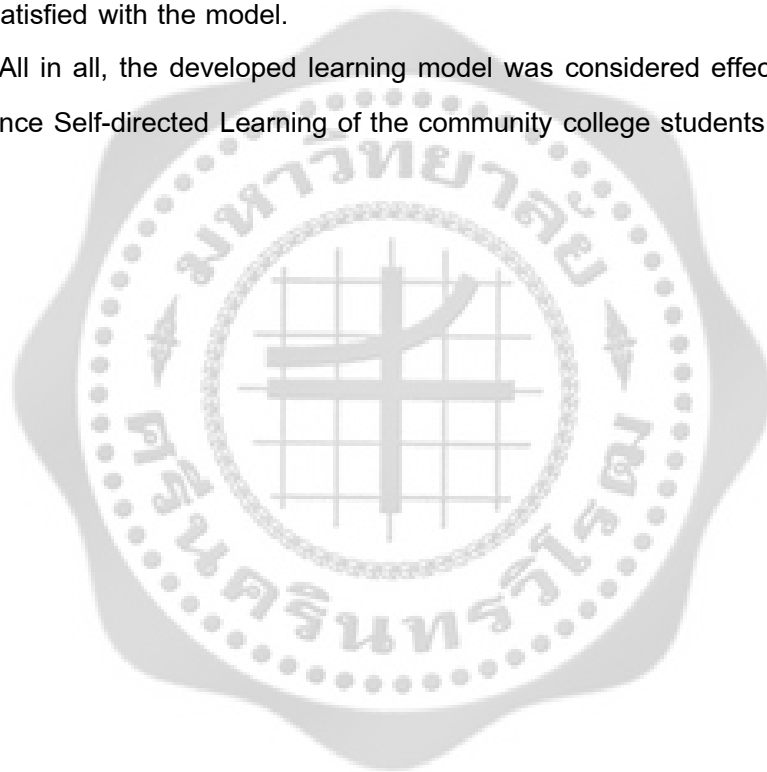
3.2 There was significantly statistical difference at .01 level in mean scores for the experimental group between before and after the experiment.

3.3 There was significantly statistical difference at .01 level in mean scores between the two groups

3.4 The students of the experimental group were evaluated by authentic assessment and their Self-directed Learning were at good level.

3.5 The students in the experiment group participating in this learning model were highly satisfied with the model.

All in all, the developed learning model was considered effective and could be used to enhance Self-directed Learning of the community college students.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง
การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
ของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน
ของ
อุไรวรรณ ชินพงษ์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2555

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริยุภา พูลสุวรรณ)

.....ประธาน
(อาจารย์ พันตรีหญิง ดร.วรรณรัตน์ ศรีกนก)

.....กรรมการ
(ว่าที่ร้อยตรี อาจารย์ ดร.มนัส บุญประกอบ)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริยุภา พูลสุวรรณ)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ดนุสดา จามจุรี)

.....กรรมการ
(ว่าที่ร้อยตรี อาจารย์ ดร.มนัส บุญประกอบ)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ดนุสดา จามจุรี)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรือโท ดร.ไพบูลย์ อ่อนมั่ง)

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย
จาก
บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดีเป็นเพราะผู้วิจัยได้รับความเมตตา กรุณาอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริยุภา พูลสุวรรณ ว่าที่ร้อยตรี อาจารย์ ดร.มนัส บุญประกอบ อาจารย์ ดร.ดนุตา จามจุรี ที่ได้เสียสละเวลาให้ความช่วยเหลือเอาใจใส่ตลอดจน ให้คำปรึกษาในการดำเนินการวิจัยเป็นอย่างดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ รองศาสตราจารย์ นรินทร์ บุญชู ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริบุญ จงวุฒิเวศย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนทรา โตบัว ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ จริยานุกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชิตพงศ์ นันทนาเนตร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพย์วิมล วงแก้วหิรัญ และ อาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา ที่ให้ความกรุณาในการตรวจสอบ องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ และความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน พร้อมให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ และขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.วิญญู อยู่ในศิล ที่ให้ความกรุณาแนะนำวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ พันตรีหญิง ดร.วรรณรัตน์ ศรีนก ที่ท่านให้ความกรุณา รับเป็นประธานกรรมการสอบปากเปล่า และขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรือโท ดร.ไพบุลย์ อ่อนมั่ง ที่ท่านได้ให้ความกรุณาเป็นกรรมการสอบปากเปล่า ทำให้ผู้วิจัยได้สำเร็จการศึกษาอย่างสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้แก่ผู้วิจัยในการศึกษาตามหลักสูตรสาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร

ขอกราบขอบพระคุณผู้บริหาร และอาจารย์วิทยาลัยชุมชนที่ให้ความอนุเคราะห์ในการพัฒนาเครื่องมืองานวิจัย และ ขอขอบคุณนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนนราธิวาส สาขาวิชาการศึกษา ปฐมวัยและสาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2554 ที่สละเวลาเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ รวมถึงเสนอแนะข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้

ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการพิจารณาทุนอุดหนุนการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ให้การสนับสนุนการทำปริญญานิพนธ์ในครั้งนี้

ท้ายที่สุดผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบุพการี พี่ๆและเพื่อนๆทุกคนที่ทำให้กำลังใจ ให้การสนับสนุน และให้ความช่วยเหลือตลอดระยะเวลาที่ศึกษาและทำงานวิจัย คุณค่าประโยชน์ใดๆ ที่เกิดจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชา แต่บิดา มารดา ตลอดจนครู อาจารย์ทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอนผู้วิจัยมาตั้งแต่เล็กจนปัจจุบัน

อุไรวรรณ ชินพงษ์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	
ภูมิหลัง.....	1
คำถามการวิจัย.....	7
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	7
ความสำคัญของการวิจัย.....	8
ขอบเขตของการวิจัย.....	8
สมมติฐานในการวิจัย.....	11
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่.....	14
ความเป็นมาของทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่.....	14
หลักสำคัญของทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ตามแนวคิดของโนลส์.....	18
ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่สู่การปฏิบัติ.....	31
กระบวนการเรียนรู้ของผู้ใหญ่.....	35
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่.....	37
แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง.....	40
ความหมายและความเป็นมาของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง.....	40
คุณลักษณะของผู้ที่มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง.....	43
รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง.....	52
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง.....	61
แนวคิดเกี่ยวกับการคิดแบบอภิमान.....	69
ความหมายของการคิดอภิमान.....	69
ความสำคัญของการคิดอภิमान.....	70
องค์ประกอบของการคิดอภิमान.....	70
การพัฒนาการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้วยการคิดอภิमान.....	76
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดอภิमान.....	77
แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินการเรียนรู้ในผู้ใหญ่.....	80
หลักสำคัญของการประเมินการเรียนรู้ในผู้ใหญ่.....	80
การประเมินตามสภาพจริง.....	82

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	92
3 วิธีดำเนินการวิจัย	
ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบพฤติกรรมบ่งชี้คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการ นำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน.....	100
ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการ เรียนรู้ด้วยการนำตนเอง.....	104
ระยะที่ 3 ประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้.....	113
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
ระยะที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ของคุณลักษณะ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน.....	119
ระยะที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน.....	128
ระยะที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาประสิทธิผลของการใช้รูปแบบการ จัดการเรียนรู้เพื่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษา วิทยาลัยชุมชน.....	132
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย.....	149
อภิปรายผล.....	152
ข้อเสนอแนะ.....	157
บรรณานุกรม.....	159
ภาคผนวก.....	170
ภาคผนวก ก.....	171
ภาคผนวก ข.....	176

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก ค.....	181
ภาคผนวก ง.....	186
ภาคผนวก จ.....	190
ภาคผนวก ฉ.....	232
ภาคผนวก ช.....	238
ภาคผนวก ซ.....	247
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	250

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงระดับของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของโกรว์ (Grow's Stages in Learning Autonomy).....	20
2 องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่.....	34
3 แสดงการวิเคราะห์คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง.....	50
4 การเปรียบเทียบขั้นตอนของรูปแบบการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของโนลส์ และของคอสต้า.....	58
5 แสดงการสังเคราะห์องค์ประกอบของการคิดอภิमान.....	75
6 แสดงความเชื่อมโยงระหว่างแนวคิดที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้.....	87
7 การดำเนินการวิจัยโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา.....	97
8 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา.....	103
9 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง.....	113
10 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามวิทยาลัยชุมชนและตามสาขาวิชา.....	119
11 ค่าสถิติพื้นฐานของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน.....	121
12 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง.....	123
13 น้ำหนักองค์ประกอบและค่าไอเกนในองค์ประกอบที่ 1.....	125
14 น้ำหนักองค์ประกอบและค่าไอเกนในองค์ประกอบที่ 2.....	126
15 น้ำหนักองค์ประกอบและค่าไอเกนในองค์ประกอบที่ 3.....	127
16 ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือวัดองค์ประกอบคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง.....	128
17 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน.....	129

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
18	ผลการประเมินความเหมาะสมของคู่มือการจัดการเรียนรู้และคู่มือ นักศึกษาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษา วิทยาลัยชุมชน โดยผู้เชี่ยวชาญ.....	130
19	ข้อมูลเบื้องต้นของผู้เรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	132
20	ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนา คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัย ชุมชน.....	133
21	ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียนกลุ่มทดลองที่ เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการ เรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนและกลุ่ม ควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง.....	134
22	ผลการประเมินคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่ได้จากการ ประเมินตามสภาพจริงของผู้เรียนกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยรูปแบบ การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำ ตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน.....	135
23	ผลการพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่ได้จากการ ประเมินตามสภาพจริงของผู้เรียนกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยรูปแบบ การจัดการเรียนรู้ฯ จำแนกตามตัวแปรเพศ สถานภาพสมรส อายุ ของผู้เรียนและอาชีพ.....	136
24	ผลการประเมินความพึงพอใจในรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนา คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัย ชุมชนของนักศึกษา.....	143
25	ผลการประเมินความเที่ยงตรงขององค์ประกอบของคุณลักษณะการ เรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน.....	182

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
26	ผลการประเมินความเที่ยงตรงของตัวบ่งชี้ ของคุณลักษณะการ เรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน.....	183
27	ผลการประเมินความเที่ยงตรงของ ของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วย การนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน.....	184
28	เมทริกซ์สัมพันธ์ระหว่างตัวแปรคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการ นำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน.....	187

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 รูปแบบความสัมพันธ์ของการชี้นำและการสนับสนุนของแพทย์.....	24
2 วงจรการเรียนรู้จากประสบการณ์ของโคลบ.....	26
3 การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ในการปฏิบัติ.....	29
4 กระบวนการควบคุมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่.....	36
5 กระบวนการเรียนรู้จากทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ในการพัฒนา คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง.....	40
6 ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและรูปแบบการเน้นความ รับผิดชอบส่วนบุคคล.....	45
7 มิตีของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองตามแนวคิดของแกร์ริสัน.....	49
8 รูปแบบการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอย่างต่อเนื่อง.....	57
9 การสะท้อนผลจากวงจรการเรียนรู้ของโคลบ.....	60
10 กรอบแนวคิดในการกำหนดกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนา คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง.....	68
11 ความสัมพันธ์ของการคิดอภิमानและการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง...	79
12 ความสัมพันธ์ของการคิดอภิमानในรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อ พัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง.....	80
13 วงจรการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน.....	90
14 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	92
15 ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง.....	95
16 วงจรการเรียนรู้.....	115
17 กราฟแสดงผลการพัฒนาระดับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นราย หน่วย.....	135
18 กราฟแสดงค่าเฉลี่ยคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่ได้ จากการประเมินตามสภาพจริงของกลุ่มทดลองเปรียบเทียบ ระหว่างเพศ.....	137

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ		หน้า
19	กราฟแสดงค่าเฉลี่ยคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่ได้จากการประเมินตามสภาพจริงของกลุ่มทดลองเปรียบเทียบระหว่างสถานภาพการสมรส.....	137
20	กราฟแสดงค่าเฉลี่ยคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่ได้จากการประเมินตามสภาพจริงของกลุ่มทดลองเปรียบเทียบระหว่างอายุของผู้เรียน.....	138
21	กราฟแสดงค่าเฉลี่ยคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่ได้จากการประเมินตามสภาพจริงของกลุ่มทดลองเปรียบเทียบระหว่างอาชีพของผู้เรียน.....	138
22	ความเชื่อมโยงระหว่างขั้นตอนการเรียนรู้และคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง.....	153

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

เจตนารมณ์สำคัญของการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถที่จะเรียนรู้ได้และถือว่าผู้เรียนสามารถพัฒนาตนตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ทั้งนี้โดยมุ่งหวังว่าจะนำไปสู่การพัฒนาคนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม เป็นผู้มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2551: 1) ดังนั้นนโยบายการปฏิรูปการศึกษาจึงมีสาระสำคัญอันหนึ่งกล่าวคือ การจัดการศึกษาต้องให้ความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนให้สามารถพึ่งตนเองในการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยในมาตรา 7 และ 8 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดสาระสำคัญไว้ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546: 5)

มาตรา 7 กระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพ กฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 8 การจัดการศึกษาให้ยึดหลักดังนี้

- (1) เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน
- (2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
- (3) พัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

จากความมุ่งหมายและหลักการในการจัดการศึกษาตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษาพบว่าให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดให้จัดการศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน โดยนักการศึกษาหลายท่านได้พิจารณาว่า “การศึกษาตลอดชีวิต” เป็นการศึกษาที่ผสมผสานใน 2 มิติ กล่าวคือ มิติที่ 1 เป็นการพิจารณาในแนวตั้งว่าการศึกษามีความจำเป็นแก่บุคคลในทุกช่วงชีวิตตั้งแต่เกิดจนตายไม่เฉพาะเมื่อบุคคลอยู่ในวัยเรียนเท่านั้น

มิติที่ 2 เป็นการพิจารณาในแนวนอนว่าการศึกษาลดชีวิตเป็นสิ่งเชื่อมโยงกัน การศึกษาหรือการเรียนรู้จึงควรผสมผสานกลมกลืนเข้ากับการดำเนินชีวิต นั่นคือการผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (สุมาลี สังข์ศรี. 2544: 2) ประกอบกับในปัจจุบันเกิดปรากฏการณ์ทางสังคมที่ประกอบขึ้นด้วยหลายปัจจัย ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกอย่างรวดเร็ว ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการสื่อสารทำให้มิติของเวลา พื้นที่ และระยะทางไม่เป็นอุปสรรคต่อการติดต่อ สื่อสาร การเรียนรู้ของคนก็เปลี่ยนไป ผู้เรียนสามารถเรียนรู้สิ่งรอบตัวได้จากหลากหลายแหล่ง หลายช่องทาง ถือเป็นจัดการเรียนรู้ที่ผสมกลมกลืนไปกับการดำเนินชีวิต บุคคลต้องมีอิสระในการเลือกที่จะต้องเรียนรู้ เลือกวิธีเรียนที่เหมาะสมกับความสามารถของตนเอง ดังนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่บุคคลจะต้องสามารถพึ่งตนเองได้ในการแสวงหาความรู้ กล่าวคือ บุคคลจะต้องมีทักษะในการแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง การศึกษาลดชีวิตจึงจะเกิดขึ้นได้กับบุคคลนั้น อย่างไรก็ตามระบบการศึกษาในประเทศไทยก็ยังมีข้อจำกัดด้วยระบบการศึกษาเดิมที่ทำให้ประชาชนได้รับโอกาสการเรียนรู้ไม่เท่าเทียมกัน โดยเฉพาะผู้ยากจน ผู้อยู่ในชนบท ยังเป็นผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา ดังนั้นจึงจำเป็นต้องปรับระบบการศึกษาเพื่อที่จะเอื้อโอกาสให้แก่ผู้ยากจน ผู้ด้อยโอกาส ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากในสังคมไทยถึงแม้เขาจะพ้นวัยเรียน สูงอายุ หรือประกอบอาชีพแล้วก็ตาม เพื่อให้เขาได้มีโอกาสเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตและจะปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมั่นคงขึ้น (สุมาลี สังข์ศรี. 2551: 6)

วิทยาลัยชุมชนเป็นสถาบันการศึกษาที่จัดตั้งขึ้นมาบนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า “บุคคลทุกคนมีศักยภาพอยู่ในตัว ถ้าเขามีโอกาสและได้รับคำแนะนำในทางที่ถูกต้องเหมาะสม เขาจะสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ และเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่ายิ่งต่อชุมชนและสังคม วิทยาลัยชุมชนจึงเปิดประตูสำหรับทุกคนที่ต้องการเข้าเรียน” (สำนักบริหารงานวิทยาลัยชุมชน. 2551: 1) วิทยาลัยชุมชนเป็นสถานศึกษาในกำกับของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษามีพันธกิจหลัก 3 ประการ คือ 1) พันธกิจด้านการสอน ประกอบด้วยหลักสูตรอนุปริญญาหรือหลักสูตร 2 ปีแรกของระดับอุดมศึกษา ทั้งสายวิชาการและวิชาชีพเพื่อการถ่ายโอนไปศึกษาต่อระดับปริญญาหรือเพื่อประกอบอาชีพ และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพและวิชาชีพชั้นสูง ที่เน้นความรู้ ทักษะ และสมรรถนะเพื่อการประกอบอาชีพ 2) พันธกิจด้านการฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้นเพื่อพัฒนาอาชีพ และเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้วยการสอนที่ครบวงจรทั้งการตลาด เทคโนโลยีและการจัดการ และ 3) พันธกิจด้านการสอนปรับพื้นฐาน เพื่อเสริมความรู้ให้ผู้เรียนมีความพร้อมก่อนเข้าเรียนในหลักสูตรอนุปริญญา กลุ่มเป้าหมายผู้เรียนของวิทยาลัยชุมชนส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ขาดโอกาสทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ไม่สามารถเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาที่มีอยู่ในปัจจุบัน ด้วยสาเหตุความไม่พร้อมด้านต่างๆ เช่น ขาดความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจ ผู้ที่อยู่ในวัยเรียนที่พลาดโอกาสศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาและผู้อยู่ในวัยแรงงานที่จำเป็นต้องทำงานในเวลา และใช้เวลานอกเวลางานในการศึกษาต่อ ผู้เรียนในวิทยาลัยชุมชนจึงประกอบไปด้วยกลุ่มผู้เรียนที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ที่มีความหลากหลายทั้งด้านวัย อาชีพ และระดับความรู้พื้นฐานเนื่องจากคุณสมบัติของผู้เข้าศึกษา

ในวิทยาลัยชุมชนกำหนดให้เป็นผู้ที่จบการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ผู้เรียนในวิทยาลัยชุมชนจึงประกอบไปด้วยผู้เรียนที่มีวุฒิการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6) ทั้งในระบบโรงเรียนและการศึกษานอกโรงเรียน รวมทั้งผู้เรียนที่มีวุฒิการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

การจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัยชุมชนจึงคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามศักยภาพของตนซึ่งสอดคล้องกับสาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ตามมาตรา 22 และ 24(1) ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546: 11-12)

มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังต่อไปนี้

1. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

อย่างไรก็ตามการจัดการเรียนรู้ในหลักสูตรอนุปริญญาในวิทยาลัยชุมชนที่ผ่านมาประสบปัญหาหลายด้าน อาทิเช่น ปัญหาการขาดแคลนอาจารย์ผู้สอน ปัญหาพื้นฐานความรู้ของนักศึกษาไม่เพียงพอต่อการเรียนในระดับอุดมศึกษา ปัญหาการออกกลางคัน (Drop-out) ของนักศึกษา ซึ่งในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 ได้มีการสำรวจจำนวนนักศึกษาที่ออกกลางคันของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนทั่วประเทศ พบว่า นักศึกษาออกกลางคัน ร้อยละ 20 ของนักศึกษาที่เข้าเรียนในปีการศึกษานั้น ซึ่งรวมถึงวิทยาลัยชุมชนนราธิวาสที่ผู้วิจัยปฏิบัติงานอยู่ก็ประสบปัญหาการลาออกกลางคันของนักศึกษาเช่นกัน ผลการศึกษาถึงสาเหตุการออกกลางคันของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนนราธิวาสในปีการศึกษา 2551 พบว่ามีปัญหาด้านความพร้อมในการเรียนของนักศึกษาและด้านความรู้ความสามารถของนักศึกษา และนักศึกษาขาดทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง (วิทยาลัยชุมชนนราธิวาส. 2551: 52) และจากการสะท้อนความคิดเห็นในเวทีเสวนาการเรียนรู้เพื่อความเป็นไทได้กล่าวถึงปัญหาของอุดมศึกษาไทยที่มุ่งเน้นผลิตบัณฑิตที่ขาดคุณภาพการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-directed Learning) ด้วยแนวคิดที่ว่าการศึกษาคือการลงทุนให้ได้ผลประโยชน์ตอบแทนและมีสถานะทางสังคมที่ได้เปรียบ ทำให้บัณฑิตไม่สามารถเป็นผู้นำของสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี จึงต้องมีการใคร่ครวญและแสวงหาแนวคิดใหม่ที่จะเปลี่ยนแปลงอุดมศึกษาไทยให้ออกจากกรอบแนวคิดเดิมโดยเริ่มเปลี่ยนแปลงวิธีการหรือกระบวนการจัดการเรียนรู้ (ประภาภัทร นิยม. 2553: 27) ประกอบกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552 ระดับที่ 1 อนุปริญญา (3 ปี)

ในมาตรฐานผลการเรียนรู้แต่ละด้านของคุณวุฒิด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ที่กำหนดให้ผู้เรียน สามารถคิดและแสดงออกได้อย่างเสรี มีปฏิสัมพันธ์อย่างสร้างสรรค์ในกลุ่มทำงานที่มีจุดมุ่งหมายร่วมกัน มีภาวะผู้นำในกลุ่มขนาดเล็ก และความรับผิดชอบในภาระที่ได้รับมอบหมาย สามารถค้นหาข้อบกพร่องในความรู้และทักษะของตนเอง มีการวางแผนและดำเนินการเพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. 2552: 9) ซึ่งสอดคล้องกับ วิทยากร เชียงกูล (2549: 92) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้หรือการศึกษาไม่ใช่แค่ท่องจำข้อมูลตามคำบรรยาย/ตำรา และการฝึกทักษะในเชิงเลียนแบบ เพราะในสถานการณ์ชีวิตจริงของคนเราในสังคมนั้นมีปัจจัยแปรผันต่าง ๆ มากมายเกิดขึ้นและสถานการณ์ที่มีอิทธิพลต่อชีวิตของเรา และสังคมที่เราอาศัยอยู่นั้นเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ข้อมูลที่เราจำได้หรือทักษะในเชิงเลียนแบบจึงอาจล้าสมัยหรือไม่อาจใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เกิดจากการที่ผู้เรียน มีความคิดริเริ่มที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งเป็นวิธีการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ได้แก่ การเป็นผู้ริเริ่มการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีความรับผิดชอบ ต้องการเรียนในสิ่งที่ตนเห็นแล้วว่ามีประโยชน์ แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองยังสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ของกลุ่มมนุษยนิยมที่เน้นเสรีภาพ และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ โดยเชื่อว่ามนุษย์มีธรรมชาติเป็นคนดี มีเสรีภาพ มีความเป็นปัจเจกชน และมีศักยภาพในการพัฒนาตนเองได้อย่างไม่มีขีดจำกัด (สุนทรา โตบัว. 2546: 24 – 26) ประกอบกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นคุณลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการศึกษาลดชีวิตจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน เพื่อช่วยให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีความสุข เป็นทั้งคนเก่ง และคนดี พร้อมทั้งมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ได้ตลอดชีวิตนอกเหนือจากการเรียนในระบบโรงเรียน เนื่องจากในปัจจุบันเป็นยุคเทคโนโลยีสารสนเทศซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้ที่มีลักษณะ คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น สามารถรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและเป็นผู้ที่มีคุณภาพของชุมชนและองค์กร ผู้เรียนจำเป็นต้องมีทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองสามารถค้นหาหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (รุ่งอรุณ ไสยโสภณ. 2549: 7; วิทยากร เชียงกูล. 2549: 68)

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมีพื้นฐานมาจากแนวคิดทฤษฎีสรคานิยม (Constructivism) ที่เน้นให้ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์ความรู้ขึ้นได้ด้วยตนเอง ซึ่งเปียเจ (Piaget) เป็นผู้เสนอแนวคิดดังกล่าว ตามทฤษฎีนี้การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสติปัญญาของบุคคลในการสร้างความรู้และความหมายของสิ่งต่าง ๆ ที่ตนได้รับ ผ่านกระบวนการซึมซับ (Assimilation) คือ การนำข้อมูลหรือความรู้ใหม่ที่ได้รับไปเชื่อมโยงอย่างกลมกลืนกับโครงสร้างความรู้ที่ตนมีอยู่ และการปรับกระบวนการรู้คิด (Accommodation) คือ การคิดค้นหาวิธีการต่าง ๆ มาใช้ในการสร้างความเข้าใจจนเกิดเป็น

ความรู้ที่มีความหมายต่อตนเอง ดังนั้นการเรียนรู้จึงเป็นกระบวนการภายในที่แต่ละบุคคลต้องเป็นผู้สร้างด้วยตนเอง และสามารถทำได้ดียิ่งขึ้น หากได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากผู้อื่น ซึ่งต่อมา วีก็อตสกี (Vygotsky) นักจิตวิทยาชาวรัสเซียได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการทางเชาว์ปัญญาของเปียเจ และได้อธิบายเพิ่มเติมว่ามนุษย์ได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมตั้งแต่แรกเกิด ซึ่งนอกจากสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติแล้วยังมีสิ่งแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรมที่แต่ละสังคมสร้างขึ้น สถาบันสังคมต่างเริ่มตั้งแต่สถาบันครอบครัวจะมีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางเชาว์ปัญญาของแต่ละบุคคล ดังนั้นสิ่งต่างๆ ในโลกนี้จึงไม่มีความหมายที่ถูกต้องหรือเป็นจริงที่สุด แต่ขึ้นอยู่กับให้ความหมายของแต่ละคนซึ่งเกิดจากความคิด จากประสบการณ์ ด้วยเหตุนี้ วีก็อตสกี จึงเน้นความสำคัญของความแตกต่างระหว่างบุคคล และการให้ความช่วยเหลือผู้เรียนเพื่อให้เกิดความก้าวหน้าจากระดับพัฒนาการที่เป็นอยู่ไปถึงระดับพัฒนาการที่ผู้เรียนมีศักยภาพจะไปถึงได้ (ราชบัณฑิตยสถาน. 2551: 88; ทิศนา แคมมณี. 2552: 91-92)

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองกับทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ มีข้อตกลงเบื้องต้น (Assumption) ที่สอดคล้องกับคุณลักษณะของผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่เป็นอย่างดี ซึ่งจะทำให้การเรียนรู้ของผู้ใหญ่เป็นไปอย่างมีความหมาย (Meaningful) ใช้ประโยชน์ได้จริง (ชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ. 2552 :7) โดยทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่มีหลักการเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ว่า 1) การเรียนรู้ของผู้ใหญ่เกิดจากความต้องการและความสนใจของตนเองในการเรียนรู้ 2) ผู้ใหญ่มุ่งที่จะให้การเรียนรู้เกิดประโยชน์กับชีวิตจริง ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ควรใช้สถานการณ์จริงในชีวิตเป็นเนื้อหาของการเรียนรู้ 3) ทรัพยากรที่ดีที่สุดในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ คือประสบการณ์ ดังนั้นหลักในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ คือ การวิเคราะห์จากประสบการณ์ของตนเอง 4) ผู้ใหญ่มีความต้องการที่จะนำตนเอง (Self-directing) ดังนั้น บทบาทของผู้สอนควรจะเป็นการเข้าร่วมกระบวนการสืบสอบ (Mutual inquiry) กับผู้เรียนผู้ใหญ่มากกว่าถ่ายทอดและประเมินความรู้ และ 5) ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Differences) ของผู้ใหญ่เพิ่มมากขึ้นตามอายุ ดังนั้นการจัดการศึกษาให้แก่ผู้ใหญ่ควรคำนึงถึงความแตกต่างของแบบการเรียนรู้ (Learning Styles) เวลา สถานที่ และระยะเวลาในการเรียนรู้ 6) แรงจูงใจ (Motivation) ผู้ใหญ่ตอบสนองต่อแรงจูงใจภายนอกและแรงจูงใจภายใน (Knowles, Holton, Swanson. 1998: 40; 2005: 39-40) ซึ่งสอดคล้องกับพอดเทอร์ฟิลด์ (Porterfield. 2004: 4) ที่ได้กล่าวไว้ว่าทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่และการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นแนวทางการสอนที่จะนำไปสู่การสอนที่มีประสิทธิภาพ ถึงแม้ว่าทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่จะไม่ได้ใช้กันอย่างแพร่หลายทั่วไป แต่การจัดการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ควรนำทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ไปใช้ในการจัดการศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยเปิด ภาครัฐกิจ ภาคอุตสาหกรรม ภาคเกษตรกรรม และการสาธารณสุข และวิทยาลัยชุมชน ซึ่งจากข้อมูลสถานภาพนักศึกษาของวิทยาลัยชุมชนในประเทศไทย พบว่านักศึกษามหาวิทยาลัยชุมชนมีอายุระหว่าง 18-71 ปีและมีงานทำอยู่แล้วก่อนเข้าศึกษาร้อยละ 88 (สำนักบริหารงานวิทยาลัยชุมชน. 2551: 29) จากแนวคิดดังกล่าวการจัดการเรียนรู้ให้แก่นักศึกษา

วิทยาลัยชุมชนซึ่งอยู่ในช่วงวัยผู้ใหญ่ จึงจำเป็นต้องใช้หลักการจากทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่มาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

สำหรับสภาพการจัดการเรียนรู้ในวิทยาลัยชุมชนที่ผ่านมา พบว่ามีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายวิธี เช่น การบรรยาย การเชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องมาบรรยาย การจัดกิจกรรมกลุ่ม การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง แต่เนื่องจากนักศึกษาของวิทยาลัยชุมชนส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีอายุระหว่าง 30–45 ปี การที่นักศึกษาจะมานั่งเรียนอยู่แต่ในห้องสี่เหลี่ยมตลอดเวลาเป็นการคับข้องใจพอสมควร บางคนมีภาระทางครอบครัวจึงทำให้มีเวลาเรียนในชั้นเรียนน้อย ดังนั้นการค้นคว้าด้วยตนเองของนักศึกษา จึงมีความคาดหวังว่าจะส่งผลต่อการเรียนของผู้เรียนมากกว่าการเรียนรู้ด้วยวิธีอื่นๆ (รัชนิพร สายแวว. 2549: 80-81; สุทัศนัยน์ ขอมธิดา. 2552: 106) ทั้งนี้การค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองที่เป็นระบบและถูกวิธีจะช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนได้ ประกอบกับจากงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในการพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง พบว่าการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้สามารถพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนได้ โดยผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ตนเองตั้งเป้าหมายในการเรียน เลือกใช้ กลยุทธ์ในการเรียน รู้จักเลือกแหล่งเรียนรู้ ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองการทำงานอย่างเป็นระบบ และสามารถประเมินผลการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองรวมถึงสามารถสร้างความรู้ ขยายความรู้ให้กว้างและลึกมากกว่าเดิมได้ด้วยตนเอง (อิสริยา ทองงาม. 2545; สุนทรา โตบัว. 2546; วิบูลย์ลักษณ์ ปริยวาศกุล. 2547) การใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้จึงเป็นวิธีการที่เหมาะสมในการพัฒนาผู้เรียนให้สามารถค้นคว้าและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

สำหรับแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง นั้นเริ่มจากผู้เรียนควรวิเคราะห์ความต้องการของตนเองที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่ตนสนใจ เพื่อนำมากำหนดเป็นจุดมุ่งหมาย ในการวางแผนการเรียนรู้ของตนเองอย่างเป็นระบบ รู้จักแสวงหาความรู้จากแหล่งความรู้ต่างๆ และประเมินตนเองอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง (Knowles. 1975; คณาพร คมสัน. 2540: 4; อนิรุทธ์ สติมัน. 2550: 37; นัตตา อังสุวาทย์. 2550: 16) ดังนั้นการพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จึงจำเป็นต้องพัฒนาใน 3 มิติ กล่าวคือ 1) การจัดการตนเอง (Self-management) เป็นการใช้ข้อมูลและจากประสบการณ์ที่ผ่านมาวางแผนกลยุทธ์เพื่อให้ได้มาซึ่งผลลัพธ์ของสิ่งที่คาดหวัง ระบุตัวชี้วัดความสำเร็จคือการกระทำแนวทางปฏิบัติที่ทำให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย 2) การตรวจสอบตนเอง (Self-monitoring) เป็นการตรวจสอบว่ากระบวนการรู้คิดและกระบวนการกระทำจากแผนกลยุทธ์ที่วางไว้ประสบผลสำเร็จหรือไม่ ควรตัดสินใจกระทำตามแผนกลยุทธ์เดิมหรือปรับปรุงใหม่ 3) การปรับปรุงตนเอง (Self-modifying) เป็นการสะท้อนผลจากการประเมิน การวิเคราะห์และสร้างความหมายจากประสบการณ์ แล้วประยุกต์การเรียนรู้ไปสู่การกระทำในอนาคต (Knowles, Holton, Swanson. 1998; 2005 : 137 ; citing Garrison. 1997; Costa and Kallick. 2004: 6) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่เชื่อว่าผู้เรียนเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ เป็นผู้ที่ควบคุม

กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-regulation) จึงมีผู้ศึกษาเกี่ยวกับการควบคุมกิจกรรมทางปัญญา (Cognitive Activity) หรือกระบวนการคิดอภิมาน (Metacognition Process) ซึ่งเป็นการคิดเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการรู้คิดด้วยตนเอง ด้วยการควบคุมกระบวนการคิดซึ่งเป็นกระบวนการที่เป็นลำดับขั้นในการควบคุมกิจกรรมทางความคิด เพื่อให้มั่นใจว่าความคิดนั้นได้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมาย ในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผู้เรียนต้องเป็นผู้ดำเนินการวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยใช้กระบวนการคิดอภิมานเป็นแนวทางในการวางแผนการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดรวบรวม (Organizing) การตรวจสอบความก้าวหน้า (Monitoring Progress) และการตรวจสอบผลลัพธ์ (Checking Outcome) (Pressley and McCormick, 1995)

จากแนวคิดข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาและพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาในระดับอนุปริญญาในวิทยาลัยชุมชน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดของทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่เป็นแนวคิดหลักและบูรณาการกับกระบวนการคิดอภิมาน เนื่องจากในการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ผู้เรียนที่มีทักษะการคิดอภิมานจะสามารถวางแผน ควบคุมและตรวจสอบความก้าวหน้าในระหว่างกระบวนการเรียนรู้และสามารถปรับปรุงยุทธศาสตร์หรือวิธีการเรียนได้ (Rahman, 2011 : 12) ผู้วิจัยจึงได้นำกระบวนการคิดอภิมาน มาใช้ในการพัฒนาแบบแผนการจัดการเรียนรู้ในครั้งนี้ และใช้การประเมินตามสภาพจริงเป็นแนวทางในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งแนวทางในการพัฒนาแบบแผนการเรียนรู้ดังกล่าว จะส่งผลให้นักศึกษาวิทยาลัยชุมชนมีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเชื่อว่าจะเป็นการแก้ปัญหาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

คำถามการวิจัย

1. คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนประกอบด้วยพฤติกรรมบ่งชี้ใดบ้าง
2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนควรมีลักษณะอย่างไร
3. รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่พัฒนาขึ้นเมื่อนำไปจัดการเรียนรู้ จะส่งผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย 3 ประการ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมบ่งชี้ของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน

2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน

3. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน

ความสำคัญของการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนในครั้งนี้มีความสำคัญต่อผู้ที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์สำหรับวิทยาลัยชุมชนทั่วประเทศในการนำพฤติกรรมปวงชีไปใช้ในการประเมินและพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษา

2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ได้พัฒนาขึ้นจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้สอนในวิทยาลัยชุมชนในการพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน

3. ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์สำหรับหน่วยงานระดับนโยบายของวิทยาลัยชุมชนที่จะกระตุ้นให้วิทยาลัยชุมชนในสังกัด ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษา และเน้นให้วิทยาลัยชุมชนจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ทางสังคมและช่วยอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักศึกษาวิทยาลัยชุมชนเกิดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาวิทยาลัยชุมชน ในปีการศึกษา 2554 จำนวน 11,812 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาวิทยาลัยชุมชน ในปีการศึกษา 2554 ซึ่งโดยสภาพทั่วไปของวิทยาลัยชุมชนทั่วประเทศจะมีบริบทในการจัดการศึกษาที่คล้ายคลึงกันทั้งระบบการคัดเลือกเข้าศึกษา หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาพฤติกรรมปวงชี คือ นักศึกษาวิทยาลัยชุมชน ชั้นปีที่ 2 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 จากวิทยาลัยชุมชนทั่วประเทศ โดยใช้การสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ได้วิทยาลัยชุมชนกลุ่มตัวอย่าง 10 แห่ง จำนวนนักศึกษา 550 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองรูปแบบการจัดการเรียนรู้ คือ นักศึกษาวิทยาลัยชุมชนนราธิวาส ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 จากการสุ่มหลายขั้นตอนในแต่ละขั้นตอนใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายโดยสุ่มจากสาขาวิชา 7 สาขา สุ่มชั้นปีจาก 2 ชั้นปี สุ่มห้องเรียนจาก 3 ห้องเรียน

ได้กลุ่มตัวอย่าง 2 ห้องเรียน และสุ่มห้องเรียนเป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียน จำนวนนักศึกษา 34 คน กลุ่มควบคุม 1 ห้องเรียน จำนวนนักศึกษา 24 คน

โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกวิทยาลัยชุมชนที่ใช้ในการศึกษาตามเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้

1. มีจำนวนห้องเรียนในแต่ละสาขาวิชา มากกว่า 1 ห้องเรียน เพื่อความสะดวกในการจัดเป็นห้องเรียนกลุ่มทดลอง และห้องเรียนกลุ่มควบคุม
2. ในแต่ละห้องเรียนมีจำนวนนักศึกษาไม่น้อยกว่า 20 คน และในแต่ละห้องเรียนมีลักษณะของนักศึกษาที่คล้ายคลึงกัน
3. สถานศึกษาให้ความร่วมมือในการวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่

รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

2. ตัวแปรตาม ได้แก่

2.1 คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน ประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ด้าน คือ ความสามารถในการจัดการตนเอง (Self-managing) ความสามารถในการควบคุมและตรวจสอบตนเอง (Self-monitoring) ความสามารถในการปรับปรุงตนเอง (Self-modifying)

2.2 ความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (ADAPSER) หมายถึง รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามหลักการทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ตามแนวคิดของโนลส์ (Knowles) รูปแบบการเรียนรู้ของคอสต้าและแคลลิก (Costa and Kallick) และกระบวนการคิดอภิमान (Metacognition Process) ตามแนวคิดของเพรสลีย์และแมคคอมมิก (Pressley and McCormick) ประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ 7 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์ตนเอง (Analyzing Learner by Themselves : A) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์ถึงคุณลักษณะของผู้เรียน พฤติกรรมการเรียน ทักษะทางการเรียนและความต้องการของผู้เรียนเป็นเบื้องต้น

ขั้นที่ 2 ออกแบบการเรียนรู้ (Designing a Learning Plan : D) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนต้องออกแบบการเรียนรู้ของตนเอง โดยใช้กระบวนการคิดแบบอภิमानเป็นแนวทางในการวางแผนการเรียนรู้โดยผู้สอนจัดเตรียมแบบบันทึกแผนการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละรายบุคคลได้บันทึกแผนการเรียนรู้ของตนเอง นำมาใช้เป็นแนวทางการดำเนินการตามกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนที่ได้วางไว้ตามลำดับขั้นตอน รวมถึงวิธีการนำเสนอผลการเรียนรู้ วิธีการประเมินตนเอง กำหนดเกณฑ์ในการประเมินตนเอง โดยผู้สอนมีหน้าที่เตรียมประเด็น เนื้อหาในรายวิชาตามหลักสูตร กำหนดให้ผู้เรียน

ขั้นที่ 3 ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ (Acting Learning Activities : A) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการเรียนรู้ของตนเองที่ได้ออกแบบไว้ด้วยกระบวนการคิดอภิमान ผู้สอนมีหน้าที่อำนวยความสะดวกต่อผู้เรียน จัดเตรียมสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง หากผู้เรียนพบปัญหา อุปสรรคต่างๆ ในขณะที่ร่วมกิจกรรมให้ผู้เรียนเขียนปัญหาเหล่านั้น ลงในบันทึกส่วนท้ายของแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ผู้สอนต้องเป็นที่ปรึกษาให้ตลอดการเรียนรู้

ขั้นที่ 4 นำเสนอผลการเรียนรู้ (Presenting Learning Outcome : P) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้นำเสนอข้อมูลข้อค้นพบที่ได้จากการเรียนรู้ของตนเองตามแผนการเรียนรู้ของตนเองที่ได้ออกแบบไว้ด้วยกระบวนการคิดอภิमान มาสรุปผลและนำเสนอต่อสมาชิกเพื่ออภิปราย วิเคราะห์ เปรียบเทียบ สรุปเป็นความคิดรวบยอด แนวคิด ข้อปฏิบัติเป็นของตนเอง รวมทั้งสรุปบันทึกปัญหาต่างๆ ที่พบ

ขั้นที่ 5 สังเคราะห์ความรู้ (Synthesizing Knowledge : S) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้จากขั้นนำเสนอผลการเรียนรู้ซึ่งได้จากแผนการเรียนรู้ของตนเองที่ได้ออกแบบไว้ด้วยกระบวนการคิดอภิमान มาสรุปเป็นองค์ความรู้ โดยเชื่อมโยงความรู้ของตนเองกับความรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างเพื่อนและผู้สอน หากยังไม่เพียงพอผู้เรียนต้องค้นคว้าเพิ่มเติม และสรุปเป็นองค์ความรู้

ขั้นที่ 6 ตรวจสอบผลการเรียนรู้ (Evaluating Learning Outcome : E) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนประเมินการเรียนรู้ด้วยกระบวนการต่างๆ ของการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ โดยประเมินตามที่ได้ออกแบบไว้ในขั้นออกแบบที่ได้ออกแบบไว้ด้วยกระบวนการคิดอภิमान ในขั้นนี้ผู้เรียนต้องประเมินตนเองก่อน และผู้สอนประเมินภายหลัง แล้วนำผลการประเมินมาร่วมกันสรุป ที่สำคัญผู้เรียนต้องประเมินแผนการเรียนรู้ของตนเองว่าทำให้บรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้หรือไม่

ขั้นที่ 7 สะท้อนผลการเรียนรู้ (Reflecting Learning Outcome : R) เป็นการนำผลจากการประเมินผลการเรียนรู้มาเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ความสำเร็จ ปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินการตามแผนการเรียนรู้และตัดสินใจดำเนินการตามแผนเดิมหรือปรับปรุงแผนการเรียนรู้ของผู้เรียนใหม่ เพื่อใช้ในการเรียนรู้ครั้งต่อไป

2. คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-directed Learning) หมายถึง คุณลักษณะของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนที่บ่งบอกว่า เป็นผู้มีคุณลักษณะ 3 ด้าน คือ ความสามารถในการจัดการตนเอง (Self-managing) ความสามารถในการควบคุมและตรวจสอบตนเอง (Self-monitoring) ความสามารถในการปรับปรุงตนเอง (Self-modifying) ดังนี้

2.1 ความสามารถในการจัดการตนเอง หมายถึง ความสามารถในการวางแผน ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ของตนเองด้วยกระบวนการคิดอภิमान รวมถึงการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของการเรียนเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายการเรียนรู้ของตนเอง

2.2 ความสามารถในการควบคุมและตรวจสอบตนเอง หมายถึง ความสามารถในการดำเนินการตามยุทธศาสตร์การเรียนรู้ของตนเอง การตรวจสอบความสำเร็จตามตัวชี้วัด การตัดสินใจดำเนินการตามแผนกลยุทธ์ต่อหรือเปลี่ยนแผนกลยุทธ์ใหม่

2.3 ความสามารถในการปรับปรุงตนเอง หมายถึง ความสามารถในการนำผลสะท้อนจากการประเมินผลตามตัวชี้วัดมาวิเคราะห์และนำผลสรุปไปปรับปรุงประยุกต์ใช้ในการเรียนในอนาคต

3. กระบวนการคิดอภิमान (Metacognition Process) หมายถึง กระบวนการควบคุมกิจกรรมทางความคิดในการวางแผนการเรียนรู้ ประกอบด้วย

3.1 การวางแผน (Planning) เป็นการวางแผนการดำเนินการกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน

3.2 การจัดรวบรวม (Organizing) เป็นการแสดงถึงวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งแสดงถึงแหล่งการเก็บข้อมูลเพื่อใช้ในการเรียนรู้

3.3 การตรวจสอบความก้าวหน้า (Monitoring Progress) เป็นการแสดงถึงการตรวจสอบความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของผู้เรียนในระหว่างเรียน เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับเปลี่ยนแผนกิจกรรมการเรียนรู้

3.4 การตรวจสอบผลลัพธ์ (Checking Outcome) เป็นแสดงถึงการประเมินผลลัพธ์สุดท้ายของการเรียนรู้เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงตนเองในอนาคต

4. ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน โดยพิจารณาจาก

4.1 คะแนนคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจากการวัดด้วยแบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและการประเมินกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง

4.4 ความพึงพอใจในรูปแบบการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษา

สมมติฐานในการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน ในครั้งนี้มีสมมติฐานในการวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่พัฒนาขึ้น มีผลทำให้ค่าเฉลี่ยของคะแนนคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของกลุ่มทดลองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่พัฒนาขึ้น มีผลทำให้ค่าเฉลี่ยของคะแนนคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม

3. รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่พัฒนาขึ้น มีผลทำให้ค่าเฉลี่ยของคะแนนการประเมินกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงของกลุ่มทดลองอยู่ในระดับดี

4. รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่พัฒนาขึ้น ส่งผลให้นักศึกษาที่เข้าร่วมทดลองมีความพึงพอใจในรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในระดับมากขึ้นไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน โดยนำเสนอในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่
 - 1.1 ความเป็นมาของทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่
 - 1.2 หลักสำคัญของทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ตามแนวคิดของโนลส์
 - 1.3 ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่สู่การปฏิบัติ
 - 1.4 กระบวนการเรียนรู้ของผู้ใหญ่
 - 1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่
2. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
 - 2.1 ความเป็นมาและความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
 - 2.2 คุณลักษณะของผู้ที่มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
 - 2.3 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
 - 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
3. แนวคิดเกี่ยวกับการคิดแบบอภิमान
 - 3.1 ความหมายของการคิดอภิमान
 - 3.2 ความสำคัญของการคิดอภิमान
 - 3.3 องค์ประกอบของการคิดอภิमान
 - 3.4 การพัฒนาการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้วยการคิดอภิमान
 - 3.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดอภิमान
4. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินการเรียนรู้ในผู้ใหญ่
 - 4.1 หลักสำคัญของการประเมินการเรียนรู้ในผู้ใหญ่
 - 4.2 การประเมินตามสภาพจริง
5. กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

การศึกษาผู้ใหญ่ (Adult Education) โดยทั่วไป หมายถึง กิจกรรมการศึกษาทุกประเภท และทุกรูปแบบที่จัดขึ้น สำหรับประชาชนผู้ใหญ่ที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ในประเทศไทยประชาชนที่พ้นเกณฑ์การศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี และมีอายุ 18 ปี ขึ้นไป จัดว่าเป็นผู้ใหญ่

องค์การศึกษาและวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้ให้คำนิยามไว้ในระดับสากลว่า การศึกษาผู้ใหญ่หมายถึง กระบวนการจัดบริการการศึกษาทุกรูปแบบที่นอกเหนือจากการเรียนการสอนตามปกติในโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นการเรียนในเนื้อหาใด หรือใช้วิธีการใดก็ตาม อาจจะเป็นรูปชั้นเรียนหรือไม่เป็นรูปชั้นเรียนก็ได้ มีตั้งแต่การศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ หัดอ่าน หัดเขียน ไปจนถึงการศึกษาวิชาชีพขั้นสูงในระดับอุดมศึกษา อาจจัดเรียนภาคนอกเวลา จัดในรูปของการศึกษาระบบเปิดหรือการศึกษาทางไกล เพื่อช่วยให้ผู้ใหญ่ได้เพิ่มพูนความรู้ พัฒนาความสามารถด้านอาชีพ ปลุกฝังหรือเปลี่ยนทัศนคติ รวมทั้งเพื่อให้มีความสมบูรณ์ในชีวิต กิจกรรมการศึกษาดังกล่าว มักจะเป็นกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนมากกว่าที่จะเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรปกติของสถาบันการศึกษาในระดับต่างๆ (ชนกนารถ ชื่นเชย. 2550: 41; อ้างอิงจาก UNESCO. 1979: 1)

การศึกษาผู้ใหญ่มีความแตกต่างจากการศึกษาโดยทั่วไป ทั้งนี้ โนลส์(Knowles) นักการศึกษา ผู้ใหญ่ที่มีชื่อเสียงและได้รับการยอมรับทั่วโลก ได้เสนอทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Andragogy) ซึ่งเป็นการให้นิยามที่สำคัญและเป็นแนวคิดสำหรับการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ ที่ปัจจุบันมีการนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ทั่วโลก

1.1 ความเป็นมาของทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Andragogy) คำว่า Andragogy มาจากรากศัพท์ภาษากรีก คือคำว่า Aner(Man)+Agogus(Leader) ซึ่งมีความหมายว่าศาสตร์และศิลป์ในการสอนผู้ใหญ่ (The art and science of teaching adults) วิธีการสอนผู้ใหญ่ หรือ “Andragogy” เป็นแนวคิดใหม่ในการเรียนการสอนที่พยายามจะชี้ให้เห็นความแตกต่างออกไปจากวิธีการสอนเด็ก หรือ “Pedagogy” คำนี้เริ่มใช้ครั้งแรกในปี ค.ศ.1976 โดยการให้ความหมายเดิมจากนักการศึกษาผู้ใหญ่ ชาวยูโกสลาเวีย ชื่อ ดุซัน ซาวิเชนิค (Dusan Savicevic) ส่วนผู้ที่นำเข้ามาสู่วงการการศึกษาผู้ใหญ่ของสหรัฐอเมริกา คือ โนลส์ โดยการตีพิมพ์ลงในหนังสือชื่อ Adult Leardership เมื่อปี ค.ศ. 1968 และคำนี้ก็ได้รับคำนิยามกันมากขึ้นเรื่อยๆ ในบรรดาสถาบันการศึกษาผู้ใหญ่ ทั้งในยุโรปและสหรัฐอเมริกามากมายหลายแห่งด้วยกัน (สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. 2547: 244-254)

เมอร์เรียม และคาฟฟาเรลลา (Merriam and Caffarella) ได้จัดแบ่งทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ออกเป็น 3 ประเภท คือ (ราวดี ปฏิวัติวงศ์. 2547: 43-44; อ้างอิงจาก Merriam; & Caffarella. 1991: 249)

1.1.1 ทฤษฎีที่ยึดสถานการณ์ในชีวิตของผู้เรียนเป็นหลัก (Adult's Life Situation)

แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีที่ยึดสถานการณ์ในชีวิตของผู้เรียนเป็นหลักเป็นแนวคิดของ แมค คลัสกี (McClusky) (Merriam; Caffarella; & Baumgartner. 2007: 93-94) โดยแมคคลัสกี ได้เสนอ Theory of Margin ในปี 1963 และตามมาด้วยการนำเสนอการนำไปประยุกต์ใช้ในปี 1970 และ ปี 1971 ทฤษฎีนี้เป็นพื้นฐานของการศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาผู้ใหญ่ซึ่งเขาได้กล่าวถึง กรอบของชีวิต (Margin in life) ซึ่งหมายถึง ความสมดุลระหว่างสัดส่วนของภาระหน้าที่ในชีวิต (Load) และพลังสนับสนุน (Power) ภาระหน้าที่ในชีวิต ประกอบด้วย ความต้องการที่เกิดจากตนเองและสังคม ซึ่งมีตัวแปรที่เกี่ยวข้องกัน 2 กลุ่ม คือ ตัวแปรภายนอก ได้แก่ ภาระที่เกี่ยวข้องกับความจำเป็นของชีวิตครอบครัว งาน และความรับผิดชอบต่อชุมชน เป็นต้น ส่วนตัวแปรภายใน ได้แก่ ความปรารถนา ความต้องการ และความคาดหวังในชีวิต ส่วนพลังสนับสนุนซึ่งเป็นพลังที่บุคคลสามารถนำมาใช้ในการทำภารกิจ ประกอบด้วยตัวแปรที่เกี่ยวข้องกัน 2 กลุ่ม คือ ตัวแปรภายนอก ได้แก่ การสนับสนุนจากครอบครัว ฐานะทางสังคม และความมั่นคงทางเศรษฐกิจ เป็นต้น ส่วนตัวแปรภายใน ได้แก่ ทักษะที่มีอยู่และประสบการณ์ในชีวิต เช่น ความยืดหยุ่น ทักษะและบุคลิกภาพ

แมค คลัสกี ได้กล่าวว่า กรอบของชีวิต อาจจะเพิ่มมากขึ้นจากการลดภาระหน้าที่ในชีวิต หรือเพิ่มพลังสนับสนุน ในทางตรงกันข้ามกรอบของชีวิตอาจจะลดลงโดยการเพิ่มภาระหน้าที่ในชีวิตหรือลดพลังสนับสนุน แมค คลัสกี เชื่อว่าการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ขึ้นอยู่กับกรอบของชีวิต หมายความว่าถ้าบุคคลสามารถควบคุมภารกิจหรือพลังได้หรือสามารถควบคุมกรอบของชีวิตได้ ก็พร้อมที่จะเผชิญเหตุการณ์ต่าง ๆ สามารถดำเนินงานค้นคว้า สร้างสรรค์หรือมีความต้องการที่จะเรียนรู้มากขึ้น สภาวะที่จำเป็นสำหรับการเรียนที่ประสบความสำเร็จก็คือการทำให้กรอบของชีวิตมีมากกว่าที่จะใช้ในการดำเนินชีวิตทั่วไป ผู้ใหญ่จะเรียนได้อย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับว่าช่วงชีวิตของบุคคลนั้นมีความพร้อมหรือสถานการณ์ที่เหมาะสมหรือไม่ ดังนั้นศักยภาพในการเรียนของผู้ใหญ่นั้นต้องคำนึงถึงกิจกรรมในชีวิต ซึ่งอาจมีส่วนสนับสนุนหรือเป็นอุปสรรคต่อการเรียน ที่สำคัญคือต้องพิจารณาถึงความต้องการของบุคคลถึงประโยชน์ของการเรียนที่จะสามารถนำไปใช้กับปัญหาได้หรือไม่ (Merriam; Caffarella; & Baumgartner. 2007: 93-94; ราวดี ปฏิวดีวงศ์. 2547: 45)

นอกจากนี้ จาร์วิส (Jarvis) ได้เสนอทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ที่ให้ความสำคัญกับสถานการณ์ในชีวิตหรือประสบการณ์ของผู้ใหญ่เช่นกัน โดยกล่าวว่าการเรียนทั้งหมดเริ่มต้นจากประสบการณ์ แม้ประสบการณ์ที่ผิดพลาดก็อาจเป็นการเรียนรู้ นอกจากนี้ จาร์วิส ยังให้ความสำคัญกับสัมผัส 5 ประการของมนุษย์ นั่นคือ เสียง การมองเห็น กลิ่น รส และการสัมผัส เพราะเขาเชื่อว่ามนุษย์จะเรียนรู้ได้ขึ้นอยู่กับสิ่งเหล่านี้ที่เป็นปัจจัยสำคัญในกระบวนการเรียนรู้ ดังนั้นในรูปแบบการเรียนรู้ของ จาร์วิส จึงประกอบไปด้วย ตัวบุคคล (ร่างกาย จิตใจ ตัวตน ภูมิหลัง) ประสบการณ์ของแต่ละบุคคล การคิด/การสะท้อนกลับ อารมณ์ การกระทำ ไปสู่การเปลี่ยนแปลง

บุคลิกลักษณะหรือตัวตนของแต่ละบุคคล (ร่างกาย จิตใจ ตัวตน ภูมิหลัง) (Merriam; Caffarella; & Baumgartner. 2007: 100-101; citing Jarvis. 2006: 7-13)

1.1.2 ทฤษฎีที่ยึดการเปลี่ยนแปลงทางด้านความคิดและความรู้สึกเป็นหลัก

(Changes in Consciousness)

แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านความคิดและความรู้สึก เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเกิดขึ้นทางความคิดของประสบการณ์และความหมายภายใน โดยเน้นความคิดที่มีความเป็นอิสระ นักการศึกษาแนวนี้ที่เริ่มและผู้ได้รับการยอมรับ คือ แจ็ค ดี. เมซิโรว์ (Jack D. Mezirow) เมซิโรว์ เชื่อว่า เป้าหมายของการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่คือ “การช่วยให้บุคคลเปลี่ยนแปลงเป็นผู้ที่คิดได้ด้วยตนเอง โดยการเรียนรู้ที่จะปรับเปลี่ยนค่านิยม การให้ความหมายต่อสิ่งต่างๆ และการกำหนดเป้าหมายของตนเองมากกว่าการปฏิบัติตามสิ่งที่คนอื่นกำหนดให้โดยไม่มีข้อโต้แย้ง” (ซิดซังค์ ส.นันทนาเนตร. 2551: 131; อ้างอิงจาก Mezirow. 1997: 11) โดยเมซิโรว์ ได้เสนอทฤษฎีการเรียนรู้จากการปรับเปลี่ยนมุมมอง (Perspective Transformation Learning Theory) เป็นทฤษฎีการเรียนรู้ในผู้ใหญ่ในปี ค.ศ. 1978 จากนั้นเป็นต้นมาได้มีการพัฒนาและอธิบายความเพิ่มเติม โดย เมซิโรว์ เองและจากนักการศึกษาท่านอื่น เช่น บอยด์ (Boyd) แครนตัน (Cranton) และ เทเลอร์ (Taylor) (ซิดซังค์ ส.นันทนาเนตร. 2551: 133)

สิ่งที่สนใจสำคัญของทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงตามแนวคิดของเมซิโรว์ คือการปรับเปลี่ยนกรอบอ้างอิง (Frames of References) ที่เราใช้ในการมองโลก กรอบอ้างอิงนี้ประกอบด้วย 2 มิติ คือแบบแผนทางความคิดที่เป็นความเคยชิน (Habits of Mind) และมุมมอง (Point of View) ตัวอย่างของแบบแผนทางความคิดที่เป็นความเคยชิน ได้แก่ อุดมการณ์ทางการเมือง มาตรฐานทางสังคม ขนบธรรมเนียมประเพณี ระบบคุณธรรม สไตล์การเรียนรู้ ความเชื่อทางศาสนา อัตลักษณ์ของตนเอง บุคลิกภาพ นิสัยใจคอ แบบแผนการแสดงอารมณ์ ความรู้สึก ความใฝ่ฝัน รสนิยมเกี่ยวกับความงาม แบบแผนทางความคิดนี้จะแสดงออกเป็นมุมมองในเรื่องต่างๆ ซึ่งประกอบด้วยชุดของความหมายต่างๆ (Meaning Schemes) เช่น ความคาดหวัง ความเชื่อ ทศนะ การตัดสินใจ และความรู้สึกต่อเรื่องต่างๆ เหตุผลที่เราควรจะเรียนรู้เพื่อปรับเปลี่ยนกรอบอ้างอิงก็เพื่อให้ตนเองมีกรอบอ้างอิงที่น่าไว้วางใจและเชื่อถือได้มากขึ้น ซึ่งหมายถึง กรอบอ้างอิงที่ครอบคลุมมากขึ้น จำแนกแยกแยะได้ดีขึ้น เปิดรับความคิดเห็นอื่นๆ ได้ดีขึ้น มีการใคร่ครวญข้อสรุปต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณ มีความพร้อมทางอารมณ์ที่จะเปลี่ยนแปลง และสอดคล้องกลมกลืนกับประสบการณ์ (ธนา นิลชัยโกวิทย์. 2551: 7-9; อ้างอิงจาก Mezirow. 2000)

ตามแนวคิดของ เมซิโรว์ ในกระบวนการปรับเปลี่ยนมุมมอง (Perspective Transformation) จะมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวบุคคล 3 ขั้นตอน คือ (ซิดซังค์ ส.นันทนาเนตร. 2551: 135)

1. บุคคลตระหนักว่า สมมติฐานและแนวคิดต่างๆ มีผลต่อการคิดของตนอย่างไร และทำไมสมมติฐานเหล่านั้นจึงมีผลต่อกระบวนการคิด ความเข้าใจและความรู้สึกนึกคิดของตน
2. บุคคลปรับเปลี่ยนกรอบความคิด ลักษณะนิสัยที่จะช่วยให้เกิดมโนทัศน์ใหม่ที่มีความครอบคลุมชัดเจน

3. บุคคลปฏิบัติหรือทำการตัดสินใจเรื่องต่างๆโดยใช้ความรู้ ความเข้าใจที่พัฒนาขึ้นมาใหม่

1.1.3 ทฤษฎีที่ยึดคุณลักษณะของผู้เรียนเป็นหลัก (Adult Learner's Characteristics)

แนวคิดที่เกี่ยวกับทฤษฎีที่ยึดลักษณะของผู้เรียนเป็นหลักที่สำคัญคือ แนวคิดเกี่ยวกับการสอนผู้ใหญ่ของ อิลเลอร์ิส (Illeris) ครอสส์ (Cross) และโนลส์

ครอสส์ ได้เสนอทฤษฎีลักษณะของผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ โดยยึดลักษณะความแตกต่างระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่โดยใช้ตัวแปร 2 ชุดเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา ได้แก่ ตัวแปรที่เป็นลักษณะเกี่ยวกับบุคคลที่ประกอบด้วย มิติทางกายภาพ มิติด้านจิตวิทยา และมิติทางสังคมและวัฒนธรรมกับตัวแปรที่เป็นลักษณะเกี่ยวกับสถานการณ์ที่ประกอบด้วยตัวแปรเฉพาะของผู้เรียน เช่น การเรียนแบบเต็มเวลา หรือแบบบางส่วนของเวลา การเรียนแบบสมัครใจหรือการเรียนแบบบังคับ (ราวตี ปฏิวัติวงศ์. 2547: 44; อ้างอิงจาก Cross. 1981: 234)

อิลเลอร์ิส ได้เสนอทฤษฎีรูปแบบการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ที่ให้ความสำคัญกับลักษณะของบุคคลใน 3 มิติ คือ มิติด้านการคิด (Cognition) มิติด้านอารมณ์ (Emotion) และมิติทางสังคม (Society) โดยอิลเลอร์ิส ได้เน้น มิติด้านการคิดและด้านอารมณ์เป็นหลัก ส่วนมิติทางสังคมหรือสิ่งแวดล้อมเป็นพื้นฐานของมิติทั้งสอง มิติด้านการคิดเป็นมิติที่เกี่ยวกับความรู้และทักษะ มิติด้านอารมณ์เป็นมิติที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกและแรงจูงใจ ซึ่งเป็นกระบวนการภายใน ส่วนมิติทางสังคมหรือสิ่งแวดล้อมจัดเป็นปฏิสัมพันธ์ภายนอก เช่น การมีส่วนร่วม การสื่อสาร และความร่วมมือ (Merriam; Caffarella; & Baumgartner. 2007: 97; citing Illeris. 2002: 18; 2004: 83)

โนลส์ ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ไว้ 6 ประการ (Andragogical Model) นั่นคือ 1) ความต้องการการเรียนรู้ (The Need to Know) 2) อัตมโนทัศน์ของผู้เรียน (The Learner's Self-Concept) 3) บทบาทของประสบการณ์ของผู้เรียน (The Role of the Learner's Experiences) 4) ความพร้อมในการเรียน (Readiness to Learn) 5) การวางแนวทางในการเรียนรู้ (Orientation to Learning) และ 6) แรงจูงใจ (Motivation) (Knowles; Holton; & Swanson. 1998: 40; 2005 : 39-40)

จากแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีที่ยึดลักษณะของผู้เรียนเป็นหลักของอิลเลอร์ิส ครอสส์ และโนลส์ พบว่าแนวคิดของโนลส์ ให้ความสำคัญกับคุณลักษณะของผู้เรียนที่ครอบคลุม ด้านจิตวิทยา ด้านสังคม และเน้นประสบการณ์ของผู้เรียน นอกจากนี้ โนลส์ ยังได้เสนอแนวทางในการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้ใหญ่ไว้อย่างชัดเจน ส่วนแนวคิดของอิลเลอร์ิสและครอสส์ ไม่ได้ให้ความสำคัญกับประสบการณ์ของผู้เรียน ซึ่งโดยทั่วไปผู้ใหญ่ทุกคนมีประสบการณ์มาช่วงหนึ่ง ประสบการณ์ของผู้เรียนจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ดังนั้นในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญกับประสบการณ์และความแตกต่างของผู้เรียนเป็นหลัก จึงได้พัฒนารูปแบบตามแนวทางทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ตามแนวคิดของโนลส์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.2 หลักสำคัญของทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ตามแนวคิดของ โนลส์

ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ตามแนวคิดของโนลส์ มีฐานการคิดจากแนวคิดของ ลินด์แมน (Lindeman) ซึ่งได้เสนอประเด็นสำคัญของข้อตกลงเบื้องต้นสำหรับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ไว้ดังนี้ (Knowles; Holton; & Swanson. 2005: 39-40; citing Lindeman. 1926)

1. การเรียนรู้ของผู้ใหญ่เกิดจากความต้องการและความสนใจของตนเองในการเรียนรู้ (Need and Interests) ดังนั้นผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้ดีถ้าหากว่าตรงกับความต้องการและความสนใจในประสบการณ์ที่ผ่านมา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้จึงควรให้ความสำคัญต่อความต้องการและความสนใจด้วยเสมอ
2. ผู้ใหญ่มุ่งที่จะให้การเรียนรู้เกิดประโยชน์กับชีวิตจริง (Life Situation) ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ควรใช้สถานการณ์จริงในชีวิตเป็นหลักสำคัญมิใช่เนื้อหาวิชา
3. ทฤษฎีการที่ดีที่สุดในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ คือ ประสบการณ์ ดังนั้น วิธีการหลักในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ คือ การวิเคราะห์จากประสบการณ์ของตนเอง (Analysis of Experience) แล้วนำประสบการณ์เหล่านั้นนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้
4. ใช้หลักการนำตนเอง (Self-directing) ดังนั้น บทบาทของผู้สอนน่าจะเป็นการเข้าร่วมกระบวนการสืบสอบ (Mutual inquiry) กับผู้เรียนผู้ใหญ่มากกว่าถ่ายทอดความรู้และประเมินผลการเรียนรู้เท่านั้น
5. คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual differences) ของผู้ใหญ่เพิ่มมากขึ้นตามอายุ ดังนั้น การจัดการศึกษาให้แก่ผู้ใหญ่ควรคำนึงถึงความแตกต่างของ แบบการเรียนรู้ (Learning style) เวลา สถานที่ และระยะเวลาในการเรียนรู้

ต่อมาโนลส์ ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ไว้ 6 ประการ (Andragogical Model) คือ 1) ความต้องการการเรียนรู้ 2) อัตมโนทัศน์ของผู้เรียน 3) บทบาทของประสบการณ์ผู้เรียน 4) ความพร้อมในการเรียน 5) การวางแผนทางในการเรียนรู้ และ 6) แรงจูงใจ (Knowles; Holton; & Swanson. 1998 : 64-69) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ความต้องการการเรียนรู้ (The Need to Know) ผู้ใหญ่ต้องรู้สาเหตุว่าทำไมเขาจำเป็นต้องเรียนรู้ ก่อนการเรียนรู้ใดๆ เมื่อผู้ใหญ่ต้องเรียนสิ่งใดเขาต้องรู้ถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการเรียนหรืออาจเป็นผลกระทบทางลบจากการเรียน ดังนั้นในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่จึงให้ความสำคัญของผลที่ตามมาจากการเรียน ผู้สอนในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่จะเป็นผู้ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ซึ่งผู้สอนต้องตระหนักถึงความต้องการในการเรียนรู้ และสิ่งที่ช่วยสร้างความตระหนักถึงความต้องการในการเรียนรู้ คือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตของผู้เรียน ณ ปัจจุบันและความคาดหวังที่ผู้เรียนต้องการในอนาคต ดังนั้นเครื่องมือที่จะช่วยให้ผู้เรียนทราบถึงความต้องการการเรียนรู้ คือ การประเมินตนเองจากการทำงาน การเปรียบเทียบตนเองจากบุคคลที่เป็นต้นแบบ หรือการวินิจฉัยจากการประเมินการปฏิบัติงานจริง

หลักสำคัญของความต้องการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ตามทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่
เกี่ยวข้องกับคำถาม 3 คำถาม คือ

1.1 ทำไมต้องเรียน : นั่นคืออะไรเป็นแรงจูงใจในการเรียนของผู้เรียน ดังนั้น
ถ้าผู้เรียนมองเห็นประโยชน์ของการเรียนที่เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับงานและอาชีพของเขาจะทำให้
ผู้เรียนมีความต้องการที่จะเรียน

1.2 เรียนแล้วได้อะไร : การสร้างแรงจูงใจเพื่อให้เห็นถึงคุณค่าและประโยชน์
ของการเรียนทำให้ผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่มีความต้องการเรียนมากขึ้น

1.3 จะเรียนอย่างไร : การทำความเข้าใจผู้เรียนโดยการศึกษาความต้องการ
ของผู้เรียนก่อนการเรียนรวมถึงการวางแผนการเรียนและการประเมินผลร่วมกันเป็นวิธีการเรียนที่ดี
ที่สุดสำหรับผู้ใหญ่

2. อัตมโนทัศน์ของผู้เรียน (The Learner's Self-Concept) ผู้ใหญ่มีอัตมโนทัศน์
ของตนซึ่งเกิดจากรู้ตนเองว่าต้องเป็นผู้รับผิดชอบชีวิตของตนเอง ดังนั้นผู้ใหญ่จึงเกิดความต้องการ
ทางจิตอย่างลึกซึ้ง ชำนาญที่จะได้การยอมรับให้ำตนเอง (Self-direction) ในการจัดการศึกษา
สำหรับผู้ใหญ่จึงตระหนักถึงเรื่องนี้และมีความพยายามจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้ใหญ่โดยใช้
การเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องนำตนเองเป็นสำคัญ

การศึกษาเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์ของผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้ของผู้ใหญ่สิ่งที่ให้
ความสนใจมาก คือ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-directed Learning) ซึ่งมีความเชื่อเป็น
พื้นฐานเดิมว่าผู้ใหญ่มีความสามารถในการนำตนเองได้ บรูคฟิลด์ และ แคนดี้ (Brookfield and
Candy) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้ใหญ่เป็น 2 แนวคิด คือ แนวคิดที่
1 การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เป็นความสามารถในเตือนตนเองของผู้เรียน (Self-teaching) ซึ่ง
อาศัยความรู้ความสามารถผู้เรียนเป็นกลไกในการควบคุมการเรียนของผู้เรียนเอง เช่น ผู้เรียนที่
ประสบความสำเร็จในการเรียนวิชาการศึกษาอิสระ (Independent Study) จัดเป็นผู้ที่มีความ
สามารถในการเตือนตนเองได้ แนวคิดที่ 2 การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เป็นลักษณะของผู้เรียนที่มี
ความคิดเป็นอิสระ เป็นตัวของตัวเอง เรียกว่า ผู้เรียนด้วยตนเอง (Autodidaxy) และการมีอิสระเป็น
ตัวของตัวเอง (Autonomy) หมายถึงการควบคุมจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการเรียนด้วย
ตนเอง รวมถึงผู้เรียนมีคิอย่างเสรีเกี่ยวกับความต้องการในการเรียนว่าต้องการเรียนอะไร อย่างไร
ก็ตามในบุคคลคนเดียวก็อาจมีทั้ง 2 แนวคิดอยู่ในตัว หรือในบางคนอาจจะเป็นตัวของตัว
เอง แต่เลือกที่จะเรียนรู้โดยให้ครูเป็นผู้สอน ตัวอย่างเช่น ผู้เรียนที่เลือกเรียนการวางแผนการเงิน
เมื่อพิจารณาถึงยุทธศาสตร์การเรียนแล้วเขาเลือกที่จะเรียนในมหาวิทยาลัยที่ผู้เรียนชอบในวิธีการ
สอนของมหาวิทยาลัยนั้น ในความเป็นจริงผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่หลายคนเลือกที่จะเรียนโดยให้ครูเป็น
ผู้สอนโดยการบรรยายเมื่อเขารู้ตัวเองดีว่า เขาเกี่ยวกับวิชานั้นน้อยมาก การที่ผู้เรียนเลือกให้ครู
เป็นผู้บอกความรู้มากกว่าการเรียนด้วยตนเองไม่ได้หมายความว่าเขามีความเป็นตัวของตัวเองน้อย
แต่เขาคิดว่าวิธีการนั้นเหมาะสมกับตัวเขา ในขณะเดียวกันผู้เรียนที่เรียนด้วยตนเองได้ก็อาจมีความ
เป็นตัวของตัวเองน้อย ถ้าการเรียนนั้นเกิดจากการควบคุมของผู้สอนที่จัดให้ตามความต้องการของ

ผู้เรียน ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง อาจไม่ใช่ตัวชี้วัดที่ถูกต้องแม่นยำของการเรียนด้วยตนเอง สำหรับการเรียนด้วยตนเองที่ดีที่สุดควรให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่ผู้เรียนสามารถสร้างขึ้นจากตนเอง (Knowles; Holton; & Swanson. 2005: 185-187; citing Brookfield. 1986; Candy. 1991)

ทั้งนี้ในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ผู้เรียนไม่ได้มีความสามารถในการเตือนตนเองและมีความเป็นตัวของตัวเองในทุกสถานการณ์ เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนต่างก็มีลักษณะเฉพาะแตกต่างกันไป จึงทำให้ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนแต่ละคนก็แตกต่างกัน โกรว์ (Grow) ได้เสนอลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียน 4 ระดับ และได้เสนอแบบการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนตามลักษณะผู้เรียน 4 ระดับ ดังตาราง 1 (Knowles; Holton; & Swanson. 2005: 186; citing Grow. 1991)

ตาราง 1 แสดงระดับของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของโกรว์ (Grow's Stages in Learning Autonomy)

ระดับ	พฤติกรรมการณ์เรียนของผู้เรียน	บทบาทผู้สอน	ตัวอย่างการจัดการเรียนรู้
ระดับที่ 1	พึ่งพา (Dependent)	ผู้รู้, ผู้แนะนำ	แนะนำโดยตรง, แบบฝึกหัด, บรรยาย,
ระดับที่ 2	มีความใส่ใจ (Interested)	ผู้กระตุ้น, ผู้ชี้แนะ	กระตุ้นในเชิงบวก, กำหนดจุดมุ่งหมายและยุทธศาสตร์ในการเรียน
ระดับที่ 3	มีส่วนร่วม (Involved)	ผู้อำนวยการความสะดวก	อภิปรายโดยผู้สอนเป็นอำนวยความสะดวกและผู้เรียนมีบทบาทในการสัมมนา, โครงการกลุ่ม
ระดับที่ 4	นำตนเอง (Self-directed)	ที่ปรึกษา	ฝึกงาน, วิทยานิพนธ์, การทำงานเป็นรายบุคคล หรือการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นกลุ่ม

ที่มา : Knowles; Holton; & Swanson. (2005). *The Adult Learner :The Definitive Classic in Adult Education and Human Resource Development.* p. 187

ในการจัดการเรียนรู้ถ้าผู้สอนจัดการเรียนรู้ไม่สอดคล้องกับลักษณะของผู้เรียนอาจทำให้เกิดปัญหาได้ เช่น ถ้าผู้เรียนมีประสบการณ์ในรายวิชานั้นมาพอสมควรและมีทักษะการเรียนรู้

ด้วยการนำตนเองดีอาจเกิดความคับข้องใจถ้าผู้สอนใช้การเรียนรู้โดยการบรรยายหรือควบคุมผู้เรียนมากเกินไป ในทางตรงกันข้าม ถ้าผู้เรียนมีประสบการณ์ในวิชานั้นน้อยและมีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองต่ำ จะเกิดความรู้สึกกลัวที่จะต้องเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในช่วงแรก ดังนั้นทั้งผู้เรียนและผู้สอนควรให้ความสำคัญกับระดับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนเพราะมีความสัมพันธ์กับการจัดการเรียนรู้

นอกจากการคำนึงถึงระดับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนกับความสอดคล้องในการจัดการเรียนรู้ โนลส์ ยังได้กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-directed Learning) มีความเหมาะสมมากสำหรับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ เพราะวิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเหมาะสมกับการสถานการณ์ในชีวิตจริงของผู้ใหญ่ อย่างไรก็ตามยังมีอีกหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้ใหญ่ นั่นคือ แบบการเรียนรู้ ประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับเนื้อหาที่เรียน การปรับตัวในสังคม ความมีประสิทธิภาพ ลักษณะของสังคมการเรียนรู้ และการควบคุมตนเอง (Knowles; Holton; & Swanson. 2005: 187-189)

3. บทบาทของประสบการณ์ผู้เรียน (The Role of the Learner's Experiences) ผู้ใหญ่ที่เข้ามาสู่ระบบการศึกษาย่อมมีประสบการณ์ติดตัวมา ดังนั้นผู้ใหญ่จึงมีประสบการณ์ที่แตกต่างกันทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพซึ่งประสบการณ์เหล่านี้จัดเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าในการศึกษา นอกจากนี้ในกลุ่มของผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ยังมีความแตกต่างกันทั้งในด้าน ภูมิหลัง แบบการเรียนรู้ แรงจูงใจ ความต้องการ ความสนใจ และเป้าหมายในการเรียน การจัดการเรียนรู้จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญถึงการสอนและยุทธศาสตร์ของการเรียนเฉพาะบุคคล ในการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ประสบการณ์เดิมของผู้ใหญ่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้มาก เนื่องจาก 1) ประสบการณ์ของผู้เรียนแต่ละคนในชั้นเรียนมีความแตกต่างกันหรือมีช่วงห่างกันมาก 2) ประสบการณ์จัดเป็นแหล่งทรัพยากรที่ดีในการเรียนรู้ 3) ประสบการณ์อาจขัดขวางการเรียนรู้ใหม่ได้ และ 4) ประสบการณ์เป็นพื้นฐานในการหล่อหลอมบุคลิกภาพของผู้เรียน

โจนัสเซน และ โกรโบสกี (Jonassen and Groboeski) ได้กล่าวว่าสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้มี 3 ประการ คือ ทฤษฎีแบบแผน (Schema Theory) กระบวนการเก็บข้อมูล (Information Processing) และความจำ (Memory) (Knowles; Holton; & Swanson. 2005: 190; citing Jonassen; & Groboeski. 1993) ทฤษฎีแบบแผนการคิดในที่นี้คือ องค์ประกอบหรือโครงสร้างของการคิดที่สร้างขึ้นจากการเรียนรู้และการสั่งสมประสบการณ์ จนกระทั่งเป็นชุดของความจำ นอกจากนี้ เมอริแอมและคาฟาเรลลา (Merriam and Cafarella) ได้กล่าวว่าสิ่งที่เกิดขึ้นรอบๆตัวเรา เกิดจากการจัดการที่สะท้อนจากประสบการณ์เดิมและปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับข้อมูลหรือความรู้ใหม่ (Knowles; Holton; & Swanson. 2005: 190; citing Merriam; & Cafarella. 1991) รัมเมลฮาร์ทและนอร์แมน (Rummelhart and Norman) ได้เสนอรูปแบบการเรียนรู้ 3 มิติที่เกี่ยวข้องและทำให้เกิดแบบแผนการคิด คือ การขยายหรือเพิ่มพูน (Accretion) การปรับเปลี่ยน (Tuning) และการสร้างชิ้นใหม่ (Restructuring) โดยที่การขยายหรือเพิ่มพูน หมายถึงการเรียนรู้มีการปรับเปลี่ยนเพียงเล็กน้อย ส่วนการปรับเปลี่ยน หมายถึง การ

เรียนรู้ในตัวบุคคลมีการเปลี่ยนแปลงอย่างช้าๆ และการสร้างขึ้นใหม่ หมายถึง การสร้างรูปแบบการคิดขึ้นใหม่ และทำให้เกิดการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ที่ดียิ่งขึ้นกว่าเดิม (Knowles; Holton; & Swanson. 2005: 190; citing Rummelhart; & Norman. 1978) นอกจากนี้ ทฤษฎีแบบแผนแล้ว กระบวนการเก็บข้อมูล และความจำยังมีอิทธิพลต่อประสบการณ์ของผู้ใหญ่ กล่าวคือ กระบวนการเก็บข้อมูลเป็นกระบวนการกลั่นกรองหรือคัดเลือกข้อมูลของผู้เรียน ผู้เรียนที่มีความใส่ใจต่อการเรียนจะมีการกลั่นกรองข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความรู้ที่เรียน ในทางตรงกันข้ามผู้เรียนที่มีความใส่ใจการเรียนน้อยจะไม่กลั่นกรองข้อมูลในการเรียน นอกจากนี้ส่วนความจำ ซึ่งประกอบด้วย ความจำระยะสั้น (Short-term Memory) และความจำระยะยาว (Long-term Memory) ล้วนเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ของผู้ใหญ่ เนื่องจากประสบการณ์ของผู้ใหญ่มีอิทธิพลมาจากการรับรู้แล้วส่งผ่านไปยังกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลและคัดเลือกข้อมูลเก็บไว้ในความจำระยะยาว อาจกล่าวได้ว่า ความจำระยะยาวเกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์นั่นเอง

นอกจากนี้ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ของผู้ใหญ่ คือ กระบวนการคิด (Cognitive Process) ซึ่งสามารถอธิบายได้จากปรากฏการณ์ของทฤษฎีสมรรถนิยม ซึ่งเป็นมุมมองใหม่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้และมีบริบทที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์การเรียนรู้ของแต่ละบุคคล เนื่องจากการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลจะแยกจากบริบทหรือประสบการณ์เดิมของแต่ละคนไม่ได้ นั่นหมายความว่า ความรู้ที่เกิดขึ้นใหม่ต้องเกี่ยวข้องกับความรู้เดิมของผู้เรียนที่นำมาใช้ใหม่ สำหรับผู้ใหญ่ประสบการณ์จัดเป็นความรู้เดิมที่สำคัญและเมื่อมีความรู้ใหม่เข้ามารวมกับความรู้เดิม ก็จะรวมตัวเกิดเป็นองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นใหม่ในแต่ละบุคคลซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีสมรรถนิยม ที่สนับสนุนแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับความแตกต่างของบุคคล ดังที่ เซเวอรี่ และ ดัฟฟี่ (Severy and Duffy) (Knowles; Holton; & Swanson. 2005: 192-193; citing Severy; & Duffy. 1996) ได้แนะนำแนวทางการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้ใหญ่ตามทฤษฎีสมรรถนิยม ไว้ 8 ประการดังนี้

1. หลักสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คือการทำงานและปัญหา
2. สนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาโดยให้คิดพัฒนางานและการแก้ปัญหา
3. ออกแบบการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติงานจริง
4. ออกแบบชิ้นงานและสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ให้เกิดความยุ่งยาก
5. ผู้เรียนเป็นผู้ออกแบบกระบวนการเรียนรู้เอง
6. ออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิด
7. ส่งเสริมให้มีการทดสอบการคิดมากกว่าการทดสอบแบบเดิม(ทดสอบความจำ)
8. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สะท้อนความคิดเกี่ยวกับเนื้อหาและกระบวนการจัดการ

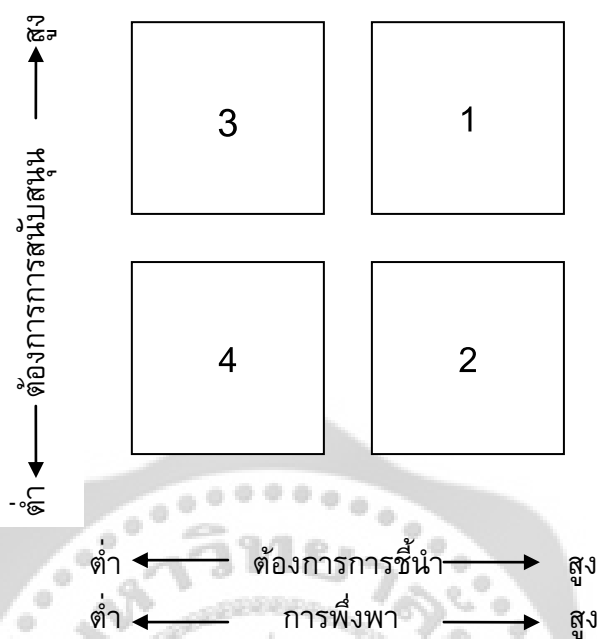
เรียนรู้

จากที่กล่าวไว้ข้างต้นพบว่าประสบการณ์ของผู้เรียนผู้ใหญ่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ ดังนั้นผู้สอนจึงควรดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้ใหญ่นำประสบการณ์เดิม

มาใช้ประโยชน์ โดยใช้เป็นทรัพยากรหรือข้อมูลสำหรับการเรียนรู้ เนื่องจากประสบการณ์เดิมสามารถสนับสนุนในการเรียน ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่มีประสิทธิภาพต่อไปได้

4. ความพร้อมในการเรียน (Readiness to Learn) การเริ่มต้นเรียนในสิ่งที่ต้องการเรียนเป็นสิ่งที่ดี แต่ผู้ใหญ่ก็ต้องมีความพร้อมที่จะสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แตกต่างกับการสอนเด็กซึ่งเรามักจะยึดเอาว่าเด็กควรจะต้องเรียนในสิ่งนั้นสิ่งนี้ เพราะคิดว่าอาจจะ มีประโยชน์กับอนาคตของเด็กต่อไป แต่สำหรับผู้ใหญ่แรงกดดันทางด้านความต้องการเกี่ยวกับ วิชาการเพื่อนำไปพัฒนางานเป็นส่วนที่ทำให้เกิดความพร้อมมากขึ้น ซึ่งผลของการพัฒนางานใน ภาระหน้าที่ (Tasks) มีส่วนเกี่ยวข้องกับบทบาททางสังคม สิ่งสำคัญสำหรับสร้างความพร้อมในการ เรียนของผู้ใหญ่ คือ สถานการณ์ในชีวิตจริงและความต้องการในการพัฒนางานของตน

ผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่โดยทั่วไปเริ่มเรียนเมื่อสถานการณ์ในชีวิตมีความต้องการการ เรียน เช่น เมื่อเกิดปัญหาต้องแก้ไข หรือเมื่อต้องการพัฒนางาน ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ดีและมี ประสิทธิภาพ ดังที่ แพรท(Pratt) ได้เสนอแนะว่าสถานการณ์ในชีวิตของผู้เรียนที่มีผลต่อความ พร้อมในการเรียนรู้ของผู้เรียน ประสบการณ์ของผู้เรียนก็มีอิทธิพลต่อความพร้อมในการเรียนรู้ของ ผู้เรียนเช่นเดียวกัน เพราะประสบการณ์ของผู้เรียนในวัยผู้ใหญ่ที่มีมาก ส่งผลให้ผู้เรียนแสดง พฤติกรรมที่แตกต่างกันไปในแต่ละสถานการณ์ มิติที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ในการเรียนรู้ของ ผู้ใหญ่ 2 มิติ คือ 1) การชี้นำ (Direction) หมายถึง ผู้เรียนที่ต้องการความช่วยเหลือในกระบวนการ การเรียนจากผู้รู้ ทั้งในด้านเนื้อหาวิชาและเรื่องอื่นๆทั่วไปในการเรียน ผู้เรียนผู้ใหญ่ที่มีสมรรถนะ (Competence) สูง มีความต้องการพึ่งพาน้อย ซึ่งอาจจะทำให้ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนมากกว่า ผู้เรียนที่มีสมรรถนะต่ำซึ่งต้องพึ่งพาสูง อย่างไรก็ตามผู้เรียนที่มีการพึ่งพาน้อย บางครั้งอาจจะ ต้องการการชี้นำในเบื้องต้นของการเรียนหากเขามีสมรรถนะในรายวิชานั้นต่ำ 2) การสนับสนุน (Support) หมายถึง ความต้องการการสนับสนุนจากบุคคลอื่น สิ่งที่เกี่ยวข้องกับความต้องการการ สนับสนุน คือ การอุทิศหรือทุ่มเทให้การเรียน และความเชื่อมั่นเกี่ยวกับความสามารถในการ เรียนของตนเอง ผู้เรียนที่อุทิศหรือทุ่มเทให้การเรียน และมีความเชื่อมั่นในความสามารถทางการ เรียนของตนเองสูงจะต้องการการสนับสนุนน้อย ในทางตรงกันข้ามผู้เรียนที่อุทิศหรือทุ่มเทการเรียน และมีความเชื่อมั่นในความสามารถทางการเรียนของตนเองต่ำจะต้องการการสนับสนุนสูง (Knowles; Holton; & Swanson. 2005: 194-195; citing Pratt. 1988)โดยมีรูปแบบความสัมพันธ์ ของการชี้นำและการสนับสนุนดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 รูปแบบความสัมพันธ์ของการชี้นำและการสนับสนุนของ แพรท
(Pratt's Model of High and Low Direction and Support)

ที่มา: Knowles; Holton; & Swanson. (2005). *The Adult Learner :The Definitive Classic in Adult Education and Human Resource Development*. P. 196.

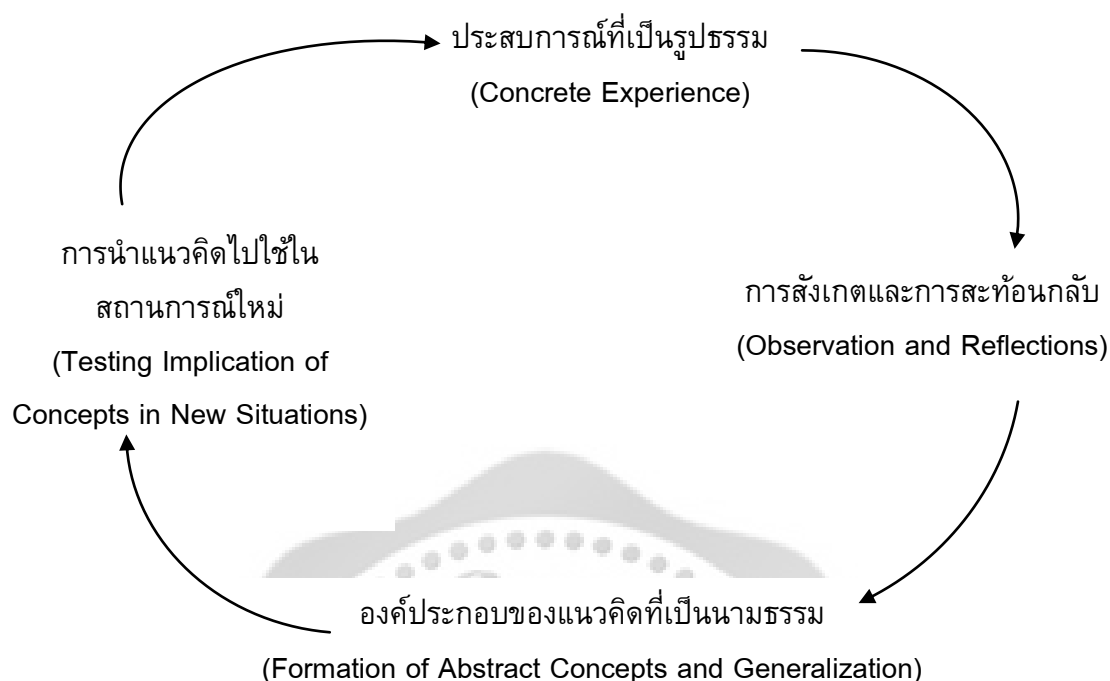
จากภาพประกอบรูปแบบความสัมพันธ์ของการชี้นำและการสนับสนุนของแพรท ซึ่งแสดงระดับความต้องการสนับสนุนสัมพันธ์กับการชี้นำ กล่าวคือ ผู้เรียนซึ่งอยู่ในกลุ่มที่ 1 และ 2 มีลักษณะที่ต้องพึ่งพาสูงจึงมีความต้องการกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้สอนเป็นผู้ชี้นำ ส่วนผู้เรียนที่อยู่ในกลุ่มที่ 3 และ 4 ซึ่งมีความสามารถในการนำตนเองต้องการให้ผู้สอนชี้นำในการเรียนรู้ต่ำ อย่างไรก็ตามผู้เรียนที่อยู่ในช่วงที่ 3 ยังคงต้องการการสนับสนุนจากผู้สอนแต่ไม่ต้องการการชี้นำ ดังนั้นในการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ ผู้สอนจำเป็นต้องคำนึงถึงความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อกำหนดแนวทางในการสอนได้เหมาะสมกับผู้เรียน

5. การวางแนวทางในการเรียนรู้ (Orientation to Learning) แนวทางในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ตรงกันข้ามกับเด็กเนื่องจากการเรียนของเด็กมุ่งเน้นในเนื้อหาของสิ่งที่เรียน เด็กๆ มักได้รับการวางเงื่อนไขให้ได้รับการเรียนรู้ในลักษณะของการยึดเอาเนื้อหาวิชาเป็นศูนย์กลาง (Subject-centered) ในขณะที่ผู้ใหญ่ส่วนมากจะมีการเรียนรู้โดยอาศัยชีวิตเป็นศูนย์กลาง

(Life-centered) หรือ ภาระงานเป็นศูนย์กลาง (Task-centered) หรือปัญหาเป็นศูนย์กลาง (Problem-centered) ความแตกต่างที่เห็นได้ชัดเป็นผลลัพธ์มาจากความแตกต่างของการเห็นคุณค่าของเวลานั่นเอง เด็กจะเรียนรู้โดยเห็นว่าการนำเอาความรู้ไปใช้สอยให้เกิดประโยชน์นั้นอาจจะเลื่อนหรือผัดผ่อนไปก่อนได้ ตัวอย่างเช่น นักเรียนชั้นประถมศึกษาารู้ไว้เพื่อจะนำไปใช้บ้างในวัยรุ่นหรือเพื่อจะสามารถเข้าไปเรียนต่อชั้นมัธยมได้ ส่วนการเรียนในระดับมัธยมก็เพื่อให้มีคุณสมบัติพอเข้าเรียนวิทยาลัยหรืออุดมศึกษาได้ และการเรียนในระดับมหาวิทยาลัยก็เพื่อจะเป็นพื้นฐานในการทำงานและประกอบอาชีพ หรือสำหรับการเป็นผู้ใหญ่ที่เหมาะสมยิ่งขึ้น ในทางตรงกันข้าม ผู้ใหญ่เข้าเรียนก็เพราะว่าเขาขาดความรู้และประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหาปัจจุบัน ดังนั้นเขาจึงต้องการที่จะนำไปใช้ในอนาคตอันใกล้ หรือโดยเร็วที่สุด ดังนั้นเขาจึงต้องการเรียนรู้โดยอาศัยปัญหาเป็นศูนย์กลางของการเรียน กล่าวได้ว่าผู้ใหญ่มุ่งเรียนเพื่อใช้ประโยชน์ในชีวิตหรือมุ่งใช้ประโยชน์ในงานอาชีพ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าบทบาทของประสบการณ์เดิมของผู้ใหญ่มีผลต่อการเรียนรู้ในปัจจุบัน และผู้ใหญ่ชอบเรียนในสิ่งที่ต้องนำไปใช้ในการแก้ปัญหา มากกว่าเรียนโดยเน้นเนื้อหาวิชาเป็นหลัก นอกจากนี้ผู้เรียนผู้ใหญ่จะเรียนได้ดีเมื่อความรู้ที่เกี่ยวกับสถานการณ์ในชีวิตจริง ดังนั้นการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning) จึงเหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่มากที่สุด (Knowles; Holton; & Swanson. 2005: 196-197)

สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้จากประสบการณ์ มีนักการศึกษาหลายท่านที่นำเสนอแนวคิดนี้ เช่น โคลบ (Kolb) และจาวิส (Javis) ได้เสนอรูปแบบการเรียนรู้จากประสบการณ์ภายใต้กระบวนการทศวรรษของทฤษฎีการเรียนรู้ บูด และ วอลเกอร์ (Boud and Walker) และ ยูเชอร์ ไบรอัน และ จอนสัน (Usher; Bryant and Jonhson) ได้เสนอแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จากสถานการณ์โดยธรรมชาติของผู้เรียน ส่วน เฟนวิก (Fenwick) ได้เสนอการเรียนรู้จากประสบการณ์ตามแนวคิดเชิงจิตวิเคราะห์ (Marriam; Rosemary S.; & Caffarella. 2007: 163)

โคลบ ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการเรียนรู้ว่าเป็นกระบวนการที่ความรู้ถูกสร้างจากการเปลี่ยนแปลงของประสบการณ์ เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาและประสบการณ์ ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ต่างไปจากเดิม งานของผู้สอนจึงไม่ใช่การถ่ายทอดหรือสอดแทรกความคิดใหม่แต่เป็นการปรับปรุงความรู้เดิมซึ่งอาจจะเป็นความรู้ใหม่ (Knowles; Holton; & Swanson. 2005: 197) โดยรูปแบบการเรียนรู้จากประสบการณ์ของ โคลบ ได้เสนอแนะ 4 ขั้นตอนของวงจรการเรียนรู้จากประสบการณ์ ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 วงจรการเรียนรู้จากประสบการณ์ของ โคลบ (Kolb's Experiential Learning Model)

ที่มา : Kolb; Osland; & Rubin. (1995). *Organizational Behavior an Experiential Approach*. p. 54

จากภาพประกอบ 2 รูปแบบการเรียนรู้จากประสบการณ์ของ โคลบ มี 4 ขั้นตอน ดังนี้ (Knowles; Holton; & Swanson. 2005: 197; Marriam; Rosemary S.; & Caffarella. 2007: 164)

- 1) ประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม ในขั้นตอนนี้ผู้เรียนมีความเต็มใจและสมัครใจในการเข้าร่วมเรียนรู้ประสบการณ์ใหม่
- 2) การสังเกตและการสะท้อนกลับสิ่งที่รับรู้ ผู้เรียนมีทักษะในการสังเกตและการสะท้อนความคิดกลับจากประสบการณ์ของผู้เรียนในหลากหลายมุมมอง
- 3) กำหนดกรอบของแนวคิดที่เป็นนามธรรม ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ความสามารถของตนเองและบูรณาการความคิดสร้างเป็นกรอบแนวคิดใหม่ที่เกิดจากการบูรณาการจากการสังเกตของผู้เรียนไปสู่เหตุผลเชิงทฤษฎี
- 4) การนำกรอบแนวคิดไปทดลองใช้ในสถานการณ์ใหม่ ผู้เรียนมีทักษะการตัดสินใจและแก้ปัญหาโดยใช้แนวคิดทฤษฎี และสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติจริงในสถานการณ์ที่แตกต่างกันออกไปได้

จากวงจรการเรียนรู้จากประสบการณ์ของ โคลบ พบว่าการเรียนรู้เริ่มต้นจากประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมไปยัง การสังเกตและการสะท้อนกลับและองค์ประกอบของแนวคิดที่เป็นนามธรรม สู่การนำแนวคิดไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ ไม่ว่าจะอย่างไรก็ตามสุดท้ายก็จะกลับสู่

ประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม และเริ่มต้นสู่วงจรการเรียนรู้จากประสบการณ์อีกครั้ง (Marriam; Rosemary S.; & Caffarella. 2007: 164) อย่างไรก็ตาม จาวิส ได้ชี้ให้เห็นถึงจุดอ่อนบางประการของวงจรการเรียนรู้จากประสบการณ์ของ โคลบ โดยมีความเห็นว่าการเรียนรู้ของบุคคลต้องเริ่มจากภูมิหลังหรือชีวประวัติ สู่การเรียนรู้ในสถานการณ์ปัจจุบัน ประสบการณ์ของบุคคลถูกสร้างจากภูมิหลังทางจิตวิทยา และสิ่งแวดล้อมของแต่ละบุคคล ประสบการณ์การเรียนรู้ของบุคคลเป็นผลมาจากประสบการณ์ของบุคคลที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมและสามารถสะท้อนการปฏิบัติออกมาในรูปแบบของการคิด การตรวจสอบผลการปฏิบัติ (Marriam; Rosemary S.; & Caffarella. 2007: 164)

ดังนั้นในการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ นักการศึกษาได้ให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้จากประสบการณ์เป็นอย่างมาก แต่ก็ควรระวังในการจัดการเรียนรู้ ดังที่ ราณี รัชนพงษ์ (2547: 49) ได้เสนอข้อควรคำนึงในการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ ไว้ว่า การเรียนรู้จากประสบการณ์นั้นจะทำให้เกิดความกลมกลืนของผู้เรียนและผู้สอนในด้านของความสัมพันธ์ลำดับขั้นตอน กาลเทศะ การแสวงหาความรู้ และขั้นตอนในการตัดสินใจ ในการออกแบบ “สถานการณ์” เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์นั้น จุดเริ่มแรกผู้สอนหรือผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ จะต้องแสดงให้เห็นชัดเจนว่า “อยากให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรจากการจัดสถานการณ์นี้ขึ้นมา” คำตอบนั้นจะนำไปสู่ทางเลือกต่างๆ ที่เป็นผลตามมาซึ่งทำให้ผู้เรียนและผู้สอนได้เกิดการเรียนรู้และเพิ่มพูนประสบการณ์อย่างมากมายไม่มีขีดจำกัด ผู้สอนจึงต้องมั่นใจว่าวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่จัดขึ้นจะเป็นส่วนหนึ่งที่มีผลมาจากการจัดประสบการณ์ดังกล่าว นอกจากนี้ในการออกแบบการเรียนรู้ควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดผลของการเรียนรู้ที่คาดหวัง การออกแบบการเรียนรู้ควรมีการยืดหยุ่นพอสมควร เนื่องจากผลลัพธ์ของการเรียนรู้มักจะขยายกว้างออกไปในระหว่างขั้นตอนการออกแบบและการนำไปปฏิบัติ ซึ่งควรระวังว่าการขยายวงออกไปดังกล่าวมีผลทำให้การเรียนการสอนไม่บรรลุวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ที่กำหนดตั้งไว้แต่แรก ทั้งนี้เราสามารถป้องกันได้ด้วยแผนการทำงาน หรือสัญญาที่กำหนดวัตถุประสงค์ ความสำเร็จ ระยะเวลาที่เหมาะสม ผลลัพธ์ของการเรียน และหนังสือตกลงหรือพันธกิจของผู้เรียน

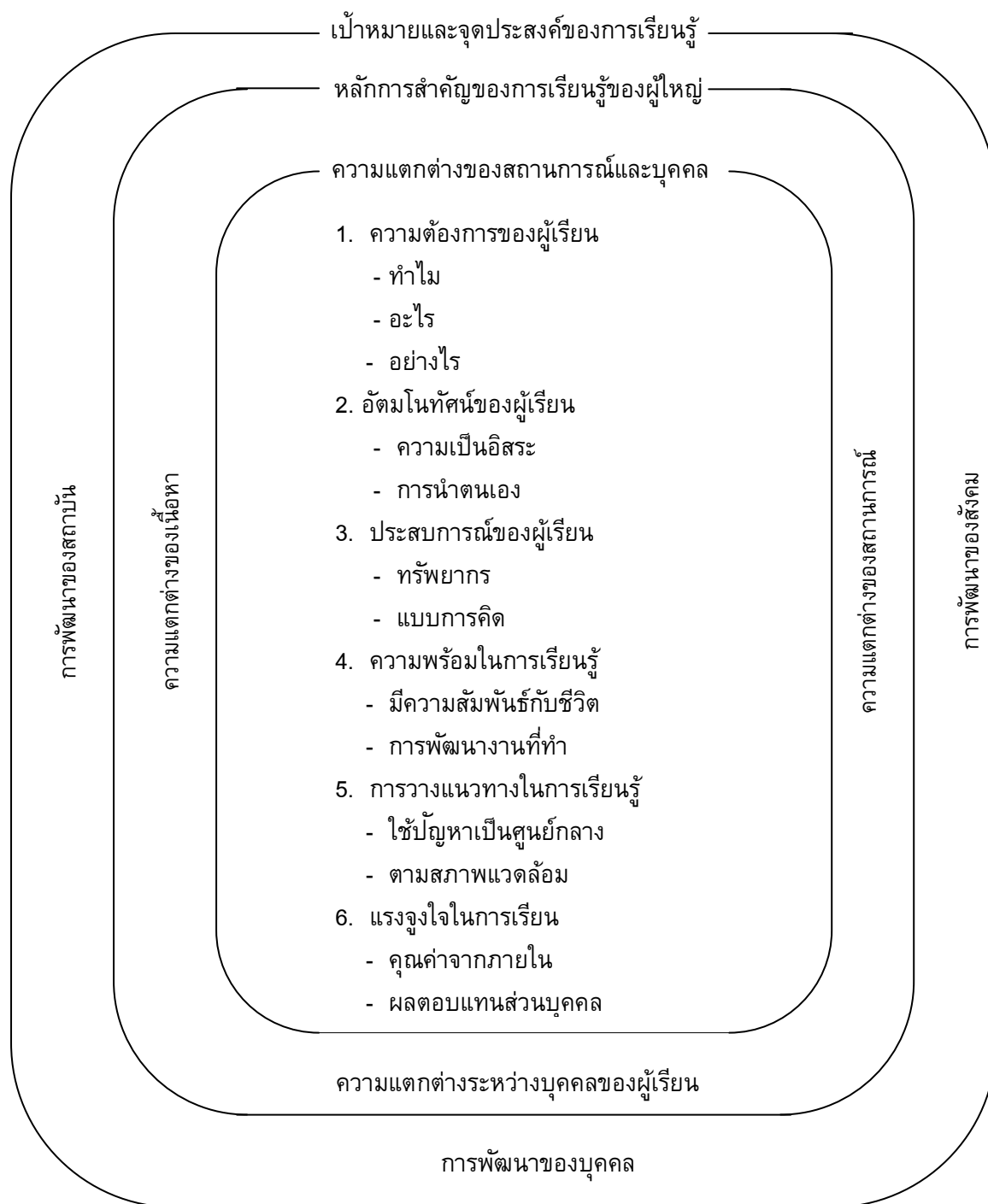
6. แรงจูงใจ (Motivation) ผู้ใหญ่ตอบสนองต่อแรงจูงใจภายนอกบางชนิด เช่น งานที่ดีกว่า การได้รับความดีความชอบในตำแหน่งที่สูงขึ้น เงินเดือนสูงขึ้น เป็นต้น อย่างไรก็ตาม แรงจูงใจที่มีผลให้ผู้ใหญ่ตอบสนองได้ดีกว่าแรงจูงใจภายนอก ก็คือแรงจูงใจภายใน เช่น ความพึงพอใจในอาชีพการงานที่สูงขึ้น การเห็นคุณค่าในตนเอง คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น หรืออื่นๆ ในลักษณะคล้ายกัน

สำหรับผู้เรียนผู้ใหญ่แรงจูงใจในการเรียนของแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ส่วนใหญ่ผู้เรียนมีแรงจูงใจต่อการเรียนที่สามารถช่วยแก้ปัญหาในชีวิตของเขาได้ หรือการเรียนที่ส่งผลต่อเงินเดือนของเขาในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับ วอลดอสสกี (Wlodowski) ได้อธิบายถึงแรงจูงใจของผู้ใหญ่ในการเรียน ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน คือ (Knowles; Holton; & Swanson. 2005: 199; citing wlodowski. 1985) 1) ความสำเร็จในการเรียน (Success) 2) ความตั้งใจในการเรียน (Volition) 3) การเห็นคุณค่าของการเรียน (Value) 4) ความสนุกสนานในการเรียน (Enjoyment)

จากหลักการทั้ง 6 ข้อ ของการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ที่กล่าวมาแล้วนั้น ประเด็นแรกที่เกี่ยวข้องกับความต้องการในการเรียนของผู้ใหญ่ จัดเป็นประเด็นหลักที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจ เนื่องจากการที่ผู้เรียนรู้ว่าเขาเรียนไปเพื่ออะไรนั้น ทำให้เขามีความตั้งใจที่จะเรียนให้สำเร็จตามเป้าหมาย นอกจากนั้นในเรื่องของ การพัฒนาคุณภาพชีวิต ความพอใจ และความภาคภูมิใจในตนเอง ล้วนเป็นแรงจูงใจในการเรียนของผู้เรียนผู้ใหญ่ทั้งสิ้น อย่างไรก็ตามแรงจูงใจในการเรียนของแต่ละคนก็จะแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ในการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ ผู้สอนต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียน และผู้ใหญ่จะเกิดแรงจูงใจในการเรียนได้มากหากเขาเชื่อว่าเขาสามารถเรียนเนื้อหาสาระใหม่ได้ (ความคาดหวัง) การเรียนจะช่วยให้เขาสามารถแก้ปัญหาได้ (เครื่องมือ) และการเรียนมีความสำคัญต่อชีวิตของเขา (คุณค่า) (Knowles; Holton; & Swanson. 2005: 200-201)

จากแนวคิดเกี่ยวกับหลักการสำคัญของการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ 6 ประการ สามารถนำไปเป็นแนวทางการปฏิบัติในการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ โดยคำนึงถึงเป้าหมายและจุดประสงค์ของการเรียนรู้ ความแตกต่างของสถานการณ์และบุคคล ความแตกต่างของเนื้อหา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาของบุคคล สถาบันและสังคม ดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ในการปฏิบัติ

ที่มา : Knowles; Holton; & Swanson. (1998). *The Adult Learner :The Definitive Classic in Adult Education and Human Resource Development.* p. 182

จากภาพประกอบ 3 พบว่า กรอบแนวคิดในการนำทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่สู่การปฏิบัติ ประกอบด้วย 3 มิติ ซึ่งแต่ละมิตินี้มีรายละเอียด ดังนี้ (Knowles; Holton; & Swanson. 2005 : 152; citing Brethower; & Samaley. 1998; Swanson; & Arnold. 1998)

1. เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการเรียน

เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการเรียนเป็นตัวกำหนดรูปแบบประสบการณ์การเรียนรู้ สำหรับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ พิจารณา 3 ด้าน คือ พัฒนาการของบุคคล สถาบัน โครงสร้างของสังคม ดังนี้

1.1 พัฒนาการของแต่ละบุคคล (Individual Growth) ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกกับการพัฒนาบุคคล เพราะว่าจุดสำคัญ คือ ผู้เรียนแต่ละบุคคล

1.2 พัฒนาการของสถาบัน (Institutional Growth) การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคคลและการพัฒนาสถาบันเท่ากัน แต่เน้น การพัฒนาทรัพยากรบุคคล เนื่องจากจะส่งผลไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงสถาบันด้วยเช่นกัน ดังนั้นควรมีการกำหนดเป้าหมายร่วมกันระหว่างสถาบันและบุคคลในสถาบัน

1.3 พัฒนาการของสังคม (Societal Growth) เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงสร้างทางสังคมเกี่ยวข้องกับประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ เนื่องจากมนุษย์สามารถสร้างสังคมโลกและทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ดังนั้นเป้าหมายหลักของการศึกษาคือการพัฒนาบุคคล

สรุปได้ว่า ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ คือ กรอบแนวคิดของการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล ซึ่งอาจจะเกิดจากวัตถุประสงค์ของการพัฒนาหรือความก้าวหน้าของแต่ละบุคคล สถาบันและสังคม

2. ความแตกต่างของบุคคลและสถานการณ์

ความแตกต่างของบุคคลและสถานการณ์เป็นอิทธิพลของตัวแปรที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ประกอบด้วย

2.1 ความแตกต่างด้านเนื้อหา (Subject-matter difference) ด้วยเนื้อหาวิชาที่แตกต่างกันอาจต้องใช้ยุทธศาสตร์ในการเรียนที่แตกต่างกัน

2.2 ความแตกต่างด้านสถานการณ์ (Situational difference) สถานการณ์เป็นองค์ประกอบสำคัญในการจัดการเรียนการสอน ตัวอย่างเช่น ผู้เรียนที่อยู่ในสังคมที่มีความสัมพันธ์ค่อนข้างห่างเหินในระดับบุคคล ผู้เรียนอาจถูกบังคับให้เรียนรู้ด้วยตนเองมากกว่าฟังผู้อื่น หรือ การเรียนในกลุ่มใหญ่อาจมีกิจกรรมในการเรียนน้อยกว่าการเรียนในกลุ่มเล็ก

2.3 ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual difference) โจนัสเซน และ โกลโบสกี (Knowles; Holton; & Swanson. 2005 : 154-155; citing Jonassen; & Groboeski. 1993) ได้แบ่งประเภทของความแตกต่างระหว่างบุคคลที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

2.3.1 การคิด (Cognitive) ประกอบด้วย ความสามารถในการคิดทั่วไป

(General Mental Abilities) ความสามารถในการคิดเบื้องต้น (Primary Mental Abilities) การควบคุมการคิด (Cognitive Controls) รูปแบบการคิด (Cognitive Styles) แบบการเรียนรู้ (Learning Styles)

2.3.2 บุคลิกภาพ (Personality) ประกอบด้วย บุคลิกภาพเกี่ยวกับรูปแบบของข้อตกลงและความเอาใจใส่ บุคลิกภาพเกี่ยวกับสิ่งที่คาดหวังและสิ่งที่สนใจ

2.3.3 ความรู้ดั้งเดิม (Prior Knowledge) ประกอบด้วย ช่วงความรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โครงสร้างของความรู้

การทำความเข้าใจเกี่ยวกับความแตกต่างของบุคคลจะทำให้การนำทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งขึ้นอยู่กับการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับผู้เรียน เนื่องจาก 1) การประยุกต์ใช้หลักการที่เหมาะสมกับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ต้องให้ความสำคัญกับความสามารถในการคิดและแบบการเรียนรู้ 2) ผู้เรียนที่ไม่สามารถควบคุมความคิดได้ในเบื้องต้นเขาอาจไม่สามารถเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้ และ 3) ผู้เรียนสามารถยืดหยุ่นแนวทางในการเรียนโดยใช้แนวทางที่หลากหลายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการเรียน ทั้งนี้ควรเลือกแนวทางที่เหมาะสมกับตนเอง

3. ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่และหลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ซึ่งประกอบด้วย ความต้องการในการเรียน อัตมโนทัศน์ของผู้เรียน ประสบการณ์ของผู้เรียน ความพร้อมในการเรียนรู้ การวางแผนในการเรียนรู้ และแรงจูงใจในการเรียน เมื่อต้องการนำทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่สู่การปฏิบัติจะต้องเกี่ยวข้องกับ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการเรียน ความแตกต่างของบุคคล และสถานการณ์

ดังนั้นในการนำทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่สู่การปฏิบัติ ต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของผู้เรียน และบทบาทผู้สอน ที่สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่และหลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.3 ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่สู่การปฏิบัติ

ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ เมื่อนำสู่การปฏิบัติในการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน ผู้ใหญ่ สามารถปฏิบัติได้ดังนี้ (สวัณน์ วัฒนวงศ์. 2547: 254-258; อ้างอิงจาก Knowles. 1954; อาชัญญา รัตนอุบล. 2551: 57-58; ชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ. 2552: 62-75)

1.3.1 ความต้องการในการเรียน

บทบาทของผู้เรียน

1) ควรวิเคราะห์ความต้องการของตนเองจากพฤติกรรมในการเรียนที่เป็นอยู่จริงและคุณลักษณะหรือพฤติกรรมที่ตนเองต้องการ เนื่องจากแนวปฏิบัติของทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่เน้นความต้องการที่จะเรียนรู้ นั่นคือ ช่องว่างระหว่างคุณลักษณะหรือพฤติกรรมที่ต้องการกับคุณลักษณะหรือพฤติกรรมที่เป็นอยู่จริง

2) ควรมีความเข้าใจและเห็นด้วยกับจุดมุ่งหมายของวิชาที่เรียน

บทบาทผู้สอน

- 1) เป็นผู้แนะนำวิธีการหรือเครื่องมือสำหรับผู้เรียนในการวิเคราะห์สิ่งที่ต้องการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเปรียบเทียบกับสภาพที่เป็นอยู่จริง
- 2) แจ้งให้ผู้เรียนได้ทราบถึงจุดมุ่งหมายทั่วไปของวิชานั้น
- 3) จัดบรรยากาศในการเรียนและสถานการณ์ของการเรียนรู้ให้มีความเป็นกันเอง ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน และระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ทั้งนี้พฤติกรรมของผู้สอน ผู้สอนควรแสดงออกในท่าทีที่แสดงความเคารพในความคิดเห็นของผู้เรียนและรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกที่ดีและเป็นไปในทางบวกต่อการเรียนรู้
- 4) ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้
- 5) จัดสภาพการณ์ทางกายภาพทั่วไป ให้ที่พึงพอใจสำหรับผู้เรียน ได้แก่ การจัดโต๊ะ เก้าอี้ ต้องจัดในลักษณะที่ไม่เป็นทางการ ไม่ควรเรียนเป็นแถว เช่น ห้องเรียนเด็ก ควรจัดให้เป็นวงกลมเพื่อให้เกิดความรู้สึกที่เท่าเทียมกัน

1.3.2 อัตมโนทัศน์ของผู้เรียน

บทบาทผู้เรียน

ผู้เรียนควรจะได้มีส่วนร่วมในการเรียน และมีความรับผิดชอบต่อกระบวนการเรียนรู้ เพราะว่าการที่ที่ดีที่สุดในการเรียนรู้ คือ การกระทำ (Learning by doing) นั่นคือผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการดังนี้

- 1) กระบวนการวางแผนการเรียนรู้ – ผู้เรียนควรมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนรู้ของตนเอง
- 2) การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้- ผู้เรียนต้องรับผิดชอบในกระบวนการเรียนการสอนร่วมกันกับผู้สอน
- 3) การประเมินการเรียนรู้- ผู้เรียนต้องประเมินตนเองและยอมรับผลการประเมินที่เกิดขึ้น เพื่อการปรับปรุงตนเอง ทำให้เกิดเป็นวงจรการเรียนรู้

บทบาทผู้สอน

- 1) ให้คำแนะนำด้านกระบวนการวางแผนและเป็นที่ปรึกษาทางด้านเนื้อหา
- 2) ปรับเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้ให้คำแนะนำและช่วยเหลือในกระบวนการเรียนรู้ เป็นแหล่งความรู้ เป็นผู้ร่วมเรียนรู้
- 3) ทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนการประเมินโดยการรวบรวมหลักฐานและชี้แนะถึงตัวบ่งชี้ที่แสดงถึงความก้าวหน้าในการเรียน

1.3.3 บทบาทของประสบการณ์ผู้เรียน

บทบาทผู้เรียน

ใช้ประสบการณ์เดิมที่หลากหลายก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียน เน้นการเรียนรู้จากการค้นพบด้วยตนเอง เน้นการปฏิบัติ เรียนรู้ที่จะเรียนจากประสบการณ์

บทบาทผู้สอน

จัดการเรียนการสอนที่ใช้การเชื่อมต่อการเรียนรู้เดิมกับประสบการณ์การเรียนรู้ใหม่ เน้นเทคนิคการสอนเชิงประสบการณ์

1.3.4 ความพร้อมในการเรียนรู้

บทบาทผู้เรียน

วิเคราะห์ความพร้อมในการเรียนรู้ของตนเอง เช่น เวลาของการเรียน ความถนัดทางการเรียน ความต้องการพึ่งพาผู้อื่น ความสนใจและความสามารถของตนเอง

บทบาทผู้สอน

จัดการเรียนรู้โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

1.3.5 การวางแผนทางในการเรียนรู้

บทบาทผู้เรียน

มีส่วนร่วมในการวางแผนทางและจัดการเรียนรู้

บทบาทผู้สอน

- 1) ออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน
- 2) มีความรู้ในวิชาที่สอนอย่างเชี่ยวชาญ ต้องรู้ถึงเอกสารและตำราทางวิชาการในสาขานั้นอย่างดีเพื่อจะได้ช่วยแนะนำแหล่งความรู้ให้แก่ผู้เรียนที่จะค้นคว้าต่อไป
- 3) เลือกใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายแตกต่างและแปรผันกันไปในแต่ละโอกาส หรือสถานการณ์ของการสอน
- 4) มีแผนการจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นได้ (Flexible Plan) ซึ่งจะช่วยให้ทั้งผู้สอนและผู้เรียนได้มีแนวคิดที่เด่นชัดว่าเขากำลังทำอะไรอยู่ และจะทำอะไรต่อไปโดยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตกลงร่วมกัน

1.3.6 แรงจูงใจในการเรียน

บทบาทผู้เรียน

สร้างแรงจูงใจจากภายในตน

บทบาทผู้สอน

- 1) ให้กำลังใจผู้เรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดความต้องการเรียน ความต้องการนี้ต้องเกิดจากความรู้สึกว่าผู้เรียนมีความสามารถที่จะบรรลุความสำเร็จได้ จะช่วยให้เกิดแรงจูงใจในการเรียน
- 2) มีความกระตือรือร้นเกี่ยวกับวิชาที่สอนและการสอนวิชานั้นๆ จะมีผลทำให้ผู้เรียนเป็นผู้กระตือรือร้นและเอาใจใส่ในการเรียนด้วย ความกระตือรือร้นนั้นนับได้ว่าเป็นแรงจูงใจที่ดีที่สุดสำหรับการเรียนรู้

สำหรับบทบาทของผู้สอนในทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่เน้นให้ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนจึงต้องมีคุณลักษณะและทักษะสำหรับผู้สอนหรือผู้

อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ที่จะช่วยให้ผู้ใหญ่มั่นใจในการเรียน ซึ่งประกอบด้วย 4 คุณลักษณะ คือ มีความรู้ (Expertise) มีความรู้สึกร่วม (Empathy) มีความกระตือรือร้น (Enthusiasm) และมีความชัดเจน (Clarity) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (Knowles; Holton; & Swanson. 2005: 200; citing wlodowski . 1985)

1) มีความรู้ (Expertise) มีความรู้และความสามารถในการจัดเตรียมการเรียนรู้ โดยรู้ว่าอะไรเป็นประโยชน์สำหรับผู้เรียน รู้ว่าอะไรดีและมีความรู้ความสามารถในการจัดเตรียมกระบวนการเรียนการสอน

2) มีความรู้สึกร่วม (Empathy) มีความเข้าใจความรู้สึกของผู้เรียน โดยเข้าใจในสิ่งที่ผู้เรียนต้องการและคาดหวัง จัดแปลงวิธีสอนให้เหมาะสมกับระดับของประสบการณ์และพัฒนาทักษะของผู้เรียน รวมถึงพัฒนามุมมองของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

3) มีความกระตือรือร้น (Enthusiasm) มีความสามารถในการทำข้อตกลงในการเรียนกับผู้เรียนและสร้างควมมีชีวิตชีวาในการเรียนรู้ เอาใจใส่เกี่ยวกับคุณค่าที่จะเกิดขึ้นจากการสอน ทำข้อตกลงที่เหมาะสมกับระดับของอารมณ์ ความมีชีวิตชีวาและความสามารถของผู้เรียน

4) มีความชัดเจน (Clarity) สามารถเข้าใจและติดตามผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง รวมถึงสามารถจัดเตรียมวิธีการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนเข้าใจในสิ่งที่ต้องการ และอธิบายให้ชัดเจนเมื่อการนำเสนอไม่ชัดเจน

นอกจากบทบาทของผู้สอนในทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ซึ่งเน้นให้ผู้สอนมีคุณลักษณะและทักษะดังกล่าวข้างต้น ในการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ผู้สอนจำเป็นต้องจัดการเรียนรู้โดยคำนึงถึงองค์ประกอบของการเรียนรู้ นั่นคือ การเตรียมตัวของผู้เรียน การจัดบรรยากาศ การวางแผน การวินิจฉัยความต้องการ การกำหนดวัตถุประสงค์ การออกแบบการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินผล ซึ่งแต่ละองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ควรจัดให้เหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ ดังรายละเอียดในตาราง 2

ตาราง 2 องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่

องค์ประกอบ	การจัดการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่
การเตรียมตัวของผู้เรียน	-เตรียมข้อมูลสารสนเทศ -เตรียมตัวเข้ามามีส่วนร่วม -พัฒนาสิ่งที่คาดหวังให้เป็นไปได้จริง -เริ่มคิดเกี่ยวกับเนื้อหา
การจัดบรรยากาศ	-ผ่อนคลาย,มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน -ให้ความเคารพ -ไม่เป็นทางการ,อบอุ่น

ตาราง 2 (ต่อ)

องค์ประกอบ	การจัดการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่
การจัดบรรยากาศ	-มีความร่วมมือกัน
การวางแผน	-มีการวางแผนร่วมกันระหว่างผู้เรียนและผู้สอน
การวินิจฉัยความต้องการ	-มีการพิจารณาร่วมกัน
การกำหนดวัตถุประสงค์	-มีการปรึกษาร่วมกัน
การออกแบบการเรียนรู้	-เป็นไปตามความพร้อมของผู้เรียน -กำหนดหน่วยปัญหาที่เกิดขึ้น
กิจกรรมการเรียนรู้	-ใช้เทคนิคการทดลองโดยตัวผู้เรียนเป็นผู้สืบค้น
การประเมินผล	-ร่วมกันกันวินิจฉัยตามความต้องการ -ร่วมกันประเมินผลโครงการ

ที่มา : Knowles; Holton; & Swanson. (2005). *The Adult Learner :The Definitive Classic in Adult Education and Human Resource Development*. p. 116

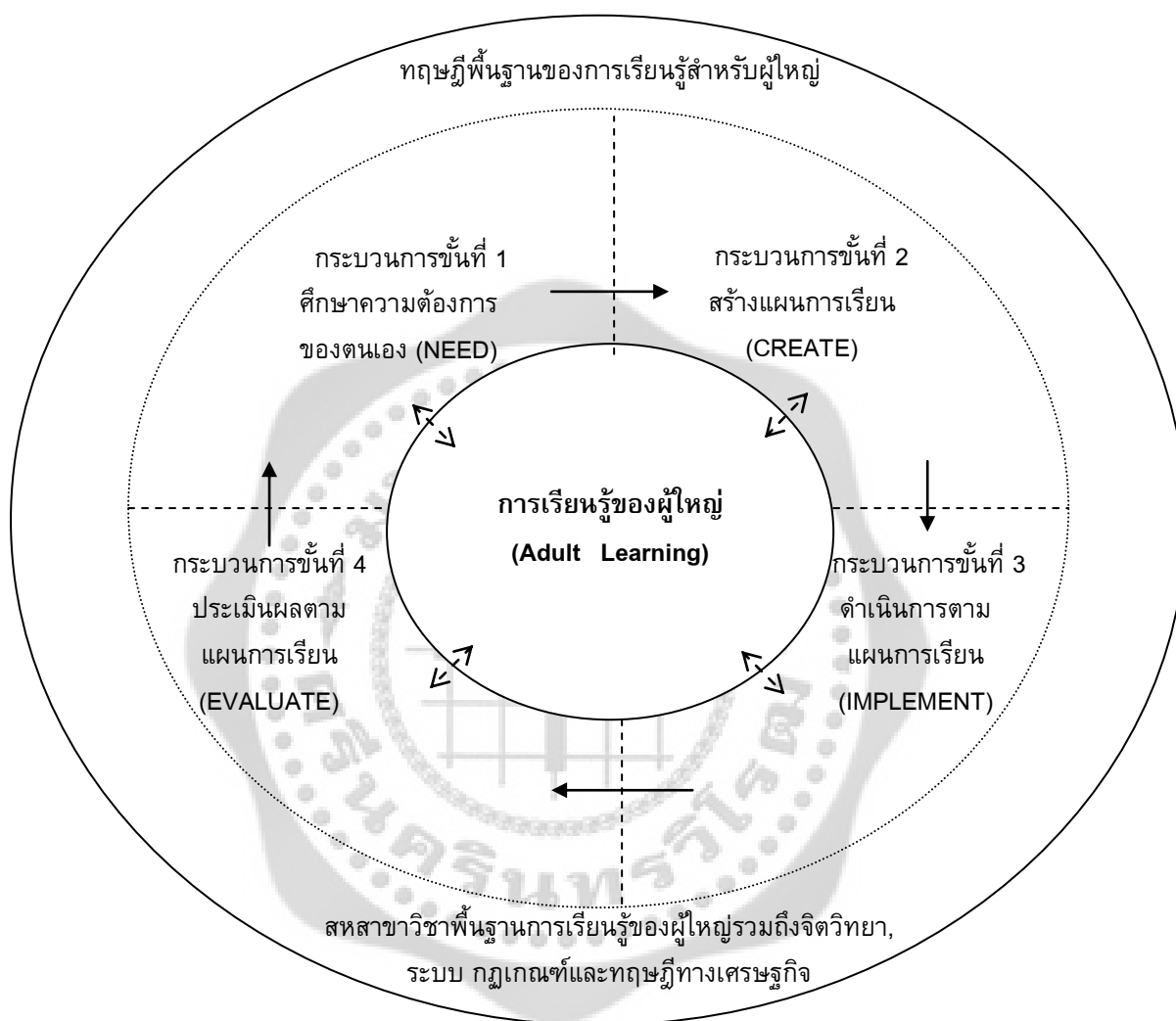
สรุปได้ว่า ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่เมื่อนำไปสู่การจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ การจัดการเรียนรู้ต้องเกิดขึ้นจากผู้สอนและผู้เรียนเริ่มวางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน โดยใช้พื้นฐานของผู้เรียนเป็นข้อมูลในการวางแผน ให้ความสำคัญกับความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันรับผิดชอบกระบวนการเรียนรู้ ฝึกทักษะและสร้างเจตคติร่วมกัน ผู้สอนสามารถสร้างบรรยากาศที่สนับสนุนการเรียนรู้ มีความชัดเจนในเนื้อหาที่สอน ที่สำคัญผู้สอนต้องมีความรู้สึกร่วมและให้การยอมรับผู้เรียนอย่างเสมอภาค ทั้งนี้การจัดการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ต้องจัดอยู่บนพื้นฐานขององค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ จึงจะช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จตามศักยภาพ

นอกจากการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น โนลส์ ได้เสนอกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ไว้ ดังนี้

1.4 กระบวนการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

จากทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ หมายถึง กระบวนการได้มาซึ่งความรู้และความเชี่ยวชาญของผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ ซึ่งผู้เรียนทั่วไปต้องการควบคุมกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องใช้ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนกระบวนการศึกษาความต้องการของตนเอง การสร้างแผนการเรียนรู้ การดำเนินงานตามแผนการเรียนรู้และการประเมินผลตามแผนการเรียนรู้ และจากภาพประกอบ 4 ต่อไปนี้ เป็นกระบวนการควบคุม

การเรียนรู้ของผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ ซึ่งแสดงให้เห็นสี่ขั้นตอนของกระบวนการวางแผนการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการเรียนรู้ (Knowles; Holton; & Swanson. 2005: 174-175)

ภาพประกอบ 4 กระบวนการควบคุมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่

ที่มา : Knowles; Holton; & Swanson. 2005. *The Adult Learner :The Definitive Classic in Adult Education and Human Resource Development* . p. 175

จากภาพประกอบ 4 ซึ่งแสดงถึงขั้น 4 ขั้นของกระบวนการวางแผนการเรียนรู้ของผู้เรียนผู้ใหญ่ กล่าวคือ

กระบวนการขั้นที่ 1 ศึกษาความต้องการของตนเอง (Need) เป็นการพิจารณาความต้องการเรียนของผู้เรียนว่าอะไรคือ เป้าหมายของการเรียน และผู้เรียนมีพื้นฐานการเรียนอย่างไร

กระบวนการขั้นที่ 2 สร้างแผนการเรียนรู้ (Create) เป็นการสร้างหรือกำหนดยุทธศาสตร์ในการเรียนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการเรียนรู้

กระบวนการขั้นที่ 4 ดำเนินการตามแผนการเรียนรู้ (Implement) เป็นการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ของการเรียนรู้ที่วางแผนไว้

กระบวนการขั้นที่ 4 ประเมินผลตามแผนการเรียนรู้ (Assess) เป็นการประเมินผลสำเร็จของเป้าหมายของการเรียนรู้และกระบวนการในการเข้าร่วมกิจกรรมตามแผนการเรียนรู้ที่วางไว้

จากขั้นตอนกระบวนการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ผู้วิจัยได้นำกระบวนการเรียนรู้ไปใช้เป็นพื้นฐานในพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ของเพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เนื่องจากในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้เป็นการดำเนินการโดยผู้เรียนและมีผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ตามแนวคิดของทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

อังศินันท์ อินทรกำแหง (2545) ได้ศึกษาเรื่อง อิทธิพลของปัจจัยด้านการเรียนการสอนของผู้ใหญ่ ภูมิหลังส่วนบุคคลและสภาพแวดล้อมในองค์กรที่มีต่อการปฏิบัติงานของผู้บริหารทางการแพทย์ โดยมีความมุ่งหมาย เพื่อพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของผู้ให้บริการทางการแพทย์ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ในการปฏิบัติงาน มี 5 ปัจจัย คือ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง การเรียนร่วมกับการเรียนรู้ในระดับสถาบัน ภูมิหลังส่วนบุคคลและสภาพแวดล้อม

กนกกร ปราชญ์นคร (2550) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างสมรรถนะข้าราชการประจำศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างสมรรถนะข้าราชการประจำศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดจังหวัด และเพื่อประเมินหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างสมรรถนะข้าราชการประจำศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดจังหวัด โดยหลักการเรียนรู้ที่นำมาใช้ในการออกแบบหลักสูตรฝึกอบรม คือ ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ของโนลส์ และการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ผลการศึกษาพบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมในการนำไปใช้อยู่ในระดับมากและประสิทธิภาพของหลักสูตรตามเกณฑ์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการฝึกอบรม

แพรวพรรณ บุญฤทธิ์มนตรี (2550) ได้ศึกษาเรื่อง การฝึกอบรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสอนงานให้กับหัวหน้างานในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ : ศึกษากรณี บริษัท แคลคอมพ์ อิเล็กทรอนิกส์(ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาโครงการฝึกอบรมและประเมินประสิทธิภาพโครงการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสอนงานให้กับหัวหน้างานกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือหัวหน้างานในสายการผลิต จำนวน 20 คน โดยใช้แนวคิดในการฝึกอบรมผู้ใหญ่และทฤษฎีการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ เป็นทฤษฎีหลักในการสร้างรูปแบบฝึกอบรม

ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการสอนงานสำหรับหัวหน้างานในโรงงาน ผลการประเมินคุณภาพหลักสูตรการฝึกอบรม มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก แสดงว่าหลักสูตรมีประสิทธิภาพมากเพียงพอต่อการนำไปทดลองใช้ได้ทั้งนี้การจัดกิจกรรมการฝึกอบรมจะต้องเป็นไปตามหลักการและทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

วิภาวรรณ สุขสถิตย์ (2550) ได้ศึกษาเรื่อง การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่โดยการเรียนการสอนผ่านเว็บ โดยมีจุดมุ่งหมาย คือ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่โดยการเรียนการสอนผ่านเว็บและเพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาผู้ใหญ่ที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองโดยการเรียนการสอนผ่านเว็บ แนวคิดที่ใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนคือแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของนักศึกษาผู้ใหญ่ และการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ผลการศึกษาพบว่า ผลการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่โดยการเรียนการสอนผ่านเว็บหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่โดยการเรียนการสอนผ่านเว็บหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และนักศึกษาผู้ใหญ่ที่ใช้การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่โดยการเรียนการสอนผ่านเว็บมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่โดยการเรียนการสอนผ่านเว็บอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก

ศักรินทร์ ชนประชา (2550) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการศึกษา นอกระบบสำหรับครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยหลักการเรียนรู้ที่นำมาใช้ในการออกแบบหลักสูตรฝึกอบรม คือ ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ของโนลส์ ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพชุดฝึกอบรมแต่ละหน่วยการเรียนรู้ผ่านตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ค่าเฉลี่ยก่อนและหลังการใช้ชุดฝึกอบรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน สรุปได้ว่า คะแนนหลังการฝึกอบรมสูงกว่าคะแนนก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ดำรงศักดิ์ ทรัพย์เขื่อนขันท์ (2553) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่องการนวดไทย โดยมีความมุ่งหมายเพื่อสร้างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่องการนวดไทย และเพื่อประเมินหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง สำหรับทฤษฎีที่ใช้ในการสร้างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง คือ ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ของโนลส์และการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ผลการวิจัยพบว่า ชุดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเรื่องการนวดไทย มีประสิทธิภาพผ่านเกณฑ์ และผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อชุดการเรียนรู้

ลัดดาวลย์ พุทธรักษา (2553) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการพัฒนาผู้ดูแลผู้สูงอายุโดยวิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและการจัดการความรู้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาผู้ดูแลผู้สูงอายุโดยวิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและการจัดการความรู้ โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่และการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เป็นแนวคิดในการพัฒนารูปแบบ จากผลการศึกษาได้

รูปแบบการเรียนรู้ 2 รูปแบบ คือ 1. รูปแบบการพัฒนาผู้ดูแลผู้สูงอายุกลุ่มกลาง “รูปแบบเอสดีแอล แอนด์เคเอ็ม (SDL & KM Model)” ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน ดังนี้ คือ 1) ระบุประเด็นการเรียนรู้ 2) วางแผนการเรียนรู้ 3) ดำเนินการค้นคว้า 4) สะท้อนคิด 5) แบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ 6) สังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่ และ 2. รูปแบบการพัฒนาผู้ดูแลผู้สูงอายุกลุ่มสูง “รูปแบบเอสดีแอล-เคเอ็ม (SDL-KM Model)” ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ดังนี้ คือ 1) ระบุประเด็นการเรียนรู้ 2) วางแผนการเรียนรู้ 3) ดำเนินการค้นคว้า 4) แบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และ 5) สังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาผู้ดูแลผู้สูงอายุ โดยวิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและการจัดการความรู้มีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาผู้ดูแลผู้สูงอายุให้เกิดลักษณะผู้เรียนรู้ด้วยการนำตนเองร่วมกับการจัดการความรู้ได้

พอตเทอร์ฟิลด์ (Porterfield, 2004) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ ในการจัดการศึกษาทางการพยาบาลในระดับอนุปริญญา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจแนวทางการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ของคณะพยาบาลศาสตร์และหาความสัมพันธ์กับตัวแปรต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการสอน ทั้งนี้ตัวแปรต้นในการศึกษา คือ 1) ประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ของผู้สอน 2) จำนวนปีในการสอนการพยาบาลของผู้สอน 3) เนื้อหาในการสอน 4) การจัดหลักสูตร (จำนวนภาคเรียน) ตัวแปรตาม คือ แนวทางการจัดการศึกษาตามทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Andragogy) ซึ่งประกอบด้วย แนวทางการฝึกอบรม การออกแบบการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน วิธีการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาโปรแกรม การบริหารโปรแกรม ผลการวิจัยพบว่า ประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ของผู้สอนและจำนวนปีในการสอนการพยาบาลของผู้สอน ไม่มีความสัมพันธ์ กับแนวทางการจัดการศึกษาตามทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ส่วน เนื้อหาที่ใช้สอน และการจัดหลักสูตร มีความสัมพันธ์กับแนวทางการจัดการศึกษาตามทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้เสนอแนะว่า การจัดประสบการณ์ในการเรียนรู้มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของนักศึกษาผู้ใหญ่ ดังนั้น ผู้สอนควรให้ความสำคัญต่อการจัดประสบการณ์ในการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียน

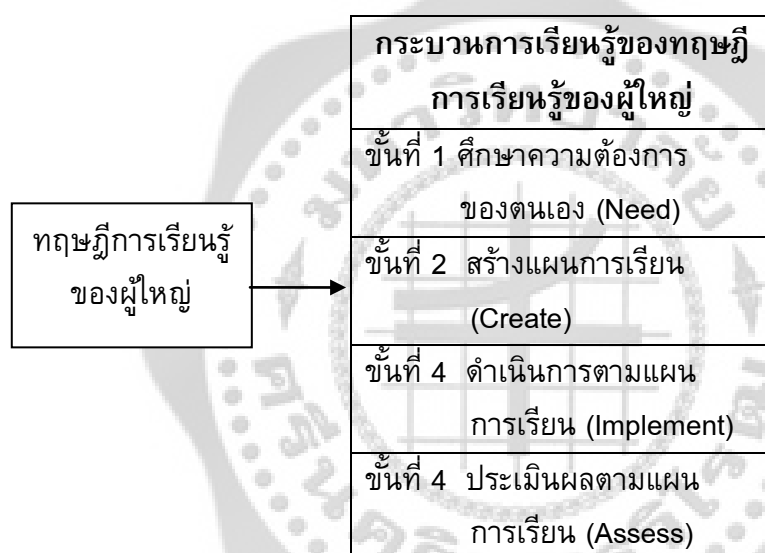
จากการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่มุ่งกล่าว ข้างต้นพบประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ซึ่งอาจพัฒนาเป็นชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (ตำรงค์ศักดิ์ ทรัพย์เชื่อนพันธ์. 2553) การเรียนการสอนผ่านเว็บ (วิภาวรรณ สุขสถิตย์. 2550) หลักสูตรฝึกอบรม (กนกกร ปราชญ์นคร. 2550; ศักรินทร์ ชนประชา. 2550) รูปแบบการฝึกอบรม (แพรวพรรณ บุญฤทธิ์มตรี. 2550) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ (ลัดดาวัลย์ พุทธิรักษา. 2553)
2. การพัฒนาการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้ใหญ่มีแนวคิดพื้นฐานมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (กนกกร ปราชญ์นคร. 2550; วิภาวรรณ สุขสถิตย์. 2550; ตำรงค์ศักดิ์ ทรัพย์เชื่อนพันธ์. 2553; ลัดดาวัลย์ พุทธิรักษา. 2553)
3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ คือ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

(อังคินันท์ อินทรกำแหง. 2545)

4. การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ควรให้ความสำคัญต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียน (Porterfield. 2004)

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่และการสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพบว่าทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่สามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริงในการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยผู้ใหญ่ ดังนั้นแนวทางที่เหมาะสมในการในการพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน จึงใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดของทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ตามแนวคิดของโนลส์ เป็นกระบวนการเรียนรู้หลัก ดังภาพประกอบ 5

ภาพประกอบ 5 กระบวนการเรียนรู้จากทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ในการพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

2. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

2.1 ความหมายและความเป็นมาของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-Directed Learning) ได้มีนักการศึกษาทั้งต่างประเทศและในประเทศได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

นักการศึกษาต่างประเทศ ได้ให้ความหมายไว้ว่า

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง หมายถึง กระบวนการที่ผู้เรียนคิดริเริ่มการเรียนรู้เอง โดยการวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนของตนแล้วใช้ความสามารถในการวางแผนกำหนด

กลยุทธ์ทางการเรียนรู้และประเมินผลการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดยมีแรงจูงใจที่จะให้บรรลุความสำเร็จซึ่งอาจได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่นหรือไม่ก็ได้ (Knowles. 1975: 18; Skager. 1978: 25; Jarvis. 1990: 307)

นักการศึกษาในประเทศไทย ได้ให้ความหมายไว้ว่า

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง หมายถึง กระบวนการแสวงหาความรู้โดยผู้เรียนเป็นผู้วิเคราะห์ความต้องการ กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ของตนเอง วางแผนในการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมกับตนเอง แสวงหาแหล่งวิทยาการในการเรียนรู้ ควบคุมตนเองในการเรียนรู้ และประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองพร้อมทั้งปรับปรุงการเรียนรู้ของตนเองได้ โดยอาจได้รับความช่วยเหลือแนะนำและสนับสนุนจากผู้อื่น เพื่อให้การเรียนรู้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก หรือเพื่อนร่วมทางการเรียนรู้ (Facilitators) (สมบัติ สุวรรณพิทักษ์. 2543 :7; สมพร สุขชะ. 2545: 7; สุนทรา โตบัว. 2546: 7; อิศรียา ทองงาม. 2546: 13; วิบูลย์ลักษณ์ ปริยวาทกุล . 2547: 57; กนกวรรณ ศรีลาเลิศ. 2549: 5-6; ลาวัญย์ ทองมนต์. 2550: 9; สมชาย เรืองมณีชัชวาล. 2550: 8; อาชัญญา รัตนอุบล. 2551: 1)

จากความหมายของ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ที่นักการศึกษาได้กล่าวถึงไว้นั้น สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง หมายถึงการแสดงออกถึงกระบวนการในการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งสามารถจัดการตนเองในการวางแผนการเรียนรู้ ควบคุมตนเองให้ดำเนินการตามแผน ประเมินและการปรับปรุงตนเองในการเรียนได้

ทั้งนี้การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นแนวคิดการเรียนรู้หนึ่งที่สำคัญยิ่งกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เนื่องด้วยการศึกษาดำเนินการนำตนเอง เป็นการศึกษาที่สำคัญที่สุดเนื่องจากเป็นการเรียนที่ตอบสนองความต้องการของตนเองมากที่สุด ดังนั้นการศึกษาระบบใหม่จะต้องจัดตั้งอำนวยความสะดวกให้ทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง จึงจะถือว่าเป็นการปฏิวัติระบบการศึกษาที่ยิ่งใหญ่ที่สุด ดังนั้นในอนาคตต้องให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองให้มากขึ้น (รุ่งอรุณ ไสยโสภณ. 2549: 8) แนวคิดของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเกิดขึ้นจากทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม ที่ให้ความสำคัญกับพัฒนาการอย่างเต็มที่ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล ซึ่ง คาร์ล โรเจอร์ (Carl Rogers) ได้เสนอแนวคิดหลักของการเรียนรู้แบบมนุษยนิยมไว้ดังนี้ (รุ่งอรุณ ไสยโสภณ.2549:15-16)

1. โดยธรรมชาติแล้ว มนุษย์ทุกคนมีศักยภาพที่จะเรียนรู้
2. การเรียนรู้จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อผู้เรียนรับรู้ว่ามีวิชาที่เรียนมีความหมายและมีความสัมพันธ์ต่อจุดมุ่งหมายของชีวิตของผู้เรียน
3. ผู้เรียนจะต่อต้านการเรียนรู้ที่ผู้เรียนรู้สึกว่าเป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนบุคลิกความรู้สึกเกี่ยวกับ “ความเป็นตัวตน”(self) ของผู้เรียน
4. ในกรณีที่การบุกรุกจากสิ่งภายนอก(External threats) ลดลง ผู้เรียนจะค่อยๆ ยอมรับการเรียนรู้ที่ผู้เรียนรู้สึกว่าเป็นการกระทบกระเทือนต่อ “ความเป็นตัวตน” (self) ได้บ้าง

5. ผู้เรียนอาจจะยอมรับประสบการณ์ใหม่ๆและเริ่มเรียนรู้ถ้าหากการช้เรียนรู้จากสิ่งภายนอกต่อ “ตน” ต่ำ
 6. การเรียนรู้ที่สำคัญมักจะเกิดจากการลงมือกระทำของผู้เรียนเอง (Learning by doing)
 7. ถ้านักเรียนมีส่วนร่วมและมีความรับผิดชอบในกระบวนการเรียนรู้จะช่วยในการเรียนรู้มากขึ้น
 8. ถ้านักเรียนเป็นผู้ริเริ่มการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยทุ่มเททั้งด้านความรู้สึกและสติปัญญา จะเป็นผลให้นักเรียนอยากเรียนมากขึ้นอยู่ตลอดเวลา
 9. การส่งเสริมให้ผู้เรียนประเมินผลสิ่งที่เรียนรู้ด้วยตนเองจะช่วยให้ผู้เรียนมีความคิดอิสระ เป็นตัวของตัวเอง มีความเชื่อมั่นในตัวเอง และมีความคิดสร้างสรรค์
 10. การเรียนรู้ที่จะเป็นประโยชน์ที่สุดต่อการมีชีวิตอยู่ในสมัยปัจจุบันก็คือการเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ และผู้เรียนจะต้องกล้าที่จะเปิดโอกาสให้ตนเองมีประสบการณ์ใหม่ และพยายามที่จะรับการเปลี่ยนแปลงที่เข้ามาในชีวิต เป็นส่วนหนึ่งของชีวิต
- นอกจากนี้ โนลส์ (รุ่งอรุณ ไสยโสภณ. 2549: 17-18; อ้างอิงจาก Knowles. 1975) ได้นำเสนอข้อสรุปตามแนวทฤษฎีมนุษยนิยมเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์กับการเรียนรู้ด้วยตนเองไว้ว่า มนุษย์เติบโตด้วยความสามารถและความต้องการที่จะนำตนเองซึ่งเกิดแรงจูงใจภายในหลายประการ เช่น ความต้องการที่จะมีความภาคภูมิใจในตนเอง (Self-esteem) ความอยากรู้อยากเห็น ความปรารถนาที่จะประสบความสำเร็จและความพอใจในความสำเร็จ การเรียนรู้จึงเกิดจากการเรียนรู้ที่มีปัญหาเป็นศูนย์กลางโดยใช้ประสบการณ์ของผู้เรียนเป็นแหล่งความรู้สำหรับการเรียนรู้
- การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมีความเชื่อมโยงกับทฤษฎีสมรรถนิยม ที่ว่าด้วยผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์ความรู้ขึ้นได้ ตามทฤษฎีนี้การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสติปัญญาของบุคคลในการสร้างความรู้และความหมายของสิ่งต่างๆ ที่ตนได้รับผ่านกระบวนการซึมซับ (Assimilation) คือการนำข้อมูลหรือความรู้ใหม่ที่ได้รับไปเชื่อมโยงอย่างกลมกลืนกับโครงสร้างความรู้ที่ตนมีอยู่ และการปรับกระบวนการรู้คิด (accommodation) คือการคิดค้นหาวิธีการต่างๆ มาใช้ในการสร้างความเข้าใจจนเกิดเป็นความรู้ที่มีความหมายต่อตนเอง ดังนั้นการเรียนรู้จึงเป็นกระบวนการภายในที่แต่ละบุคคลต้องเป็นผู้สร้างด้วยตนเอง และสามารถทำได้ดียิ่งขึ้น หากได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากผู้อื่น (ราชบัณฑิตยสถาน. 2551: 88) ส่วนแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เป็นแนวคิดที่ต้องการสร้างผู้เรียนให้มีกระบวนการสร้างความรู้จากประสบการณ์ด้วยตัวผู้เรียนเอง โดยมีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง กระบวนการเริ่มจากการที่ผู้เรียนริเริ่มด้วยความต้องการของตนเอง มีส่วนในการกำหนดเป้าหมาย และกระบวนการเรียนรู้ทั้งด้วยตนเองและได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่น รวมทั้งประเมินความก้าวหน้าในการเรียนรู้ด้วยตนเองในที่สุด ขั้นการประเมินตนเองนี้สำคัญเนื่องจากจะเป็นจุดเริ่มต้นอีกครั้งในการเรียนรู้ในวงจรต่อไป จนเป็นผู้เรียนที่เรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต (ชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ. 2552 : 30) อย่างไรก็ตาม ลอง (Long) (วิบูลย์ลักษณ์ ปริยาวงศากุล. 2547: 47; อ้างอิงจาก Long. 1990) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไว้ 4 มิติ ดังนี้

1. การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนที่เป็นอิสระหรือเรียนด้วยตนเอง (Complete Independence) จากผู้สอนหรือจากสถาบัน ดังที่เราพบได้ทั่วไปในบุคคลที่ประสบผลสำเร็จในการประกอบอาชีพโดยไม่เคยศึกษาในมหาวิทยาลัย
2. การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนบางส่วนมีอิสระจากผู้สอนและมีเงื่อนไขบางประการ จากการกำหนดโดยผู้เรียนเองโดยได้รับการสนับสนุนจากผู้สอนบางเวลา
3. การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จากการจัดการศึกษาของสถาบันการศึกษานั้นๆ ด้วยวิธีการจัดการเรียนการสอน โดยเทคนิคและวิธีการที่ผู้สอนและสถาบันการศึกษากำหนดขึ้น
4. การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่เกิดจากผู้เรียน หรือการกระตุ้นให้เกิดจากครอบครัวสถาบันการศึกษาโดยมีวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนมีบุคลิก ลักษณะนิสัยในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Personality Characteristic)

ดังนั้นการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจะสามารถเกิดขึ้นได้จากการเรียนรู้ของผู้เรียนเองหรือเกิดจากกระบวนการจัดการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษาที่สนับสนุนให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่สามารถเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้ ดังที่ สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ (2543: 4) กล่าวว่า การเรียนรู้ที่ได้ผลดีควรจะเป็นการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รู้จักวิธีการเรียนด้วยตนเอง โดยมีหลักสำคัญ 2 ประการ คือ

1. ผู้เรียนเป็นผู้ใหญ่ที่เข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ เข้ามาเรียนด้วยความเต็มใจมิได้ถูกบังคับ ถ้าได้เรียนด้วยความสมัครใจจะเป็นผู้ที่เรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้มากกว่าและดีกว่าผู้ที่เข้ามาเรียนโดยการถูกบังคับ ทั้งนี้ก็เพราะว่าการเรียนรู้ด้วยตนเองผู้เรียนมีจุดประสงค์หรือเป้าหมายที่แน่นอน มีแรงจูงใจ นอกจากนี้ผู้เรียนมักจะนำผลที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ประโยชน์ได้คุ้มค่าและนานกว่า
2. กระบวนการเรียนด้วยการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นวิธีการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพและกระบวนการพัฒนาทางจิตวิทยา จากการที่ต้องพึ่งพาผู้อื่นเมื่อมีพัฒนาการก็ค่อยๆ เปลี่ยนบุคลิกภาพเป็นผู้ที่ไม่พึ่งคนอื่น ๆ อย่างเดียว เริ่มเข้ามาสู่การพัฒนาขั้นสูงสุด คือ การที่มีความรับผิดชอบในชีวิิตตนเอง ไม่พึ่งคนอื่นและสิ่งนี้ก็คือ การพัฒนาไปสู่การรู้จักการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2.2 คุณลักษณะของผู้ที่มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

คุณลักษณะของผู้ที่มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้เสนอไว้ ดังนี้

โนลส์ (1975: 63) ได้กล่าวถึง ลักษณะของผู้เรียนที่มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง 9 ประการ คือ

1. มีความเข้าใจในความแตกต่างด้านความคิดเกี่ยวกับผู้เรียน และทักษะที่

จำเป็นในการเรียนรู้ นั่นคือ รู้ความแตกต่างระหว่างการสอนที่ครูเป็นผู้บรรยายกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง

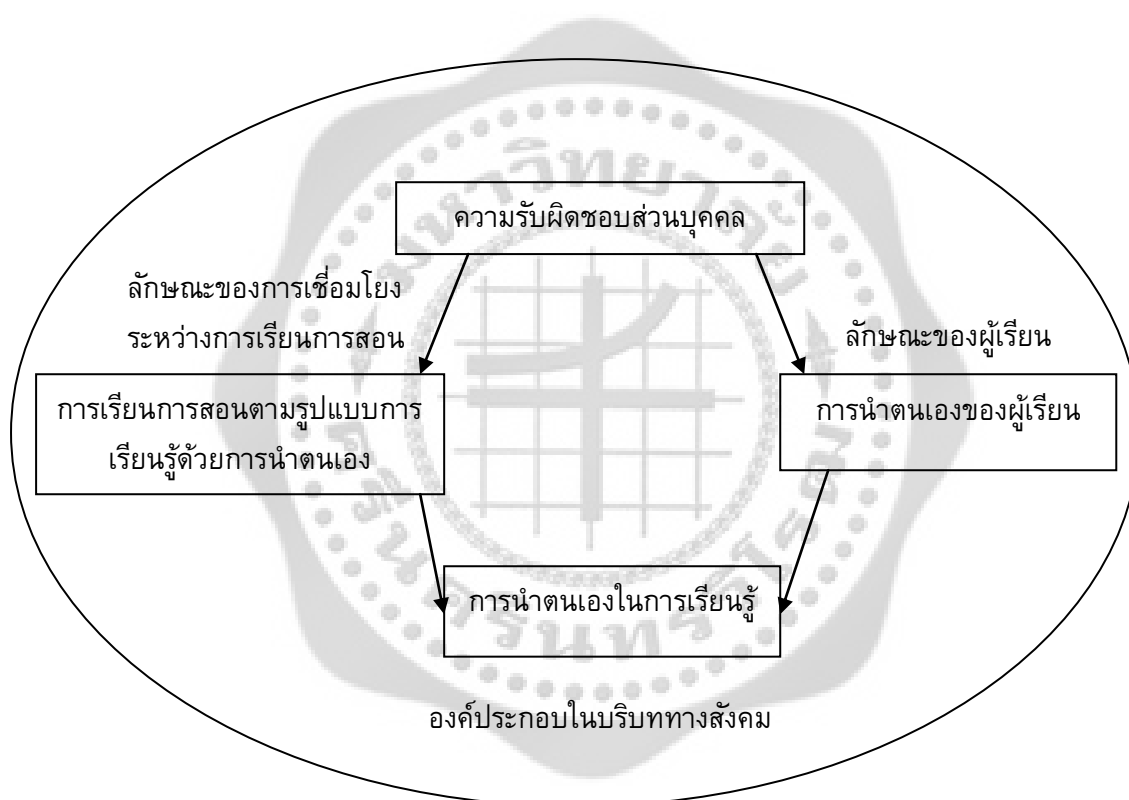
2. มีแนวคิดเกี่ยวกับตนเอง เป็นตัวของตัวเอง และสามารถนำตนเองได้
3. มีความสามารถที่จะสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ดี เพื่อที่จะใช้บุคคลเหล่านั้นสะท้อนให้ทราบถึงความต้องการในการเรียนรู้ของตนเอง การวางแผนการเรียนรู้ การเรียนรู้และการให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่นรวมทั้งการได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลเหล่านั้นด้วย
4. มีความสามารถในการวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ตามความเป็นจริง โดยอาศัยความช่วยเหลือจากผู้อื่น
5. มีความสามารถในการแปลความต้องการในเรียนออกมาเป็นจุดมุ่งหมายทางการเรียนได้
6. มีความสามารถในการโยงความสัมพันธ์กับผู้สอนใช้ประโยชน์จากผู้สอน ทั้งเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือและเป็นแหล่งการเรียนรู้
7. มีความสามารถในการจัดหาแหล่งข้อมูลทั้งที่เป็นตัวบุคคลและเอกสาร วิทยาการที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้แตกต่างกัน
8. มีความสามารถในการเลือกแผนการเรียนที่มีประสิทธิภาพ
9. มีความสามารถในการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำข้อค้นพบต่างๆ ไปใช้อย่างเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้

สเคเจอร์ (Skager) (นงลักษณ์ กำจัดภัย. 2551: 16-17; อ้างอิงจาก Skager. 1978) ได้อธิบายคุณลักษณะของผู้เรียนที่เรียนรู้ด้วยตนเองว่ามีลักษณะดังนี้

1. เป็นผู้ที่ยอมรับตนเอง (Self-acceptance) มีเจตคติในเชิงบวกต่อตนเอง
2. เป็นผู้มีการวางแผนการเรียน (Planfulness) รู้ความต้องการในการเรียนของตน กำหนดจุดมุ่งหมายที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการที่ตั้งไว้ พร้อมทั้งวางแผนการเรียนที่ช่วยให้การเรียนบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ
3. เป็นผู้ที่มีแรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) สามารถเกิดการเรียนรู้ได้โดยไม่ใส่ใจกับแรงจูงใจภายนอก เช่น รางวัล หรือการลงโทษ
4. เป็นผู้ที่มีการประเมินตนเอง (Internalized Evaluation) สามารถประเมินผลการเรียนของตนเองได้ หรือขอให้ผู้อื่นช่วยประเมิน โดยผู้ประเมินจะต้องมีความคิดอิสระและประเมินผลสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง
5. เป็นผู้เปิดกว้างต่อประสบการณ์ (Openness to Experience) โดยนำประสบการณ์เข้ามาใช้ในกิจกรรมใหม่ๆ ที่ทำ มีความสนใจใฝ่รู้ อดทนต่อความคลุมเครือ และเรียนรู้ด้วยความสนุกสนาน ทำให้เกิดประสบการณ์ใหม่เพิ่มขึ้น
6. เป็นผู้ที่มีความยืดหยุ่นในการเรียน (Flexibility) สามารถเปลี่ยนแปลงเป้าหมายหรือวิธีเรียนอย่างเต็มที่ เผชิญกับปัญหาโดยใช้การสำรวจและการลองผิดลองถูก หากเกิดความล้มเหลวก็จะนำข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นมาแก้ไขปรับปรุงมากกว่าจะยอมแพ้หรือยกเลิก

7. การเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy) สามารถดูแลตนเองได้ เลือกที่จะใช้รูปแบบการเรียนแบบใดแบบหนึ่ง ที่พิจารณาว่ามีความเหมาะสมกับเวลาและสถานที่ที่ทำการเรียนรู้นั้น

บรอกเคต และฮีมสตรา (Brockett and Hiemstra) (รุ่งอรุณ ไสยโสภณ. 2549: 33-34 อ้างอิงจาก Brockett and Hiemstra. 1991) ได้สังเคราะห์ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและเสนอในรูปแบบการเน้นความรับผิดชอบส่วนบุคคล หรือ The Personal Responsibility Orientation (PRO) model แสดงความแตกต่างและความเหมือนระหว่างการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในลักษณะที่เป็นวิธีสอนและเป็นคุณลักษณะทางบุคลิกภาพ ดังภาพประกอบ 6

ภาพประกอบ 6 ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและรูปแบบการเน้นความรับผิดชอบส่วนบุคคล (The Personal Responsibility Orientation (PRO) Model)

ที่มา : รุ่งอรุณ ไสยโสภณ. (2549). แนวคิดสู่การปฏิบัติ : การเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองสำหรับผู้ใหญ่. หน้า 33. อ้างอิงจาก Brockett and Hienstra. 1991

จากภาพประกอบ 6 ได้แสดงถึงองค์ประกอบของลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และรูปแบบการเน้นความรับผิดชอบ 4 ส่วนดังนี้

1. ความรับผิดชอบส่วนบุคคล (Personal Responsibility) ซึ่งหมายถึง การที่บุคคลที่เป็นเจ้าของความคิดและการกระทำของตนเอง สามารถควบคุมและตอบโต้ต่อสถานการณ์ สามารถควบคุมศักยภาพในการชี้นำตนเองในทิศทางที่ได้เลือกจากทางเลือกหลายๆทางโดยการยอมรับผลที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำที่มาจากความคิดตัดสินใจของตนเอง

2. การเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองประกอบด้วยลักษณะดังนี้

- 2.1 มีศูนย์กลางอยู่ที่กิจกรรมที่เป็นความต้องการจำเป็น
- 2.2 มีแหล่งความรู้สำหรับการเรียนรู้ที่พร้อม
- 2.3 มีการลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้
- 2.4 มีการประเมินผลการเรียนรู้
- 2.5 เป็นการเสนอรายบุคคล ซึ่งมีลักษณะของการเชื่อมโยงระหว่างกระบวนการ

เรียนการสอน

3. การนำตนเองของผู้เรียน เป็นลักษณะและบุคลิกลักษณะของผู้เรียน ได้แก่ผู้ที่มีลักษณะส่วนบุคคลที่นำไปสู่ความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตน การเรียนด้วยการนำตนเองจึงเป็นทั้งตัวประกอบภายนอกที่ส่งผลให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบและตัวประกอบภายในที่จูงใจให้รับผิดชอบต่อความคิดและการกระทำที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองกับการนำตนเองของผู้เรียนจึงเชื่อมโยงกันมาก

4. การนำตนเองในการเรียนรู้ เป็นลักษณะที่สามารถมองได้ในสภาพของการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง และจะได้ผลสูงสุดเมื่อระดับการนำตนเองสอดคล้องกับโอกาสการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

กล่าวได้ว่าองค์ประกอบของรูปแบบ PRO Model แสดงถึงส่วนประกอบทั้งหมด ได้แก่ ความรับผิดชอบส่วนบุคคลที่มีอยู่ในผู้เรียน และแสดงออกในกระบวนการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองประกอบกันเป็นจุดเริ่มของการนำตนเอง ในการเรียนรู้บริบททางสังคม ซึ่งได้แก่ ขอบเขตของกิจกรรมการเรียนรู้ หรือผลของกิจกรรมที่ถูกสร้างขึ้นจากแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

สรุปได้ว่าการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสามารถพิจารณาได้ใน 2 ลักษณะใหญ่ๆ ได้แก่ ลักษณะทางบุคลิกลักษณะของผู้เรียน ซึ่งประกอบขึ้นด้วย เจตคติ ค่านิยม และความสามารถของผู้เรียนในการรับผิดชอบ และการควบคุมจัดการตนเองกับลักษณะที่เป็นสภาพการจัดการเรียนการสอนที่มีศูนย์กลางอยู่ที่ความต้องการจำเป็นของผู้เรียน ผู้เรียนจึงต้องมีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ดังที่ กุกลีเอลมีโน (Guglielmino) (อนิรุทธ์ สติมัน. 2550: 55-56 ;อ้างอิงจาก Guglielmino. 1977) ได้ศึกษาลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองจากบุคคลที่มีความรู้ความสามารถด้านการเรียนรู้แบบนำตนเอง จำนวน 14 คน โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) เริ่มต้นด้วยให้กลุ่มตัวอย่างระบุองค์ประกอบสำคัญที่มีต่อการเรียนรู้แบบนำตนเอง รวมถึงความสามารถ

เจตคติ และบุคลิกภาพส่วนตัวที่สำคัญ แล้วนำองค์ประกอบที่ได้จากการสำรวจมาประเมิน นำมาเป็นข้อมูลสำหรับการสร้าง SDLRS (Self-directed Learning Readiness Scale) แบบวัดนี้เป็นมาตราประมาณค่า (Likert-type item) ให้ตอบคำถามเกี่ยวกับตนเองจำนวน 41 ข้อ หลังจากได้แก้ไขปรับปรุงหัวข้อต่าง ๆ แล้วนำเครื่องมือนี้ให้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 307 คน ในมลรัฐจอร์เจีย คานาดา และมลรัฐเวอร์จิเนียตอบแบบวัด นำคำตอบมาวิเคราะห์เป็นรายข้อ (Item Analysis) และวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) แล้วคัดเลือกข้อความต่าง ๆ เพื่อการแก้ไขและประมาณค่าพารามิเตอร์ของแบบวัด (Parameter of the test) ได้ค่าความเที่ยง .87 จากการวิเคราะห์องค์ประกอบลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองมีองค์ประกอบ 8 ด้าน กล่าวคือ

1. การเปิดโอกาสสู่การเรียนรู้ (Openness to Learning Opportunities) หมายถึง การมีพฤติกรรมเป็นผู้รักความก้าวหน้า ใฝ่สร้างอนาคต ยินดีต่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่นถือว่าการเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตและคิดว่าความใฝ่รู้เป็นคุณสมบัติของผู้นำ

2. อัตมโนทัศน์ในการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ (Self-Concept as an Effective Learner) หมายถึง ความต้องการที่จะเรียนรู้และปรารถนาให้มีเวลาที่จะเรียนรู้มากขึ้นในแต่ละวัน คิดว่าการทำความเข้าใจสิ่งที่เรียนรู้ไม่เป็นเรื่องยาก สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองเกือบทุกเรื่องที่ต้องการเรียนรู้ มีความสนุกในการหาคำตอบสำหรับคำถามต่าง ๆ ชอบทดลองเรียนสิ่งใหม่ และชอบสำรวจตรวจสอบปัญหาต่าง ๆ

3. การเรียนแบบริเริ่มและอิสระ (Initiative and Independence in Learning) หมายถึง การเป็นผู้ที่สามารถคิดค้นวิธีการต่าง ๆ ได้หลายแบบสำหรับการเรียนรู้เรื่องใหม่ ยอมรับในความผิดพลาดของตนเอง เป็นผู้นำกลุ่มในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ชอบเปลี่ยนแปลงวิธีการในการทำงานอยู่เสมอ

4. ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน (Informed Acceptance of Responsibility for One's Own Learning) หมายถึง การแสดงความมุ่งมั่นรับผิดชอบเกี่ยวกับการเรียนรู้ของตน ทราบดีว่าต้องการเรียนรู้อะไรถ้าต้องการเรียนรู้สิ่งใดจะหาทางเรียนรู้ให้ได้ เข้าใจบทบาทของตนเองได้ดีว่าตนเป็นใคร อยู่ที่ไหน กำลังทำอะไร ต้องการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าควรเรียนอะไรและจะเรียนอย่างไรเมื่อต้องการเรียนสิ่งที่ยากก็ไม่ย่อท้อ ถ้าเป็นเรื่องที่สนใจ และสามารถบอกได้ว่าตนมีความถนัดในเรื่องใด

5. ความรักในการเรียนรู้ (Love of Learning) หมายถึง การเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ รักและใฝ่ใจในการเรียนรู้อยู่เสมอ มีความชื่นชอบผู้ที่รักการเรียนรู้สิ่งใหม่อยู่เสมอ เห็นความสำคัญของการเรียนรู้และเห็นว่าการสอบไม่ใช่เรื่องสำคัญ แต่ความเข้าใจต่อเรื่องที่ศึกษามีความสำคัญมากกว่ามีความต้องการที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิต

6. ความคิดสร้างสรรค์ (Creative) หมายถึง การไม่ท้อถอยที่จะคิดในสิ่งที่คิดและทำในสิ่งที่ต่างจากผู้อื่นเสมอ เมื่อประสบกับปัญหาที่ไม่เข้าใจจะไม่หลีกเลี่ยงไปจากสิ่งนั้น ชอบสถานการณ์การเรียนที่มีการท้าทาย สามารถทำงานตามลำพังได้ดี และสามารถนำความคิดไปปฏิบัติให้เกิดผลได้

7. การมองอนาคตในแง่ดี (Positive Orientation to the Future) หมายถึง การคิดเกี่ยวกับเรื่องในอนาคต การเรียนรู้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีในชีวิต มองว่าปัญหาเป็นสิ่งที่ท้าทายไม่ใช่สัญญาณให้หยุดทำ มีความพยายามเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนกับเป้าหมายระยะยาวที่ตั้งไว้ และมีความคิดว่าการเรียนรู้ทำให้เกิดความก้าวหน้า

8. ความสามารถในการใช้ทักษะทางการศึกษาและทักษะการแก้ปัญหา (Ability to Use Basic Study Skill and Problem – Solving Skills) หมายถึง การมีความสามารถในการตัดสินใจศึกษาเรื่องใหม่อยู่เสมอ ทราบแหล่งข้อมูลที่ต้องการค้นหา มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ มีทักษะการฟัง การอ่าน การเขียน การจำและการค้นหาข้อมูลจากสื่อที่ทันสมัย ชอบเรียนรู้ด้วยวิธีการหลากหลายและสามารถคิดหาวิธีการแก้ปัญหาได้อย่างรวดเร็วถูกต้อง

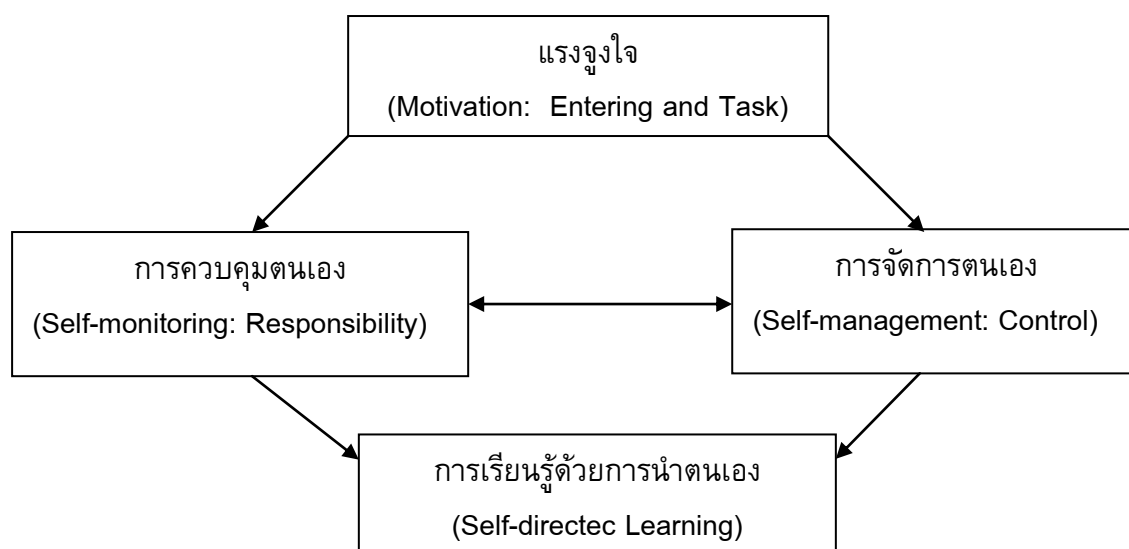
ส่วน คอนเนอร์ (Conner. 2004 : Online) ได้กล่าวว่าผู้ที่มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง คือ ผู้ที่มีทักษะในการเข้าถึงข้อมูล ซึ่งประกอบด้วย การจัดการตนเอง (Self-management) หมายถึง การจัดการเนื้อหา สถานการณ์ แหล่งข้อมูลและการกระทำของตนเอง และการควบคุมและการตรวจสอบตนเอง (Self-monitoring) หมายถึง กระบวนการที่ผู้เรียนใช้ในการควบคุมและตรวจสอบ การประเมินผลและการควบคุมการคิดของตนเอง ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้เป็นสิ่งที่ต้องการให้เกิดหรือพัฒนาขึ้นในตัวผู้เรียน

สำหรับ แกร์ริสัน (Knowles,Holton,Swanson. 2005 : 137; citing Garison.1997: 18-31) ได้อธิบายแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ว่าเป็นผลมาจากองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง 3 มิติ คือ

มิติที่ 1 การจัดการตนเอง (Self-management : Control) เน้นพฤติกรรมการจัดการ ความตั้งใจในการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติในกิจกรรมภายนอก ที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นภายในตัวผู้เรียน

มิติที่ 2 แรงจูงใจ (Motivation : Entering and Task) เน้นการกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความพยายามในการเรียนรู้เพื่อความสำเร็จ

มิติที่ 3 การควบคุมตนเอง (Self-monitoring : Responsibility) จุดเน้นคือ กระบวนการคิดที่เกิดจากทักษะการรู้คิด (Metacognition) ซึ่งเป็นกลยุทธิ์ของกระบวนการเรียนรู้

ภาพประกอบ 7 มิติของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองตามแนวคิดของแกร์ริสัน

ที่มา : Marriam; Rosemary S.; & Caffarella. (2007) citing Garrison. 1997: 22.

Learning Adulthood A comprehensive Guide. p. 115.

ส่วนแนวคิดของ คอสต้า (Costa & Kallick. 2004: 6) ได้ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับผู้ที่มีลักษณะการนำตนเองว่ามาจาก 3 มิติ คือ

1.การจัดการตนเอง (Self-Managing) หมายถึง ผู้ที่มีความสามารถในการวางแผนยุทธศาสตร์ กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จและรวบรวมข้อมูลเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ ซึ่งสามารถพัฒนาผู้เรียนได้โดย

- 1.1 กระตุ้นให้เกิดการจัดการ (The Management of Impulsivity)
- 1.2 ฝึกการคิดยืดหยุ่น (Thinking Flexibly)
- 1.3 การสอบถาม (Questioning)
- 1.4 ฝึกการประยุกต์ความรู้ (Applying Past Knowledge)
- 1.5 การรวบรวมข้อมูล (Gathering Data)
- 1.6 สร้างจินตนาการและนวัตกรรมใหม่ (Imagining, Innovating, and

Creating)

2. การควบคุมและตรวจสอบตนเอง (Self-Monitoring) หมายถึง ผู้ที่มีความรู้เพียงพอเกี่ยวกับงานที่ทำ แล้วดำเนินการตามยุทธศาสตร์การคิดแบบอภิมาน (Metacognition) ตรวจสอบความสำเร็จตามตัวชี้วัด และตัดสินใจดำเนินการตามแผนกลยุทธ์ต่อหรือเปลี่ยนแผนกลยุทธ์ใหม่ สามารถพัฒนาผู้เรียนได้โดย

- 2.1 ฝึกให้ผู้เรียนตระหนักต่อการคิดของตนเอง (Awareness of our own Thinking (Metacognition)

2.2 ยืนยันในความคิดของตน (Persisting)

2.3 เรียนฟังในสิ่งที่แตกต่างด้วยความรู้สึกร่วมและเข้าใจ (Listening to Others with Understanding and Empathy)

3. การปรับปรุงตนเอง (Self-Modifying) หมายถึง ผู้ที่นำผลสะท้อนจากการประเมิน นำมาวิเคราะห์และนำผลสรุปไปประยุกต์ใช้ในอนาคตสามารถพัฒนาผู้เรียนได้โดย

3.1 คิดและสื่อสารอย่างชัดเจนถูกต้อง (Thinking and Communicating with Clarity and Precision)

3.2 ยอมรับผลการประเมิน (Responding With Wonderment and Awe)

3.3 เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (Continuous Learning)

เมื่อพิจารณาจากคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักการศึกษาหลายท่าน ดังที่ไว้ข้างต้นสามารถวิเคราะห์สรุปคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 แสดงการวิเคราะห์คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

นักการศึกษา	คอस्ता	โนลส์	สเคเจอร์	บรูคฟิลด์	กริฟฟิน	ฮิมสตรา	คณาพร คมสัน	สมบัติ สุวรรณพิทักษ์	อาชัญญา รัตนอุบล	อินทร์ สติมัน	นิดดา อังสุวัไย	รวม
พฤติกรรม												
การจัดการตนเอง (Self-Managing)	✓											
-วิเคราะห์ ความต้องการเรียนรู้				✓			✓	✓	✓		✓	7
-กำหนดเป้าหมายและแผนการเรียนรู้ที่มีระบบ				✓	✓		✓	✓	✓		✓	8
-การวางแผนการปฏิบัติ			✓		✓	✓				✓	✓	5
การตรวจสอบตนเอง (Self-Monitoring)	✓											
-ควบคุมกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเองได้				✓			✓		✓			3

ตาราง 3 (ต่อ)

นักรการศึกษา	คอสด้า	โนลล์	สเคเจอร์	บรูคฟิลด์	กริฟฟิน	อิมสทรา	คณาพร คมสัน	สมบัติ สุวรรณพิทักษ์	อาชัญญา รัตนอุบล	อนิรุทธิ์ สติมัน	นิตดา อังสุไวยัย	รวม
พฤติกรรม												
-การแสวงหาแหล่งทรัพยากรในการเรียนรู้ด้วยตนเอง				✓				✓			✓	5
-เลือกกลวิธีในการเรียนรู้		✓					✓	✓		✓		4
-การประเมินผลการเรียนการเรียนด้วยตนเอง		✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	10
การปรับปรุงตนเอง (Self-Modifying)	✓											
-เชื่อมโยงการเรียนรู้จากสถานการณ์หนึ่งไปยังสถานการณ์หนึ่งได้						✓						1

จากการวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้ที่มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสรุปได้ว่าการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ประกอบด้วยคุณลักษณะหลักอยู่ 3 ด้าน คือ การจัดการตนเอง (Self-Managing) การตรวจสอบตนเอง (Self-Monitoring) การปรับปรุงตนเอง (Self-Modifying) ซึ่งประกอบด้วยคุณลักษณะย่อย ได้แก่ วิเคราะห์ความต้องการการเรียนรู้ กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้อย่างเป็นระบบโดยมีการวางแผนปฏิบัติการเรียนรู้ เลือกกลวิธีในการเรียนรู้และควบคุมกิจกรรมการเรียนรู้ของตนได้ แสวงหาแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ได้ มีการวัดและประเมินผลด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง (Knowles. 1975; Skager. 1978; Brookfield. 1984: 74; Griffin. 1993; Hiemstra. 1994; คณาพร คมสัน. 2540: 4; สมบัติ สุวรรณพิทักษ์. 2541: 7; อาชัญญา รัตนอุบล. 2542: 47; อนิรุทธิ์ สติมัน. 2550 : 37; นิตดา อังสุไวยัย. 2550: 16)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ผู้เรียนที่มีลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการ วิเคราะห์ความต้องการการเรียนรู้ กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้อย่างเป็นระบบโดยมีการวางแผนปฏิบัติการเรียนรู้ เลือกกลวิธีในการเรียนรู้และควบคุมกิจกรรมการเรียนรู้ของตนได้ แสวงหาแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ได้ มีการวัดและประเมินผลด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอและ

ต่อเนื่อง ซึ่งลักษณะดังกล่าวสามารถฝึกได้ในผู้เรียนที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่เนื่องจากวุฒิภาวะความเป็นผู้ใหญ่ที่มีความรับผิดชอบต่อนตนเองสูง และสามารถควบคุมตนเองได้ อีกทั้งผู้เรียนในวัยผู้ใหญ่ต่างมุ่งหวังที่จะประสบความสำเร็จในการศึกษา จึงมีความตั้งใจและสนใจในการเรียนเพื่อไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ ผู้วิจัยจึงสนใจ การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะดังกล่าว

2.3 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

แนวคิดการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองนั้นเริ่มจากงานของ ทฟ (Tough) ที่สนใจศึกษาโครงการเรียนรู้ (Learning Project) ของผู้ใหญ่ ซึ่ง ทฟ ได้รับอิทธิพลจากความคิดของ โฮล (Houle) ในหนังสือ The Inquiring Mind ที่กล่าวถึงเหตุผลหนึ่ง queผู้ใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ คือ การเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ “Learning-oriented” ในเนื้อหาความรู้ใดก็ได้ไม่เจาะจง เพราะความเชื่อว่าการเรียนรู้สิ่งใดๆ เป็นสิ่งที่มีคุณค่า และเป็นประโยชน์ทั้งสิ้น จากแนวคิดของโฮล ดังกล่าวทฟ จึงศึกษาจำนวนและกระบวนการของกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้ใหญ่จำนวนหกสิบคน ซึ่งพบว่า มากกว่าสองในสาม (98%) ของกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้ใหญ่เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนผู้ใหญ่วางแผน ดำเนินการและประเมินด้วยตนเองทั้งสิ้น ภายหลังการศึกษาของทฟ มีงานวิจัยในทำนองเดียวกับงานของทฟ เป็นการยืนยันแนวคิด “การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง” ของผู้ใหญ่ (ชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ. 2552 : 10; อ้างอิงจาก Merriam; & Brockett. 1997)

สำหรับรูปแบบในการจัดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้มีผู้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองใน 2 รูปแบบ ดังนี้ (ชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ. 2552 : 10-11; อ้างอิงจาก Merriam; & Brockett. 1997)

1. รูปแบบที่นำเสนอโดย บรอกเคท และ ฮิมสตรา (Brockett and Hiemstra) เรียกว่า “Personal Responsibility Orientation (PRO) Model” ที่ครอบคลุม 2 มิติที่สัมพันธ์กัน มิติแรก คือ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-directed Learning) ที่เน้นในกระบวนการเรียนการสอนซึ่งสอดคล้องกับคำนิยามของ โนลส์ มิติที่สอง คือ การนำตนเองในตัวผู้เรียน (Learner Self-direction) ซึ่งมุ่งเน้นที่คุณลักษณะภายในของตัวผู้เรียนที่นำไปสู่การรับผิดชอบในเบื้องต้นที่จะเรียนรู้ทั้งนี้ PRO Model ได้ให้ความสำคัญของสภาพแวดล้อมที่การเรียนรู้เกิดขึ้นด้วย

2. รูปแบบที่นำเสนอโดย แคนดี้ (Candy) ที่ใช้มุมมองทาง การสรรค์สร้างองค์ความรู้เชิงสังคมวิทยา (Constructivist Sociological Viewpoint) และได้จำแนกการนำตนเอง (Self-direction) เป็นสองมิติ คือ มิติของกระบวนการหรือวิธีการในการศึกษา (Process or Method of Education) และมิติของเป้าหมายหรือผลลัพธ์ (Goal or Outcome) นอกจากนั้นแล้ว แคนดี้ ยังได้จำแนกการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองออกเป็น 2 ประเภท คือ ประการแรกผู้เรียนเป็นผู้ควบคุม (Learner Control) ซึ่งหมายถึงในกระบวนการเรียนรู้ผู้เรียนเป็นผู้รับผิดชอบในการเรียนรู้เป็นส่วน

ใหญ่ และมีบางส่วนที่ผู้สอนเป็นผู้ควบคุม ประการที่สองการสอนตนเอง (Autodidaxy) เป็นการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยที่ไม่มีผู้สอน ผู้เรียนอาจไม่ตระหนักว่าตนกำลังเรียนรู้

สำหรับแนวทางในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้นั้นมีหลากหลายแนวทาง ดังนี้ (สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. 2547: 317-318; วิชาวรรณ สุขสถิตย์. 2550: 46-48; ชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ. 2552 : 30)

1. โครงการเรียน (Learning Project) หรือการใช้กิจกรรมการวางแผนการเรียนรู้เฉพาะบุคคล (Individualized Learning Plans) เป็นกิจกรรมการเรียนรู้รายบุคคล ที่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้าว่าจะเรียนรู้อย่างไร เพื่อเป็นตัวบ่งชี้ของการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เริ่มจากการนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจความต้องการมาขยายผลเป็นโครงการหรือแผนการจัดการเรียนรู้โดยพิจารณาว่าความรู้ที่เราจะแสวงหานั้น จะช่วยให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ ทำให้เกิดความพอใจและเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนนั้นหรือไม่ โครงการที่เขียนขึ้นต้องสามารถปฏิบัติได้ตามที่กำหนดรวมทั้งสามารถประเมินความก้าวหน้าการเรียนของตนได้ โครงการเรียนนั้นสามารถใช้กับการวางแผนโครงการพัฒนาบุคลากรตามวิชาชีพ (Professional Development) หรือแม้แต่ในกิจกรรมการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา

2. สัญญาการเรียน (Learning Contracts) สัญญาการเรียน จัดทำเป็นข้อตกลงระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ในลักษณะของการสอนเป็นรายบุคคล โดยกระบวนการเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเขียนวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ของตนเอง เลือกวิธีการเรียนรู้ เลือกวิธีการประเมินการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ โดยผู้เรียนแต่ละคนสามารถเลือกดำเนินการเรียนรู้ในแบบของตนเอง อาจไม่ต้องเหมือนผู้ใด ทั้งนี้ต้องอยู่บนพื้นฐานที่สอดคล้องกับเป้าหมายและหลักการของสถาบันการศึกษา การทำสัญญาการเรียนช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียน มีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย ต่อตนเอง ทั้งนี้ผู้สอนต้องทำหน้าที่แจกโครงสร้างหลักสูตร จุดประสงค์รายวิชา หน่วยการเรียนรู้ อธิบายและทำความเข้าใจกับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ การเขียนจุดมุ่งหมายการเรียน วิธีการเรียนรู้ แหล่งวิทยาการ หลักฐานการประเมินผล รวมทั้งปัญหาที่พบจากการดำเนินการตามแผนการจัดการเรียนรู้ของตนเอง ระบุผลลัพธ์ที่จะได้หลังการเรียน กำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินผล กำหนดวันที่จะทำงานสำเร็จ โดยมีการทบทวนสัญญาการเรียนกับผู้สอน ปรับปรุงสัญญาการเรียน และประเมินผลการเรียนรู้ เป็นต้น

3. การหาเพื่อนร่วมเรียน (Peer learning / Peer-assisted learning) เป็นการจัดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในลักษณะที่ผู้เรียนทำงานร่วมกันเป็นคู่ เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกซึ่งกันและกันในการทำงาน และแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน

4. การเรียนแบบร่วมมือในกลุ่ม (Collaborative learning) เป็นการเรียนในลักษณะผู้เรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ซึ่งกันและกันนำประสบการณ์ที่ได้รับ นำมาแลกเปลี่ยนกัน ประสบการณ์ของแต่ละคนอาจช่วยชี้แนะให้กับเพื่อนได้ หรือเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน สิ่งที่จะได้จากการเรียนแบบร่วมมือในกลุ่ม คือ การพัฒนาความรู้

ความเข้าใจเนื้อหาวิชา ทักษะทางสังคม ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง การรู้จักตนเอง และเกิดแรงจูงใจในการเรียนของผู้เรียน

5. การทำบันทึกการเรียนรู้ (Learning Log) เพื่อใช้บันทึกข้อมูลความคิดเรื่องราวต่างๆ ที่ได้เรียนรู้ หรือเกิดขึ้นในสมอง บันทึกจะช่วยสะสมความคิดที่เล็กละน้อยเข้าไว้ด้วยกัน จะทำให้ทราบแนวทาง และแนวทางการเรียนเพิ่มเติมให้กว้างออกไป และสามารถนำบันทึกการเรียนรู้มาใช้ในการประเมินผลตนเองได้ในลักษณะที่เป็นแฟ้มหรือสมุดบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมที่ทำเป็นข้อมูลบ่งชี้เกี่ยวกับความคาดหวังของผู้เรียนแต่ละคน รวมทั้งความรับผิดชอบของผู้เรียนด้วย

นอกจากนี้ระยะหลังได้มีแนวทางในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในลักษณะของรูปแบบ (Model) ที่อธิบายกระบวนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง (ชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ. 2552 : 30) ซึ่งขั้นตอนสำคัญในกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ซึ่ง โนลส์ ได้นำเสนอไว้ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้ (Knowles. 1975: 39-41; พจนา ทรัพย์สมาน. 2549: 25- 35; สุรกุล เจนอบรม. 2532 : 61)

1. จัดบรรยากาศการเรียนรู้

ในการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ในกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยการนำตนเองนั้นผู้สอนควรอธิบายทำความเข้าใจกับผู้เรียนโดยการนำเสนอจุดมุ่งหมายของการเรียนและเสนอแนะวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2. วิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน

2.1 ผู้เรียนวิเคราะห์ความสามารถของตนเอง โดยทั่วไปแล้วการวิเคราะห์ผู้เรียน เป็นหน้าที่ของผู้สอนที่ต้องทราบถึงคุณลักษณะต่างๆ ของผู้เรียน เช่น พื้นฐานความรู้ พฤติกรรมการเรียน ความสนใจ ความต้องการ ของผู้เรียนก่อนเป็นเบื้องต้น แต่สำหรับในการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ ผู้สอนสามารถร่วมกันวิเคราะห์ผู้เรียนร่วมกันกับผู้เรียนได้ โดยผู้เรียนมีหน้าที่สำรวจตนเองว่าตนสนใจเรื่องใดมากที่สุดมีความสามารถเฉพาะด้านใด สนใจอะไรบ้าง ตลอดเวลาที่ผ่านมามีประสบความสำเร็จในการเรียนมากน้อยเพียงใด มีความถนัดและความพอใจจะเรียนอย่างไร ด้วยวิธีใด

2.2 ผู้เรียนกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน โดยผู้เรียนควรกำหนดจุดมุ่งหมายที่สามารถวัดได้

3. การวางแผนการเรียน โดยผู้เรียนควรวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนตามลำดับ ดังนี้

3.1 ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้กำหนดเกี่ยวกับการวางแผนการเรียนการสอน โดยการทำสมุดบันทึกส่วนตัวจากการสำรวจตนเอง เพื่อใช้บันทึกข้อมูล ความคิด เรื่องราวต่างๆ ที่ได้เรียนรู้หรือเกิดขึ้นในสมองของเรา และนำมาขยายเป็นแผนการเรียนที่จะเรียน สมุดนี้จะช่วยเก็บ

สะสม ความคิดที่ละเอียดละน้อยเข้าไว้ด้วยกันเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาเพิ่มเติมให้กว้างไกลออกไป

3.2 ผู้เรียนวางแผนการเรียนรู้ของตนเองและนำเสนอแผนการเรียนรู้ของตนเอง โดยผู้เรียนเป็นผู้เลือกวิธีการเรียนที่เหมาะสมกับตนเองมากที่สุด ผู้สอนจัดเตรียมแบบบันทึกแผนการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนได้บันทึกแผนการเรียนรู้ของตนเอง นำมาใช้เป็นแนวทางการดำเนินการตามกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนที่ได้วางไว้ตามลำดับขั้นตอน เช่น วิธีแสวงหาความรู้ แหล่งความรู้ วิธีการนำเสนอผลการเรียนรู้ วิธีการประเมินตนเอง วิธีการและเกณฑ์ในการประเมินตนเอง เป็นต้น ทั้งนี้ต้องมีความสอดคล้องกับแผนการจัดการเรียนรู้ตลอดหลักสูตร

4. ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการเรียนรู้ของตนเองที่ได้เขียนไว้ ผู้สอนมีหน้าที่อำนวยความสะดวกต่อผู้เรียน จัดเตรียมสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง หากผู้เรียนพบปัญหา อุปสรรคต่างๆ ในขณะที่ร่วมกิจกรรมให้ผู้เรียนเขียนปัญหาเหล่านั้น ลงในบันทึกส่วนท้ายของแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ ผู้เรียนมีความสุข เพราะได้เรียนรู้ตามที่ตนได้วางแผนไว้ นับว่าเป็นประสบการณ์ตรง เพราะผู้เรียนมีทักษะในการคิด แสวงหาความรู้ และมีโอกาสได้ปฏิบัติจริงในระหว่างดำเนินการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้กิจกรรมที่ผู้เรียนควรทำ คือ

4.1 การควบคุมกิจกรรมการเรียนรู้

ผู้เรียนสามารถควบคุมตนเองให้ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ได้ตามแผนการเรียนรู้ที่วางไว้ได้อย่างเหมาะสม ผู้สอนต้องแนะนำและสังเกตการควบคุมตนเองของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

4.2 นำเสนอผลการเรียนรู้ เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้นำเสนอข้อมูลข้อค้นพบที่ได้จากการเรียนของตนเองมาสรุปผล และนำเสนอต่อสมาชิกเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน อภิปราย วิเคราะห์ เปรียบเทียบ สรุปเป็นความคิดรวบยอด แนวคิด ข้อปฏิบัติเป็นของตนเอง รวมทั้งสรุปบันทึกปัญหาต่างๆ ที่พบ เพื่อเป็นการสรุปขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ส่วนผู้สอนทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในเรื่องการจัดสื่ออุปกรณ์ในการนำเสนอให้มีความพร้อมควบคุมดูแลให้ผู้เรียนสามารถจัดกิจกรรมให้บรรลุถึงเป้าหมาย

5. การประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้

5.1 กำหนดหลักฐานที่เป็นตัวชี้วัดการเรียนรู้ โดยกำหนดเป็นพฤติกรรมที่ต้องการวัด วิธีการวัด เครื่องมือที่นำมาใช้วัด และกำหนดเกณฑ์ในการวัดผลและประเมินผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนอาจจัดทำชิ้นงาน ในรูปของผลงาน รายงาน ที่เป็นการเรียบเรียง และนำเสนอความรู้ ข้อค้นพบของผู้เรียน

5.2 รวบรวมหลักฐานที่ได้จากผลการเรียนรู้

5.3 นำผลการประเมินมาเป็นข้อมูลสะท้อนแผนการเรียนรู้

นอกจากนี้ คอสต้า และแคลลิก (Costa; & Kallick. 2004: 7) ยังได้เสนอรูปแบบการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งประกอบด้วย

1. กำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน (Clarify Goals and Purposes) เป็นการกำหนดเป้าหมายหรือความคาดหวังผลลัพธ์ที่ต้องการจากการเรียนรู้
2. วางแผนการเรียนรู้ (Planning) เป็นการกำหนดวิธีการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ รวมถึงจะใช้หลักฐานใดที่แสดงให้เห็นผลลัพธ์จากการปฏิบัติ และจะใช้ตัวชี้วัดใดที่ระบุให้เห็นว่าได้บรรลุถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้
3. ดำเนินการตามแผน (Take Action/Implement) เป็นการปฏิบัติตามแผนการเรียนรู้ที่วางไว้
4. การประเมิน/รวบรวมหลักฐาน (Assess/Gather Evidence) เป็นการกำหนดกลยุทธ์ใดในการประเมินผลและประเมินผลการปฏิบัติตามแผนการเรียนรู้ที่วางไว้
5. ศึกษาผลสะท้อนกลับจากการประเมิน (Study, Reflect, Evaluate/Derive Meaning) เป็นการศึกษาวีธีการใดที่ทำให้บุคคลแต่ละคนเกิดการพัฒนา และได้เรียนรู้อะไรจากการปฏิบัติตามแผนการเรียนรู้
6. ปรับปรุงการปฏิบัติจากความรู้ใหม่ (Modify Action Based on New Knowledge) เป็นการบูรณาการความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติตามแผนเกิดเป็นความรู้ใหม่ที่จะนำไปใช้ในอนาคต
7. ปรับแผนใหม่ (Revisit/Redefine) เป็นการปรับแผนการเรียนรู้ใหม่จากความรู้ที่ได้รับจากการปฏิบัติตามแผนการเรียนรู้ที่ผ่านมา

จากรูปแบบการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง 7 ขั้นตอน คอสต้าและแคลลิกได้เสนอการขับเคลื่อนการเรียนรู้ในรูปแบบการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอย่างต่อเนื่อง ที่สอดคล้องกับการวิจัยปฏิบัติการ ดังภาพประกอบ 8

ตาราง 4 การเปรียบเทียบขั้นตอนของรูปแบบการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ โนลส์ และคอสต้า

กระบวนการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ของ โนลส์	ขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ โนลส์	ขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ คอสต้าและแคลลิก
ขั้นที่ 1 ศึกษาความต้องการของตนเอง (Need)	1. จัดบรรยากาศการเรียนรู้ 2. วิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน	1. กำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน
ขั้นที่ 2 สร้างแผนการเรียนรู้ (Create)	3. การวางแผนการเรียนรู้	2. วางแผนการเรียนรู้
ขั้นที่ 3 ดำเนินการตามแผนการเรียนรู้ (Implement)	4. ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้	3. ดำเนินการตามแผน
ขั้นที่ 4 ประเมินผลตามแผนการเรียนรู้ (Assess)	5. การประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้	4. การประเมิน/รวบรวมหลักฐาน 5. ศึกษาผลสะท้อนกลับจากการประเมิน
-	-	6. ปรับปรุงการปฏิบัติจากความรู้ใหม่
-	-	7. ปรับแผนใหม่

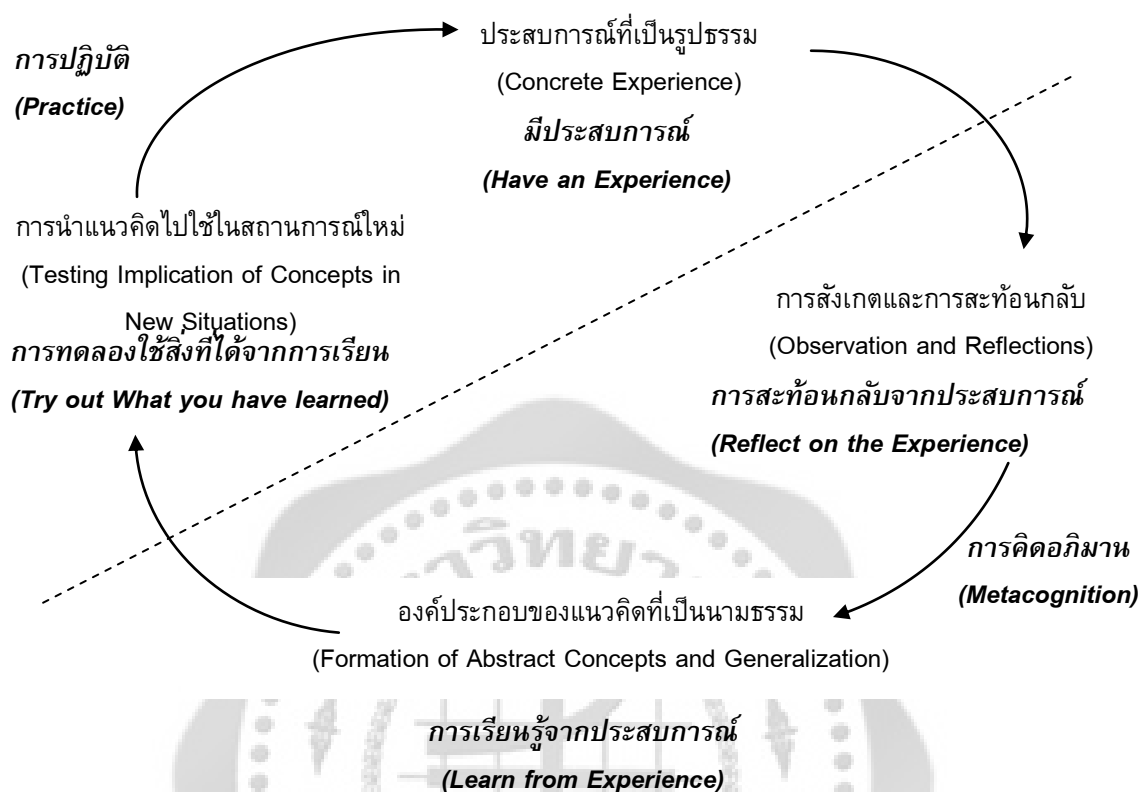
จากการเปรียบเทียบขั้นตอนของรูปแบบการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ โนลส์ ซึ่งนำมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ที่ โนลส์ ได้นำเสนอไว้ และของ คอสต้า พบประเด็นสำคัญที่ขั้นตอนของคอสต้า แตกต่างจากของ โนลส์ คือ การนำผลสะท้อนจากการประเมินมาปรับปรุงแผนการเรียนรู้เพื่อปรับแผนการเรียนรู้ในการเรียนรู้ในอนาคต ซึ่งในประเด็นนี้ โนลส์ ไม่ได้เน้นและให้ความสำคัญมากนัก นอกจากนี้ คอสต้า ยังให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอย่างต่อเนื่องเป็นวงจรการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการนำผลสะท้อนจากการประเมินมาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงแผนการเรียนรู้ของตนเองจึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

เมื่อพิจารณาถึงขั้นตอนของการสะท้อนผลของการประเมิน ส่วนใหญ่จะมีการกล่าวถึงกันมากในขั้นตอนของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ซึ่งได้มีนักการศึกษาได้กล่าวถึงการสะท้อนผลไว้ดังนี้

เคมมิส และแมกแทกการ์ด (2539: 26) ได้กล่าวไว้ว่า การสะท้อนผล (Reflect) เป็นการนำผลจากการบันทึกไว้จากการสังเกตหรือเก็บข้อมูลมาพิจารณาถึงปัญหาหรืออุปสรรคในการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ การสะท้อนจะเป็นลักษณะของความเป็นไปได้ของสถานการณ์ทางสังคมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำที่ปฏิบัติลงไป การสะท้อนผลจะพิจารณาโดยใช้การอภิปรายร่วมกันระหว่างผู้ร่วมงาน การสะท้อนผลจะมีลักษณะเป็นการประเมินอย่างหนึ่งซึ่งผู้ปฏิบัติจะต้องตัดสินใจจากประสบการณ์ของตนว่า ผลของการปฏิบัตินั้นเป็นสิ่งที่ต้องประสงค์หรือไม่ การสะท้อนผลนี้จะช่วยในการวางแผนการดำเนินการในขั้นต่อไป สอดคล้องกับ ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล (2543: 32-33) ที่กล่าวไว้ว่า การสะท้อนผลอาจนำไปสู่การปรับเปลี่ยนและเข้าสู่วงจรการปฏิบัติอีกครั้งจึงอาจเป็นเกลียวของกระบวนการเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องจนกว่าผลของการปฏิบัตินั้นจะเป็นที่น่าพอใจ

ส่วนการสะท้อนผลสำหรับการเรียนรู้ มีพื้นฐานมาจากแนวคิดของ ดิวอี้ ฮาเบอร์มาส และโคลบ โดยเฉพาะ ดิวอี้ ได้กล่าวไว้ว่า “เราไม่ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ เราเรียนรู้จากการสะท้อนผลจากประสบการณ์” และจากแนวคิดของ เปียเจ และ เลวิน ซึ่งมีความเชื่อว่าการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง (การเรียนรู้จากความเข้าใจ) มาจากประสบการณ์ การสะท้อนกลับ นามธรรมและการปฏิบัติจริง ตามลำดับ (Barrett and Richter. 2011: online) และหากพิจารณาจากวงจรการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่พัฒนาขึ้นโดย โคลบ ซึ่งต่อมา ซูล (Zull) ได้อธิบายแนวคิดเกี่ยวกับการสะท้อนผลจากวงจรการเรียนรู้จากประสบการณ์ของ โคลบ ว่า วงจรการเรียนรู้จากประสบการณ์ของ โคลบ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นส่วนของการคิดอภิमान ประกอบด้วยขั้นสังเกตและการสะท้อนกลับ และขั้นสร้างแนวคิดที่เป็นนามธรรม ส่วนที่สองเป็นส่วนของการปฏิบัติ ประกอบด้วยขั้นประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมและการทดลองใช้แนวคิดในสถานการณ์ใหม่ ดังนั้นการมีประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม แล้วเกิดเรียนรู้จากการสังเกตและการสะท้อนกลับจากประสบการณ์ที่ได้รับ แล้วนำไปสร้างแนวคิดที่เป็นนามธรรมซึ่งการสร้างแนวคิดดังกล่าวเกิดจากความรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์บูรณาการกับการคิดสะท้อน เกิดเป็นเหตุผลเชิงทฤษฎี หลังจากนั้นจึงนำแนวคิดเชิงนามธรรมไปทดลองใช้ในสถานการณ์ใหม่ทำให้ผู้เรียนมีทักษะการตัดสินใจและแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่แตกต่างกันออกไปได้ (Barrett ; & Richter. 2011: online; citing Zull's. 2002: 19)

ดังภาพประกอบ 9

ภาพประกอบ 9 การสะท้อนผลจากวงจรการเรียนรู้ของโคลบ์

ที่มา : Barrett; Helen and Richter; & Jonathon.; citing Zull's. 2002: 19. (2011).

Reflection for Learning. Online. from www.reflection4learning.

การสะท้อนผล จึงเป็นขั้นตอนสำคัญขั้นตอนหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ต่างๆ ที่ผู้เรียนได้รับ ดังที่ ซูบิซาทเตต้า (Barrett and Richter. 2011: online ;citing Zubizaretta. 2004: 15) ได้กล่าวไว้ว่า การสะท้อนผลจากการเรียนรู้ที่เป็นระบบจะนำไปสู่การปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน นอกจากนี้การวิพากษ์การสะท้อนผลจากการเรียนรู้อย่างสามารถพัฒนาเจตคติ ทักษะและลักษณะนิสัยของผู้เรียนได้อีกเช่นกัน สอดคล้องกับ มูน (Moon) ที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของการสะท้อนผล ว่าเป็นการสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง เนื่องจาก การสะท้อนผลเป็นกระบวนการคิดเพื่อจะนำไปสู่การทำให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ หรือเกิดสัมฤทธิ์ผลตามผลลัพธ์ที่คาดหวัง (Barrett; & Richter. 2011: online ;citing Moon. 1999)

การสะท้อนผลมี 3 ลักษณะ คือ 1) การสะท้อนผลจากการปฏิบัติ (Reflection-on-action) เป็นการทบทวนถึงการคิด การปฏิบัติ ที่ทำให้เกิดผลงานหรือประสบผลสำเร็จ 2) การสะท้อนผลในการปฏิบัติ (Reflection-in-action) เป็นการแสดงให้เห็นถึงกิจกรรมที่กระทำในปัจจุบัน ซึ่งแต่ละคนมีแนวทางที่แตกต่างกันถึงแม้จะมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน 3) การสะท้อนผลเพื่อการปฏิบัติ (Reflection-for-action) เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความคาดหวังความสำเร็จในอนาคตซึ่งจะเป็นแนวทางให้ปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสำเร็จดังที่คาดหวัง (Killion,J and Todnem,G. 1991: 14-16) ในการสะท้อนผลจากการเรียนรู้ ผู้เรียนอาจเลือกการสะท้อนผลในลักษณะใดลักษณะหนึ่งหรือผสมผสานเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ในอนาคต

อย่างไรก็ตามการนำข้อมูลจากการสะท้อนผลเพื่อไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนรู้ของผู้เรียนอนาคตอาจกระทำได้ใน 2 ลักษณะ คือ (ธีระวุฒิ เอกะกุล. 2552: 59-60)

1. ถ้าผลสะท้อนกลับบรรลุผลตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ จึงสามารถดำเนินการปฏิบัติไปจนจบต่อไปได้ หรือควรทำซ้ำอีกครั้งด้วยการปรับเปลี่ยนกิจกรรมใหม่ แต่ยังคงใช้แผนปฏิบัติการเดิมเพื่อศึกษาความคงที่หรือยืนยันผลการปฏิบัติที่ได้ในวงจรระนั้นๆ

2. ถ้าผลสะท้อนกลับไม่บรรลุผลตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้จะต้องทำแผนใหม่ (Replan) เพื่อแก้ไขสิ่งที่ยังไม่บรรลุผล โดยสามารถทำซ้ำด้วยการซ่อมเสริมในสิ่งที่เป็นข้อบกพร่องในการปฏิบัติ

สำหรับในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยชุมชน ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการสะท้อนผลการเรียนรู้จึงได้นำ ขั้นตอนของการสะท้อนผลการเรียนรู้ มาใช้ในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ในครั้งนี้

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

2.4.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในประเทศไทยนั้นได้มีผู้ศึกษาไว้ดังนี้

รัชนิพร ยันตะบุศย์ (2546) ได้ศึกษาเรื่อง การสร้างแบบทดสอบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างแบบทดสอบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง 9 ด้าน คือ 1) ความเชื่อมั่นในตนเอง 2) การวางแผนการเรียน 3) วิธีการเรียนรู้ 4) การประเมินการเรียนรู้ของตนเอง 5) ทักษะในการเรียนรู้และการแก้ปัญหา 6) ความยืดหยุ่นในการเรียนรู้ 7) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ 8) การติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น 9) การเปิดใจรับโอกาสต่อการเรียนรู้ วิธีในการหาคุณภาพของแบบวัดคุณลักษณะใช้การหาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง ด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ หาค่าอำนาจจำแนก ด้วยการหาค่า

สหสัมพันธ์ของคะแนนแบบทดสอบรายข้อกับคะแนนรวมแต่ละด้านของแบบทดสอบ และหาค่าความเชื่อมั่น ด้วยการวิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค(Cronbach)

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2546) ได้ศึกษาเรื่อง การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียน การศึกษาต่อเนื่องสายอาชีพ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนการศึกษาต่อเนื่องสายอาชีพและเพื่อแบบวัดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง 11 ด้าน 1) ความรักและต้องการเรียนรู้สิ่งใหม่ 2) ความสามารถในการเลือกทักษะเพื่อการเรียนรู้ 3) การแสวงหาคำตอบเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง 4) ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้และมีขั้นตอนเพื่อนำไปสู่เป้าหมาย 5) การมีวินัยในตนเองและนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ 6) การทุ่มเทเพื่อการเรียนด้วยความพยายามอย่างเหมาะสม 7) การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมบรรยากาศในการเรียนรู้ 8) ความสามารถริเริ่มการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง 9) ความสามารถในการตั้งคำถามเพื่อนำไปสู่ความรู้ที่ต้องการ 10) การประเมินผลตนเองได้อย่างถูกต้องยุติธรรม 11) ความอดทนในการแสวงหาความรู้ วิธีในการหาคุณภาพของแบบวัดคุณลักษณะใช้การหาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ หาค่าอำนาจจำแนก ด้วยการหาค่า t-test Independent และหาค่าความเชื่อมั่น ด้วยการวิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค

นงลักษณ์ กำจัดภัย (2551) ได้ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบและพัฒนามาตรวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างมาตรวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 โดยวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง 5 องค์ประกอบ คือ 1) กระบวนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง 2) มีใจเปิดกว้างต่อการเรียนและมีความสามารถด้านการคิด 3) มีความรับผิดชอบต่องานตนเองและมองโลกเชิงบวก 4) การมีทักษะพื้นฐานในการเรียน 5) การอยู่ในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ วิธีในการหาคุณภาพของแบบวัดคุณลักษณะใช้การหาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง ด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และหาค่าความเชื่อมั่น ด้วยการวิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค

ชัชพงศ์ เชื้อสา (2552) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนในระดับช่วงชั้นที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง 8 ตัวบ่งชี้ คือ 1) ความเชื่อมั่นในตนเอง 2) การมองโลกในแง่ดี 3) รักการเรียนรู้ 4) การวางแผนการเรียนรู้ 5) รู้วิธีการที่จะเรียน 6) ทักษะการเรียนรู้และการปัญหา 7) ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง 8) การประเมินการเรียนรู้ของตนเอง วิธีในการหาคุณภาพของแบบวัดคุณลักษณะใช้การหาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง ด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน หาค่าอำนาจจำแนก ด้วยการหาค่าสหสัมพันธ์แบบไบซีเรียล และหาค่าความเชื่อมั่น ด้วยการวิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค

รังสิมาภรณ์ หนูน้อย (2554) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ สร้างแบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเอง สำหรับนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน โดยวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง 6 ด้าน คือ 1) ประเมินการเรียนรู้ของตนเอง 2) สนุกใจที่จะเรียนด้วยตนเอง 3) รักการเรียนรู้ 4) มีการวางแผนการเรียนรู้ของตนเอง 5) รู้ความต้องการในการเรียนรู้ของตนเอง 6) รู้จักแหล่งเรียนรู้ วิธีในการหาคุณภาพของแบบวัดคุณลักษณะใช้การหาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง ด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ หาค่าอำนาจจำแนก ด้วยการหาค่า t-test Independent และหาค่าความเชื่อมั่น ด้วยการวิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค

ฟิชเชอร์(Fisher) คิง (King) และ แท็ก (Tague) (2001 : 516-524) ได้พัฒนาเครื่องมือการวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสำหรับนักศึกษาพยาบาล โดยมีวิธีการพัฒนาเครื่องมือดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 หาความเที่ยงตรงตามเนื้อหาโดยใช้เทคนิคเดลฟายจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 11 คน แล้วสร้างแบบสอบถามแบบมาตรประเมินค่าของลิเคิร์ต (Likert Scale) ขั้นตอนที่ 2 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาทดลองใช้กับนักศึกษาพยาบาลระดับปริญญาตรี ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างมากจากการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 200 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Principal Components) และหมุนแกนด้วยวิธีแวร์แมกซ์ (Varimax Rotation) หาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Chronbach' Coefficient Alpha) และ Item to total Correlation ผลการศึกษาพบว่าความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาพยาบาลประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่1 การจัดการตนเอง (Self-management) องค์ประกอบที่ 2 ความต้องการการเรียนรู้ (Desire for Learning) องค์ประกอบที่ 3 การควบคุมตนเอง (Self-Control)

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองพบว่าผู้วิจัยได้ใช้การหาคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง ด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ (รัชนีพร ยันตะบุศย์. 2546; สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ . 2546; นงลักษณ์ กำจัดภัย. 2551; ชัชพงศ์ เชื้อสา. 2552; รังสิมาภรณ์ หนูน้อย. 2554) หาค่าอำนาจจำแนก ด้วยการหาค่าสหสัมพันธ์ของคะแนนแบบทดสอบรายข้อกับคะแนนรวมแต่ละด้านของแบบทดสอบ(รัชนีพร ยันตะบุศย์. 2546) หาค่า t-test Independent (สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. 2546; รังสิมาภรณ์ หนูน้อย. 2554) หาค่าสหสัมพันธ์แบบไบซีเรียล (ชัชพงศ์ เชื้อสา. 2552) และหาค่าความเชื่อมั่น ด้วยการวิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (รัชนีพร ยันตะบุศย์. 2546; สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. 2546; นงลักษณ์ กำจัดภัย. 2551; ชัชพงศ์ เชื้อสา. 2552; รังสิมาภรณ์ หนูน้อย. 2554)

2.4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ได้มีผู้ศึกษาไว้หลากหลายรูปแบบ ดังนี้

อิสริยา ทองงาม (2545) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบ นำตนเองวิชาวิทยาศาสตร์ระดับปริญญาตรีเพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบนำตนเองวิชาวิทยาศาสตร์ระดับปริญญาตรีเพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเปรียบเทียบผลการสอนนักศึกษา ระหว่างกลุ่มที่เรียนตามรูปแบบการเรียนการสอนกับกลุ่มที่เรียนตามวิธีปกติ โดยกลุ่มตัวอย่างเป็น นักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 จำนวน 60 คน สุ่มจับคู่เข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผลการ ศึกษาวิจัยพบว่าการเปรียบเทียบความสามารถของนักศึกษากลุ่มทดลองมีลักษณะการเรียนรู้แบบนำ ตนเองการทำงานอย่างเป็นระบบการปฏิบัติการทดลองทางวิทยาศาสตร์การประมวลความรู้การ ประยุกต์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูงกว่ากลุ่มควบคุม

สุนทรา โตบัว (2546) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อ เสริมสร้างลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาพยาบาล มีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างลักษณะ การเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาพยาบาล ใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครวัดพระธาตุ โดยพัฒนารูปแบบการเรียนที่มีชื่อว่า “รูปแบบเอกซ์ พาร์ส”(ExPARS model) ที่ประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนการสอน 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ตรวจสอบ ประเด็นที่ต้องการศึกษา ขั้นที่ 2 วางแผนการเรียนรู้ ขั้นที่ 3 ดำเนินการค้นคว้า ขั้นที่ 4 สะท้อน คิด และขั้นที่ 5 สังเคราะห์องค์ความรู้ ผลการทดสอบพบว่า นักศึกษามีคะแนนความรู้เฉลี่ยหลัง การทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองหลังการทดลองสูง กว่าก่อนทดลอง และมีค่าดัชนีประสิทธิผลทุกหน่วยการเรียนรู้สูงกว่าเกณฑ์ 0.50 ผลการประเมิน ความพึงพอใจต่อการเรียนการสอน นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนในภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก ผลจากการศึกษาแสดงให้เห็นว่ารูปแบบการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ สามารถ พัฒนานักศึกษาพยาบาลให้เกิดลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองได้

วิบูลย์ลักษณ์ ปริยาวงศากุล (2547) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนา นักศึกษา พยาบาลด้วยกิจกรรมที่ส่งเสริมความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาในระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาพยาบาลและสร้างรูปแบบการ พัฒนานักศึกษาพยาบาลด้วยกิจกรรมที่ส่งเสริมความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดย ศึกษาองค์ประกอบความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง 3 องค์ประกอบ คือ การจัดการ ตนเอง ความปรารถนาต่อการเรียนรู้ และการควบคุมตนเอง และใช้รูปแบบการส่งเสริมความพร้อม ในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยเน้นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรม 3 ระยะคือ ระยะที่ 1 การอบรมจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางและการศึกษาดูงาน ระยะที่ 2 ฝึกปฏิบัติบทบาทการ เป็นผู้อำนวยการความสะดวกในการเรียนรู้ ระยะที่ 3 ระยะติดตาม ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษากลุ่ม ทดลองมีระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสูงกว่าก่อนการทดลอง

นัตตา อังสุวาทย์ (2550) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิชา เคมีที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี รูปแบบการเรียนการสอน วิชาเคมีที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มี 3 ขั้นตอน

กล่าวคือ 1) การดำเนินการก่อนการเรียน 2) กระบวนการเรียนการสอน และ 3) การประเมินผล รูปแบบนี้ได้กำหนดกิจกรรมเป็น 6 กิจกรรมดังนี้ 1) เพิ่มพลังแรงใจ 2) เสริมสร้างกลยุทธ์ 3) ปลุกผัสนิสัย 4) ถ่ายทอดความรู้ 5) สะท้อนความคิดและ 6) ประเมินการเรียนรู้ กลยุทธ์ที่ใช้จัดกิจกรรม ได้แก่ สสำรวจความต้องการเรียนรู้ ทำสัญญาการเรียน ผึกทักษะการเรียนรู้ เรียนแบบมีส่วนร่วม ใช้ทักษะทางสังคมและประเมินตนเอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชั้นปีที่1 คณะมนุษยศาสตร์ สาขาวิชาอาหารและโภชนาการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพพระนครใต้ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพทำให้ผู้เรียนกลุ่มทดลองที่มีทักษะพื้นฐานการเรียนรู้ระดับสูงได้ พัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเอง

รุ่งฟ้า กิติญาณสันต์ (2552) ได้ศึกษาเรื่อง การส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนิสิต : การสะท้อนจากกระบวนการวิจัยปฏิบัติการ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองและเพื่อเสนอแนวทางพัฒนาการเรียนการสอน วิธีดำเนินการศึกษาใช้ขั้นตอนของการวิจัยปฏิบัติการ ซึ่งประกอบด้วย ขั้นวางแผน ขั้นปฏิบัติการ ขั้นการสังเกต และขั้นสะท้อนผล ผลการศึกษาพบว่า 1) กระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองของนิสิต คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา มีรูปแบบการเรียนรู้คือ กำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ วางแผนการทำงานและการแก้ปัญหา มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประเมินตนเอง เห็นคุณค่าและประโยชน์ของสิ่งที่เรียน และนำไปประยุกต์ใช้ 2) แนวทางการจัดกิจกรรม คือ การทำงานตามความสนใจ การเขียนบันทึกการเรียน การตั้งคำถามและตอบคำถาม การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการศึกษาวิจัย 3) ปัจจัยที่ควรคำนึงถึงในการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง คือ บรรยากาศของการเรียนการสอน บทบาทของอาจารย์ กระบวนการของการสอน และการสะท้อนการเรียนรู้

ลัดดาวัลย์ พุทธิรักษา (2553) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาผู้ดูแลผู้สูงอายุ โดยวิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและการจัดการความรู้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาผู้ดูแลผู้สูงอายุโดยวิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและการจัดการความรู้ จากผลการศึกษาวิจัยได้รูปแบบการเรียนรู้ 2 รูปแบบ คือ 1. รูปแบบการพัฒนาผู้ดูแลผู้สูงอายุกลุ่มกลาง “รูปแบบเอสดีแอลแอนด์เคเอ็ม (SDL & KM Model)” ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน ดังนี้ คือ 1) ระบุประเด็นการเรียนรู้ 2) วางแผนการเรียนรู้ 3) ดำเนินการค้นคว้า 4) สะท้อนคิด 5) แบ่งปัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ 6) สังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่ และ 2. รูปแบบการพัฒนาผู้ดูแลผู้สูงอายุกลุ่มสูง “รูปแบบเอสดีแอล-เคเอ็ม (SDL-KM Model)” ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ดังนี้ คือ 1) ระบุประเด็นการเรียนรู้ 2) วางแผนการเรียนรู้ 3) ดำเนินการค้นคว้า 4) แบ่งปัน แลกเปลี่ยนความรู้ และ 5) สังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาผู้ดูแลผู้สูงอายุ โดยวิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและการจัดการความรู้มีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาผู้ดูแลผู้สูงอายุให้เกิดลักษณะผู้เรียนรู้ด้วยการนำตนเองร่วมกับการจัดการความรู้ได้

อมรา เขียวรักษา (2553) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในห้องถิ่น ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-directed Learning Process) สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้

วิทยาศาสตร์ในท้องถิ่นที่เน้นการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของผู้เรียน และความสามารถในการนำตนเองของนักศึกษา ก่อนเรียนและหลังเรียน และศึกษาความคงทนในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ รูปแบบการวิจัย คือ การวิจัยเชิงทดลอง แบบแผนการทดลองกลุ่มเดียววัดผลสองครั้ง (One Group Pretest Posttest Design) มี 4 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาบริบทที่เกี่ยวข้อง 2) สร้างรูปแบบฯ 3) ขั้นตอนทดลองใช้รูปแบบฯ และ 4) ขั้นตอนประเมินและปรับปรุงรูปแบบฯ มีกระบวนการเรียนรู้ 3 ขั้นตอน แต่ละขั้นตอนมีกิจกรรมการเรียนรู้ดังนี้ ขั้นที่ 1 เตรียมความพร้อม ขั้นที่ 2 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ และขั้นที่ 3 ประเมินความสำเร็จ ทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้กับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร สาขาครุศาสตร์ วิชาเอกภาษาอังกฤษ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 70 คน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในท้องถิ่นที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 โดยมีการนำสัญญาณการเรียนรู้มาใช้เป็นเครื่องมือในการทำกับการนำตนเองของนักศึกษา ผลการเรียนรู้และความสามารถในการนำตนเองของนักศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักศึกษาที่ได้เรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีความคงทนในการเรียนรู้

ไดนัน และเคท (Dyann; & Cate. 2008) ได้ศึกษาเรื่อง อิทธิพลของการเรียนรู้แบบมีโครงสร้างต่อความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเปรียบเทียบความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเปิดที่เรียนด้วยตนเองแบบมีโครงสร้าง และไม่มีโครงสร้าง โดยการเรียนแบบมีโครงสร้างเป็นการเรียนที่มีผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะแนวทางในการเรียนรู้ ส่วนแบบไม่มีโครงสร้างเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยไม่มีผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะ ทั้งนี้ในกลุ่มที่เรียนแบบมีโครงสร้าง ผู้วิจัยได้ใช้แบบวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ กูลิเอลมิโน วัดความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้เรียนก่อนการทดลองและแบ่งผู้เรียนออกเป็น 4 ระดับ ตามแนวคิดของ โกรว์ คือ ผู้เรียนที่ต้องพึ่งพา ผู้เรียนที่มีความใส่ใจในการเรียน ผู้เรียนที่ต้องการมีส่วนร่วม และผู้เรียนที่ต้องการนำตนเอง แล้วจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับระดับของผู้เรียน ผลการศึกษาพบว่า ผู้เรียนที่เรียนรู้โดยการจัดการเรียนรู้แบบมีโครงสร้างมีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสูงกว่าผู้เรียนที่เรียนรู้ด้วยตนเองแบบไม่มีโครงสร้าง

มูรัต และวาร์กี (Murad; & Varkey. 2008) ได้ศึกษา เรื่อง การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการศึกษาที่เกี่ยวกับวิชาชีพทางด้านสุขภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในวิชาชีพทางด้านสุขภาพ 2) แนะนำกรอบแนวคิดสำหรับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในวิชาชีพทางด้านสุขภาพ วิธีการศึกษาใช้วิธีการสังเคราะห์จากเอกสารที่คัดเลือกจากเอกสารที่มีค่าสำคัญ 3 คำ คือ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง การศึกษาผู้ใหญ่ และการประเมินตนเอง โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกเอกสาร คือ ต้องเป็นเอกสารที่ผู้เชี่ยวชาญรายละเอียดของวิธีการเรียนรู้ด้วยการนำด้วยตนเองที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพด้านสุขภาพ และเป็นบทความต้นฉบับที่ตีพิมพ์ในประเทศอังกฤษ จากการสังเคราะห์พบว่า วิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ประกอบด้วยหลักการสำคัญ 7 ประการ คือ 1) ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการ

เรียนรู้ 2) ระบุความต้องการการเรียนรู้ของผู้เรียน 3) พัฒนาจากวัตถุประสงค์การเรียนรู้ 4) ระบุแหล่งทรัพยากรที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ 5) ดำเนินการตามกระบวนการเรียนรู้ 6) ทำสัญญาการเรียนรู้ 7) ประเมินผลกระบวนการเรียนรู้

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองพบประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ในการพัฒนารูปแบบ ได้แก่ เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษา (อิสริยา ทองงาม. 2545; สุนทรา โตบัว. 2546; วิบูลย์ลักษณ์ ปริยาวงศากุล. 2547; นัตตา อังสุไทย์. 2550; ลัดดาวัลย์ พุทธิรักษา. 2553; อมรา เขียวรักษา. 2553)

2. กระบวนการจัดการเรียนรู้ พบว่า ในแต่ละรูปแบบมีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ได้แก่ กระบวนการจัดการเรียนรู้ **3 ขั้น** 1) กำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ 2) วางแผนการทำงานและการแก้ปัญหา 3) มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประเมินตนเอง (รุ่งฟ้า กิติญาณัฐ. 2552) **5 ขั้น** คือ 1) การตรวจสอบประเด็นที่ต้องการศึกษา 2) การวางแผนการเรียนรู้ 3) ดำเนินการตามแผน 4) สะท้อนคิด 5) สังเคราะห์องค์ความรู้ (สุนทรา โตบัว. 2546; ลัดดาวัลย์ พุทธิรักษา. 2553) **6 ขั้น** คือ 1) ระบุประเด็นการเรียนรู้ 2) วางแผนการเรียนรู้ 3) ดำเนินการค้นคว้า 4) สะท้อนคิด 5) แบ่งปัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ 6) สังเคราะห์องค์ความรู้ (ลัดดาวัลย์ พุทธิรักษา. 2553) กระบวนการเรียนรู้ **6 ขั้น** คือ 1) เพิ่มพลังแรงใจ 2) เสริมสร้างกลยุทธ์ 3) ปลุกผืนนิสัย 4) ถ่ายทอดความรู้ 5) สะท้อนความคิด 6) ประเมินการเรียนรู้ (นัตตา อังสุไทย์. 2550) เมื่อพิจารณาในกระบวนการแต่ละรูปแบบ พบว่ามีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างกันไป ซึ่งแต่ละรูปแบบต่างมีจุดเน้นที่แตกต่างกันไป แต่ส่วนใหญ่จะมีขั้นวางแผนการเรียนรู้ และประเมินผล การเรียนรู้ แต่จะขาดขั้นที่สำคัญ คือ ขั้นการวิเคราะห์ตนเอง และการนำเสนอผลการเรียนรู้

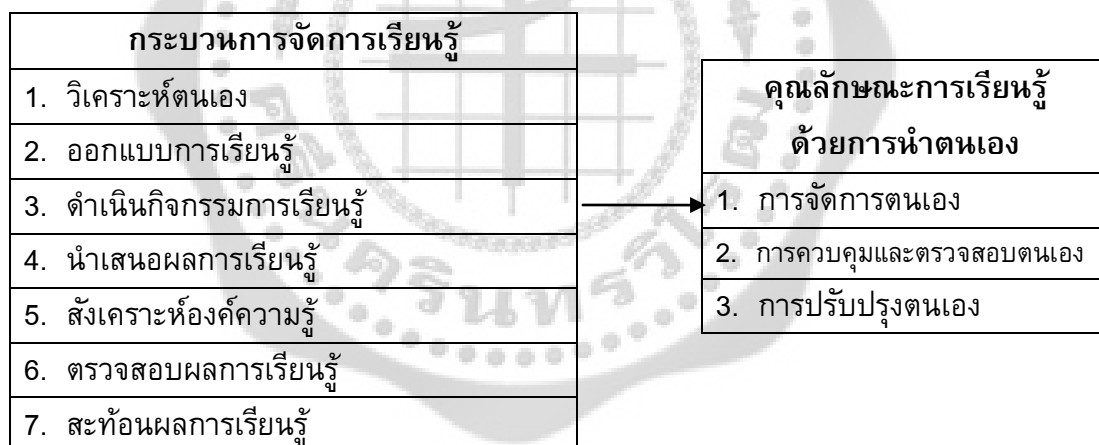
3. ระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้ พบว่า ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นใช้เวลา 14-80 ชั่วโมง (อิสริยา ทองงาม. 2545; สุนทรา โตบัว. 2546; วิบูลย์ลักษณ์ ปริยาวงศากุล. 2547; นัตตา อังสุไทย์. 2550; ลัดดาวัลย์ พุทธิรักษา. 2553)

4. แบบแผนการทดลองที่ใช้ มี 2 แบบแผน ได้แก่ One Group Pretest Posttest Design (สุนทรา โตบัว. 2546; อมรา เขียวรักษา. 2553) และ Pretest Posttest Control Group Design (อิสริยา ทองงาม. 2545; วิบูลย์ลักษณ์ ปริยาวงศากุล. 2547; นัตตา อังสุไทย์. 2550; ลัดดาวัลย์ พุทธิรักษา. 2553)

5. ผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในการพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้สามารถพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนได้ โดยผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ตนเอง ตั้งเป้าหมายในการเรียน เลือกใช้กลยุทธ์ในการเรียน รู้จักเลือกแหล่งเรียนรู้ ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองการทำงานอย่างเป็น

ระบบ และสามารถประเมินผลการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองรวมถึงสามารถสร้างความรู้ ขยายความรู้ให้กว้างและลึกมากกว่าเดิมได้ด้วยตนเอง ทั้งนี้ผู้สอนต้องทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการความสะดวกในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน (อิสริยา ทองงาม. 2545; สุนทรา โตบัว. 2546; วิบูลย์ลักษณ์ ปริยาวงศากุล. 2547; อมรา เขียวรักษา. 2553; Dynan; & Cate. 2008; Murad; & Varkey. 2008)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง สรุปได้ว่า การพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมีหลายรูปแบบ ผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์ขั้นตอนการเรียนรู้ เพื่อกำหนดเป็นขั้นตอนการเรียนรู้ในกระบวนการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนและเติมเต็มขั้นตอนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน และสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ได้ขั้นตอนการเรียนรู้ 7 ขั้น คือ 1) วิเคราะห์ตนเอง 2) ออกแบบการเรียนรู้ 3) ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ 4) นำเสนอผลการเรียนรู้ 5) สังเคราะห์องค์ความรู้ 6) ตรวจสอบผลการเรียนรู้ และ 7) สะท้อนผลการเรียนรู้ และนำเครื่องมือต่างๆ เช่น แผนการเรียนรู้ของผู้เรียน สัญญาการเรียนรู้ บันทึกการเรียนรู้ ที่นักการศึกษาได้ออกแบบไว้ มาช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาคูณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง 3 ด้าน คือ การจัดการตนเอง การควบคุมและตรวจสอบตนเองและการปรับปรุงตนเอง ดังภาพประกอบ 10

ภาพประกอบ 10 กรอบแนวคิดในการกำหนดกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

อย่างไรก็ตามจากขั้นตอนการเรียนรู้ 7 ขั้น คือ 1) วิเคราะห์ตนเอง 2) ออกแบบการเรียนรู้ 3) ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ 4) นำเสนอผลการเรียนรู้ 5) สังเคราะห์องค์ความรู้ 6) ตรวจสอบผลการเรียนรู้ และ 7) สะท้อนผลการเรียนรู้ พบว่าในแต่ละขั้นต้องใช้กระบวนการคิดอภิमानช่วยให้ผู้เรียนสามารถดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนการเรียนรู้ให้สำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของการเรียนรู้ด้วยการ

นำตนเองที่มีความเชื่อว่าผู้เรียนเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้และเป็นผู้ที่ควบคุมกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองหรือการควบคุมการคิดของผู้เรียนซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญที่จะส่งผลให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ผู้วิจัยจึงนำการคิดอภิमान เป็นหลักในการคิดของผู้เรียนซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3. แนวคิดเกี่ยวกับการคิดแบบอภิमान

3.1 ความหมายของการคิดอภิमान

การคิดอภิमान (Metacognition) เป็นความรู้เกี่ยวกับการควบคุมการคิดของบุคคลหนึ่งในกระบวนการเรียนรู้ (Veenman and etc. 2006: 4 citing Flavall. 1979; Brown. 1978) สอดคล้องกับ สุรางค์ โค้วตระกูล (2537: 226-227) ซึ่งกล่าวว่า การคิดอภิमान หมายถึง ความรู้ส่วนตัวของแต่ละบุคคล ต่อสิ่งที่ได้เรียนรู้ หรือสิ่งที่ตนรู้ (Knowing) ต่างกับ การรู้คิด (Cognitive) หรือปัญญาที่เกิดจากการเรียนรู้อะไรก็ตามด้วยความเข้าใจ ส่วน พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ (2544: 156) กล่าวว่า การคิดอภิमान หมายถึง การควบคุมและการประเมินการคิดของตนเอง หรือความสามารถของบุคคลที่ได้รับการพัฒนา เพื่อควบคุมกำกับกระบวนการทางปัญญา หรือกระบวนการคิด มีความตระหนักในงานและสามารถใช้ยุทธวิธีในการทำงานจนสำเร็จอย่างสมบูรณ์

สมศักดิ์ ภู่วิภาดาธรรม (2543: 51) เรียกการคิดอภิमानว่า อภิปัญญา หมายถึง เป็นความเข้าใจถึงกระบวนการทางปัญญา (Cognitive Process) กล่าวคือ 1) ผู้เรียนรู้ว่าตนคิดอะไร คิดอย่างไร 2) ผู้เรียนสามารถตรวจสอบความเข้าใจของตนได้ 3) ผู้เรียนสามารถปรับเปลี่ยนกลวิธีการคิดให้เหมาะสมได้ ซึ่งสอดคล้องกับ กาญจนา สามเตี้ย (2551: 23) ที่กล่าวว่า การคิดอภิमान หรือการคิดอภิปัญญาหรือการรู้คิด หมายถึง การคิดเกี่ยวกับการคิดของตนเองและเป็นการรู้ในกระบวนการคิดของตนเองว่าตนเองคิดอย่างไรโดยมีการวางแผนและทบทวนความคิดของตนเองอย่างมีขั้นตอนและถ่ายทอดความคิดออกมาผ่านการพูดหรือการกระทำ เพื่อให้ตัวเราสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ ได้

คอนเนอร์ (Conner. 2004: Online) ได้กล่าวถึงการคิดอภิमानไว้ว่า หมายถึง ความสามารถของผู้เรียนในการเข้าใจ วิเคราะห์และสะท้อนผลในการคิดของตนเอง สำหรับในกระบวนการเรียนรู้ ผู้เรียนที่สามารถระบุรายละเอียดของยุทธศาสตร์การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเนื้อหา คือ ผู้ที่สามารถคิดอภิमानได้

ราห์แมน (Rahman. 2011 : 12) ได้กล่าวว่าทักษะการคิดอภิमान หมายถึง ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ของตนเองซึ่งมีความสามารถตระหนัก ประเมินและการกำกับตนเองของบุคคลเกี่ยวกับกิจกรรมการคิดของตนเอง นั่นหมายความว่าบุคคลที่มีทักษะการคิดอภิमानสูงมีความสามารถควบคุมและการจัดการการคิดและผลลัพธ์ของกระบวนการคิดได้

กล่าวโดยสรุป การคิดอภิमान หมายถึง การรู้และเข้าใจในกระบวนการคิดของตนเอง ว่าตนเองคิดอย่างไร จะควบคุมและตรวจสอบประเมินการคิดของตนเองอย่างไร เพื่อให้ตนเองประสบความสำเร็จในสิ่งที่ต้องการอย่างสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ

3.2 ความสำคัญของการคิดอภิमान

การคิดอภิमानเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เพราะว่าเป็นสิ่งที่ช่วยให้แต่ละคนควบคุม กำกับกระบวนการทางปัญญาของตนได้ ความรู้ในการคิดอภิमानมีการพัฒนาตั้งแต่แรกเกิดโดยพัฒนาอย่างช้าๆ จนถึงวัยรุ่นส่วนใหญ่มีแนวโน้มจะมีความรู้ด้านปัญญาของตนเองมากกว่าวัยเด็ก และมีความสามารถอธิบายในความรู้นั้นได้ดีกว่า (ทิสนา แชมมณี. 2544: 155 ; อ้างอิงจาก Baker.1999) และพบว่าผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีหรือนักเรียนที่เรียนเก่งนั้น ซึ่งสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับข้อมูลใหม่ได้อย่างฉับไว เชื่อมโยงเข้ากับความรู้เดิมได้อย่างดี และสามารถควบคุมกำกับตนเองจนสามารถเข้าใจได้ เป็นกลุ่มที่ได้รับการพัฒนาการคิดอภิमानเป็นอย่างดี (ทิสนา แชมมณี และคณะ. 2544: 156)

ฟลาวเวลล์ (Flavell. 1985: 104) กล่าวว่า การคิดอภิमान มีบทบาทสำคัญต่อกิจกรรมทางปัญญาทุกรูปแบบมิลเลอร์ (พิมพันธ์ เดชะคุปต์. 2544: 156; อ้างอิงจาก Miller. 1991) ได้นำกลวิธีการคิดอภิमानมาใช้ในกระบวนการเรียนการสอนและพบว่า สามารถพัฒนาผู้เรียนได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เบเกอร์และบราวน์ (Baker ;& Brown) ที่พบว่า นักเรียนที่ได้รับการพัฒนาการคิดอภิमानจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี และมีปฏิสัมพันธ์กับข้อมูลได้อย่างฉับไว สามารถเชื่อมโยงความรู้ใหม่เข้ากับความรู้เดิมได้อย่างดี ตลอดจนสามารถควบคุมกำกับตนในการเรียนจนกระทั่งสามารถเข้าใจเนื้อหาได้ (พิมพันธ์ เดชะคุปต์. 2544: 156) เมื่อพิจารณาถึงประโยชน์ของการคิดอภิमानในการจัดการเรียนรู้พบว่า การฝึกให้ผู้เรียนมีการคิดอภิमान จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการเรียนของตนเอง ควบคุมตนเองเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของตน คุณลักษณะดังกล่าวจึงส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองได้

3.3 องค์ประกอบของการคิดอภิमान

กลยุทธ์ของการคิดอภิमान (Metacognitive strategies) หมายถึง กระบวนการที่เป็นลำดับขั้นที่บุคคลใช้ควบคุมกิจกรรมทางความคิด เพื่อให้มั่นใจว่าจุดมุ่งหมายของความคิดได้บรรลุ ผลกระบวนการเหล่านี้ช่วยในการจัดระเบียบและเข้าใจการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย การวางแผนและการตรวจสอบกิจกรรมทางความคิด และรวมถึงการตรวจสอบผลที่ได้รับจากการทำกิจกรรมเหล่านั้นด้วย (กาญจนา สามเตี้ย. 2551: 26; อ้างอิงจาก Brown. 1987) มีนักจิตวิทยาหลายท่านได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการคิดอภิमान เช่น ฟลาวเวลล์ (Flavell. 1985: 103-110), ครอสส์และปารีส (Cross; & Paris. 1988: 131-142) ได้แบ่งองค์ประกอบของการคิดอภิमानออกเป็น 2 องค์ประกอบ ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านความรู้ในการคิดอภิमान (Metacognition Knowledge) หมายถึง ความรู้ที่บุคคลสะสมไว้ในระบบความจำ ทำให้บุคคลรู้ว่าตนเองรู้อะไรและคิดอย่างไร คิดถึงเป้าหมายและการบรรลุเป้าหมายอย่างไร ซึ่งความรู้เบื้องต้นนี้เป็นความเชื่อว่าเป็นสิ่งที่มีผลต่อการคิดใน 3 ตัวแปร ได้แก่

1.1 ตัวแปรด้านบุคคล หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้เกี่ยวกับลักษณะในด้านความสามารถทางปัญญา การเรียนรู้ การทำงาน ความถนัด และความสามารถอื่นๆ โดยรู้วาลักษณะอย่างไรจึงจะทำงานเฉพาะอย่างนั้นได้ดี

1.2 ตัวแปรด้านงาน หมายถึง การตระหนักรู้ของงานที่ทำ ซึ่งมีผลต่อการปฏิบัติงานของบุคคลนั้น รู้ว่าสิ่งใดที่ทำงานนั้นยาก สิ่งใดที่ทำงานนั้นง่าย รวมถึงรู้ปัญหาและอุปสรรคของงานนั้นที่จะเกิดแก่ตน

1.3 ตัวแปรด้านยุทธวิธี หมายถึง ความรู้ของบุคคลเกี่ยวกับกลวิธีที่เหมาะสมที่จะใช้ในการทำงานนั้นบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นกระบวนการที่จะทำให้เกิดความเข้าใจในการจัดระบบ การวางแผน การลงมือปฏิบัติ และการประเมินผล ทั้งในสิ่งที่ทำไปแล้วและในสิ่งที่จะทำต่อไป

2. ประสบการณ์ในการคิดอภิमान (Metacognition Experience) เป็นประสบการณ์ทางการคิดที่บุคคลสามารถควบคุมได้ และประสบการณ์มีความสำคัญต่อการกำกับตนเองในกิจกรรมการคิด เริ่มจากการเข้าสู่สถานการณ์จนกระทั่งสามารถบรรลุเป้าหมายหรือหยุดการกระทำ เป็นกระบวนการที่บุคคลได้วางแผน ควบคุม และกำกับพฤติกรรมของตนเอง ประสบการณ์ในการคิดอภิमानประกอบด้วย การสังเกตตนเอง กระบวนการตัดสินใจ และกระบวนการแสดงปฏิกิริยาต่อตนเอง ต่อมาโฟการ์ตี (Fogarty, 1994: 3) ได้แบ่งประสบการณ์การคิดอภิमान เป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่

2.1 การวางแผน (Planning) เป็นการเลือกใช้อยุทธวิธีที่เหมาะสมในขณะดำเนินการทำกิจกรรม รู้ว่าตนเองคิดจะทำงานนั้นอย่างไร ตั้งแต่การกำหนดเป้าหมาย จนถึงกรปฏิบัติงานจนบรรลุเป้าหมาย

2.2 การตรวจสอบ (Monitoring) เป็นการดำเนินการเพื่อควบคุมและกำหนดทิศทางในการดำเนินกิจกรรม โดยการทบทวนความคิดเกี่ยวกับแผนที่วางไว้ว่าเป็นไปได้เพียงใด มีความเหมาะสมของลำดับขั้นตอนเพียงใด และวิธีการเลือกใช้เหมาะสมเพียงใด

2.3 การประเมิน (Evaluating) เป็นการวิเคราะห์และประเมินความสามารถของตนเองเพื่อที่จะดำเนินกิจกรรมนั้นๆ ในขั้นต่อไป โดยคิดเกี่ยวกับการประเมิน การวางแผนการประเมิน การกำกับตรวจสอบ และประเมินผลลัพธ์

การฝึกให้ผู้เรียนมีการคิดอภิमानจะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความสามารถ 3 อย่างในตั้ผู้เรียนนั้นคือ รู้ตนเอง รู้กระบวนการ รู้เงื่อนไข กล่าวคือ 1) รู้ตนเอง (Declarative Knowledge) หมายถึง รู้เกี่ยวกับตนเองในฐานะผู้เรียนรู้ และรู้เกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของตน 2) รู้กระบวนการ (Procedural Knowledge) หมายถึง รู้เกี่ยวกับทักษะด้านกระบวนการ บุคคลที่มีระดับ

ความรู้ด้านกระบวนการสูงจะเป็นผู้ที่มีทักษะสามารถทำอะไรได้ด้วยตนเอง 3) รู้เงื่อนไข (Conditional Knowledge) หมายถึง รู้ว่าเวลาใด และเหตุผลใดที่จะใช้ความรู้ทั้ง 2 คือ รู้ตนเองและรู้กระบวนการดังกล่าวข้างต้น การที่ผู้เรียนรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของตน รู้ทักษะกระบวนการ และรู้สภาพเงื่อนไขจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาตนเองของผู้เรียนเพื่อให้มีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

เบเกอร์และบราวน์ (Baker; & Brown. 1984: 353-394) ได้กล่าวเกี่ยวกับองค์ประกอบของการคิดอภิमानว่า ประกอบด้วย

1. ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับความคิด (Knowledge of Cognition) หมายถึง การที่ผู้เรียนมีความตระหนักรู้ (Awareness) ในทักษะ กลวิธี และรู้แหล่งข้อมูลที่จะช่วยให้การปฏิบัติงานต่างๆ ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การกำกับติดตามด้านความคิด (Regulation of Cognition) หมายถึง การรับรู้กลไกภายในตัวของผู้เรียนในขณะดำเนินการปฏิบัติงานต่างๆ กลไกเหล่านี้ ได้แก่ การสำรวจ (Checking) สภาพของกิจกรรมโดยทั่วๆ ไป การวางแผน (Planning)ว่าจะทำอะไรในขั้นต่อไป การตรวจสอบ (Monitoring) ยุทธวิธีขณะดำเนินงานหรือขณะปฏิบัติงาน การทดสอบ (Testing) การพิจารณาทบทวน (Revising) และการประเมินผล (Evaluating) ว่ายุทธวิธีต่างๆ ที่ใช้ไปแล้วนั้น ก่อให้เกิดประสิทธิภาพอย่างไรบ้าง

เวนเดน (Wenden. 1985: 4-13) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของการคิดอภิमानว่า ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อยๆ ดังนี้

1. การวางแผน (Planning) คือ การกำหนดขั้นตอนการเรียนรู้ เพื่อที่จะตัดสินใจว่าผู้เรียนต้องการที่จะเรียนรู้สิ่งใดและจะเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยวิธีใด นอกจากนี้ผู้เรียนจำเป็นต้องตั้งวัตถุประสงค์และมาตรฐานที่ใช้วัดผลสัมฤทธิ์ในการเรียนด้วย

2. การตรวจสอบ (Monitoring) คือ การที่ผู้เรียนสามารถทราบว่าคุณสมบัติของตนเองมีข้อผิดพลาดใดในการปฏิบัติงานต่างๆ และสามารถเรียนรู้ได้จากข้อผิดพลาดของตน

3. การประเมินผล (Checking Outcomes) คือ การที่ผู้เรียนประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเองว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้หรือไม่

เบเยอร์ (Beyer. 1987 : 192-193) ได้แยกการคิดอภิमानออกเป็นองค์ประกอบย่อยของการปฏิบัติทางสมอง และได้กล่าวถึงองค์ประกอบด้วยทักษะสำคัญ 3 ประการ ดังนี้

1. การวางแผน (Planning) ประกอบด้วยทักษะย่อยๆ คือ การกำหนดเป้าหมายการเลือกวิธีปฏิบัติการเรียงลำดับขั้นตอนการปฏิบัติ ปัญหาและอุปสรรคที่อาจจะเกิดขึ้น การรวบรวมแนวทางเพื่อที่จะจัดปัญหาและอุปสรรคที่อาจจะเกิดขึ้น และการคาดคะเนหรือทำนายผลลัพธ์ไว้ล่วงหน้า

2. การตรวจสอบ (Monitoring) ประกอบด้วยทักษะย่อยๆ คือ การตรวจสอบจุดประสงค์ไว้ในใจ การกำกับหน้าที่ของตนเองให้เป็นไปตามขั้นตอน การตรวจสอบการบรรลุจุดประสงค์ย่อย การตัดสินใจเพื่อการปฏิบัติในขั้นต่อไป การเลือกวิธีปฏิบัติขั้นต่อไปอย่างเหมาะสม การตรวจสอบปัญหาและข้อผิดพลาด และการรู้วิธีที่จะจัดปัญหาและข้อผิดพลาด

3. การประเมิน (Assessing) ประกอบทักษะย่อยๆ คือ การประเมินความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายการตัดสินใจอย่างถูกต้องและเพียงพอ การประเมินความเหมาะสมของวิธีการที่ใช้ การประเมินการควบคุมปัญหาและข้อผิดพลาดที่พบ และการประเมินประสิทธิภาพของแผนและการปฏิบัติการตามแผน

มาซาโนและคณะ (Marzano; et al. 1987: 10-15) แบ่งการคิดอภิमानเป็น 2 องค์ประกอบคือ

1. ความรู้เกี่ยวกับตนเองและการควบคุมตนเอง (Knowledge and Self Control)

ประกอบด้วย

1.1 การสัญญาตน (Commitment) เป็นพฤติกรรมที่นักเรียนเอาใจใส่และผูกพันกับงานที่ทำเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จของบุคคลว่าจะปฏิบัติเอาใจใส่หรือพยายามในสิ่งที่เรียนรู้หรือไม่ ซึ่งไม่ได้ขึ้นอยู่กับโอกาสหรือสภาพการณ์

1.2 เจตคติ (Attitude) เป็นส่วนหนึ่งของการคิดอภิमानที่ส่งผลต่ออารมณ์และพฤติกรรม บุคคลสามารถควบคุมเจตคติของตนเองได้ บุคคลที่มีเจตคติในทางบวกสามารถกระทำการต่าง ๆ ที่ยากได้สำเร็จ

1.2 ความเอาใจใส่ (Attention) บุคคลไม่อาจให้ความสนใจต่อทุกสิ่งที่ได้พบ แต่ต้องเลือกสนใจเฉพาะบางส่วนและละเลยบางส่วน ซึ่งความเอาใจใส่สามารถควบคุมได้ ความเอาใจใส่แบ่งได้ 2 แบบ คือแบบอัตโนมัติ และแบบสมัครใจ งานแต่ละอย่างต้องการความเอาใจใส่ในระดับที่แตกต่างกัน เช่นการอ่านเพื่อความเพลิดเพลิน หรือเพื่อความรู้ทั่วไป ไม่จำเป็นต้องสนใจรายละเอียด สนใจเพียงหัวเรื่องหรือภาพประกอบ แต่ในส่วนของการอ่านเพื่อความรู้ในลักษณะความจริงเชิงเนื้อหา ผู้อ่านต้องให้ความสนใจจดจำตัวเลขวัน เดือน ปี หรือคำที่เป็นกุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่ความรู้อื่นๆ นั้น นักเรียนจะต้องรู้จักว่าสิ่งใดสำคัญ และฟังความสนใจเฉพาะส่วนนั้น

2. ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการและความสามารถในการควบคุมกระบวนการ (Knowledge and Control of Process) แบ่งเป็น 2 องค์ประกอบ คือ

2.1 ความรู้ที่สำคัญเกี่ยวกับการคิดอภิमान (Knowledge Important in Metacognition) มี 3 แบบ คือ

2.1.1 การรู้จักลักษณะและสภาพ (Declarative Knowledge) เป็นการรู้เนื้อแท้ของสิ่งที่อ่านว่ากล่าวถึงใคร อะไร ที่ไหน และเป้าหมายต่อไปคืออะไร

2.1.2 การรู้จักกระบวนการ (Procedural Knowledge) ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมหรือการกระทำในรูปแบบต่างๆ ที่แสดงออกในการทำงานว่ารู้ว่าจะทำอย่างไร

2.1.3 การรู้จักเงื่อนไข (Conditional Knowledge) เป็นการรู้ว่า ทำไมยุทธวิธีนั้นๆ จึงใช้ได้ และรู้ว่าเมื่อไรต้องใช้ยุทธวิธีนั้นๆ

2.2 การควบคุมพฤติกรรม (Executive Control of Behavior) เกี่ยวข้องกับ

พฤติกรรม 3 ด้าน

2.2.1 การประเมินผล (Evaluation) เป็นการประเมินความรู้โดยคิดไตร่ตรองเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ การประเมินผลจะเกิดขึ้นตลอดกระบวนการ ตั้งแต่จุดเริ่มต้นจนถึงจุดสิ้นสุดซึ่งจะรวมไปถึงการประเมินตนเองว่าทำงานได้ตามเป้าหมายหรือไม่ และถ้าไม่สำเร็จในเป้าหมายใหญ่ แต่อาจจะสำเร็จในเป้าหมายย่อยได้บ้าง

2.2.2 การวางแผน (Planning) เป็นการเลือกยุทธวิธีที่จะใช้เพื่อให้เกิดความสำเร็จ ซึ่งการรู้จักลักษณะและสภาพเข้ามามีส่วนร่วมด้วย

2.2.3 การกำหนดเกณฑ์ (Regulation) เป็นการตรวจสอบดูความก้าวหน้าของตนเองว่าทำได้ตามเป้าหมายหรือไม่ หรืออาจกล่าวได้ว่า การกำหนดเกณฑ์เป็นกระบวนการที่ประเมินว่าบุคคลสามารถดำเนินการไปสู่เป้าหมายได้ถึงจุดไหน เพียงใด

เพรสลีย์ และ แมคคอมมิก (Pressley and McCormick. 1995: 127) ได้นำเสนอวิธีการคิดอภิमान ไว้ 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การวางแผน (Planning) เป็นการวางแผนกิจกรรมก่อนที่จะมีการดำเนินการกิจกรรมใด ๆ ในการแก้ปัญหาหรือการดำเนินงานโครงการเหมือนกับการวางแผนยุทธศาสตร์

2. การรวบรวม (Organizing) เป็นกิจกรรมการรวบรวมข้อมูล ซึ่งเป็นกิจกรรมโดยปกติทั่วไปของการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ แต่การรวบรวมข้อมูลจัดเป็นขั้นตอนสำคัญเพราะหากการรวบรวมข้อมูลมีข้อบกพร่องจะส่งผลต่อประสิทธิภาพของการคิดอภิमान

3. การตรวจสอบความก้าวหน้า (Monitoring Progress) เป็นกิจกรรมระหว่างการเรียนเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าของแต่ละยุทธศาสตร์ เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์การดำเนินงาน ในการตรวจสอบความก้าวหน้าผู้เรียนจำเป็นต้องใช้ทักษะในการตรวจสอบตนเอง (Self-monitoring Skills) จะช่วยให้ประสบความสำเร็จในการเรียนสูงขึ้น

4. การตรวจสอบผลลัพธ์ (Checking Outcome) เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลลัพธ์สุดท้ายของการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ อย่างไรก็ตามผู้เรียนควรนำผลการตรวจสอบผลลัพธ์นำไปเป็นข้อมูลในการปรับปรุงตนเองในอนาคต

โอนีลและอะเบดี (O'Neil ; & Abedi. 1996: 234-245) แบ่งองค์ประกอบของการคิดอภิमान เป็น 4 องค์ประกอบ

1. การวางแผน (Planning) เป็นการกำหนดเป้าหมาย และวางแผนที่จะทำให้ถึงเป้าหมาย

2. การตรวจสอบตนเอง (Self Checking) เป็นการตรวจสอบตนเองเพื่อผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่วางไว้

3. ยุทธวิธีทางความคิด (Cognitive Strategy) เป็นการที่บุคคลใช้วิธีทางความคิดและความรู้สึกลในการตรวจสอบกิจกรรมทางปัญญาที่อิสระและไม่อิสระของตนเอง

4. การตระหนักรู้ (Awareness) เป็นกระบวนการรู้ตัวเองด้วยตัวเอง

ดันลอสกี และเมทแคลฟ (Dunlosky and Metcalfe. 2009: 2-3) ได้กล่าวถึงแนวคิดของการคิดถ้อยความไว้ว่าแบ่งได้เป็น 3 ประเภท กล่าวคือ

1. การคิดถ้อยความด้านความรู้ (Metacognition Knowledge) เป็นการอธิบายความรู้เกี่ยวกับการคิด การอธิบายความรู้ คือ การอธิบายเกี่ยวกับความจริง ความเชื่อและเหตุการณ์ที่สามารถแสดงออกมาเป็นคำพูด(เป็นความจำระยะยาว) การคิดถ้อยความด้านความรู้ส่วนใหญ่เป็นสิ่งที่ เป็นจิตสำนึก เช่น จำได้นั้นคือเสียงหมาเห่า หรือจำได้ว่ารถยนต์มี 4 ล้อ
2. การคิดถ้อยความด้านการตรวจสอบ (Metacognition Monitoring) เป็นการประเมินหรือประเมินค่าในความก้าวหน้าในสิ่งที่กำลังทำหรือสภาพปัจจุบันของกิจกรรมที่เน้นการคิด
3. การคิดถ้อยความด้านการควบคุม (Metacognition Control) เป็นการกำกับกิจกรรมการคิดที่กำลังกระทำ เช่น การหยุดกิจกรรม การตัดสินใจกิจกรรมต่อหรือการเปลี่ยนแปลงวิธีการทำกิจกรรม

ราห์แมน (Rahman. 2011 : 12) ได้กล่าวว่าการคิดถ้อยความประกอบด้วย 3 ทักษะที่จะช่วยในการกระบวนกรเรียนรู้ได้ คือ 1) ทักษะการวางแผน (Planning Skills) 2) ทักษะการตรวจสอบและควบคุม (Monitoring Skills) 3) ทักษะการประเมิน (Evaluation Skills) ซึ่งมีความเชื่อว่าผู้เรียนที่มีทักษะการคิดถ้อยความจะมีความสามารถในการวางแผนและควบคุมตรวจสอบความก้าวหน้าในระหว่างกระบวนกรเรียนรู้และสามารถเปลี่ยนหรือปรับปรุงยุทธศาสตร์หรือวิธีการเรียนได้

จากแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบความคิดถ้อยความของนักการศึกษาที่กล่าวมาแล้วนั้นสามารถสังเคราะห์องค์ประกอบของการควบคุมการคิดถ้อยความได้ดังตาราง 5

ตาราง 5 แสดงการสังเคราะห์องค์ประกอบของการคิดถ้อยความ

นักการศึกษา	การวางแผน (Planning)	การรวบรวม ข้อมูล (Organizing)	การตรวจสอบ ความก้าวหน้า (Monitoring Progress)	การตรวจสอบ ผลลัพธ์ (Monitoring Progress)
ฟลาวเอล	✓		✓	✓
เวนเดน	✓		✓	✓
เบเยอร์	✓		✓	✓
มาซาโนและคณะ	✓		✓	✓
เพรทลีย์ และ แมคคอมมิก	✓	✓	✓	✓
โอเนลและอะไบติ	✓		✓	
ราชแมน	✓		✓	✓

จากการศึกษาองค์ประกอบของการควบคุมการคิดอภิमानที่กล่าวมานั้น สรุปได้ว่า องค์ประกอบของการคิดอภิमानประกอบไปด้วยความสามารถด้านการวางแผน การรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบความก้าวหน้าของตนเอง การตรวจสอบผลลัพธ์ ดังนั้นในการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนผู้วิจัยได้ใช้การคิดอภิमानเป็นแนวทางในการพัฒนาการคิดของนักศึกษาเนื่องจากการคิดอภิमानมีความสำคัญต่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.4 การพัฒนาการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้วยการคิดอภิमान

แนวคิดของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมีความเชื่อว่าผู้เรียนที่มีลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการวิเคราะห์ความต้องการการเรียนรู้ กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้อย่างเป็นระบบโดยมีการวางแผนปฏิบัติการเรียนรู้ เลือกกลวิธีในการเรียนรู้ แสวงหาแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ ควบคุมกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเองและมีการวัดประเมินผลด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องได้ นั้นหมายความว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผู้เรียนเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้เพราะเป็นผู้ที่ควบคุมกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองหรือการควบคุมการคิดของตนเอง การคิดอภิमानจึงเป็นกระบวนการสำคัญในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ไวร์เมอร์ (Weimer) ใน “การคิดอภิमानเพื่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียน” ที่กล่าวว่าผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้ ผู้เรียนต้องเรียนรู้การประเมินภาระงาน ประเมินความรู้และทักษะของตนเอง วางแผนวิธีการเรียน ตรวจสอบความก้าวหน้าของตนเองและปรับยุทธศาสตร์ให้เหมาะสมกับความต้องการของตนเอง และหากต้องการพัฒนาทักษะเหล่านี้ต้องใช้ทักษะการคิดอภิमान (Weimer. 2010: Online) หรืออาจกล่าวได้ว่าผู้เรียนที่สามารถเลือกยุทธศาสตร์การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ คือ ผู้ที่ใช้การคิดอภิमान (Shannon. 2008: 18; citing Nelson & Conner. 2008) และการคิดอภิमानเปรียบเสมือนเครื่องจักรที่ขับเคลื่อนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Shannon. 2008: 18)

นอกจากนี้ ไวร์เมอร์ ได้กล่าวไว้ว่าการคิดอภิमान มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ดังนี้ (Weimer. 2010: Online)

1. ช่วยให้ผู้เรียนประเมินภาระงานได้ กล่าวคือ เมื่อมอบหมายภาระงานให้แก่ผู้เรียนต้องทราบในรายละเอียดของงานให้ชัดเจนซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนหาแนวทางในการทำงานได้ถูกต้อง
2. ช่วยให้ผู้เรียนประเมินได้ว่าจะใช้เครื่องมือใดดีที่สุดที่จะช่วยในการทำงาน นั่นคือการฝึกให้ผู้เรียนประเมินความสามารถของตนเองก่อนการเรียนรู้ ผู้เรียนจะเข้าใจได้ว่าเขาคือการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างไรและจะใช้เครื่องมือหรือแนวทางใดช่วยในการเรียนรู้
3. ช่วยให้ผู้เรียนวางแผนวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเอง

4. ช่วยให้ผู้เรียนเลือกหรือประยุกต์ใช้ยุทธศาสตร์ที่เหมาะสม และตรวจสอบความก้าวหน้าของตนเองได้ กล่าวคือ จากการที่ผู้เรียนมาสามารถเลือกแนวทางการประเมินตนเองได้จะทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างเกณฑ์ในการประเมินตนเองได้เช่นกัน ซึ่งเกณฑ์ที่สร้างขึ้นคือเป้าหมายความสำเร็จที่ต้องการนั่นเอง และอีกประเด็นที่สำคัญ คือ การสะท้อนผล ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยอธิบายได้ว่าผู้เรียนกำลังทำอะไรและข้อมูลเหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนตรวจสอบความก้าวหน้าของตนเองได้

5. ช่วยให้ผู้เรียนปรับยุทธศาสตร์ นั่นคือการสนับสนุนให้ผู้เรียนวิเคราะห์ประสิทธิภาพในสิ่งที่ผู้เรียนกำลังทำ ทำให้ผู้เรียนทราบได้ว่ามีแนวทางใดบ้างที่จะทำให้เขาประสบความสำเร็จ เขาจะได้นำแนวทางนั้นไปใช้ในการเรียนในอนาคต

จากความสำคัญของการคิดอภิमान ซึ่งเป็นกระบวนการขับเคลื่อนกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียน ในการพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนในครั้งนี้ผู้วิจัยจึงใช้การคิดอภิमान ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

3.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดอภิमान

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดอภิमानได้มีผู้ศึกษาไว้ดังนี้

ฤกษ์ฤดี เสน่เรื่อง (2549) ได้ศึกษาเรื่อง ความสามารถในการตัดสินใจและการแก้ปัญหาในวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3 ที่เรียนโดยกลวิธีการคิดอภิमान โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสามารถในการตัดสินใจในวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3 ที่เรียนโดยกลวิธีการคิดอภิमान โดยใช้วิธีคิดอภิमान 3 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผน 2) การกำกับและควบคุมตนเอง 3) การประเมิน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนวิชาวิทยาศาสตร์โดยกลวิธีการอภิमानมีค่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่าก่อนเรียน

สุจิต จันทรัง (2550) ได้ศึกษาเรื่อง ผลของการฝึกกลวิธีอภิปัญญาที่มีต่อการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลของการฝึกกลวิธีการคิดอภิमानที่มีต่อการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การคิดอภิमान 6 กลวิธี คือ 1) ความคิดก่อนการสอน (Advance Organizer) 2) การวางแผนการจัดการ (Organizational Planning) 3) การเลือกที่จะสนใจ (Selective Attention) 4) การจัดการตนเอง (Self-Management) 5) การตรวจสอบความเข้าใจ (Monitoring Comprehension) 6) การประเมินตนเอง (Self-Evaluating) ผลการศึกษาพบว่า หลังการฝึกค่าเฉลี่ยของระดับการใช้กลวิธีอภิปัญญาในการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษของนักเรียนกลุ่มเก่งมีค่าสูงกว่าก่อนการฝึก

ศรีสุมา ทศมี (2552) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิชาฟิสิกส์เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาโดยใช้การคิดอภิमानสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิชาฟิสิกส์โดยใช้การคิดอภิमान โดยใช้ขั้นตอนการ

คิดอภิमान 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนการวางแผนแก้โจทย์ปัญหา 2) ขั้นตอนระบุข้อมูลสำคัญ 3) ขั้นตอนดำเนินการแก้โจทย์ปัญหา 4) ขั้นตอนกำกับตรวจสอบ 5) ขั้นตอนประเมินผลการแก้โจทย์ปัญหา ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนร้อยละ 80 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมดมีคะแนนความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์ ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

สุพัฒน์ เมืองมูล (2552) ได้ศึกษาเรื่อง การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนโดยใช้กลวิธีการคิดอภิमानเพื่อพัฒนาการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลการฝึกการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์โดยใช้วิธีการคิดอภิमानของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในการศึกษาได้ใช้กลวิธีการคิดอภิमान 4 ขั้นตอน คือ 1) การตระหนักรู้ในความรู้ของตนเอง 2) การวางแผน 3) การควบคุมการดำเนินการแก้ปัญหา 4) การประเมินผล ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนใช้กลวิธีการคิดอภิमानในการแก้ปัญหาในระดับที่ดี

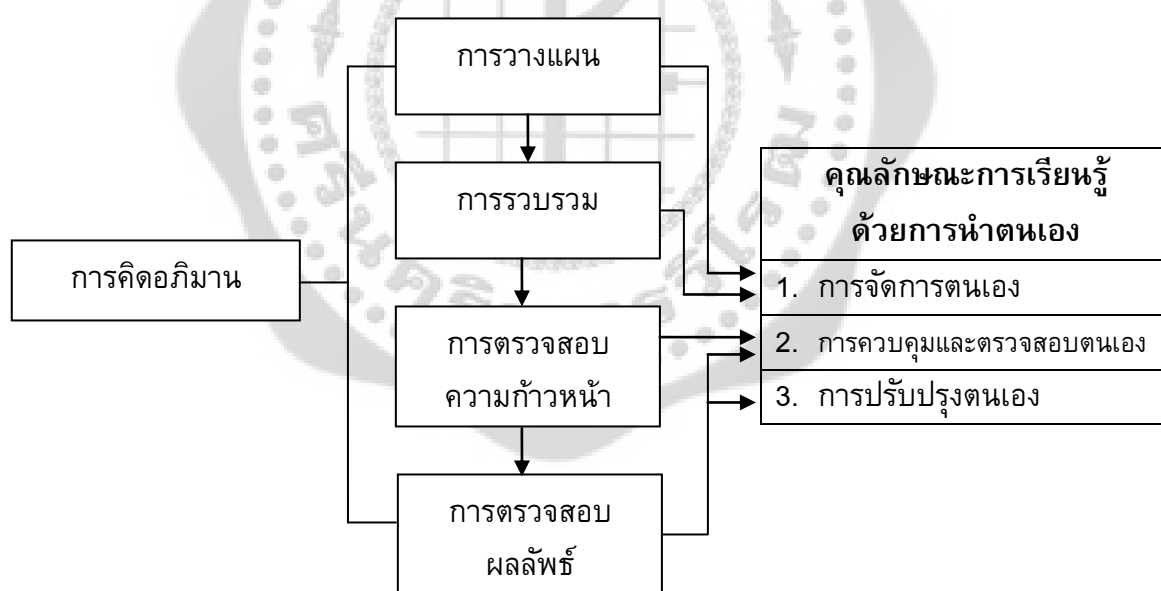
เซนนอน (Shannon. 2008) ได้ศึกษาเรื่อง การใช้ยุทธศาสตร์การคิดอภิमानและแบบการเรียนรู้ (Learning Styles) เพื่อสร้างผู้เรียนที่มีลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองโดยใช้ยุทธศาสตร์การคิดอภิमानและแบบการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ของนักเรียนเกรด 9-12 ผลการศึกษาพบว่า แบบการเรียนรู้และยุทธศาสตร์การคิดอภิमान การประเมินตนเองและแรงจูงใจของผู้เรียนมีความสัมพันธ์กัน และผู้เรียนที่มีความสามารถในการคิดอภิमानจะมีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเช่นกัน

จากการงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการคิดอภิमान พบประเด็นดังต่อไปนี้

1. การใช้องค์ประกอบของการคิดอภิमानนั้นมีวิธีคิดอภิमानหลากหลายขั้นตอน ดังนี้ **3 ขั้นตอน** คือ 1) การวางแผน 2) การกำกับและควบคุมตนเอง 3) การประเมิน (ฤกษ์ฤดี เสนเรือง. 2549) **4 ขั้นตอน** คือ 1) การตระหนักรู้ในความรู้ของตนเอง 2) การวางแผน 3) การควบคุมการดำเนินการแก้ปัญหา 4) การประเมินผล (สุพัฒน์ เมืองมูล. 2552) **5 ขั้นตอน** คือ 1) ขั้นตอนการวางแผนแก้โจทย์ปัญหา 2) ขั้นตอนระบุข้อมูลสำคัญ 3) ขั้นตอนดำเนินการแก้โจทย์ปัญหา 4) ขั้นตอนกำกับตรวจสอบ 5) ขั้นตอนประเมินผลการแก้โจทย์ปัญหา (ศรีสุมา ทศมี. 2552) **6 ขั้นตอน** คือ 1) ความคิดก่อนการสอน 2) การวางแผนการจัดการ 3) การเลือกที่จะสนใจ 4) การจัดการตนเอง 5) การตรวจสอบความเข้าใจ 6) การประเมินตนเอง (สุดใจ จันทร์คง. 2550)
2. การคิดอภิमानสามารถพัฒนาด้านการคิดของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี (ฤกษ์ฤดี เสนเรือง. 2549; สุดใจ จันทร์คง. 2550; ศรีสุมา ทศมี. 2552; สุพัฒน์ เมืองมูล. 2552)
3. ผู้เรียนที่มีความสามารถในการคิดอภิमानจะส่งผลให้มีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Shannon. 2008)

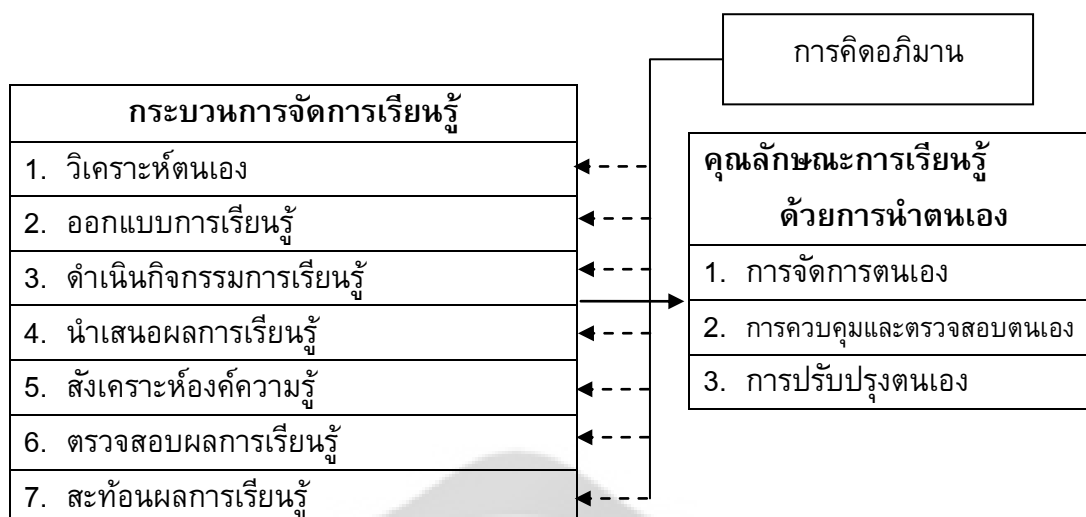
จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ องค์ประกอบของการคิดอภิमानที่กล่าวมานั้น สรุปได้ว่า การคิดอภิमानจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้และองค์ประกอบของการคิดอภิमानประกอบไปด้วยความสามารถด้านการวางแผน การตรวจสอบความก้าวหน้าของตนเอง การตรวจสอบผลลัพธ์ เป็นองค์ประกอบหลัก ส่วนการรวบรวมนั้นเป็นองค์ประกอบย่อย แต่

ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการรวบรวมข้อมูลเนื่องจากการใช้การควบคุมการคิดอภิमान ผู้เรียนจำเป็นต้องแสดงให้เห็นว่าจะใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลเช่นใด จากแหล่งใด ในการเรียนรู้ของตนเอง ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงใช้การควบคุมการคิดอภิमान 4 ขั้นตอน กล่าวคือ 1) การวางแผน (Planning) เป็นการวางแผนการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน 2) การจัดรวบรวม (Organizing) เป็นการแสดงถึงวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งแสดงถึงแหล่งการเก็บข้อมูลเพื่อใช้ในการเรียนรู้ 3) การตรวจสอบความก้าวหน้า(Monitoring Progress) เป็นการแสดงถึงการตรวจสอบความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของผู้เรียนในระหว่างเรียน เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับเปลี่ยนแผนกิจกรรมการเรียนรู้ 4) การตรวจสอบผลลัพธ์ (Checking Outcome) เป็นแสดงถึงการประเมินผลลัพธ์สุดท้ายของการเรียนรู้เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงตนเองในอนาคต และจากความสำคัญของการคิดอภิमान ซึ่งล้วนเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียน ในการพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนในครั้งนี้ผู้วิจัยจึงใช้การคิดอภิमान ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง 3 ด้าน คือ การจัดการตนเอง การควบคุมและตรวจสอบตนเองและการปรับปรุงตนเอง ดังภาพประกอบ 11

ภาพประกอบ 11 ความสัมพันธ์ของการคิดอภิमानและการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

สำหรับในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนในครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำการควบคุมการคิดแบบอภิमान ให้ผู้เรียนใช้เป็นแนวทางในการเขียนแผนการเรียนรู้ของตนเองในขั้นตอนการวางแผนการเรียนรู้ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ 2 ของรูปแบบการเรียนรู้ จนถึงขั้นตอนที่ 6 ตรวจสอบผลการเรียนรู้ ดังภาพประกอบ 12

ภาพประกอบ 12 ความสัมพันธ์ของการคิดอภิमानในรูปแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

4. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินการเรียนรู้ในผู้ใหญ่

4.1 หลักสำคัญของการประเมินการเรียนรู้ในผู้ใหญ่

โรเจอร์และฮอรัคค (Rogers; & Horrocks. 2010: 285) ได้กล่าวถึงการประเมินการเรียนรู้ในผู้ใหญ่ไว้ในหนังสือการสอนผู้ใหญ่ (Teaching Adults) ไว้ว่าการประเมินการเรียนรู้ของผู้ใหญ่เริ่มต้นจากฐานคิดที่ว่า การประเมินไม่ได้แยกจากการสอน การประเมินไม่ได้เกิดขึ้นหลังจากเสร็จสิ้นการเรียนรู้ แต่เป็นกระบวนการที่เป็นส่วนจำเป็นที่ต้องเติมเต็มให้กับกิจกรรมการเรียนรู้ การวางแผนการประเมินจึงเริ่มต้นพร้อมกับการวางแผนการเรียนรู้ ดังนั้นเมื่อเริ่มการเรียนรู้ผู้สอนจึงต้องมีคำถามที่สำคัญคือ เรากำลังพยายามทำอะไร เราจะรู้ได้อย่างไรว่าเราทำสำเร็จแล้ว และเราจะวัดความสำเร็จได้อย่างไร ดังนั้นกระบวนการประเมินการเรียนรู้ผู้ใหญ่จึงแตกต่างกับการประเมินผู้เรียนที่เป็นเด็ก เนื่องจากการประเมินในผู้ใหญ่มีความสัมพันธ์กับการออกแบบการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้ใหญ่รู้ว่าเขาต้องการอะไร เมื่อไร อย่างไรและระดับใด การประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่จึงเป็นความท้าทายของผู้สอนที่จะรักษาลักษณะเฉพาะของการประเมินการเรียนรู้ผู้ใหญ่

หลักสำคัญของการประเมินการเรียนรู้ในผู้ใหญ่ คือ การประเมินที่ร่วมกับกระบวนการเรียนรู้ ผู้สอนสามารถประเมินผู้เรียนในระหว่างการเรียนรู้และผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมในการประเมิน ซึ่งอาจเป็นการประเมินแบบมีรูปแบบหรือไม่มีรูปแบบ อย่างไรก็ตามผู้สอนควรวิเคราะห์กระบวนการประเมินจากความต้องการของผู้เรียน ถ้าเป็นไปได้ควรมีตัวเลือกในการประเมินความสำเร็จให้กับผู้เรียน กระบวนการเหล่านี้ล้วนเป็นกระบวนการประเมินที่ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นเครื่องมือ

สำหรับการพัฒนาทักษะความรู้ ความเข้าใจ ซึ่งมีลักษณะสำคัญดังนี้ (Rogers; & Horrocks. 2010: 287)

1. ผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมการประเมิน (โดยความช่วยเหลือของผู้สอน)
2. ผู้เรียนสะท้อนผลจากการประเมินและวิพากษ์วิจารณ์ผลการประเมินร่วมกับผู้สอน
3. ผู้เรียนนำผลสะท้อนจากการประเมินมาพิจารณา
4. ผู้เรียนตัดสินใจผลจากการประเมิน
5. ผู้เรียนเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงตนเองจากคำแนะนำของผู้สอน
6. ผู้เรียนเริ่มกระบวนการใหม่โดยปรับเปลี่ยนกิจกรรมจากเดิม

นอกจากนี้หลักสำคัญของการประเมินการเรียนรู้ในผู้ใหญ่เหล่านี้แล้ว มอเรน (Moran. 1997: 14-20) ได้กล่าวไว้ในการประเมินการเรียนรู้ในผู้ใหญ่ว่าหลักการประเมินโดยทั่วไปมีหลักสำคัญ 4 ประการ กล่าวคือ

1. ใช้เครื่องมือที่มีคุณภาพสูงในการประเมิน นั่นคือ
 - 1) ความเป็นปรนัย
 - 2) มีความเชื่อมั่นสูง
 - 3) มีความเที่ยงตรง
 - 4) ครอบคลุมผลลัพธ์การเรียนรู้
2. ใช้เครื่องมือที่หลากหลาย
3. ใช้การประเมินตามสภาพจริง
4. ใช้การประเมินที่เหมาะสมกับคุณลักษณะของผู้เรียนซึ่งได้แบ่งผู้เรียนออกเป็น 4

ลักษณะตามระดับของการเรียนรู้ด้วยตนเองของโกรว์ (Grow's Stages in Learning Autonomy)

- 1) ผู้เรียนที่ต้องพึ่งพา (Dependent Learner)
- 2) ผู้เรียนที่มีความสนใจ (Interested Learner)
- 3) ผู้เรียนที่มีส่วนร่วม (Involved Learner)
- 4) ผู้เรียนที่นำตนเอง (Self-directed Learner)

ดังนั้นการเลือกกิจกรรมการประเมินควรเลือกให้เหมาะสมกับคุณลักษณะของผู้เรียน เช่น กรณีที่ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่มีความสนใจ มีส่วนร่วมและนำตนเองในการเรียนได้ ผู้เรียนจะรู้ว่าเขาต้องการเรียนรู้อะไร ผู้เรียนลักษณะเช่นนี้มักต่อต้านลักษณะการประเมินด้วยข้อสอบแบบเลือกตอบ เพราะเขาจะรู้สึกที่ไม่เปิดโอกาสให้เขาคิดอย่างมีวิจารณญาณหรือการแสดงออกถึงการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน แต่ในทำนองเดียวกันสำหรับผู้เรียนที่ต้องการพึ่งพาในการเรียน ผู้เรียนจะมีลักษณะที่ไม่เป็นตัวของตัวเองถ้าต้องใช้สัญญาการเรียนและให้ประเมินตนเองพวกเขาจะทำไม่ได้เพราะเขายังไม่รู้ว่าตนเองต้องการอะไร

นอกจากนี้การประเมินที่เหมาะสมกับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ควรพิจารณา ในประเด็นสำคัญ ดังนี้ 1) การประเมินการเรียนรู้ของผู้ใหญ่โดยมากจะเป็นการประเมินกระบวนการมากกว่าการประเมินเนื้อหา โดยเฉพาะการประเมินผู้เรียนที่มีความสามารถแตกต่างกันระหว่างผู้เรียนที่

สามารถนำตนเองได้และผู้เรียนที่ไม่สามารถนำตนเองได้ ผู้สอนควรให้ความสนใจในพัฒนาการของผู้เรียนมากกว่าเนื้อหาในการเรียน 2) การประเมินผู้ใหญ่ สำคัญคือการพัฒนาและการใช้เทคนิค ไม่เพียงแต่การประเมินที่เหมาะสมกับผู้เรียนเท่านั้นแต่เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถไปสู่ระดับที่สูงสุด นอกจากนี้การประเมินจะมีอิทธิพลต่อพัฒนาการของผู้เรียน ดังนั้นควรเพิ่มระดับการประเมินให้สูงขึ้นจากการประเมินระหว่างเรียนจนถึงการประเมินในภาพรวม

จากหลักสำคัญของการประเมินการเรียนรู้ในผู้ใหญ่ สรุปได้ว่า การประเมินควรให้ความสำคัญกับการประเมินกระบวนการมากกว่าเนื้อหา และให้ความสำคัญของการพัฒนาผู้เรียน โดยการประเมินที่เหมาะสมกับผู้เรียน ใช้เครื่องมือที่มีคุณภาพสูงในการประเมิน ใช้เครื่องมือที่หลากหลาย และเน้นการประเมินตามสภาพจริง ดังนั้นในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในครั้งนี้ จึงให้ความสำคัญกับการประเมินตามสภาพจริงโดยยึดหลักการสำคัญของการประเมินการเรียนรู้ในผู้ใหญ่

4.2 การประเมินตามสภาพจริง

การประเมินผลตามสภาพจริง(Authentic Assessment)เป็นกระบวนการตัดสินความรู้ความสามารถและทักษะต่างๆ ของผู้เรียนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้กระทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยการแสดงออกหลายๆ ด้าน โดยใช้ทักษะกระบวนการคิดที่สลับซับซ้อน จะเป็นการสะท้อนภาพเพื่อลงข้อสรุปถึงความรู้ ความสามารถและทักษะต่างๆ ของผู้เรียนว่ามีมากน้อยเพียงใด (อุทุมพร จามรมาน. 2540: 2; ศิริชัย กาญจนวาสี. 2546: 13; สมนึก นนทิจันทร์. 2542: 70)

สตีโฟเนค (อมรา เขียวรักษา. 2548: 55-56; อ้างอิงจาก Burkey. 1999: 20-21 ; citing Stefonek. 1991: 1) ได้รวบรวมวลีซึ่งอธิบายถึงความหมายของคำว่า การวัดและประเมินตามสภาพจริง จากผู้เชี่ยวชาญไว้หลายคนดังนี้

- เป็นวิธีการที่เน้นการเรียนรู้และการคิด โดยเฉพาะทักษะการคิดระดับสูง เช่น วิธีการแก้ปัญหา (Collins)

- งานที่เน้นให้นักเรียนได้ใช้ความสามารถในการสร้างงานหรือผลผลิตที่มีคุณภาพ (Wiggins)

- ใช้การสืบเสาะ(inquiry)เพื่อการบูรณาการและสร้างองค์ความรู้ใหม่จากความรู้ส่วนย่อยที่เกิดจากการค้นพบของผู้อื่น(Newmann)

- เป็นงานที่มีความหมายที่นักเรียนจะได้เรียนรู้ในสิ่งที่ดีกว่า(Wiggins)

- เป็นการกระตุ้นให้นักเรียนรู้สึกต้องการใช้ความรู้ในทางที่ดีและสมเหตุสมผล

(Wiggins)

- เป็นการมีปฏิสัมพันธ์แบบใหม่ระหว่างผู้ประเมินและผู้ถูกประเมิน(Wiggins)

- เป็นการตรวจสอบความแตกต่างระหว่างการสอนแบบธรรมดากับการสอนที่ให้มีการปฏิบัติงานที่มีความหมายมากกว่า(Newmann)

- เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานและมีความชัดเจน(Wiggins)

จากความหมายเหล่านี้ จึงกล่าวได้ว่า การประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment) เป็นกระบวนการประเมินทางเลือกใหม่ที่เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนฝึกการคิดระดับสูง โดยใช้วิธีการและเครื่องมือประเมินที่หลากหลายในการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างต่อเนื่อง เน้นการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ประเมินและผู้ถูกประเมินตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุด เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน

4.2.1 ลักษณะการวัดและการประเมินตามสภาพจริง

การประเมินตามสภาพจริงนั้นมีผู้กล่าวถึงลักษณะและทักษะที่ของการประเมินตามสภาพไว้อย่างหลากหลาย แต่ลักษณะที่สำคัญของการประเมินตามสภาพจริงประกอบด้วย 4 ประเด็น (สมศักดิ์ ภู่วิภาดาธรรม. 2544: 101–104; อ้างอิงจาก Wiggins. 1989)

4.2.1.1 การปฏิบัติในสภาพจริง (Performance in the field) เป็นการประเมินตามสภาพจริงออกแบบขึ้นเพื่อประเมินการปฏิบัติในสภาพจริง งานที่ให้นักเรียนทำ ต้องเป็นงานที่สัมพันธ์กับชีวิตความเป็นจริง ทำหยาการใช้สติปัญญาที่ซับซ้อน หรือใช้ความรู้ที่อาศัยทักษะทางอภิมาน (Metacognition Skills) และต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านต่างๆ เช่น แบบการเรียนรู้ของผู้เรียน (Learning styles) ความถนัด (Aptitudes) และความสนใจของผู้เรียน เพื่อใช้ในการพัฒนาความสามารถ และค้นหาจุดเด่นของผู้เรียน

4.2.1.2 เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมิน (Criteria) เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมิน ต้องเป็นเกณฑ์ประเมิน แก่นแท้ (Essentials) ของการปฏิบัติมากกว่าเป็นเกณฑ์มาตรฐานที่สร้างขึ้นจากผู้หนึ่งผู้ใด โดยเฉพาะเกณฑ์ที่เป็นแก่นแท้นี้เป็นเกณฑ์ที่เปิดเผยและรับรู้กันอยู่ในโลกของความเป็นจริงของทั้งตัวนักเรียนเองและผู้อื่นไม่ใช่เกณฑ์ที่เป็นความลับปิด การประเมินในสภาพจริงที่มีการเปิดเผยเกณฑ์ไว้ก่อนนั้นถือว่าการเรียนของผู้เรียนและการสอนของผู้สอนจะส่งเสริมซึ่งกันและกัน เมื่อครูและนักเรียนต่างรู้ล่วงหน้าว่าการประเมินจะเน้นที่จุดใดเนื่องจากเกณฑ์เป็นเรื่องที่น่าสนใจจากการปฏิบัติ เกณฑ์จึงเป็นข้อชี้แนะสำหรับการสอนการเรียนและการประเมินที่สะท้อนให้เห็นเป้าหมายและกระบวนการศึกษาอย่างแจ่มชัดจึงให้ครูอยู่ในบทบาทผู้ฝึก (Coach) และนักเรียนอยู่ในบทบาทของผู้ปฏิบัติ (Performance) พร้อมกับเป็นผู้ประเมินตนเอง (Self-Evaluation)

4.2.1.3 การประเมินตนเอง (Self-Evaluation) การประเมินตนเองมีความสำคัญมากต่อการปฏิบัติจริง โดยวัตถุประสงค์ของการประเมินตามสภาพจริงก็คือ เพื่อช่วยให้นักเรียนพัฒนาความสามารถในการประเมินงานของตน โดยเทียบวัดกับมาตรฐานทั่วไปของสาธารณชน (Public Standard) เพื่อปรับปรุง ขยาย และเปลี่ยนทิศทางการดำเนินงาน เพื่อริเริ่มในการวัดความก้าวหน้าของตนในแบบต่างๆ หรือจุดต่างๆ การประเมินตนเองนั้นถือว่าการทำางานที่ตนเป็นผู้ชี้หน้าตนเองโดยปรับปรุงจากแรงจูงใจของตนเอง

4.2.1.4 การนำเสนอผลงาน คุณลักษณะประการหนึ่งของการประเมินตามสภาพจริงนั้นนักเรียนมักได้รับการคาดหวังให้เสนอผลงานต่อสาธารณชนและเป็นการเสนอผลงานด้วย

ปากเปล่า (Oral Presentation) กิจกรรมการนำเสนอให้เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง เนื่องจากนักเรียนได้สะท้อนความรู้สึกรู้สึกของตนเองว่ารู้อะไร และนำเสนอเพื่อให้ผู้อื่นสามารถเข้าใจได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้แน่ใจว่านักเรียนได้เรียนรู้ในหัวข้อนั้นๆ อย่างแท้จริง ซึ่งตอบสนองต่อเป้าประสงค์ที่สำคัญหลายประการ คือ เป็นสัญญาณบ่งบอกว่า งานของนักเรียนมีความสำคัญมากพอที่จะให้ผู้อื่นรับรู้และชื่นชมได้ เปิดโอกาสให้ผู้อื่น เช่น ครู เพื่อนนักเรียน ผู้ปกครอง ได้เรียนรู้ ตรวจสอบปรับปรุง และชื่นชมในความสำเร็จด้วยอย่างต่อเนื่อง และเป็นตัวแทนของการบรรลุถึงเป้าหมายในการวัดทางการศึกษาอย่างแท้จริง

นอกจากนี้ โคล และคณะ (ทรงศรี ตุ่นทอง. 2545: 29 ;อ้างอิงจาก Cole, et al. 2000: 7) ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการประเมินผลตามสภาพจริงว่า การประเมินผลตามสภาพจริงสัมพันธ์กับสิ่งที่นักเรียนเรียนรู้ และช่วยให้นักเรียนมีความมั่นใจในการเรียนรู้มากขึ้น โดยได้ชี้ให้เห็นจุดเด่นของการประเมินตามสภาพจริงดังนี้ 1) ส่งเสริมในการเรียนรู้ของนักเรียน 2) พัฒนาการจัดการเรียนการสอน 3) สัมพันธ์กับผลที่เกิดขึ้นจากการจัดหลักสูตร 4) เน้นที่การเรียนรู้ระดับสูง 5) ติดตามพัฒนาการในด้านต่างๆ ของนักเรียน 6) รายงานข้อมูลอย่างมีความหมาย 7) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครูผู้ปกครองและนักเรียน 8) เน้นที่การคิดเกี่ยวกับการคิด (Metacognition) และการสะท้อนตนเองของนักเรียน 9) เน้นการประเมินจุดเด่นของผู้เรียน เช่นเดียวกับแนวคิดของ วิกกินส์ (ทรงศรี ตุ่นทอง. 2545: 48-49; อ้างอิงจาก Wiggins. 1989: 47-63) ที่ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับระบบการประเมินผลการเรียนรู้ที่ดีว่าควรมีลักษณะดังนี้

1) การประเมินผลการเรียนรู้ที่ดีควรให้นักเรียนแสดงเหตุผลในการปฏิบัติงานตามความเข้าใจ ซึ่งมีใช่เป็นงานที่ได้จากการท่องจำ (Recide) หรือเป็นความรู้ตามที่มอบรับสืบทอดๆ กัน แต่เป็นงานที่ต้องใช้ความรู้ ความเข้าใจเพราะความเข้าใจในบางสิ่งหรือการเรียนรู้ตามสภาพจริงไม่สามารถพิจารณาจากการตอบคำถามว่าถูกหรือผิด หรือตอบจากตัวเลือกที่กำหนดให้ได้แต่เป็นความรู้หรือความสามารถในการแสดงทัศนะ หรือเหตุผลที่ดีพอที่ใช้ในการสนับสนุนหรือแสดงข้อโต้แย้งเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาได้

2) ใช้การประเมินผลการเรียนรู้เพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับและสร้างแรงจูงใจในการผลิตผลงานที่มีคุณภาพสูงที่เป็นรูปแบบงานของผู้เรียนอย่างแท้จริง และเพื่อให้นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นที่จะเปลี่ยนแปลง หรือพัฒนาการปฏิบัติงานของตน ดังนั้นผู้เรียนควรมีโอกาสที่จะฝึกงานหรือปฏิบัติงานที่มีรูปแบบการปฏิบัติที่ดี โดยผู้สอนใช้การฝึกอบรมที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

3) ในระบบของการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง ภาระงาน เกณฑ์ หรือมาตรฐาน ควรเป็นเรื่องเปิดเผยและเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป มิใช่มาตรฐานตามความพอใจเพราะนักเรียนจะไม่สามารถรอบรู้ในการปฏิบัติภาระงานที่มีความซับซ้อนได้อย่างแท้จริง ถ้าภาระงาน เกณฑ์ หรือมาตรฐานยังเป็นความลับ

4) การประเมินผลตามสภาพจริง เน้นที่การสร้างผู้เรียนให้เป็นผู้มีความสามารถในการประเมินตนเอง (Self-assessment) เพราะการพัฒนานิสัยในการเรียนรู้หรือการปฏิบัติงาน

ผู้เรียนต้องรู้ว่าสิ่งใดเป็นความมุ่งหมายของสิ่งที่พัฒนาสิ่งนั้นได้ ดังนั้นถ้าต้องการให้ผู้เรียนมีนิสัยในการใช้เกณฑ์หรือมาตรฐานและพัฒนานิสัยในการเรียนรู้หรือนิสัยในการปฏิบัติงาน (Habit of Mind) สิ่งแรกที่ผู้เรียนต้องรู้ คือ มาตรฐานของงานที่ปฏิบัติว่าคืออะไร และวิธีการที่จะนำมาตรฐานมาใช้ในการปฏิบัติงานของตน ซึ่งสิ่งเหล่านี้มิได้ขึ้นอยู่กับการประเมินของบุคคลอื่นแต่ขึ้นอยู่กับความคงเส้นคงวาในการประเมินตนเอง

5) เป้าหมายของการจัดการศึกษา ต้องการให้ผู้เรียนสามารถใช้ความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและอย่างมีมารยาท (Gracefully) ในการแก้ปัญหาตามสภาพที่เป็นจริง ดังนั้นผู้สอนจึงควรปฏิบัติต่อผู้เรียนทุกคนในฐานะผู้ปฏิบัติอย่างมีสติปัญญา มิใช่ในฐานะผู้ชมหรือผู้ดูเหตุการณ์เท่านั้น

6) ถ้าผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติงานจะทำให้เกิดการเรียนรู้ของตนเอง หรือรูปแบบในการเรียนรู้ของตนเอง และความคิดเห็น (Voice) ของนักเรียน มิใช่เป็นเพียงเรื่องเฉพาะตัว (Personal) แต่เป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถทางด้านวิชาการ ดังนั้นในการจัดการศึกษาควรพัฒนาทั้งสติปัญญาและความคิดเห็นของผู้เรียนด้วย

7) การประเมินความเข้าใจที่ดีที่สุด การถามคำถามผู้เรียนจนเกือบไม่มีการตอบคำถาม กล่าวคือ ครูควรสอนสิ่งที่มีความจำเป็น หรือสิ่งที่มีความสำคัญให้น้อยที่สุดเพื่อให้ผู้เรียนสามารถตั้งคำถามอันจะนำไปสู่เป้าหมายที่ลึกซึ้ง โดยให้ผู้เรียนปฏิบัติภาระงานเพราะจะทำให้ผู้เรียนสามารถตั้งคำถามเพื่อนำไปสู่การตอบคำถาม แล้วนำไปสู่การตั้งคำถามใหม่ต่อไปเรื่อย ๆ

8) เป้าหมายของการศึกษาที่แท้จริง คือการทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในข้อจำกัดของความคิด ทฤษฎี และระบบ สิ่งที่จะให้ผู้เรียนเข้าใจในข้อจำกัดของความคิด ทฤษฎี และระบบในการเรียนวิชาใดทำได้โดยการสนทนาพูดคุยเกี่ยวกับความเป็นมาของความคิด ทฤษฎี และระบบของวิชานั้น ดังนั้นเพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับการประเมินผลควรได้ดำเนินการดังนี้

8.1) ให้ผู้เรียนมีสมุดบันทึกเพื่อสะท้อน (Reflection) ความรู้ และความเปลี่ยนแปลงทางจิตใจที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานโดยความรู้ในรายวิชานั้น

8.2) ผู้สอนควรประเมินการปฏิบัติงานและสมุดบันทึกการเรียนรู้ โดยใช้เป็นส่วนหนึ่งในการให้ระดับผลการเรียน เพราะสมุดบันทึกของผู้เรียนเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กับทักษะหรือความคิดเห็นที่มีต่อการทำงานของผู้เรียน ซึ่งผู้สอนสามารถนำข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนเพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้สอนได้

8.3) ผู้สอนควรจัดเวลาสำหรับการสะท้อนตนเองของผู้เรียน (Self-reflection) หรือการให้นักเรียนให้เหตุผลในการอธิบายเทคนิคในการส่งเสริมการสะท้อนตนเองของผู้เรียน ก็คือผู้สอนควรถามคำถามให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์เพื่อค้นหาจุดเริ่มต้นของความคิดในสิ่งที่กำลังศึกษา ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนสามารถแสดงทักษะหรือความคิดที่นอกเหนือไปจากความสำเร็จของการทำงาน

9) ผู้สอนควรเน้นการประเมินนิสัยในการเรียนรู้ (Habit of Mind) หรือนิสัยในการปฏิบัติงาน และศักยภาพของสติปัญญา (The Intellectual Vertus) ของนักเรียน ดังนั้นในการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนควรพิจารณาความพากเพียรและความสามารถพิเศษด้วย

จากการศึกษาถึงลักษณะของการประเมินตามสภาพจริง พบว่าการประเมินตามสภาพจริง เป็นการประเมินการสร้างความรู้จากการปฏิบัติงานและให้ความสำคัญกับกระบวนการปฏิบัติงานของผู้เรียน ทำให้ผู้สอนเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณลักษณะทางการเรียนของผู้เรียน การประเมินผลตามสภาพจริงจึงเป็นวิธีการประเมินที่สอดคล้องและเหมาะสมในการประเมินวิธีการจัดการเรียนรู้จากการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน

สำหรับการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองพบว่า ทุกรูปแบบใช้การประเมินผลการเรียนรู้ตามแนวคิดการประเมินตามสภาพจริง (อิสริยา ทองงาม. 2545; สุนทรา โตบัว. 2546; วิบูลย์ลักษณ์ ปรียาวงศากุล. 2547; นัตตา อังสุไทย์. 2550; ลัดดาวัลย์ พุทธรักษา. 2553) ดังนั้นในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำการประเมินผลตามสภาพจริงมาใช้ในการประเมินผลการเรียนของรูปแบบเนื่องจากในการผู้วิจัยต้องการใช้วิธีการและเครื่องมือประเมินที่หลากหลายในการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างต่อเนื่อง และเน้นการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ประเมินและผู้ถูกประเมินตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุด เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนต่อไป

ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ตามแนวคิดของโนลส์ ซึ่งมีกระบวนการเรียนรู้หลัก 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาความต้องการ 2) การวางแผนการเรียน 3) การดำเนินการตามแผนการเรียน 4) ประเมินผลตามแผนการเรียน มาบูรณาการกับขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ คอสด้า ประกอบด้วย 1) กำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน 2) วางแผนการเรียน 3) ดำเนินการตามแผน 4) การประเมิน/รวบรวมหลักฐาน 5) ศึกษาผลสะท้อนกลับจากการประเมิน 6) ปรับปรุงการปฏิบัติจากความรู้ใหม่ 7) ปรับแผนใหม่ โดยใช้กระบวนการคิดอภิमान มาเป็นแนวทางในการวางแผนการเรียนรู้ของผู้เรียนซึ่งประกอบด้วย 1) การวางแผน 2) การจัดรวบรวม 3) การตรวจสอบความก้าวหน้า และ 4) การตรวจสอบผลลัพธ์ ได้เป็นรูปแบบการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน คือ 1) วิเคราะห์ตนเอง 2) วางแผนการเรียน 3) การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ 4) นำเสนอผลการเรียนรู้ 5) สังเคราะห์ความรู้ 6) ตรวจสอบผลการเรียนรู้ 7) สะท้อนผลการเรียนรู้ ซึ่งแนวคิดที่กล่าวมามีความเชื่อมโยงกันดังตาราง 6

ตาราง 6 แสดงความเชื่อมโยงระหว่างแนวคิดที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้

การเรียนรู้ด้วยตนเอง			กระบวนการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้ผู้ใหญ่ของ โนลส์	ขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ คอสต้า	รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	บทบาทผู้เรียน	บทบาทผู้สอน
การจัดการตนเอง	การควบคุมและตรวจสอบตนเอง	การปรับปรุงตนเอง					
✓			1. ขั้นศึกษาความต้องการ (Need)	1. กำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน	ขั้นที่ 1 วิเคราะห์ตนเอง (Analyzing Learner by Themselves)	-วิเคราะห์ตนเอง	-แนะนำแนวทางวิเคราะห์ตนเอง
✓			2. ขั้นสร้างแผนการเรียนรู้ (Create)	2. วางแผนการเรียนรู้	ขั้นที่ 2 ออกแบบการเรียนรู้ (Designing a Learning Plan : D) ด้วยกระบวนการคิดอภิमान	-วางแผนการเรียนรู้ของตนเอง	-กำหนดประเด็นการเรียนรู้ -แนะนำการวางแผนการเรียนรู้
	✓		3. ขั้นดำเนินการตามแผนการเรียนรู้ (Implement)	3. ดำเนินการตามแผน	ขั้นที่ 3 ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ (Acting Learning Activities : A) ตามแผนการเรียนรู้ของตนเองที่ได้เขียนไว้ด้วยกระบวนการคิดอภิमान	-ดำเนินการกิจกรรมตามแผนการเรียนรู้	-ผู้สอนอำนวยความสะดวกในการดำเนินการกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผน

ตาราง 6 (ต่อ)

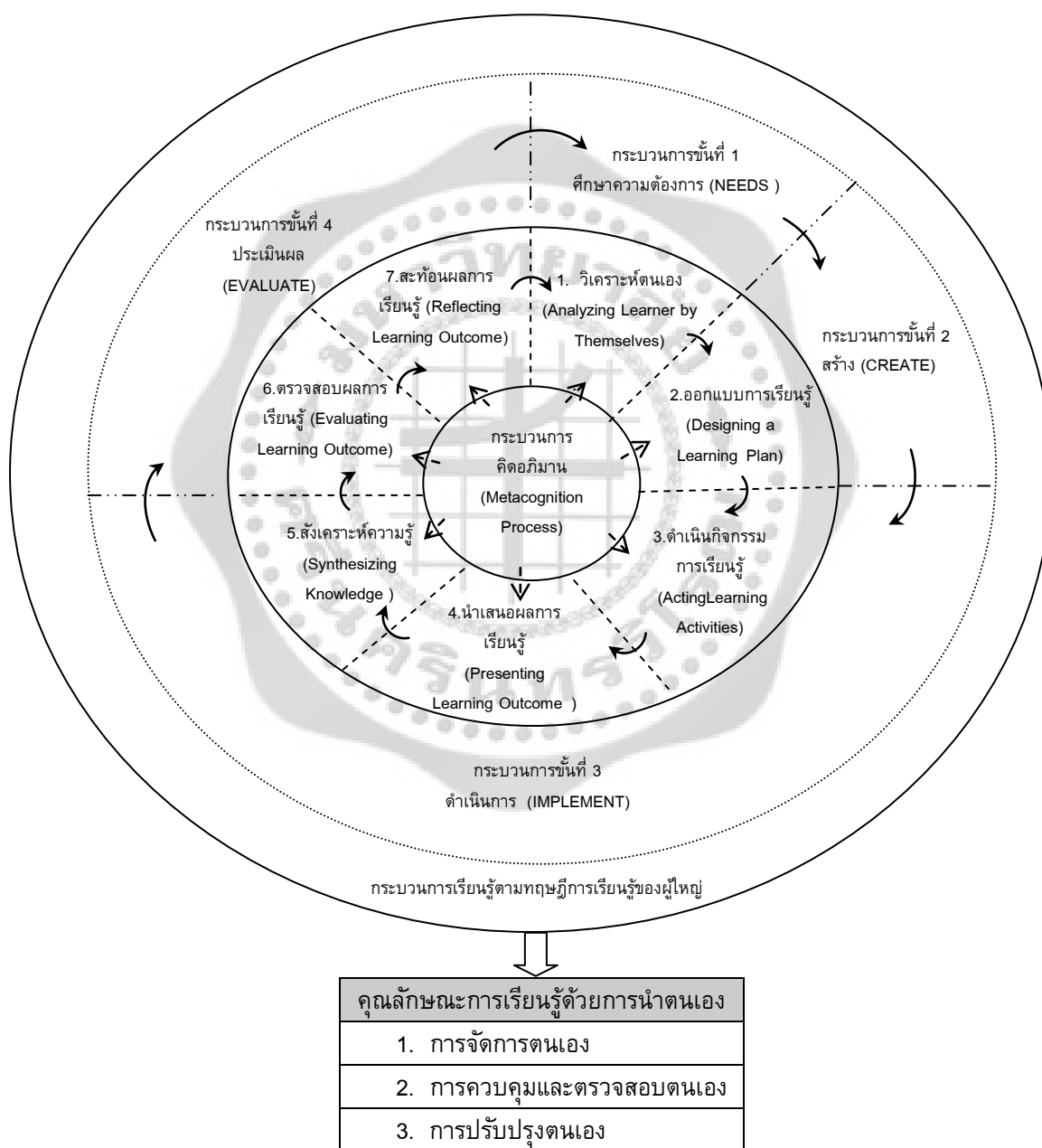
การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง			กระบวนการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ของโนลส์	ขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของคอสด้า	รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	บทบาทผู้เรียน	บทบาทผู้สอน
การจัดการตนเอง	การควบคุมและตรวจสอบตนเอง	การปรับปรุงตนเอง					
	✓				ขั้นที่ 4 นำเสนอผลการเรียนรู้ (Presenting Learning Outcome : P) ตามแผนการเรียนรู้ของตนเองที่ได้เขียนไว้ด้วยกระบวนการคิดอภิमान	-อภิปรายวิเคราะห์เปรียบเทียบสรุปเป็นความคิดรวบยอดเป็นของตนเอง -นำเสนอผลการเรียนรู้ตามข้อมูลที่ค้นพบในประเด็นที่กำหนด	-ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการนำเสนอ
	✓				ขั้นที่ 5 สังเคราะห์ความรู้ (Synthesizing Knowledge : S) จากแผนการเรียนรู้ของตนเองที่ได้เขียนไว้ด้วยกระบวนการคิดอภิमान	-เชื่อมโยงความรู้ของตนเองกับความรู้ที่ได้ระหว่างเพื่อนและผู้สอน -รายงานผลการเรียนรู้	-แนะนำวิธีการสังเคราะห์ความรู้ -แนะนำความรู้เพิ่มเติมในกรณีผู้เรียนศึกษาความรู้ไม่ครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ตาราง 6 (ต่อ)

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง			กระบวนการ การเรียนรู้ ตามทฤษฎี การเรียนรู้ ผู้ใหญ่ของ โนลส์	ขั้นตอน การ เรียนรู้ ด้วยการ นำตนเอง ของ คอสต้า	รูปแบบการ จัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนา คุณลักษณะ การเรียนรู้ ด้วยการนำ ตนเอง	บทบาท ผู้เรียน	บทบาท ผู้สอน
การ จัดการ ตนเอง	การ ควบคุม และ ตรวจสอบ ตนเอง	การ ปรับปรุง ตนเอง					
	✓		4. ขั้น ประเมินผล ตาม แผนการ เรียน (Evaluate)	4. การ ประเมิน/ รวบรวม หลักฐาน	ขั้นที่ 6 ตรวจสอบผล การเรียนรู้ (Evaluating Learning Outcome : E) -ประเมินตามที่ วางแผนไว้ใน ขั้นวางแผนที่ได้ วางแผนไว้ด้วย กระบวนการคิด อภิमान -ประเมิน ผลลัพธ์การ เรียนรู้และ แผนการเรียนรู้ ด้วยการ ประเมินตาม สภาพจริง	-ประเมิน กระบวนการ เรียนรู้จาก ของตนเอง จากรายงาน ผลการเรียนรู้ และ จากแบบ บันทึก แผนการ เรียนรู้	-ประเมิน รายงาน ผลการ เรียนรู้ -ร่วม สรุปผล การ เรียนรู้ กับ ผู้เรียน ว่าบรรลุ วัตถุประสงค์ หรือไม่
		✓		5.ศึกษาผล สะท้อนกลับ จากการ ประเมิน 6. ปรับปรุง การปฏิบัติ จากความรู้ ใหม่ 7. ปรับ แผนใหม่	ขั้นที่ 7 สะท้อน ผลการเรียนรู้ (Reflecting Learning Outcome : R)	-นำผลจาก การตรวจ สอบผลการ เรียน รู้มาวิเคราะห์ และใช้เป็น ข้อมูลในการ ปรับปรุง แผนการ เรียนรู้ในครั้ง ต่อไป	-ร่วมกับ ผู้เรียนนำ ผลการ ประเมิน มาใช้เป็น ข้อมูลใน การวางแผน การเรียนรู้ใน ครั้งต่อไป

- หมายเหตุ บทบาทนักวิจัย ทำหน้าที่
- เป็นผู้แนะนำการจัดการเรียนรู้
 - อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้
 - ประเมินการจัดการเรียนรู้ทุกขั้นตอน

จากแนวคิดดังกล่าวบูรณาการเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน ดังภาพประกอบ 13

ภาพประกอบ 13 วงจรการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน

รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เป็น
ลักษณะวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยขั้นตอนการเรียนรู้ 7 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์ตนเอง (Analyzing Learner by Themselves : A) เป็นการจัดการ
เรียนรู้ที่เน้นให้ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์ถึงคุณลักษณะของผู้เรียน พฤติกรรมการเรียน
ทักษะทางการเรียนและความต้องการของผู้เรียนเป็นเบื้องต้น

ขั้นที่ 2 ออกแบบการเรียนรู้ (Designing a Learning Plan : D) เป็นการจัดการเรียนรู้
ที่เน้นให้ผู้เรียนต้องออกแบบการเรียนรู้ของตนเอง โดยใช้กระบวนการคิดแบบอภิमानเป็นแนวทางใน
การวางแผนการเรียนรู้ โดยผู้สอนจัดเตรียมแบบบันทึกแผนการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละ
รายบุคคลได้บันทึกแผนการเรียนรู้ของตนเอง นำมาใช้เป็นแนวทางการดำเนินการตามกิจกรรม
การเรียนรู้ตามแผนที่ได้วางไว้ตามลำดับขั้นตอนรวมถึงวิธีการนำเสนอผลการเรียนรู้ วิธีการ
ประเมินตนเอง กำหนดเกณฑ์ในการประเมินตนเอง โดยผู้สอนมีหน้าที่เตรียมประเด็นเนื้อหาใน
รายวิชาตามหลักสูตรกำหนดให้ผู้เรียน

ขั้นที่ 3 ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ (Acting Learning Activities : A) เป็นการจัดการ
เรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการเรียนรู้ของตนเองที่ได้ออกแบบไว้
ด้วยกระบวนการคิดอภิमान ผู้สอนมีหน้าที่อำนวยความสะดวกต่อผู้เรียน จัดเตรียมสื่อต่างๆ ที่
เกี่ยวข้อง หากผู้เรียนพบปัญหา อุปสรรคต่างๆ ในขณะที่ร่วมกิจกรรมให้ผู้เรียนเขียนปัญหาเหล่านั้น
ลงในบันทึกส่วนท้ายของแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ผู้สอนต้องเป็นที่ปรึกษาให้ตลอด
การเรียนรู้

ขั้นที่ 4 นำเสนอผลการเรียนรู้ (Presenting Learning Outcome : P) เป็นการจัดการ
เรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้นำเสนอข้อมูลข้อค้นพบที่ได้จากการเรียนของตนเองตามแผนการเรียนรู้ของ
ตนเองที่ได้ออกแบบไว้ด้วยกระบวนการคิดอภิमान มาสรุปผลและนำเสนอต่อสมาชิกเพื่อ อภิปราย
วิเคราะห์ เปรียบเทียบ สรุปเป็นความคิดรวบยอด แนวคิด/ข้อปฏิบัติเป็นของตนเอง รวมทั้งสรุป
บันทึกปัญหาต่างๆ ที่พบ

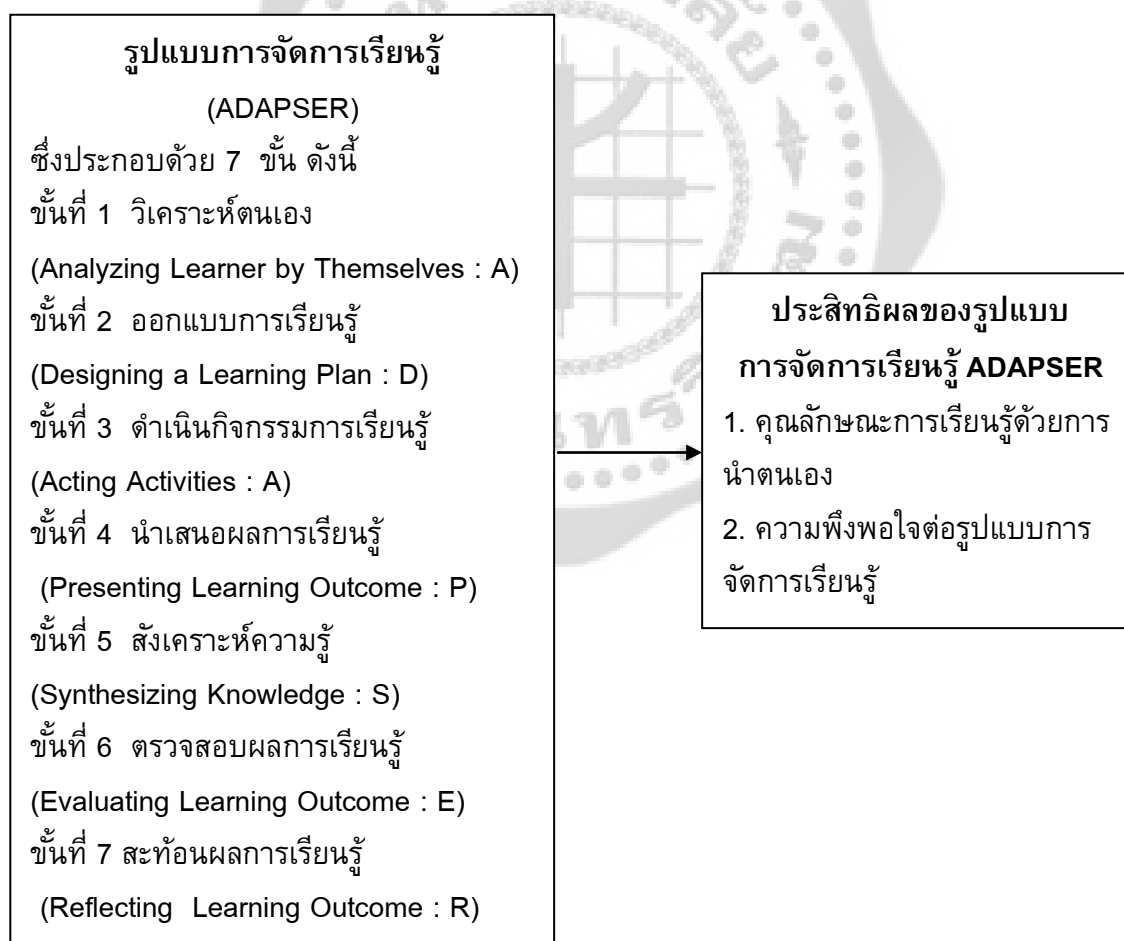
ขั้นที่ 5 สังเคราะห์ความรู้ (Synthesizing Knowledge : S) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่
เน้นให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้จากขั้นนำเสนอผลการเรียนรู้ซึ่งได้จากแผนการเรียนรู้ของตนเองที่ได้
ออกแบบไว้ด้วยกระบวนการคิดอภิमानมาสรุปเป็นองค์ความรู้ โดยเชื่อมโยงความรู้ของตนเองกับ
ความรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างเพื่อนและผู้สอน หากยังไม่เพียงพอผู้เรียนต้อง
ค้นคว้าเพิ่มเติม และสรุปเป็นองค์ความรู้

ขั้นที่ 6 ตรวจสอบผลการเรียนรู้ (Evaluating Learning Outcome : E) เป็นการ
จัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนประเมินการเรียนรู้ด้วยกระบวนการต่างๆ ของการวัดผลประเมินผลการ
เรียนรู้ โดยประเมินตามที่ออกแบบไว้ในขั้นออกแบบที่ได้ออกแบบไว้ด้วยกระบวนการคิดอภิमान
ในขั้นนี้ผู้เรียนต้องประเมินตนเองก่อน และผู้สอนประเมินภายหลัง แล้วนำผลการประเมินมา
ร่วมกันสรุป ที่สำคัญผู้เรียนต้องประเมินแผนการเรียนรู้ของตนเองว่าทำให้บรรลุวัตถุประสงค์การ
เรียนรู้หรือไม่

ขั้นที่ 7 สะท้อนผลการเรียนรู้ (Reflecting Learning Outcome : R) เป็นการนำผลจากการประเมินผลการเรียนรู้มาเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ความสำเร็จ ปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินการตามแผนการเรียนรู้และตัดสินใจดำเนินการตามแผนเดิมหรือปรับปรุงแผนการเรียนรู้ของผู้เรียนใหม่ เพื่อใช้ในการเรียนรู้ครั้งต่อไป

5. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน ซึ่งประกอบด้วย 7 ขั้น รวมเรียกว่า ADAPSER จากนั้นผู้วิจัยได้นำไปทดลองใช้กับนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนเพื่อประเมินประสิทธิผลของรูปแบบในด้าน คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนและความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนรู้ ดังภาพประกอบ 14

ภาพประกอบ 14 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน เป็นการศึกษา วิเคราะห์และรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนิยามพฤติกรรมบ่งชี้ของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสำหรับนักศึกษาระดับอนุปริญญา ประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 ศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ในประเด็น ดังนี้คือ ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง องค์ประกอบของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง พฤติกรรมบ่งชี้ของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ขั้นที่ 2 ตรวจสอบความเป็นไปได้ของนิยามองค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยผู้เชี่ยวชาญและนำผลการตรวจสอบมาปรับปรุงนิยามองค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ที่สร้างขึ้น

ขั้นที่ 3 ตรวจสอบคุณภาพขององค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ (Exploratory Factor Analysis)

ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 ศึกษาเอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับแนวคิดการพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ที่ส่งผลต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้

ขั้นที่ 2 ตรวจสอบยืนยันความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นและนำผลการตรวจสอบมาพัฒนาปรับปรุงรูปแบบที่สร้างขึ้น

ขั้นที่ 3 สร้างและตรวจสอบความเหมาะสมของเครื่องมือสำหรับใช้ในการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ คู่มือการจัดการเรียนรู้ คู่มือนักศึกษา เครื่องมือประกอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ซึ่งทำการตรวจสอบความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญและนำผลมาพัฒนาปรับปรุงเครื่องมือสำหรับใช้ในการจัดการเรียนรู้

ขั้นที่ 4 ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ ประกอบด้วยการศึกษานำร่อง (Pilot Study) เพื่อตรวจสอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและเครื่องมือสำหรับใช้ในการจัดการเรียนรู้

ขั้นที่ 5 ปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการจัดการเรียนรู้และเครื่องมือสำหรับใช้ในการจัดการเรียนรู้

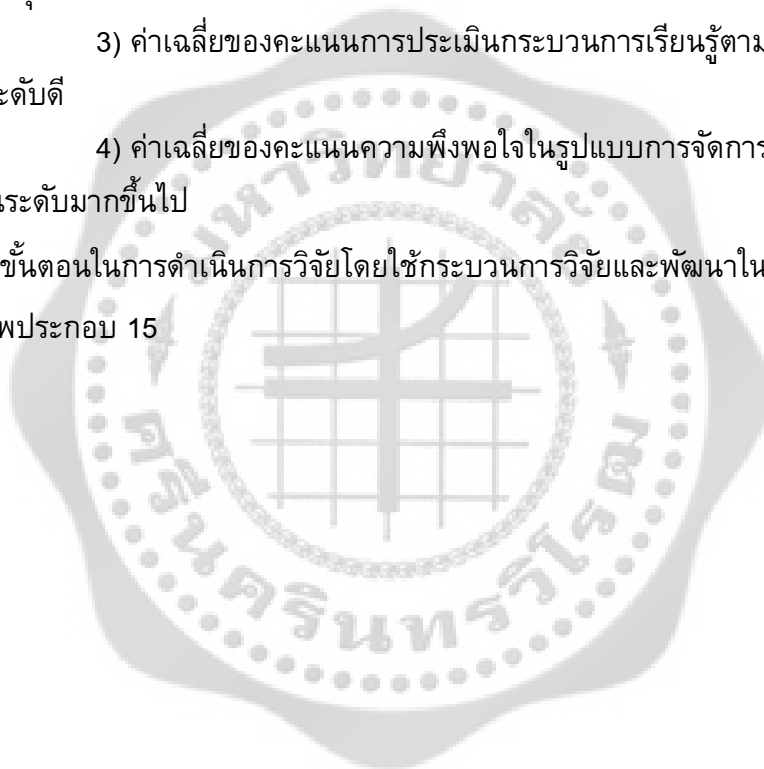
ระยะที่ 3 ประเมินประสิทธิผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน ประกอบด้วย

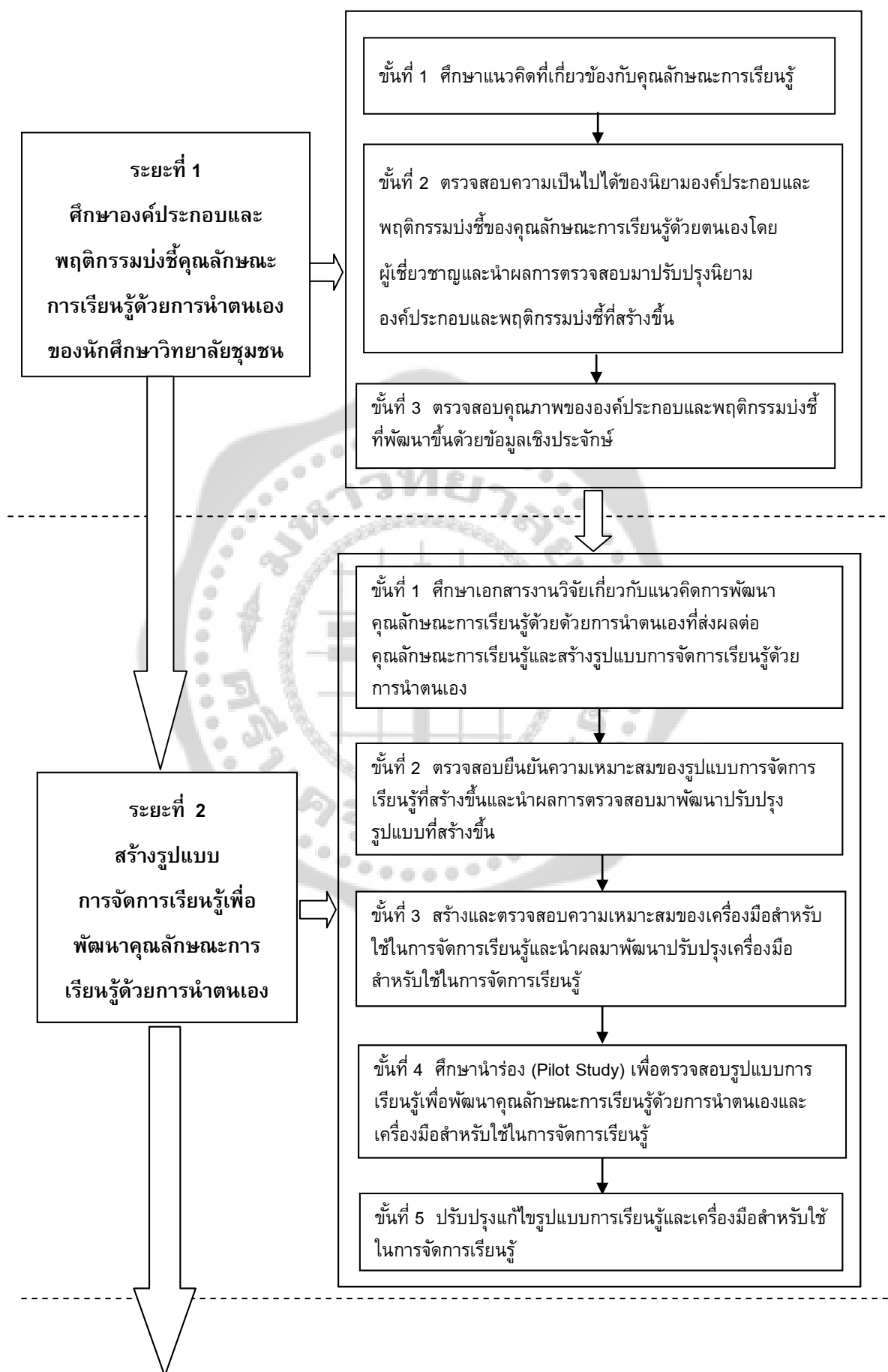
ขั้นที่ 1 ทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้ว โดยนำไปทดลองใช้กับนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนราชวาส ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554

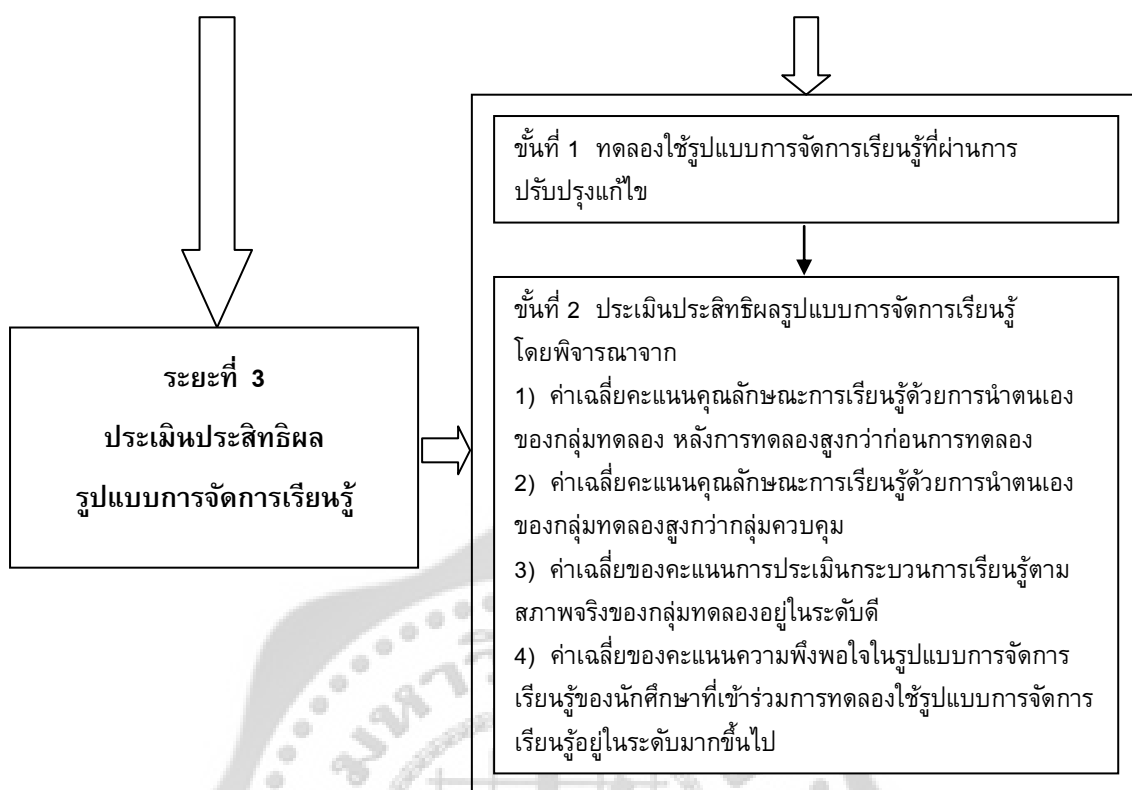
ขั้นที่ 2 ประเมินประสิทธิผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยพิจารณาจาก

- 1) ค่าเฉลี่ยคะแนนคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของกลุ่มทดลอง หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง
- 2) ค่าเฉลี่ยคะแนนคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของกลุ่มทดลอง สูงกว่ากลุ่มควบคุม
- 3) ค่าเฉลี่ยของคะแนนการประเมินกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงของกลุ่มทดลองอยู่ในระดับดี
- 4) ค่าเฉลี่ยของคะแนนความพึงพอใจในรูปแบบการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาอยู่ในระดับมากขึ้นไป

ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนาในครั้งนี้สามารถแสดงได้ดังภาพประกอบ 15

ภาพประกอบ 15 ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้
ด้วยการนำตนเอง

ตาราง 7 การดำเนินการวิจัยโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา

ระยะ/ขั้น	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	ผลที่ได้รับ
ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและ พฤติกรรม บ่งชี้คุณลักษณะการ เรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ของนักศึกษาวิทยาลัย ชุมชน ขั้นที่ 1 ศึกษาแนวคิดที่ เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะ การเรียนรู้ด้วยการนำ ตนเอง	เพื่อกำหนด นิยามองค์ประกอบ และพฤติกรรมบ่งชี้ ของคุณลักษณะ การเรียนรู้ด้วยการ นำตนเอง	1. ศึกษาเอกสารและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2. สัมภาษณ์ พฤติกรรมบ่งชี้ของ คุณลักษณะการเรียนรู้ ด้วยการนำตนเอง 3. กำหนดนิยามของ องค์ประกอบ และ พฤติกรรม บ่งชี้ของคุณลักษณะ การเรียนรู้ด้วยการนำ ตนเอง	เอกสารและ งานวิจัยที่ เกี่ยวข้องกับ คุณลักษณะ การเรียนรู้ ด้วยการนำ ตนเอง	1. นิยาม คุณลักษณะการ เรียนรู้ด้วยการ นำตนเอง 2. องค์ประกอบ และพฤติกรรม บ่งชี้ของ คุณลักษณะการ เรียนรู้ด้วยการ นำตนเอง
ขั้นที่ 2 ตรวจสอบความ เป็นไปได้ของนิยาม องค์ประกอบและพฤติกรรม บ่งชี้ของคุณลักษณะการ เรียนรู้ด้วยตนเองโดย ผู้เชี่ยวชาญ	1.เพื่อตรวจสอบ ความเป็นไปได้ของ นิยามองค์ประกอบ และพฤติกรรมบ่งชี้ ของคุณลักษณะ การเรียนรู้ด้วยการ นำตนเอง 2.เพื่อตรวจสอบ คุณภาพเบื้องต้น ด้านความเที่ยงตรง เชิงพินิจ	1.สอบถาม 2.หาค่า IOC	ผู้เชี่ยวชาญ	1.นิยาม องค์ประกอบและ พฤติกรรมบ่งชี้ ของคุณลักษณะ การเรียนรู้ด้วย การนำตนเอง 2.คุณภาพด้าน ความเที่ยงตรง เชิงพินิจ
ขั้นที่ 3 ตรวจสอบคุณภาพ ขององค์ประกอบและ พฤติกรรมบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้น ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์	เพื่อตรวจสอบ คุณภาพของ องค์ประกอบและ พฤติกรรมบ่งชี้ด้วย ข้อมูลเชิงประจักษ์	1.ประเมิน 2.วิเคราะห์ องค์ประกอบ (Exploratory Factor Analysis)	นักศึกษา วิทยาลัย ชุมชน 10 วิทยาลัย ที่ กำลังศึกษาใน ชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนที่1 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 550 คน	1. องค์ประกอบ และพฤติกรรม บ่งชี้ 2. ค่าอำนาจ จำแนกรายข้อ 3. ค่าความ เชื่อมั่น

ตาราง 7 (ต่อ)

ระยะ/ขั้น	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	ผลที่ได้รับ
ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 ศึกษาเอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับแนวคิดการพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	1. เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง 2. เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้	1. ศึกษาเอกสารแนวคิดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่ได้จากระยะที่ 1 2. ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในวัยผู้ใหญ่ 3. สร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน	เอกสารแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	1. กรอบการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง 2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาระดับอนุปริญญา
ขั้นที่ 2 ตรวจสอบยืนยันความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น	1. เพื่อตรวจสอบยืนยันความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 2. เพื่อปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้	1. ตรวจสอบยืนยันความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 2. ปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ	ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา	1. ผลการตรวจสอบยืนยันความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้น
ขั้นที่ 3 สร้างและตรวจสอบความเหมาะสม	1. เพื่อสร้างเครื่องมือสำหรับใช้ในการจัดการเรียนรู้	1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครื่องมือสำหรับใช้ใน	1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	1. คู่มือการจัดการเรียนรู้

ตาราง 7 (ต่อ)

ระยะ/ขั้น	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	ผลที่ได้รับ
ของเครื่องมือ สำหรับใช้ในการ จัดการเรียนรู้	2. เพื่อตรวจสอบ คุณภาพ เครื่องมือ 3. เพื่อปรับปรุง เครื่องมือ	การจัดการเรียนรู้ 2. สร้างเครื่องมือ สำหรับใช้ในการ จัดการเรียนรู้ 3. ตรวจสอบคุณภาพ ของเครื่องมือ 4. ปรับปรุงเครื่องมือ	กับการสร้าง เครื่องมือสำหรับใช้ ในการจัดการเรียนรู้ 2. ผู้เชี่ยวชาญด้าน การศึกษา 3. ผู้เชี่ยวชาญด้าน การวัดและ ประเมินผล	2. คู่มือนักศึกษา 3. แบบประเมิน กระบวนการเรียนรู้ ตามสภาพจริง 4. แบบประเมินความ พึงพอใจในรูปแบบ การจัดการเรียนรู้ของ นักศึกษาและแบบ สัมภาษณ์ผู้สอน
ขั้นที่ 4 ศึกษา นำร่อง (Pilot Study)	1.เพื่อตรวจสอบ ความเหมาะสม และความเป็นไป ได้ของรูปแบบ การจัดการเรียนรู้ 2. เพื่อตรวจสอบ คุณภาพเครื่องมือ สำหรับใช้ในการ จัดการเรียนรู้	1. เตรียมเครื่องมือ ประกอบการเรียนรู้ 2.นำเครื่องมือสำหรับ ใช้ในการจัดการ เรียนรู้ ไปทดลองใช้ กับนักศึกษาที่มี ลักษณะใกล้เคียงกับ กลุ่มตัวอย่าง	นักศึกษาที่มี ลักษณะใกล้เคียงกับ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน	ผลการทดลองใช้ เครื่องมือสำหรับใช้ ในการจัดการเรียนรู้
ขั้นที่ 5 ปรับปรุง แก้ไขรูปแบบการ จัดการเรียนรู้และ เครื่องมือสำหรับใช้ ในการจัดการเรียนรู้	เพื่อปรับปรุง รูปแบบการ จัดการเรียนรู้และ เครื่องมือสำหรับ ใช้ในการจัดการ เรียนรู้	ปรับปรุงรูปแบบการ จัดการเรียนรู้และ เครื่องมือสำหรับใช้ ในการจัดการเรียนรู้	ผลจากการศึกษานำ ร่อง	1. รูปแบบการจัดการ เรียนรู้ 2. เครื่องมือสำหรับ ใช้ในการจัดการ เรียนรู้ 3. เครื่องมือประเมิน ประสิทธิผลของ รูปแบบการจัดการ เรียนรู้
ระยะที่ 3 ประเมิน ประสิทธิผลรูปแบบ การจัดการเรียนรู้ ขั้นที่ 1 ทดลอง ใช้รูปแบบการ จัดการเรียนรู้ที่ผ่าน การปรับปรุงแก้ไข	เพื่อทดลองใช้ รูปแบบการจัดการ เรียนรู้เพื่อพัฒนา คุณลักษณะ การเรียนรู้ด้วยการ นำตนเองที่ พัฒนาขึ้น	1. ออกแบบการทดลอง 2. สุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วย วิธีการสุ่มหลายขั้นตอน แต่ละขั้นตอนใช้การสุ่ม อย่างง่ายโดยใช้ห้องเรียน เป็นหน่วยในการสุ่ม จำนวน 2 ห้องเรียน	นักศึกษาวิทยาลัย ชุมชนนราธิวาส ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 54 คน	1. ค่าเฉลี่ย ระดับคุณลักษณะการ เรียนรู้ด้วยการนำ ตนเอง 2. ระดับการ ประเมินกระบวนการ เรียนรู้ตามสภาพจริง

ตาราง 7 (ต่อ)

ระยะ/ขั้น	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	ผลที่ได้รับ
		3.ทดลองใช้รูปแบบโดยใช้แบบแผนการทดลองแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนซึ่งกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการจัดกระทำ (Before and After Control Group (Pretest-Posttest)) 4.วัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจากแบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและแบบประเมินตามสภาพจริง 5. ประเมินความพึงพอใจรูปแบบการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาและสัมภาษณ์ผู้สอน		3.ระดับความพึงพอใจในรูปแบบการจัดการเรียนรู้
ขั้นที่ 2 ประเมินประสิทธิผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยพิจารณาจาก	เพื่อศึกษาประสิทธิผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	ประเมิน 1.ระดับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง 2.ระดับการประเมินประเมินกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง 3.ระดับความพึงพอใจในรูปแบบการจัดการเรียนรู้	1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้	ผลการประเมินประสิทธิผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบพฤติกรรมบ่งชี้คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ในประเด็น ดังนี้ คือ ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง องค์ประกอบของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง พฤติกรรมบ่งชี้ของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

1.1 วัตถุประสงค์

เพื่อกำหนดนิยามองค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ของคุณลักษณะการเรียนรู้

เรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

1.2 วิธีดำเนินการ

1.2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

1.2.2 สังเคราะห์พฤติกรรมบ่งชี้ของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

1.2.3 กำหนดนิยามขององค์ประกอบ และพฤติกรรมบ่งชี้ของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

1.3 แหล่งข้อมูล

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ขั้นที่ 2 ตรวจสอบความเป็นไปได้ของนิยามองค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยผู้เชี่ยวชาญและนำผลการตรวจสอบมาปรับปรุงนิยามองค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ที่สร้างขึ้น

2.1 วัตถุประสงค์

2.1.1 เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ของนิยามองค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

2.1.2 เพื่อตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นด้านความเที่ยงตรงเชิงพินิจ

2.2 วิธีดำเนินการ

2.2.1 ผู้วิจัยดำเนินการให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นด้านความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) โดยพิจารณาความสอดคล้อง ความครอบคลุมขององค์ประกอบ และพฤติกรรมบ่งชี้กับนิยามเชิงปฏิบัติการ

2.2.2 นำพฤติกรรมบ่งชี้ มาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและคัดเลือกพฤติกรรมบ่งชี้ที่มีดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of Congruence) ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป

2.3 แหล่งข้อมูล

ผู้วิจัยเลือกผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะจงด้วยการกำหนดคุณสมบัติ เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาผู้ใหญ่และผู้ที่มีความรู้ความสามารถและมีผลงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จำนวน 5 คน ประกอบด้วย

2.3.1 รองศาสตราจารย์ ดร. สุวัฒน์ วัฒนวงศ์

2.3.2 รองศาสตราจารย์ ดร. ชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ

2.3.3 รองศาสตราจารย์ นรินทร์ บุญชู

2.3.4 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คีรีบุณ จงวุฒิเวศย์

2.3.5 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุนทรา โตบัว

2.4 เครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบยืนยันนิยาม องค์ประกอบพฤติกรรมบ่งชี้คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนค่า (Rating Scales) ประกอบด้วย 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับนิยามของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมบ่งชี้ของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในแต่ละองค์ประกอบ

2.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญล่วงหน้าเพื่อนัดวันและเวลาในการนำส่งและรับแบบประเมินตรวจสอบความเป็นไปได้ของนิยามองค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

2.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ประเมินความสอดคล้องด้วยดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) เป็นเกณฑ์ในการพิจารณา โดยนำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนมาหาค่าน้ำหนักเป็นคะแนนซึ่งคำนวณได้จากสูตร

$$IOC = \sum R / N$$

เมื่อ IOC หมายถึง ค่าดัชนีความสอดคล้อง

R หมายถึง ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

โดยนำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนมาหาค่าน้ำหนักเป็นคะแนนดังต่อไปนี้

มีความเห็นว่า เหมาะสม	ให้คะแนนเป็น +1
มีความเห็นว่า ไม่แน่ใจ/ปรับปรุง	ให้คะแนนเป็น 0
มีความเห็นว่า ไม่เหมาะสม	ให้คะแนนเป็น -1

ขั้นที่ 3 ตรวจสอบคุณภาพขององค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ (Exploratory Factor Analysis)

3.1 วัตถุประสงค์

3.1.1 เพื่อตรวจสอบคุณภาพขององค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์

3.2 วิธีดำเนินการ

3.2.1 ประเมินพฤติกรรมบ่งชี้คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

3.2.2 วิเคราะห์องค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Exploratory Factor Analysis)

3.3 แหล่งข้อมูล

นักศึกษาวิทยาลัยชุมชน ชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 จากวิทยาลัยชุมชนทั่วประเทศ ซึ่งประกอบด้วยวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน ตาก แพร่ อุทัยธานี พิจิตร สมุทรสาคร ตรวศ สระแก้ว บุรีรัมย์ ยโสธร หนองบัวลำภู มุกดาหาร พังงา ระนอง ปัตตานี สงขลา ยะลา สตูล นราธิวาส แต่เนื่องจากวิทยาลัยชุมชนอุทัยธานีและวิทยาลัยชุมชนพิจิตร มีการจัดการศึกษาที่แตกต่างกันกับวิทยาลัยชุมชนอื่นๆ โดยมีการจัดการศึกษาระดับ ปวช.และ ปวส. นักศึกษาระดับอนุปริญญาส่วนใหญ่เคลื่อนชั้นมาจากระดับ ปวช. คุณลักษณะของนักศึกษาในห้องเรียนจึงไม่มีความแตกต่างกันมาก ซึ่งต่างจากวิทยาลัยชุมชนอื่นที่เริ่มจัดการศึกษาในระดับอนุปริญญา ผู้เรียนในชั้นเรียนมีความแตกต่าง หลากหลาย ทั้งด้าน วิทยุฒิ พื้นฐานการศึกษาและอาชีพ ส่วนวิทยาลัยชุมชนพังงาและวิทยาลัยชุมชนสงขลา เป็นวิทยาลัยชุมชนที่เพิ่งจัดตั้งมีนักศึกษาชั้นปีที่ 2 จำนวนน้อยผู้วิจัยจึงมิได้นำวิทยาลัยทั้ง 4 แห่งมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จึงใช้วิทยาลัยชุมชนที่นำมาใช้ในการสุ่มจำนวน 15 แห่ง โดยใช้การสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ได้วิทยาลัยชุมชนกลุ่มตัวอย่าง 10 แห่ง จำนวนนักศึกษา 550 คน ดังตาราง 8

ตาราง 8 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ภาค	จำนวนวิทยาลัยชุมชนทั้งหมด (แห่ง)	จำนวนวิทยาลัยที่เลือกมาเป็น กลุ่มตัวอย่าง (แห่ง)	จำนวนนักศึกษา (คน)
ภาคเหนือ	3	ตาก	50
		แม่ฮ่องสอน	50
ภาคกลาง	1	สมุทรสาคร	49
ภาคตะวันออก	2	สระแก้ว	70
ภาคตะวันออก เฉียงเหนือ	4	ยโสธร	50
		หนองบัวลำภู	44
		มุกดาหาร	51
ภาคใต้	5	ยะลา	29
		สตูล	77
		นราธิวาส	80
รวม	15	10	550

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญและปรับแก้ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งแบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมีลักษณะเป็นแบบมาตราประเมินค่า (Rating Scales) 5 ระดับ ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมบ่งชี้ของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในแต่ละองค์ประกอบ

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

นำแบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญนำไปทดลองใช้กับนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน 10 แห่งที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 550 คน โดยขอความร่วมมือจากวิทยาลัยชุมชนที่ใช้ในการเก็บข้อมูลนักศึกษาและเก็บข้อมูลจากนักศึกษาในชั้นเรียน

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.6.1 วิเคราะห์องค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Exploratory Factor Analysis)

3.6.2 วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้วิธีการหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อและคะแนนรวมทั้งฉบับ (Corrected Item Total Correlation) และคัดเลือกข้อคำถามที่แสดงพฤติกรรมบ่งชี้ที่มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป

3.6.3 วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วย

การนำตนเอง ประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาเอกสาร งานวิจัยและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองตามพฤติกรรมบ่งชี้ที่ได้จากระยะที่ 1 และสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้

1.1 วัตถุประสงค์

1.1.1 เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

1.1.2 เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง นักศึกษาวิทยาลัยชุมชน

1.2 วิธีดำเนินการ

1.2.1 ศึกษาเอกสารแนวคิดเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและรูปแบบการจัดการศึกษา

ของวิทยาลัยชุมชน การจัดการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ การพัฒนากระบวนการคิดอภิमान การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

1.2.2 ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในวัยผู้ใหญ่

1.2.3 สร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนจากแนวคิด ทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ 7 ขั้นดังนี้

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์ตนเอง (Analyzing Learner by Themselves : A)

ขั้นที่ 2 ออกแบบการเรียนรู้ (Designing a Learning Plan : D)

ขั้นที่ 3 ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ (Acting Activities : A)

ขั้นที่ 4 นำเสนอผลการเรียนรู้ (Presenting Learning Outcome : P)

ขั้นที่ 5 สังเคราะห์ความรู้ (Synthesizing Knowledge : S)

ขั้นที่ 6 ตรวจสอบผลการเรียนรู้ (Evaluating Learning Outcome : E)

ขั้นที่ 7 สะท้อนผลการเรียนรู้ (Reflecting Learning Outcome : R)

จากการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่พัฒนาขึ้น เรียกว่ารูปแบบ ADAPSER โดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนั้น สามารถอธิบายด้วยวงจรการเรียนรู้ ได้ดังภาพประกอบ 16 (หน้า 115)

ขั้นที่ 2 ตรวจสอบยืนยันความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น

2.1 วัตถุประสงค์

2.1.1 เพื่อตรวจสอบยืนยันความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

2.1.2 เพื่อปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

2.2 วิธีดำเนินการ

2.2.1 ตรวจสอบยืนยันความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองโดยผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอนด้วยแบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

2.2.2 ปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

2.3 แหล่งข้อมูล

ผู้วิจัยเลือกผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะจงด้วยการกำหนดคุณสมบัติ ดังนี้ ผู้เชี่ยวชาญ ด้านการศึกษาที่เป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีผลงานเกี่ยวกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองหรือมีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้ใหญ่ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย

2.3.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชิตชงค์ นันทนาเนตร

2.3.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ จรรย์านุกูล

2.3.3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทิพย์วิมล วังแก้วหิรัญ

2.3.4 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุนทรา โตบัว

2.3.5 อาจารย์ ดร.ราชนันท์ บุญธิมา

2.4 เครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบยืนยันความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ว่ามีความเหมาะสมในการพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองให้เกิดขึ้นกับ นักศึกษาวิทยาลัยชุมชนหรือไม่ พร้อมสอบถามความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ลักษณะของ เครื่องมือเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scales)

2.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญล่วงหน้าเพื่อนัดวันและเวลาในการ นำส่งและรับแบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

2.6.1 การประเมินความเหมาะสมกระทำโดยนำคำตอบที่ได้รับจากแบบประเมิน ความเหมาะสมซึ่งเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มาแปลงเป็นคะแนน ดังนี้

เห็นด้วยมากที่สุด	ให้คะแนนเท่ากับ 5
เห็นด้วยมาก	ให้คะแนนเท่ากับ 4
เห็นด้วยปานกลาง	ให้คะแนนเท่ากับ 3
เห็นด้วยน้อย	ให้คะแนนเท่ากับ 2
เห็นด้วยน้อยที่สุด	ให้คะแนนเท่ากับ 1

จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยคะแนนความเหมาะสมของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดและนำมาแปล ความหมายตามเกณฑ์ดังต่อไปนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 100)

ค่าเฉลี่ยคะแนน 4.51 – 5.00 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยคะแนน 3.51 – 4.50 หมายถึง เหมาะสมมาก

ค่าเฉลี่ยคะแนน 2.51 – 3.50 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง

ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.51 – 2.50 หมายถึง เหมาะสมน้อย

ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.00 – 1.50 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

ผลการประเมินความเหมาะสมรายข้อใดที่อยู่ในระดับปานกลางถึงน้อยที่สุดผู้วิจัยนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

2.6.2 วิเคราะห์เนื้อหาความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้มีความสมบูรณ์ต่อไป

ขั้นที่ 3 สร้างและตรวจสอบความเหมาะสมของเครื่องมือประกอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ และนำผลมาพัฒนาเครื่องมือประกอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้

3.1 วัตถุประสงค์

3.1.1 เพื่อสร้างเครื่องมือประกอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้

3.1.2 เพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือประกอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้

3.1.3 เพื่อปรับปรุงเครื่องมือประกอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจำแนกตามวัตถุประสงค์การใช้งาน ดังนี้

1) เครื่องมือสำหรับการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย

1.1) คู่มือการจัดการเรียนรู้

1.2) คู่มือนักศึกษา

2) เครื่องมือประเมินประสิทธิผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย

2.1) แบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

2.2) แบบประเมินกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง

2.3) แบบประเมินความพึงพอใจในรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ของผู้เรียน

และแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นต่อรูปแบบสำหรับผู้สอน

มีรายละเอียดในการสร้าง ดังนี้

1) เครื่องมือสำหรับการจัดการเรียนรู้

1.1) วัตถุประสงค์

1.1.1) เพื่อสร้างเครื่องมือสำหรับการจัดการเรียนรู้

1.1.3) เพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือสำหรับการจัดการเรียนรู้

1.2) วิธีการดำเนินการ

1.2.1) ศึกษาหลักการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

การประเมินตามสภาพจริงและหลักสูตรระดับอนุปริญญาของวิทยาลัยชุมชน

1.2.2) นำผลการตรวจสอบยืนยันของผู้เชี่ยวชาญจากขั้นที่ 2

เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ มาประกอบการจัดทำคู่มือการจัดการเรียนรู้และคู่มือนักศึกษา

1.2.3) จัดทำคู่มือการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นเอกสารสำหรับผู้สอนเพื่อใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองประกอบ ด้วยหลักการ/แนวคิด วัตถุประสงค์ กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง บรรยายภาคการเรียนรู้ บทบาทของผู้สอน บทบาทของผู้เรียน การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

1.2.4) จัดทำคู่มือนักศึกษา ซึ่งเป็นเอกสารสำหรับผู้เรียนเพื่อใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองประกอบด้วย หลักการ/แนวคิด วัตถุประสงค์ กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง การจัดทำแผนการเรียนรู้ของตนเองตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เกณฑ์ในการประเมินกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงของนักศึกษา

1.3) แหล่งข้อมูล

ผู้วิจัยเลือกผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะจงสำหรับตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือสำหรับการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ คู่มือการจัดการเรียนรู้ และคู่มือนักศึกษา ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาที่เป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีผลงานเกี่ยวกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นกลุ่มเดียวกับผู้เชี่ยวชาญในชั้นที่ 2

1.4) เครื่องมือสำหรับการตรวจสอบคุณภาพ

เครื่องมือสำหรับการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือสำหรับการจัดการเรียนรู้ เป็นแบบประเมินความเหมาะสมของเครื่องมือสำหรับการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน ลักษณะของเครื่องมือเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scales)

1.5) การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญทุกคนด้วยตนเอง

1.6) การวิเคราะห์ข้อมูล

การประเมินความเหมาะสมกระทำโดยนำคำตอบที่ได้รับจากแบบประเมินความเหมาะสมซึ่งเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มาแปลงเป็นคะแนน ดังนี้

เห็นด้วยมากที่สุด	ให้คะแนนเท่ากับ 5
เห็นด้วยมาก	ให้คะแนนเท่ากับ 4
เห็นด้วยปานกลาง	ให้คะแนนเท่ากับ 3
เห็นด้วยน้อย	ให้คะแนนเท่ากับ 2
เห็นด้วยน้อยที่สุด	ให้คะแนนเท่ากับ 1

จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยคะแนนความเหมาะสมของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดและนำมาแปลความหมายตามเกณฑ์ดังต่อไปนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545: 100)

ค่าเฉลี่ยคะแนน 4.51 – 5.00 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยคะแนน 3.51 – 4.50 หมายถึง เหมาะสมมาก

ค่าเฉลี่ยคะแนน 2.51 – 3.50 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง

ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.51 – 2.50 หมายถึง เหมาะสมน้อย

ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.00 – 1.50 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

ผลการประเมินความเหมาะสมรายข้อใดที่อยู่ในระดับปานกลางถึงน้อยที่สุดผู้วิจัยนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

2) เครื่องมือประเมินประสิทธิผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้

2.1) แบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

แบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองใช้สำหรับการประเมินคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ซึ่งลักษณะของเครื่องมือเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scales) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดในระยะที่ 1

2.2) แบบประเมินกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง

แบบประเมินกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อใช้ประเมินกระบวนการเรียนรู้ของนักศึกษากลุ่มทดลองขณะเรียนรู้ โดยศึกษาและทบทวนองค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และเกณฑ์การวัด จากนั้นทำการตรวจสอบคุณภาพของประเมินกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง ดังนี้

2.2.1) ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) โดยนำแบบประเมินไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาผู้ใหญ่และด้านวัดผลการศึกษา จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นกลุ่มเดียวกับผู้เชี่ยวชาญในขั้นที่ 2 ทำการตรวจสอบความเหมาะสมของรายการพฤติกรรมที่จะทำการสังเกต จากนั้นผู้วิจัยนำแบบประเมินมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

2.2.2) ประเมินความสอดคล้องด้วยดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence : IOC) เป็นเกณฑ์ในการพิจารณา ซึ่งคำนวณได้จากสูตร

$$IOC = \sum R / N$$

เมื่อ IOC หมายถึง ค่าดัชนีความสอดคล้อง

R หมายถึง ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

โดยนำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนมาให้ค่าน้ำหนักเป็นคะแนนดังต่อไปนี้

มีความเห็นว่า เหมาะสม ให้คะแนนเป็น +1

มีความเห็นว่า ไม่แน่ใจ/ปรับปรุง ให้คะแนนเป็น 0

มีความเห็นว่า ไม่เหมาะสม ให้คะแนนเป็น -1

2.2.3) ผู้วิจัยนำแบบประเมินกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงของนักศึกษา ไปทดลองใช้ระหว่างทำการศึกษา ร้องซึ่งจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนราษีไศล จำนวน 30 คน

2.3) แบบประเมินความพึงพอใจในรูปแบบการจัดการเรียนรู้

2.3.1) แบบประเมินความพึงพอใจในรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย แบบประเมินความพึงพอใจในรูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษา และแบบสัมภาษณ์ผู้สอนเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยแต่ละแบบประเมินมีรายละเอียดดังนี้

2.3.1.1) แบบประเมินความพึงพอใจในรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อนำไปประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษา ภายหลังเสร็จสิ้นการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยศึกษาองค์ประกอบต่างๆ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ กระบวนการจัดการเรียนรู้ เอกสารประกอบการจัดการเรียนรู้และบรรยากาศทั่วไป แล้วสร้างแบบประเมินให้ครอบคลุมองค์ประกอบเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ทั้งหมด ทั้งนี้แบบประเมินความพึงพอใจในรูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามแบบเกี่ยวกับความพึงพอใจในกระบวนการจัดการเรียนรู้ เอกสารประกอบการเรียนรู้ บรรยากาศทั่วไป โดยผู้ตอบเลือกระดับความพึงพอใจที่ตรงตามความรู้สึกของตนเองมากที่สุด โดยลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยนำคำตอบที่ได้รับมาแปลงเป็นคะแนน ดังนี้

พึงพอใจมากที่สุด	ให้คะแนนเท่ากับ 5
พึงพอใจมาก	ให้คะแนนเท่ากับ 4
พึงพอใจปานกลาง	ให้คะแนนเท่ากับ 3
พึงพอใจน้อย	ให้คะแนนเท่ากับ 2
พึงพอใจน้อยที่สุด	ให้คะแนนเท่ากับ 1

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดให้ผู้ตอบเขียน

ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจในกระบวนการจัดการเรียนรู้และเสนอแนะเพิ่มเติม

2.3.1.2) แบบสัมภาษณ์ผู้สอนเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการจัดการเรียนรู้

2.3.2) ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) โดยนำแบบประเมินไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาผู้ใหญ่และด้านวัดผลการศึกษา จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นกลุ่มเดียวกับผู้เชี่ยวชาญในขั้นที่ 2 ทำการตรวจสอบความเหมาะสมของข้อคำถามและภาษาที่ใช้ โดยการประเมินความสอดคล้องด้วยดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence : IOC) เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาเพื่อคัดเลือกการประเมินที่มีค่า 0.6 ขึ้นไปและปรับปรุงรายการประเมินที่ไม่เหมาะสมตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

2.3.3) ผู้วิจัยนำแบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาไปทดลองใช้ระหว่างทำศึกษานำร่องกับนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนนราธิวาส จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบความพึงพอใจในรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่นักศึกษาได้เรียนรู้ไปแล้วและเพื่อปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้ เอกสารประกอบการเรียนรู้และบรรยากาศทั่วไปให้มีความสมบูรณ์ก่อนนำไปใช้จริง โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยคะแนนความพึงพอใจทั้งหมดและนำมาแปลความหมายตามเกณฑ์ดังต่อไปนี้

- ค่าเฉลี่ยคะแนน 4.51 – 5.00 หมายถึง พึงพอใจมากที่สุด
- ค่าเฉลี่ยคะแนน 3.51 – 4.50 หมายถึง พึงพอใจมาก
- ค่าเฉลี่ยคะแนน 2.51 – 3.50 หมายถึง พึงพอใจปานกลาง
- ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.51 – 2.50 หมายถึง พึงพอใจน้อย
- ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.00 – 1.50 หมายถึง พึงพอใจน้อยที่สุด

ขั้นที่ 4 ศึกษา นำร่อง (Pilot Study)

4.1 วัตถุประสงค์

4.1.1 เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

4.1.2 เพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือประกอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้

4.2 วิธีดำเนินการ

4.2.1 จัดเตรียมเครื่องมือสำหรับใช้ในการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ คู่มือการจัดการเรียนรู้ คู่มือนักศึกษา และเครื่องมือประเมินประสิทธิผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ แบบวัดคุณลักษณะ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เครื่องมือประกอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ และแบบประเมินความพึงพอใจในรูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาและแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของอาจารย์ต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เข้าร่วมการศึกษานำร่องในครั้งนี้

4.2.2 ประชุมซักซ้อมความเข้าใจกับอาจารย์ผู้ปฏิบัติหน้าที่สอนห้องเรียนที่เลือกศึกษานำร่อง โดยชี้แจงและทำความเข้าใจเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ บทบาทของผู้สอน บทบาทผู้เรียน บทบาทของผู้วิจัย การวัดและประเมินผล

4.2.3 ประเมินคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้วยแบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ก่อนการทดลอง

4.2.4 ดำเนินการทดลองนำร่องกับนักศึกษา จำนวน 30 คน โดยจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ พร้อมประเมินคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้วยแบบประเมินกระบวนการตามสภาพจริง

4.2.5 ประเมินความพึงพอใจในรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยแบบประเมินความพึงพอใจกับนักศึกษากลุ่มศึกษานำร่องและสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอน

4.2.6 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษานำร่องมาปรับปรุงเครื่องมือสำหรับใช้ในการจัดการเรียนรู้ และเครื่องมือประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้มีความสมบูรณ์ก่อนนำไปทดลองใช้จริง

4.3 แหล่งข้อมูล

4.3.1 อาจารย์ผู้สอนวิทยาลัยชุมชนนราธิวาส จำนวน 1 คน

4.3.2 นักศึกษาระดับอนุปริญา วิทยาลัยชุมชนนราธิวาส ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะใช้ในการทดลองจริง จำนวน 30 คน

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.4.1 วิเคราะห์คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่วัดด้วยแบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และแบบประเมินกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง

4.4.2 วิเคราะห์ความพึงพอใจในรูปแบบการจัดการเรียนรู้ จากแบบประเมินความพึงพอใจในรูปแบบการจัดการเรียนรู้ และพิจารณาผลการประเมินความพึงพอใจข้อใดที่อยู่ในระดับปานกลางถึงน้อยที่สุดมาปรับปรุงเครื่องมือประกอบการจัดการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมต่อไป

4.4.2 วิเคราะห์เนื้อหาจากข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมทั้งหมดที่ได้รับ นำไปเป็นข้อมูลสำหรับการปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้และเครื่องมือประกอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ต่อไป

ขั้นที่ 5 ปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการจัดการเรียนรู้และเครื่องมือประกอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้

5.1 วัตถุประสงค์

เพื่อปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้และเครื่องมือประกอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ก่อนนำไปใช้ในการทดลองจริง

5.2 วิธีดำเนินการ

5.2.1 ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากแบบประเมินความพึงพอใจใน

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาในกลุ่มศึกษานำร่องและอาจารย์ผู้สอนมาเป็นข้อมูลสำหรับปรับปรุงเครื่องมือประกอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้

5.2.2 ผู้วิจัยทำการปรับปรุงเครื่องมือประกอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น

ระยะที่ 3 ประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะ

การเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนนราธิวาส ประกอบด้วย

ขั้นตอนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้

1.1 วัตถุประสงค์

เพื่อทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่พัฒนาขึ้น

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาระดับอนุปริญญาวิทยาลัยชุมชนนราธิวาส ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 2 ห้องเรียน โดยใช้การสุ่มดังนี้

1.2.1 ผู้วิจัยสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มหลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling) และในแต่ละขั้นตอนใช้การสุ่มอย่างง่าย โดยสุ่มจากสาขาวิชา สุ่มชั้นปี สุ่มห้องเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 2 ห้องเรียน และสุ่มห้องเรียนเป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียน จำนวนนักศึกษา 34 คน กลุ่มควบคุม 1 ห้องเรียน จำนวนนักศึกษา 24 คน ดังตาราง 9

ตาราง 9 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง

ขั้นตอนการสุ่ม	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
สุ่มสาขาวิชา	7 สาขา	1 สาขา
สุ่มชั้นปี	2 ชั้นปี	1 ชั้นปี
สุ่มห้องเรียน	3 ห้องเรียน	2 ห้องเรียน

1.3 แบบแผนการทดลอง

การทดลองเพื่อประเมินประสิทธิผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยใช้แบบแผนการทดลองแบบทดสอบก่อนเรียนและหลัง

เรียนซึ่งกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการจัดกระทำ (Before and After Control Group (Pretest-Posttest)) (Kerlinger and Lee. 2000: 494) ดังนี้

[R]	Y_b	X	Y_a	(Experimental)
	Y_b	$\sim X$	Y_a	(Control)
โดย	Y_b	หมายถึง	การทดสอบก่อนเรียน	
	Y_a	หมายถึง	การทดสอบหลังเรียน	
	X	หมายถึง	การจัดกระทำ	
	$\sim X$	หมายถึง	ไม่ได้จัดกระทำ	

1.4 ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

เวลาที่ใช้ในการดำเนินการทดลองเป็นเวลาในชั่วโมงเรียน ในรายวิชาที่นักศึกษา กลุ่มทดลองลงทะเบียนเรียนในภาคเรียน 2 ปีการศึกษา 2554 ซึ่งมีจำนวน 4 รายวิชาและสัปดาห์มาทดลองจำนวน 1 รายวิชา ใช้เวลา 15 สัปดาห์ ละ 3 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 45 ชั่วโมง

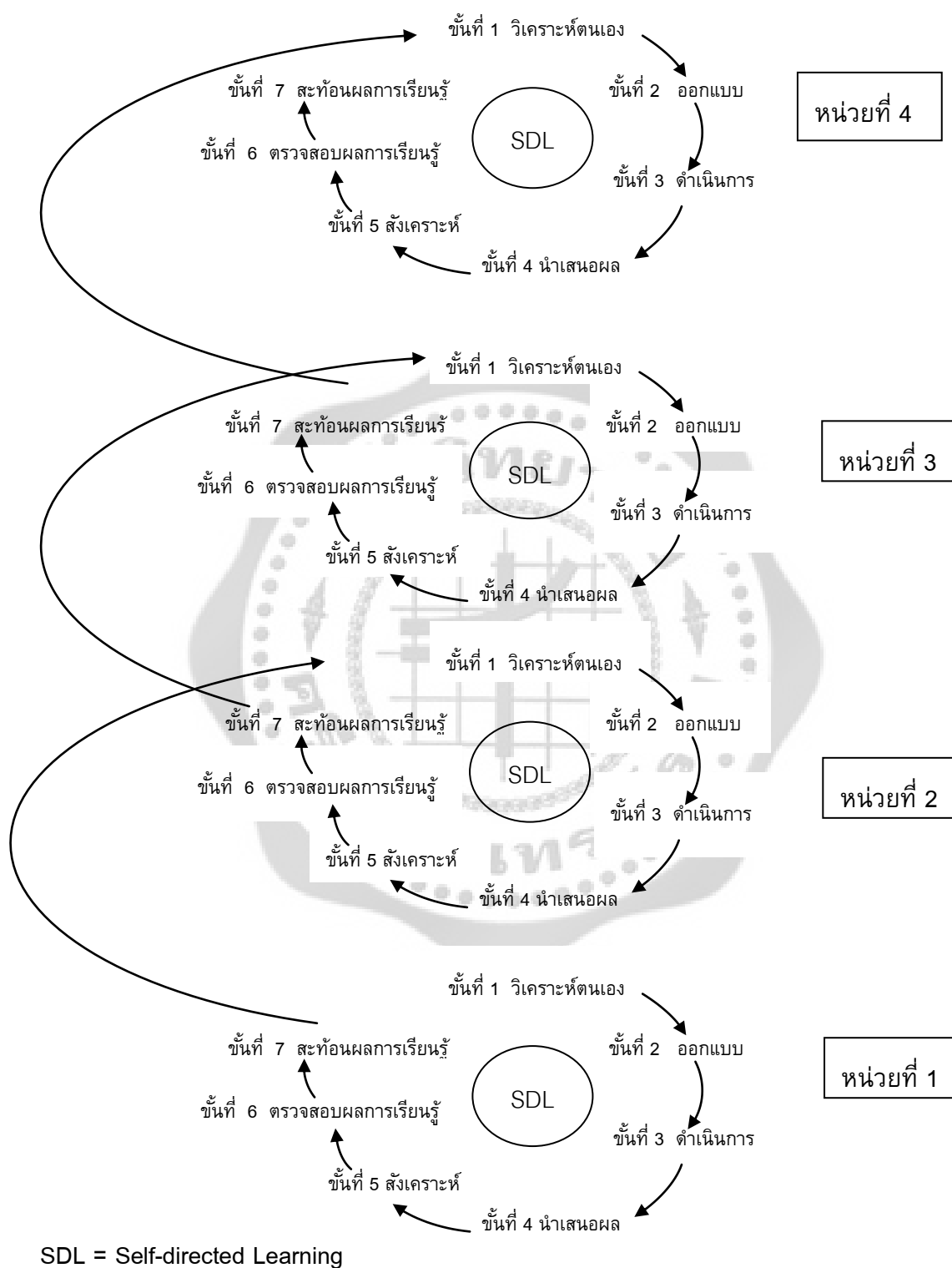
1.5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.5.1 เครื่องมือสำหรับการจัดการเรียนรู้ ที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ และได้รับการปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์เรียบร้อยแล้ว ได้แก่ คู่มือการจัดการเรียนรู้ คู่มือนักศึกษา

1.5.2 เครื่องมือประเมินประสิทธิภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเรียบร้อยแล้ว ได้แก่ แบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เครื่องมือประกอบการจัดการเรียนรู้ แบบประเมินความพึงพอใจในรูปแบบการจัดการเรียนรู้และแบบสัมภาษณ์ผู้สอน

1.6 การดำเนินการทดลอง

1.6.1 ในการดำเนินการทดลองรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในครั้งนี้ไม่ได้ยึดเนื้อหาวิชาใดวิชาหนึ่ง เนื่องจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมุ่งเน้นพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ในครั้งนี้ได้ทดลองใช้ในรายวิชาวิทยาศาสตร์เพื่อชีวิต ซึ่งได้มาจากการสุ่มจากรายวิชา 4 รายวิชา ที่นักศึกษาในกลุ่มทดลองลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 4 หน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วย หน่วยที่ 1 เรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพ หน่วยที่ 2 เรื่องอาหารเพื่อชีวิต หน่วยที่ 3 เรื่องการออกกำลังกายและนันทนาการเพื่อคุณภาพชีวิต และหน่วยที่ 4 เรื่องผลกระทบของความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยดำเนินการทดลอง ในหนึ่งหน่วยการเรียนรู้ 7 ชั้น คือ ชั้นที่ 1 วิเคราะห์ตนเอง ชั้นที่ 2 ออกแบบการเรียนรู้ ชั้นที่ 3 ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ ชั้นที่ 4 นำเสนอผลการเรียนรู้ ชั้นที่ 5 สังเคราะห์ความรู้ ชั้นที่ 6 ตรวจสอบผลการเรียนรู้ ชั้นที่ 7 สะท้อนผลการเรียนรู้และนำผลสะท้อนผลการเรียนรู้มาใช้ในการปรับแผนการเรียนรู้ใหม่เมื่อเริ่มหน่วยการเรียนรู้ใหม่ จนครบทุกหน่วยการเรียนรู้ในรายวิชานั้น ดังภาพประกอบ 16

ภาพประกอบ 16 วงจรการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียน

1.6.2 ประชุมซักซ้อมความเข้าใจกับอาจารย์ผู้ปฏิบัติหน้าที่สอน ที่เข้าร่วมทดลอง โดยชี้แจงและทำความเข้าใจเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ บทบาทผู้เรียน บทบาทผู้สอน บทบาทผู้วิจัย การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ทั้งนี้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ได้กำหนดบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1) บทบาทผู้สอน – ทำหน้าที่เป็นผู้แนะนำการวางแผนการเรียนและการดำเนินกิจกรรมในการเรียน ประเมินผลการเรียนรู้ ตามขั้นตอนการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฯ ตามขั้นตอนการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฯ และชี้แนะเมื่อผู้เรียนมีปัญหาในการเรียน รวมถึงเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียน

2) บทบาทผู้เรียน – ผู้เรียนต้องมีหน้าที่จัดทำแผนการเรียนของตนเองตามแบบบันทึกแผนการเรียนฯ ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการเรียนรู้อของตนเอง และประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง ตามขั้นตอนการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฯ

3) บทบาทนักวิจัย – ทำหน้าที่เป็นผู้แนะนำการวางแผนการเรียนและการดำเนินกิจกรรมในการเรียน ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนร่วมกับอาจารย์ผู้สอน ประเมินการกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับผู้สอน พร้อมทั้งร่วมวิเคราะห์ความสำเร็จ ปัญหา อุปสรรค ในการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียน

1.6.3 ทำการปฐมนิเทศเพื่อสร้างความเข้าใจกับนักศึกษากลุ่มทดลองเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ บทบาทของผู้เรียน บทบาทผู้สอน บทบาทผู้วิจัย และมอบคู่มือนักศึกษาให้กับนักศึกษาที่เข้าร่วมการทดลองทุกคน

1.6.4 ประเมินคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษากลุ่มทดลอง ก่อนการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้วยแบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

1.6.5 ประเมินคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษากลุ่มควบคุม ก่อนจัดการเรียนรู้แบบปกติด้วยแบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

1.6.6 จัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยใช้เวลา 15 สัปดาห์ ในระหว่างจัดการเรียนรู้แต่ละหน่วย มีการดำเนินการดังนี้

1) นักศึกษาต้องจัดทำแผนการเรียนของตนเองตามแนวทางของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาที่ทำการทดลอง

2) อาจารย์ผู้สอนดำเนินการสอนตามกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เนื้อหาตามรายวิชาที่รับผิดชอบ ในระหว่างจัดการเรียนการสอนผู้วิจัยเป็นผู้สังเกตการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

3) เมื่อเรียนรู้เสร็จสิ้นในแต่ละหน่วยของรายวิชา ผู้วิจัยและอาจารย์ผู้สอนจะติดตามประเมินการวางแผนการเรียนรู้อของนักศึกษาจากแผนการเรียนรู้อของนักศึกษาพร้อม

เสนอแนะข้อมูลเพื่อใช้ในการเรียนรู้ครั้งต่อไป และนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้รับการประเมิน รวบรวมในกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง

4) ผู้วิจัยและอาจารย์ผู้สอนประชุมร่วมกันเพื่อประเมินความสำเร็จ ปัญหาและ อุปสรรคของการจัดการเรียนรู้ เพื่อปรับปรุงในการจัดการเรียนรู้ครั้งต่อไป

1.6.7 เมื่อเสร็จสิ้นการทดลองนักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมประเมิน คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้วยแบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

1.6.8 ประเมินกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงของนักศึกษากลุ่มทดลอง โดย ให้นักศึกษาประเมินความก้าวหน้าของตนเอง และผู้สอนประเมินแล้วหาข้อสรุปผลการประเมิน ร่วมกัน

1.6.9 ประเมินความพึงพอใจในรูปแบบการจัดการเรียนรู้กับนักศึกษา กลุ่มทดลองด้วยแบบประเมินความพึงพอใจในรูปแบบการจัดการเรียนรู้และสัมภาษณ์ความคิดเห็นของ อาจารย์ผู้สอนที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยแบบสัมภาษณ์ภายหลังเสร็จสิ้นการทดลอง

1.7 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดด้วยตนเอง

1.8 การวิเคราะห์ข้อมูล

1.8.1 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ก่อนและหลังทดลองของนักศึกษากลุ่มทดลอง โดยใช้แบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำ ตนเองและทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย t-test dependent

1.8.2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ของนักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย t-test Independent

1.8.3 วิเคราะห์การประเมินกระบวนการเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง ของนักศึกษากลุ่มทดลอง โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบน มาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ความคิดเห็น ของผู้เรียน

1.8.4 วิเคราะห์ความพึงพอใจในรูปแบบการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วย ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์เนื้อหาจากข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ส่วนความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาจากการ สัมภาษณ์

ขั้นที่ 2 ประเมินประสิทธิผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้

2.1 วัตถุประสงค์

เพื่อประเมินประสิทธิผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการ เรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

2.2 วิธีดำเนินการ

2.2.1 ศึกษาผลการวิเคราะห์ที่ได้รับจากเครื่องมือประเมินประสิทธิผลของรูปแบบทั้งหมด

2.2.2 ประเมินประสิทธิผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ด้วยเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

- 1) ค่าเฉลี่ยคะแนนคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของกลุ่มทดลอง หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง
- 2) ค่าเฉลี่ยคะแนนคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของกลุ่มทดลอง สูงกว่ากลุ่มควบคุม
- 3) ค่าเฉลี่ยของคะแนนการประเมินกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงของกลุ่มทดลอง อยู่ในระดับดีขึ้นไป
- 4) ค่าเฉลี่ยของคะแนนความพึงพอใจในรูปแบบการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาที่เข้าร่วมการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง อยู่ในระดับมากขึ้นไป

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มทดลอง

ก่อนทำการทดลองผู้วิจัยได้ชี้แจงให้ผู้เข้าร่วมการทดลองทราบถึงวัตถุประสงค์ของการทดลอง วิธีดำเนินการทดลอง และสิทธิของผู้เข้าร่วมทดลองตามหลักการวิจัยในมนุษย์ ข้อมูลทุกอย่างจากการทดลองจะถือเป็นความลับและนำมาใช้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน ระยะที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน และระยะที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาประสิทธิภาพของการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน

1.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนที่ใช้ในการศึกษาองค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน เป็นนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนจำนวน 550 คน แยกเป็น เป็นเพศหญิง 387 คน เพศชาย 163 คน คิดเป็นร้อยละ 70.40 และ 29.60 ตามลำดับ จากจำนวน 10 แห่ง ในจำนวนวิทยาลัยชุมชนทั้งหมด 15 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 66.67 จำแนกตามวิทยาลัยชุมชนและสาขาวิชา ได้ดังตาราง 10

ตาราง 10 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามวิทยาลัยชุมชนและตามสาขาวิชา

สาขาวิชา	การศึกษาปฐมวัย	การปกครองท้องถิ่น	การจัดการทั่วไป	คอมพิวเตอร์ธุรกิจ	เทคโนโลยีสารสนเทศ	การบัญชี	เทคโนโลยีการเกษตร	รวม (ร้อยละ)
วิทยาลัยชุมชน	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
ตาก	37 (6.70)	13 (2.40)	-	-	-	-	-	50 (9.10)
แม่ฮ่องสอน	12 (2.20)	38 (6.90)	-	-	-	-	-	50 (9.10)

ตาราง 10 (ต่อ)

สาขาวิชา วิทยาลัย ชุมชน	การศึกษา ปฐมวัย จำนวน (ร้อยละ)	การปกครอง ท้องถิ่น จำนวน (ร้อยละ)	การจัดการ ทั่วไป จำนวน (ร้อยละ)	คอม พิวเตอร์ ธุรกิจ จำนวน (ร้อยละ)	เทคโนโลยี สารสนเทศ จำนวน (ร้อยละ)	การบัญชี จำนวน (ร้อยละ)	เทคโนโลยี การเกษตร จำนวน (ร้อยละ)	รวม (ร้อยละ)
มุกดาหาร	14 (2.50)	33 (6.00)	3 (0.50)	1 (0.20)	-	-	-	51 (9.30)
ยโสธร	20 (3.60)	12 (2.20)	-	18 (3.30)	-	-	-	50 (9.10)
หนองบัวลำภู	17 (3.10)	11 (2.00)	11 (2.00)	5 (0.90)	-	-	-	44 (8.00)
สระแก้ว	18 (3.30)	16 (2.90)	11 (2.00)	17 (3.10)	-	8 (1.50)	-	70 (12.70)
สมุทรสาคร	-	6 (1.10)	36 (6.50)	-	7 (1.30)	-	-	49 (8.90)
นราธิวาส	42 (7.60)	24 (4.40)	2 (0.40)	12 (2.20)	-	-	-	80 (14.50)
ยะลา	-	-	20 (3.60)	-	-	-	9 (1.60)	29 (5.30)
สตูล	52 (9.50)	-	-	11 (2.00)	14 (2.50)	-	-	77 (14.00)
รวม (ร้อยละ)	212 (38.50)	153 (27.80)	83 (15.10)	64 (11.60)	21 (3.80)	8 (1.50)	9 (1.60)	550 (100)

จากตาราง 10 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย คิดเป็นร้อยละ 38.50 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด รองลงมาเป็นนักศึกษาสาขาการปกครองท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 27.80 จำนวนน้อยที่สุดเป็นนักศึกษาสาขาการบัญชี และสาขาเทคโนโลยีการเกษตร จำนวนใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 1.50 และ 1.60 ตามลำดับ วิทยาลัยชุมชนที่มีจำนวนนักศึกษา กลุ่มตัวอย่างมากที่สุด คือ วิทยาลัยชุมชนนราธิวาสมากที่สุด ร้อยละ 14.50 รองลงมา วิทยาลัยชุมชนสตูล ร้อยละ 14.0 ส่วนวิทยาลัยชุมชนที่มีจำนวนนักศึกษาน้อยที่สุด คือ วิทยาลัยชุมชนยะลา ร้อยละ 5.30

1.2 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่นำมาวิเคราะห์องค์ประกอบ คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน

ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่นำมาวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.) ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (CV.) และค่าสหสัมพันธ์รายข้อกับผลรวมคะแนนจากทุกข้อ รายละเอียดดังตาราง 11

ตาราง 11 ค่าสถิติพื้นฐานของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน

	ข้อคำถาม	$\bar{X}$	SD.	CV.	Corrected Item total Correlation
1.	ข้าพเจ้าเลือกเรียนในสิ่งที่ข้าพเจ้าสนใจ	4.25	0.66	15.49	0.47
2.	ข้าพเจ้าบอกได้ว่าข้าพเจ้าต้องการเรียนรู้สิ่งใด	4.02	0.65	16.10	0.50
3.	ข้าพเจ้าต้องการเรียนรู้สิ่งที่มีประโยชน์ต่อชีวิตของข้าพเจ้า	3.77	0.72	19.03	0.51
4.	ข้าพเจ้าสามารถกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจน ทุกครั้ง	4.38	0.66	15.08	0.43
5.	ข้าพเจ้าสามารถวางแผนการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองเมื่อต้องการที่ จะเรียนรู้	3.77	0.67	17.81	0.53
6.	ข้าพเจ้าสามารถกำหนดขั้นตอนในการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจน	3.64	0.68	18.69	0.56
7.	ข้าพเจ้าสามารถจัดลำดับความสำคัญของขั้นตอนการเรียนรู้ได้	3.73	0.65	17.33	0.59
8.	ข้าพเจ้าสามารถเลือกวิธีเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเองได้	3.92	0.66	16.81	0.61
9.	ข้าพเจ้าสามารถดำเนินการตามแผนการเรียนรู้ที่กำหนดขึ้นได้ ในระยะเวลาที่กำหนด	3.74	0.69	18.46	0.61
10.	ข้าพเจ้าจะสืบค้นหรือสอบถามจากผู้รู้อยู่เสมอหากต้องเรียนรู้ ในสิ่งที่ยากและไม่เข้าใจในเนื้อหา	3.91	0.70	17.89	0.53
11.	ข้าพเจ้ารู้ว่าจะหาข้อมูลจากแหล่งใดเมื่อต้องการเรียนรู้เรื่องใด เรื่องหนึ่ง	3.94	0.69	17.43	0.56
12.	ข้าพเจ้าจะค้นคว้าหาข้อมูลจากหลายแหล่งเมื่อต้องการหา ข้อมูล	3.84	0.72	18.73	0.59
13.	ข้าพเจ้าสามารถเลือกแหล่งข้อมูลที่เหมาะสมกับเนื้อหาได้	3.84	0.66	17.18	0.63
14.	ข้าพเจ้าสามารถควบคุมตนเองให้ทำในสิ่งที่ควรกระทำในการ เรียนรู้ได้	3.75	0.69	18.53	0.64
15.	ข้าพเจ้าสามารถปฏิบัติพฤติกรรม/กิจกรรมหรือชิ้นงาน ที่ นำไปสู่ความสำเร็จในการเรียนรู้ได้	3.90	0.68	17.56	0.64

ตาราง 11 (ต่อ)

	ข้อคำถาม	$\bar{X}$	SD.	CV.	Corrected Item total Correlation
16.	ข้าพเจ้าสามารถตรวจสอบผลการดำเนินการตามแผนการเรียนรู้ที่กำหนดไว้	3.96	0.69	17.34	0.58
17.	ข้าพเจ้าสามารถตรวจสอบผลการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง	3.71	0.74	20.02	0.65
18.	ข้าพเจ้ารู้ว่าตนเองมีความสามารถอย่างไรในระดับใด	3.82	0.72	18.93	0.61
19.	ข้าพเจ้าสามารถประเมินผลสำเร็จในการเรียนรู้ของตนเองได้	3.73	0.69	18.48	0.61
20.	ข้าพเจ้าสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเองในการดำเนินการตามแผนการเรียนรู้หรือปรับปรุงแผนการเรียนรู้ของตนเอง	3.81	0.69	18.23	0.62
21.	ข้าพเจ้ามีความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจในการดำเนินการตามแผนการเรียนรู้หรือปรับปรุงแผนการเรียนรู้ของตนเอง	3.91	0.69	17.51	0.61
22.	ข้าพเจ้ามีความเชื่อมั่นในการตัดสินใจในการดำเนินการตามแผนการเรียนรู้หรือปรับปรุงแผนการเรียนรู้ของตนเอง	3.87	0.69	17.91	0.66
23.	ข้าพเจ้าใช้เหตุผลในการเลือกหรือตัดสินใจในการดำเนินการตามแผนการเรียนรู้หรือปรับปรุงแผนการเรียนรู้ของตนเองเสมอ	3.81	0.72	18.81	0.63
24.	ข้าพเจ้ารู้ข้อบกพร่องในการเรียนของตนเอง	3.98	0.74	18.64	0.52
25.	ข้าพเจ้ารู้ว่าควรแก้ไขข้อบกพร่องของตนเองอย่างไร	3.92	0.70	17.97	0.63
26.	ข้าพเจ้าสามารถหาข้อมูล/ความรู้/วิธีการ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขข้อบกพร่องของตนเอง	3.79	0.69	18.33	0.65
27.	ข้าพเจ้ายอมรับในการผลการประเมินและคำวิพากษ์วิจารณ์ของผู้อื่น	4.06	0.74	18.18	0.53
28.	ข้าพเจ้าสามารถนำผลการประเมินมาปรับปรุงแผนการเรียนในอนาคตได้	3.94	0.66	16.82	0.59
29.	ข้าพเจ้าสามารถนำทักษะที่ได้เรียนรู้มาปรับใช้เพื่อการเรียนรู้ในอนาคตได้	4.05	0.64	15.86	0.62
30.	ข้าพเจ้ายินดีปรับปรุงวิธีการเรียนตามข้อเสนอแนะของผู้อื่น	4.16	0.73	17.42	0.54

จากตาราง 11 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.64 ถึง 4.38 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.64 ถึง 0.74 ค่าสัมประสิทธิ์ของการกระจายอยู่ระหว่าง 15.49 ถึง 20.02 เมื่อพิจารณาสหสัมพันธ์รายข้อกับผลรวมคะแนนจากทุกข้อ มีค่าระหว่าง 0.43 ถึง 0.66 และมีค่าเป็นบวกทุกข้อ

1.3 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

1.3.1 ผลการทดสอบความเหมาะสมของชุดตัวแปรที่นำมาศึกษา

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) เพื่อพิจารณาการเกาะกลุ่มของตัวแปรพฤติกรรมบ่งชี้ของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ตามข้อคำถามที่สร้างขึ้นจำนวน 30 ข้อ จากนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนจำนวน 550 คน โดยเลือกสกัดองค์ประกอบด้วยการวิเคราะห์ส่วนประกอบमुखสำคัญ (Principal Component Analysis) ร่วมกับการหมุนแกนตั้งฉาก (Orthogonal Rotation) และการหมุนแกนแบบแวนแมกซ์ (Varimax Rotation) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบได้จำนวนองค์ประกอบ (Factor) หรือ ปัจจัย (Component) ค่าไอเกน (Eigen Values) ค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percentage of Variance) ค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสม (Cumulative Percentage of Variance) และค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาองค์ประกอบที่ได้คือ องค์ประกอบนั้นต้องมีค่าไอเกน ตั้งแต่ 1.00 และพฤติกรรมบ่งชี้แต่ละตัวในองค์ประกอบมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ตั้งแต่ 0.30 ขึ้นไป ดังตาราง 12 และจากการวิเคราะห์ค่าเมตริกสหสัมพันธ์ โดยใช้สูตรเพียร์สันโปรดักโมเมนต์ (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ได้เมตริกสหสัมพันธ์ 30×30 ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรพฤติกรรมบ่งชี้ มีค่าระหว่าง 0.19 – 0.65 และตัวแปรทุกตัวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01(ดูรายละเอียดในภาคผนวก ง)

1.3.2 ผลการสกัดองค์ประกอบด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก

(Principal Component Analysis)

ตาราง 12 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ข้อ	องค์ประกอบ		
	F1	F2	F3
i19	0.70	0.25	0.15
i20	0.67	0.27	0.17
i17	0.60	0.30	0.26
i6	0.60	-0.02	0.42
i5	0.58	-0.03	0.42
i13	0.56	0.28	0.31
i21	0.55	0.43	0.13
i18	0.55	0.36	0.20
i14	0.54	0.17	0.44

ตาราง 12 (ต่อ)

ข้อ	องค์ประกอบ		
	F1	F2	F3
i7	0.53	0.08	0.46
i23	0.49	0.47	0.19
i27	0.08	0.79	0.14
i30	0.02	0.76	0.25
i29	0.16	0.72	0.27
i24	0.19	0.70	0.08
i28	0.16	0.67	0.26
i25	0.36	0.65	0.15
i26	0.45	0.59	0.15
i22	0.41	0.56	0.23
i16	0.34	0.39	0.33
i2	0.16	0.13	0.63
i12	0.22	0.25	0.63
i4	0.02	0.22	0.58
i10	0.17	0.26	0.57
i11	0.27	0.21	0.57
i3	0.39	-0.01	0.57
i8	0.33	0.22	0.56
i1	0.18	0.15	0.56
i15	0.37	0.27	0.53
i9	0.41	0.22	0.48
ค่าไอเกน	11.47	2.32	1.32
ร้อยละของความแปรปรวน	38.24	7.74	4.38
ร้อยละของความแปรปรวนสะสม	38.24	45.99	50.37

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy. = .95

Bartlett's Test of Sphericity = 8.08 $p < 0.00$ มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากตาราง 12 พบว่า ผลการสกัดองค์ประกอบคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง แสดงการจัดกลุ่มตัวแปรเข้าในแต่ละองค์ประกอบ พบว่ามี 3 องค์ประกอบ อธิบายความแปรปรวน ได้ร้อยละ 50.37 เมื่อพิจารณาค่า Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy พบว่ามีค่าเท่ากับ 0.95 และจากการทดสอบนัยสำคัญ Bartlett's Test of Sphericity พบว่ามีนัยสำคัญ

ที่ระดับ .01 แสดงว่าตัวแปรทั้งหมดมีความสัมพันธ์ระหว่างกันในขนาดที่เหมาะสมกับการนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบได้

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบใน 3 องค์ประกอบ มีรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 มี 11 ตัวแปร ได้แก่ข้อคำถามที่ 19, 20, 17, 6, 5, 13, 21, 18, 14, 7 และ 23 มีค่าไอเกนเท่ากับ 11.47 อธิบายความแปรปรวนได้ 38.24

องค์ประกอบที่ 2 มี 9 ตัวแปร ได้แก่ข้อคำถามที่ 27, 30, 29, 24, 28, 25, 26, 22, และ 16 มีค่าไอเกนเท่ากับ 2.32 อธิบายความแปรปรวนได้ 7.74

องค์ประกอบที่ 3 มี 10 ตัวแปร ได้แก่ข้อคำถามที่ 2, 12, 4, 10, 11, 3, 8, 1, 15, และ 9 มีค่าไอเกนเท่ากับ 1.32 อธิบายความแปรปรวนได้ 4.38

น้ำหนักและองค์ประกอบและค่าไอเกนจำแนกตามองค์ประกอบของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน แสดงรายละเอียดดังตาราง 13 – 15

ตาราง 13 น้ำหนักองค์ประกอบและค่าไอเกนในองค์ประกอบที่ 1

ข้อ	พฤติกรรมบ่งชี้	น้ำหนัก
i19	ข้าพเจ้าสามารถประเมินผลสำเร็จในการเรียนรู้ของตนเองได้	0.70
i20	ข้าพเจ้าสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเองในการดำเนินการตามแผนการเรียนรู้หรือปรับปรุงแผนการเรียนรู้ของตนเอง	0.67
i17	ข้าพเจ้าสามารถตรวจสอบผลการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง	0.60
i6	ข้าพเจ้าสามารถกำหนดขั้นตอนในการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจน	0.60
i5	ข้าพเจ้าสามารถวางแผนการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองเมื่อต้องการที่จะเรียนรู้	0.58
i13	ข้าพเจ้าสามารถเลือกแหล่งข้อมูลที่เหมาะสมกับเนื้อหาได้	0.56
i21	ข้าพเจ้ามีความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจในการดำเนินการตามแผนการเรียนรู้หรือปรับปรุงแผนการเรียนรู้ของตนเอง	0.55
i18	ข้าพเจ้ารู้ว่าตนเองมีความสามารถอย่างไรในระดับใด	0.55
i14	ข้าพเจ้าสามารถควบคุมตนเองให้ทำในสิ่งที่ควรกระทำในการเรียนได้	0.54
i7	ข้าพเจ้าสามารถจัดลำดับความสำคัญของขั้นตอนการเรียนรู้ได้	0.53
i23	ข้าพเจ้าใช้เหตุผลในการเลือกหรือตัดสินใจในการดำเนินการตามแผนการเรียนรู้หรือปรับปรุงแผนการเรียนรู้ของตนเองเสมอ	0.49
	ค่าไอเกน	11.47

จากตาราง 13 พบว่าองค์ประกอบที่ 1 ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 11 ข้อ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.49 ถึง 0.70 มีค่าไอเกน เท่ากับ 11.47 เมื่อพิจารณาข้อคำถามแต่ละข้อพบว่าเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการความสามารถในการควบคุมตนเองให้ดำเนินการตามแผนการเรียนรู้และตรวจสอบความสำเร็จตามตัวชี้วัดและตัดสินใจดำเนินการตามแผนหรือปรับปรุงแผนการเรียนรู้ ดังนั้นจึงตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า ความสามารถในการควบคุมและตรวจสอบตนเอง

เมื่อพิจารณาตามน้ำหนักของข้อคำถามพบว่า ข้อคำถามที่มีความสำคัญมากที่สุด คือ ข้าพเจ้าสามารถประเมินผลสำเร็จในการเรียนรู้ของตนเองได้ รองลงมาคือ ข้าพเจ้าสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเองในการดำเนินการตามแผนการเรียนรู้หรือปรับปรุงแผนการเรียนรู้ของตนเอง ข้าพเจ้าสามารถตรวจสอบผลการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ข้าพเจ้าสามารถกำหนดขั้นตอนในการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจน ตามลำดับ

ตาราง 14 น้ำหนักองค์ประกอบและค่าไอเกนในองค์ประกอบที่ 2

ข้อ	พฤติกรรมบ่งชี้	น้ำหนัก
i27	ข้าพเจ้ายอมรับในการผลการประเมินและคำวิพากษ์วิจารณ์ของผู้อื่น	0.79
i30	ข้าพเจ้ายินดีปรับปรุงวิธีการเรียนตามข้อเสนอแนะของผู้อื่น	0.76
i29	ข้าพเจ้าสามารถนำทักษะที่ได้เรียนรู้มาปรับใช้เพื่อการเรียนรู้ในอนาคตได้	0.72
i24	ข้าพเจ้ารู้ข้อบกพร่องในการเรียนของตนเอง	0.70
i28	ข้าพเจ้าสามารถนำผลการประเมินมาปรับปรุงแผนการเรียนในอนาคตได้	0.67
i25	ข้าพเจ้ารู้ว่าควรแก้ไขข้อบกพร่องของตนเองอย่างไร	0.65
i26	ข้าพเจ้าสามารถหาข้อมูล/ความรู้/วิธีการ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขข้อบกพร่องของตนเอง	0.59
i22	ข้าพเจ้ามีความเชื่อมั่นในการตัดสินใจในการดำเนินการตามแผนการเรียนรู้หรือปรับปรุงแผนการเรียนรู้ของตนเอง	0.56
i16	ข้าพเจ้าสามารถตรวจสอบผลการดำเนินการตามแผนการเรียนรู้ที่กำหนดไว้	0.39
	ค่าไอเกน	2.32

จากตาราง 14 พบว่าองค์ประกอบที่ 2 ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 9 ข้อ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.39 ถึง 0.79 มีค่าไอเกน เท่ากับ 2.32 เมื่อพิจารณาข้อคำถามแต่ละข้อพบว่าเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความสามารถในการสะท้อนผลจากการประเมินและการนำผลสะท้อนไปปรับปรุงยุคที่ใช้ในอนาคต ดังนั้นจึงตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า ความสามารถในการปรับปรุงตนเอง

เมื่อพิจารณาตามน้ำหนักของข้อคำถามพบว่า ข้อคำถามที่มีความสำคัญมากที่สุด คือ ข้าพเจ้ายอมรับในการผลการประเมินและคำวิพากษ์วิจารณ์ของผู้อื่น รองลงมาคือ ข้าพเจ้ายินดีปรับปรุงวิธีการเรียนตามข้อเสนอแนะของผู้อื่น ข้าพเจ้าสามารถนำทักษะที่ได้เรียนรู้มาปรับใช้เพื่อการเรียนรู้ในอนาคตได้ ข้าพเจ้ารู้ข้อบกพร่องในการเรียนของตนเอง ตามลำดับ

ตาราง 15 น้ำหนักองค์ประกอบและค่าไอเกนในองค์ประกอบที่ 3

ข้อ	พฤติกรรมบ่งชี้	น้ำหนัก
i2	ข้าพเจ้าบอกได้ว่าข้าพเจ้าต้องการเรียนรู้สิ่งใด	0.63
i12	ข้าพเจ้าจะค้นคว้าหาข้อมูลจากหลายแหล่งเมื่อต้องการหาข้อมูล	0.63
i4	ข้าพเจ้าสามารถกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจนทุกครั้ง	0.58
i10	ข้าพเจ้าจะสืบค้นหรือสอบถามจากผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญหากต้องเรียนรู้ในสิ่งที่ยากและไม่เข้าใจในเนื้อหา	0.57
i11	ข้าพเจ้ารู้ว่าหาข้อมูลจากแหล่งใดเมื่อต้องการเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่ง	0.57
i3	ข้าพเจ้าต้องการเรียนรู้สิ่งที่มีประโยชน์ต่อชีวิตของข้าพเจ้า	0.57
i8	ข้าพเจ้าสามารถเลือกวิธีเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเองได้	0.56
i1	ข้าพเจ้าเลือกเรียนในสิ่งที่ข้าพเจ้าสนใจ	0.56
i15	ข้าพเจ้าสามารถปฏิบัติพฤติกรรม/กิจกรรมหรือชิ้นงาน ที่นำไปสู่ความสำเร็จในการเรียนรู้ได้	0.53
i9	ข้าพเจ้าสามารถดำเนินการตามแผนการเรียนรู้ที่กำหนดขึ้นได้ในระยะเวลาที่กำหนด	0.48
	ค่าไอเกน	1.32

จากตาราง 15 พบว่าองค์ประกอบที่ 3 ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 10 ข้อ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.48 ถึง 0.63 มีค่าไอเกน เท่ากับ 1.32 เมื่อพิจารณาข้อคำถามแต่ละข้อพบว่าเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับ ความสามารถในการกำหนดเป้าหมายในการเรียน และความสามารถในการวางแผนการเรียนรู้ ดังนั้นจึงตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า ความสามารถในการจัดการตนเอง

เมื่อพิจารณาตามน้ำหนักของข้อคำถามพบว่า ข้อคำถามที่มีความสำคัญมากที่สุด คือ ข้าพเจ้าบอกได้ว่าข้าพเจ้าต้องการเรียนรู้สิ่งใด รองลงมาคือ ข้าพเจ้าจะค้นคว้าหาข้อมูลจากหลาย

แหล่งเมื่อต้องการหาข้อมูล ข้าพเจ้าสามารถกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจนทุกครั้งตามลำดับ

1.4 ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของเครื่องมือวัดองค์ประกอบของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ผลจากการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของเครื่องมือวัดองค์ประกอบคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นของแต่ละองค์ประกอบและค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ รายละเอียดดังตาราง 16

ตาราง 16 ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือวัดองค์ประกอบคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

องค์ประกอบ		ค่าความเชื่อมั่น
องค์ประกอบที่ 1	ความสามารถในการควบคุมและตรวจสอบตนเอง	0.89
องค์ประกอบที่ 2	ความสามารถในการปรับปรุงตนเอง	0.89
องค์ประกอบที่ 3	ความสามารถในการจัดการตนเอง	0.86
ความเชื่อมั่นทั้งฉบับ		0.94

จากตาราง 16 พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือวัดองค์ประกอบคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.94 และเมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่า ค่าความเชื่อมั่นในองค์ประกอบที่ 1 ถึง 3 มีค่าความเชื่อมั่น 0.89, 0.89 และ 0.86 ตามลำดับแสดงว่าแบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง ซึ่งมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ในการวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน

จากการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (ADAPSER) ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย 7 ขั้น ดังนี้ ขั้นที่ 1 วิเคราะห์ตนเอง (Analyzing Learner by Themselves: A) ขั้นที่ 2 ออกแบบการเรียนรู้ (Designing a Learning Plan:

D) ขั้นที่ 3 ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ (Acting Activities: A) ขั้นที่ 4 นำเสนอผลการเรียนรู้ (Presenting Learning Outcome: P) ขั้นที่ 5 สังเคราะห์ความรู้ (Synthesizing Knowledge: S) ขั้นที่ 6 ตรวจสอบผลการเรียนรู้ (Evaluating Learning Outcome: E) ขั้นที่ 7 สะท้อนผลการเรียนรู้ (Reflecting Learning Outcome: R) ซึ่งรายละเอียดของกระบวนการจัดการเรียนรู้และเครื่องมือประกอบการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้แสดงไว้ในคู่มือการจัดการเรียนรู้ (ดูรายละเอียดในภาคผนวก จ) เมื่อนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่าผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นดังแสดงในตาราง 17 – 18

ตาราง 17 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนา คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{X}$	SD.	ผลการประเมิน
1.	รูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีลำดับขั้นตอนเหมาะสมต่อการพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	4.40	.55	มาก
2.	รูปแบบการเรียนรู้มีลำดับขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ชัดเจน	4.00	.00	มาก
3.	ขั้นตอนของรูปแบบการเรียนรู้มีความสอดคล้องกัน	4.00	.71	มาก
4.	รูปแบบการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน	3.80	.45	มาก
5.	รูปแบบการเรียนรู้สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาต่างๆได้	4.20	.45	มาก
6.	รูปแบบการเรียนรู้มีความเหมาะสมในการนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในวิทยาลัยชุมชน	4.00	.00	มาก
7.	รูปแบบการเรียนรู้มีความสะดวกในการนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้	4.00	.00	มาก
	เฉลี่ย	4.06	.26	มาก

จากตาราง 17 พบว่าความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.06$, $SD.=0.26$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีลำดับขั้นตอนเหมาะสมต่อการพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มีระดับสูงที่สุด

($\bar{X}=4.40$, $SD.=0.55$) ส่วนรูปแบบการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนมีระดับต่ำที่สุด ($\bar{X}=3.80$, $SD.=0.45$)

นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญยังได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. ควรมีการวิเคราะห์ทั้งผู้เรียนและบทเรียนว่าผู้เรียนจะใช้ความสามารถที่มีอยู่เรียนรู้และเข้าใจในบทเรียนได้อย่างไร
2. การวางแผนการเรียนรู้ควรใช้คำภาษาอังกฤษว่า Design a Learning Plan แปลว่าการออกแบบการเรียนรู้ หมายความว่า พินิจพิเคราะห์กิจกรรมหรือกระบวนการที่จะทำให้เกิดผล การเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ในหลักการประกันคุณภาพ การออกแบบการเรียนรู้ถือเป็นกิจกรรมสำคัญและขั้นตอนออกเป็นขั้นที่สามารถวัดได้ว่าผู้เรียนสามารถนำตนเองได้หรือไม่
3. การเรียนรู้โดยการนำตนเอง เป็นกิจกรรมรายบุคคล เป็นเรื่องยากในการบริหารเวลาของผู้สอนที่จะดูแลช่วยเหลือผู้เรียนได้ทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มอาจช่วยแก้ปัญหานี้ได้ และความเป็นจริงของสังคมในปัจจุบันต้องการให้คนรู้จักทำงานร่วมกันมาก ดังนั้นในบางขั้นของการจัดการเรียนรู้ ควรกำหนดให้มีการทำกิจกรรมที่เป็นการทำงานกลุ่ม
4. ควรทบทวนการปฏิบัติในแต่ละขั้นตอนและการจัดลำดับก่อนและหลังของกิจกรรม ควรมีความชัดเจนว่าใคร ทำอะไร อย่างไร

ตาราง 18 ผลการประเมินความเหมาะสมของคู่มือการจัดการเรียนรู้ คู่มือนักศึกษาและความเหมาะสมของเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน โดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการประเมิน	$\bar{X}$	SD.	ผลการประเมิน
1. คู่มือการจัดการเรียนรู้ สำหรับผู้สอน			
1.1 หลักการ แนวคิด	4.00	.71	มาก
1.2 วัตถุประสงค์	4.00	.71	มาก
1.3 กระบวนการจัดการเรียนรู้	4.20	.45	มาก
1.4 รูปแบบการเรียนรู้	4.20	.45	มาก
1.5 บทบาทผู้เรียนและบทบาทผู้สอน	4.20	.45	มาก
1.6 วิธีดำเนินการจัดการเรียนรู้	4.20	.45	มาก
1.7 การประเมินผลการเรียนรู้	4.20	.45	มาก
1.8 เกณฑ์การประเมินตามสภาพจริงของกระบวนการเรียนรู้และตัวบ่งชี้ของการเรียนรู้	4.20	.45	มาก

ตาราง 18 (ต่อ)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	SD.	ผลการประเมิน
2. คู่มือนักศึกษา			
2.1 หลักการ แนวคิด	4.00	.00	มาก
2.2 วัตถุประสงค์	4.20	.45	มาก
2.3 รูปแบบของคู่มือศึกษา	4.00	.71	มาก
เฉลี่ย	4.07	.37	มาก
3. เครื่องมือสำหรับผู้เรียน			
3.1 แบบการวิเคราะห์ตนเองของนักศึกษา (SD-1)	4.00	.71	มาก
3.2 แบบบันทึกการออกแบบการเรียนรู้ของนักศึกษา(SD-2)	4.00	.71	มาก
3.3 แบบประเมินการออกแบบการเรียนรู้ (SD-3)	4.00	.71	มาก
3.4 แบบบันทึกการเรียนรู้ตามแผนการเรียนรู้ (SD-4)	4.00	.71	มาก
3.5 แบบประเมินผลการเรียนรู้ตามแผนการเรียนรู้ (SD-5)	4.00	.71	มาก
3.6 แบบบันทึกการสะท้อนผลการเรียนรู้ (SD-6)	4.40	.55	มาก
เฉลี่ย	4.07	.65	มาก
4 เครื่องมือสำหรับผู้สอน			
4.1 รูปแบบการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้(T-1)	4.20	.45	มาก
4.2 แนวทางในการวางแผนการเรียนรู้ของผู้เรียน สำหรับผู้สอน (T-2)	4.00	.71	มาก
4.3 แบบประเมินการออกแบบการเรียนรู้ (T-3)	4.20	.45	มาก
4.4 แบบประเมินผลการเรียนรู้ตามแผนการเรียนรู้ (T-4)	4.00	.71	มาก
4.6 แบบประเมินกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง(T-5)	4.00	.71	มาก
เฉลี่ย	4.08	.55	มาก

จากตาราง 18 พบว่าความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อคู่มือการจัดการเรียนรู้ สำหรับผู้สอน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.17$, $SD.=0.31$) คู่มือนักศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.07$, $SD.=0.37$) เครื่องมือประกอบการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.07$, $SD.=0.65$) และเครื่องมือประกอบการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้สอน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.08$, $SD.=0.55$)

ระยะที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาประสิทธิภาพของการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อ
คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน

3.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินด้วยแบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้
ด้วยการนำตนเองและการประเมินตามสภาพจริง

ตาราง 19 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้เรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

สถานภาพ	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
	จำนวน(คน)	ร้อยละ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
เพศ				
ชาย	19	55.90	16	66.70
หญิง	15	44.10	8	33.30
รวม	34	100.00	24	100.00
สถานภาพการสมรส				
โสด	26	76.50	17	70.80
สมรส	8	23.50	7	29.20
รวม	34	100.00	24	100.00
อายุ				
18-22 ปี	7	20.60	9	37.50
23-27 ปี	14	41.20	3	12.50
28-32 ปี	8	23.50	5	20.80
33-37 ปี	3	8.80	4	16.70
38 ปี ขึ้นไป	2	5.90	3	12.50
รวม	34	100.00	24	100.00
อาชีพ				
รับราชการ	8	23.50	8	33.30
ธุรกิจส่วนตัว	4	11.80	2	8.30
รับจ้าง	9	26.50	6	25.00
เกษตรกร	3	8.80	3	12.50
ว่างงาน	10	29.40	5	20.80
รวม	34	100.00	24	100.00

จากตาราง 19 พบว่าข้อมูลเบื้องต้นของผู้เรียนกลุ่มทดลองส่วนใหญ่มีคุณลักษณะดังนี้
คือ เป็นเพศชาย ร้อยละ 55.90 มีสถานภาพโสด ร้อยละ 76.50 มีอายุอยู่ในช่วง 23-27 ปี มากที่สุด
ร้อยละ 41.20 ด้านอาชีพกลุ่มทดลอง ว่างงานมากที่สุด ร้อยละ 29.40 ส่วนข้อมูลเบื้องต้นของ

ผู้เรียนกลุ่มควบคุมส่วนใหญ่มีคุณลักษณะดังนี้ คือ เป็นเพศชาย ร้อยละ 66.70 มีสถานภาพโสด ร้อยละ 70.80 มีอายุอยู่ในช่วง 18-22 ปี มากที่สุด ร้อยละ 37.50 ด้านอาชีพกลุ่มควบคุมมีอาชีพรับราชการ มากที่สุด ร้อยละ 33.30

ตาราง 20 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลัง การเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ นักศึกษาวิทยาลัยชุมชน

คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	N	$\bar{X}$	SD.	t	p-value
ความสามารถในการจัดการตนเอง					
ก่อนเรียน	34	3.99	.46	7.88	.000
หลังเรียน	34	4.40	.32		
ความสามารถในการควบคุมและตรวจสอบตนเอง					
ก่อนเรียน	34	3.72	.48	8.61	.000
หลังเรียน	34	4.29	.27		
ความสามารถในการปรับปรุงตนเอง					
ก่อนเรียน	34	3.91	.56	6.27	.000
หลังเรียน	34	4.45	.32		
รวม					
ก่อนเรียน	34	3.86	.44	8.78	.000
หลังเรียน	34	4.38	.27		

จากตาราง 20 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียน กลุ่มทดลองก่อนและหลัง การเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน พบว่า คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ของนักศึกษากลุ่มทดลองก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่า องค์ประกอบความสามารถในการจัดการตนเอง องค์ประกอบความสามารถในการควบคุมและตรวจสอบตนเอง และองค์ประกอบความสามารถในการปรับปรุงตนเอง ของนักศึกษากลุ่มทดลองก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 21 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียนกลุ่มทดลองที่เรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน และกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง

คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	ก่อนการทดลอง					หลังการทดลอง				
	N	$\bar{X}$	SD.	t	p-value	N	$\bar{X}$	SD.	t	p-value
ความสามารถในการจัดการตนเอง										
กลุ่มทดลอง	34	3.99	.46	.53	.597	34	4.40	.32	3.74	.001
กลุ่มควบคุม	24	4.05	.38			24	3.93	.56		
ความสามารถในการควบคุมและตรวจสอบตนเอง										
กลุ่มทดลอง	34	3.72	.48	.82	.415	34	4.29	.27	3.97	.000
กลุ่มควบคุม	24	3.83	.50			24	3.74	.64		
การปรับปรุงตนเอง										
กลุ่มทดลอง	34	3.91	.56	.23	.823	34	4.45	.32	4.34	.000
กลุ่มควบคุม	24	3.94	.46			24	3.87	.61		
รวม										
กลุ่มทดลอง	34	3.86	.44	.62	.541	34	4.38	.27	4.24	.000
กลุ่มควบคุม	24	3.93	.39			24	3.84	.58		

จากตาราง 21 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการเรียนรู้ พบว่า คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่า องค์ประกอบความสามารถในการจัดการตนเอง องค์ประกอบความสามารถในการควบคุมและตรวจสอบตนเอง และองค์ประกอบความสามารถการปรับปรุงตนเอง ของนักศึกษา กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

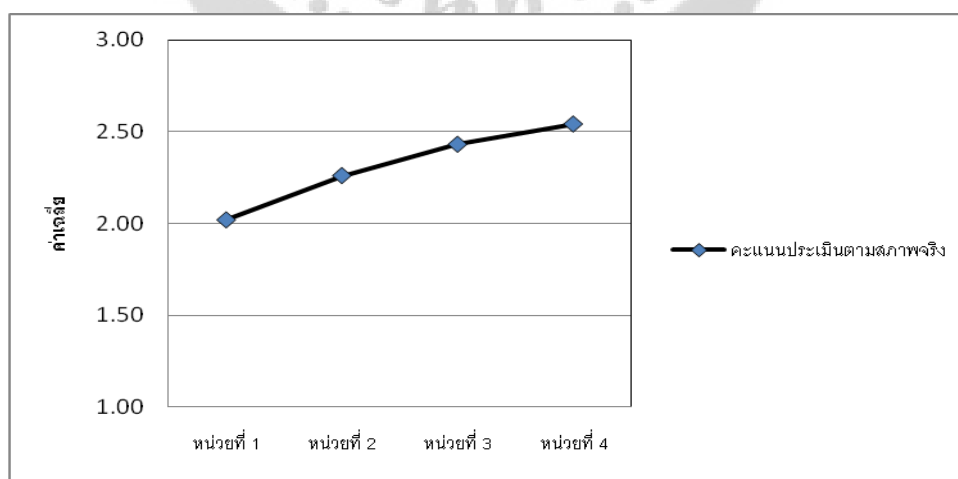
ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการเรียนรู้ พบว่า คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่า องค์ประกอบความสามารถในการจัดการตนเอง องค์ประกอบความสามารถในการควบคุมและตรวจสอบตนเอง และองค์ประกอบความสามารถการปรับปรุงตนเอง ของนักศึกษา กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 22 ผลการประเมินคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่ได้จากการประเมินตามสภาพจริงจำแนกเป็นรายหน่วยของผู้เรียนกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน

การประเมินคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	$\bar{X}$	SD.	ผลการประเมินตามสภาพจริง
หน่วยที่ 1	2.02	0.44	ดี
หน่วยที่ 2	2.26	0.44	ดี
หน่วยที่ 3	2.44	0.43	ดี
หน่วยที่ 4	2.55	0.42	ดีมาก
รวม	2.32	0.26	ดี

จากตาราง 22 ผลการประเมินคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่ได้จากการประเมินตามสภาพจริงของผู้เรียนกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง พบว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองตามสภาพจริงของผู้เรียนกลุ่มทดลองในภาพรวมอยู่ในระดับดี

เมื่อพิจารณาการพัฒนาเป็นรายหน่วยพบว่าผู้เรียนมีระดับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเพิ่มขึ้นตามลำดับดังภาพประกอบ 17

ภาพประกอบ 17 กราฟแสดงผลการพัฒนา ระดับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจำแนกเป็นรายหน่วย

จากการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้พบผลการวิจัยที่น่าสนใจนอกเหนือจากวัตถุประสงค์ที่วางไว้ คือ ความแตกต่างของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของกลุ่มทดลองเมื่อจำแนกตามตัวแปร เพศ สถานภาพสมรส อายุของผู้เรียนและอาชีพ ดังผลที่นำเสนอในตาราง 23-26

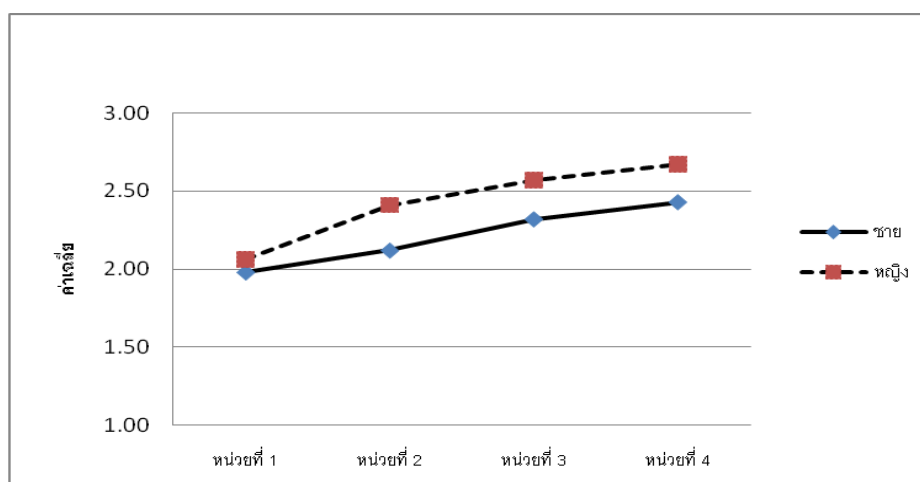
ตาราง 23 ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่ได้จากการประเมินตามสภาพจริงของผู้เรียนกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฯ จำแนกตามตัวแปร เพศ สถานภาพสมรส อายุของผู้เรียนและอาชีพ

ตัวแปร	หน่วยที่ 1($\bar{X}$)	หน่วยที่ 2($\bar{X}$)	หน่วยที่ 3($\bar{X}$)	หน่วยที่ 4($\bar{X}$)
เพศ				
ชาย	1.98	2.12	2.32	2.43
หญิง	2.06	2.41	2.57	2.67
สถานภาพการสมรส				
โสด	1.96	2.21	2.42	2.54
สมรส	2.19	2.43	2.51	2.56
อายุของผู้เรียน				
18-22 ปี	1.77	1.99	2.33	2.46
23-27 ปี	2.07	2.27	2.47	2.55
28-32 ปี	1.97	2.38	2.43	2.59
33-37 ปี	2.20	2.38	2.37	2.42
38 ปีขึ้นไป	2.51	2.53	2.76	2.83
อาชีพ				
รับราชการ	2.16	2.30	2.67	2.77
ธุรกิจส่วนตัว	2.05	2.16	2.29	2.43
รับจ้าง	2.00	2.27	2.33	2.39
เกษตรกร	1.88	2.17	2.30	2.41
ว่างงาน	1.96	2.29	2.46	2.60

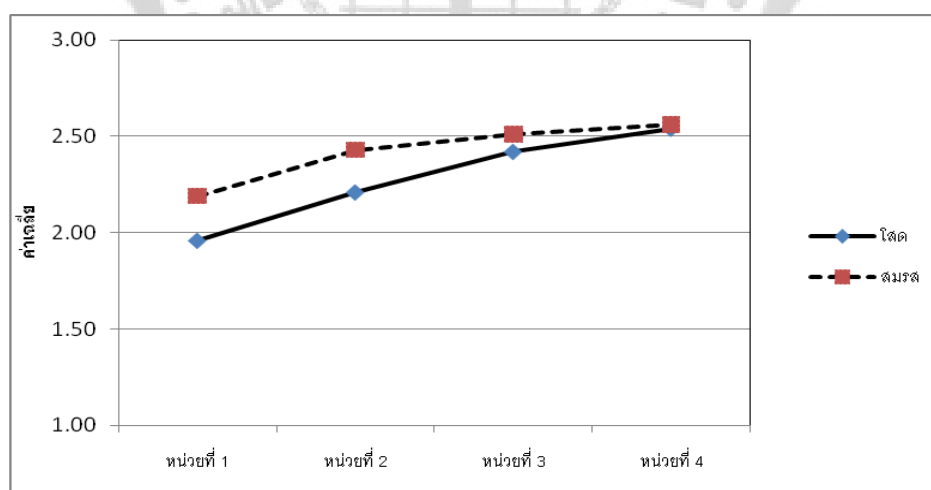
จากตาราง 23 ผลการพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่ได้จากการประเมินตามสภาพจริงของผู้เรียนกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฯ เปรียบเทียบระหว่างเพศ พบว่าเมื่อพิจารณาพัฒนาการเป็นรายหน่วย เพศหญิงมีการพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสูงกว่าเพศชาย ผู้เรียนที่มีสถานภาพสมรสมีการพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสูงกว่าผู้ที่มีสถานภาพโสด ผู้เรียนอายุ 38 ปีขึ้นไปมีการพัฒนา

คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสูงที่สุด และผู้เรียนที่มีอาชีพรับราชการมีการพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสูงที่สุด

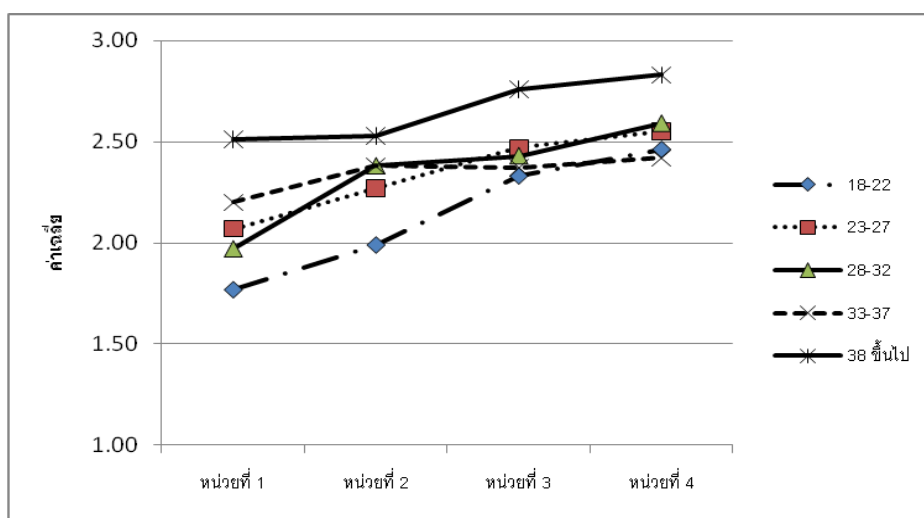
ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอกราฟวิเคราะห์คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จำแนกตามตัวแปรเพศ สถานภาพสมรส อายุของผู้เรียนและอาชีพ ดังแสดงในภาพประกอบ 18-21

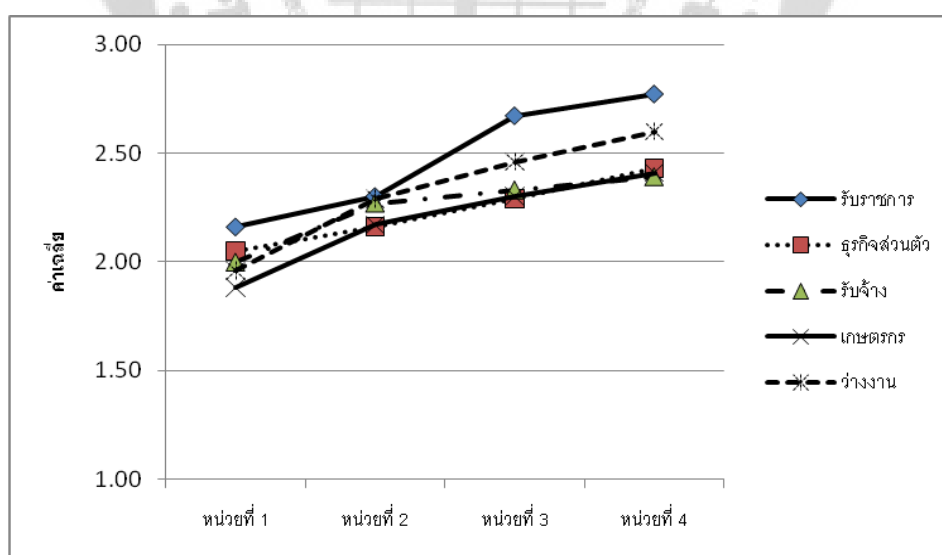
ภาพประกอบ 18 กราฟแสดงค่าเฉลี่ยคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่ได้จากการประเมินตามสภาพจริงของกลุ่มทดลองเปรียบเทียบระหว่างเพศ

ภาพประกอบ 19 กราฟแสดงค่าเฉลี่ยคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่ได้จากการประเมินตามสภาพจริงของกลุ่มทดลองเปรียบเทียบระหว่างสถานภาพการสมรส

ภาพประกอบ 20 กราฟแสดงค่าเฉลี่ยคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่ได้จากการประเมินตามสภาพจริงของกลุ่มทดลองเปรียบเทียบระหว่างอายุของผู้เรียน

ภาพประกอบ 21 กราฟแสดงค่าเฉลี่ยคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่ได้จากการประเมินตามสภาพจริงของกลุ่มทดลองเปรียบเทียบระหว่างอาชีพของผู้เรียน

3.2 ผลการสังเกตพฤติกรรมผู้เรียนในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ตามขั้นของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ADAPSER

ผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมผู้เรียนในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ตามขั้นของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ADAPSER พบว่าในแต่ละกิจกรรมผู้เรียนมีพฤติกรรมที่สังเกตได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์ตนเอง (Analyzing Learner by Themselves: A) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์ถึงคุณลักษณะของผู้เรียน พฤติกรรมการเรียน ทักษะทางการเรียนและความต้องการของผู้เรียนเป็นเบื้องต้น ซึ่งกิจกรรมขั้นนี้เป็นขั้นที่ทำครั้งแรกเมื่อเริ่มเรียนรู้ทุกครั้ง พบว่าผู้เรียนส่วนใหญ่สามารถวิเคราะห์ตนเองได้ แต่สำหรับนักศึกษาบางคน ผู้สอนต้องถามนำโดยการให้ผู้เรียนนึกถึงคุณลักษณะ ทักษะที่ดีของตนเองที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ รวมถึง วิธีการเรียน แหล่งสืบค้น วิธีการประเมินที่ผู้เรียนชอบหรือพอใจ นอกจากนี้ผู้เรียนต้องวิเคราะห์สิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ของตนเองรวมถึงเมื่อเรียนรู้ในวงจรที่ 2 ผู้เรียนต้องนำผลการสะท้อนผลการเรียนรู้มาเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ตนเองด้วยเช่นกัน

ขั้นที่ 2 ออกแบบการเรียนรู้ (Designing a Learning Plan: D) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนต้องออกแบบการเรียนรู้ของตนเอง โดยใช้กระบวนการคิดแบบอภิमानเป็นแนวทางในการวางแผนการเรียนรู้ ในขั้นนี้ผู้สอนได้กำหนดประเด็นเนื้อหาและวัตถุประสงค์ให้โดยให้ผู้เรียนกำหนดกิจกรรม/วิธีการ แหล่งสืบค้น วิธีการประเมิน หลักฐาน/ผลงานและเกณฑ์การประเมิน จากการดำเนินกิจกรรมในขั้นนี้พบว่า เป็นขั้นที่ผู้เรียนใช้เวลาในการทำกิจกรรมมากที่สุด โดยเฉพาะในหน่วยที่ 1 เนื่องจากการออกแบบการเรียนรู้ยังเป็นเรื่องใหม่สำหรับผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนส่วนใหญ่มักจะกำหนดกิจกรรม/วิธีการเรียนด้วยการสืบค้นด้วยตนเองและการสอบถามแหล่งข้อมูลจากผู้รู้ เมื่อผู้เรียนออกแบบการเรียนรู้ก่อนไปดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ได้มีการประเมินการออกแบบการเรียนรู้ด้วยตนเองร่วมกับผู้สอน

ขั้นที่ 3 ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ (Acting Learning Activities: A) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการเรียนรู้ของตนเองที่ได้ออกแบบไว้ด้วยกระบวนการคิดอภิमान ในขั้นตอนนี้ผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้เนื่องจากในขั้นที่ 2 ได้มีการออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเองไว้แล้ว

ขั้นที่ 4 นำเสนอผลการเรียนรู้ (Presenting Learning Outcome : P) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้นำเสนอข้อมูลข้อค้นพบที่ได้จากการเรียนของตนเองตามแผนการเรียนรู้ของตนเองที่ได้ออกแบบไว้ด้วยกระบวนการคิดอภิमान มาสรุปผลและนำเสนอต่อสมาชิกเพื่ออภิปราย วิเคราะห์ เปรียบเทียบ สรุปเป็นความคิดรวบยอด แนวคิด ข้อปฏิบัติเป็นของตนเอง รวมทั้งสรุปบันทึกปัญหาต่างๆ ที่พบ เพื่อเป็นการสรุปขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ในขั้นนี้ผู้เรียนที่มีอายุมากและมีประสบการณ์ในการทำงานส่วนใหญ่ชอบทำกิจกรรมในขั้นนี้มากเพราะเขามีประสบการณ์ในการพูดจึงไม่มีประหม่าและสามารถนำเสนอได้อย่างน่าสนใจ ส่วนผู้เรียนที่อายุน้อยบางคนจะมีความประหม่าในการนำเสนอเนื่องจากไม่ค่อยได้แสดงออก และพูดไม่ชัด (นักศึกษา

ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษา muslim ซึ่งในชีวิตประจำวันจะใช้ภาษายาวีเป็นภาษาหลักและใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง) แต่เมื่อเรียนในหน่วยที่ 2- 4 ผู้เรียนกลุ่มนี้จะมีความกล้าในการนำเสนอผลการเรียนมากขึ้น ในขั้นนี้เมื่อผู้สอนสังเกตเห็นว่าผู้เรียนบางส่วนไม่กล้านำเสนอผลการเรียน ผู้สอนจะให้ผู้เรียนทุกคนนำเสนอผลการเรียน ถึงแม้ว่าอาจใช้เวลาในการทำกิจกรรมนี้มากขึ้น

ในขั้นนี้ผู้สอนได้ให้ผู้เรียนจดบันทึกประเด็นที่เพื่อนนำเสนอทุกคนเพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลในการสังเคราะห์ความรู้ ทำให้ผู้เรียนต้องตั้งใจฟังเพื่อนทุกคนนำเสนอ

ขั้นที่ 5 สังเคราะห์ความรู้ (Synthesizing Knowledge: S) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้จากขั้นนำเสนอผลการเรียนซึ่งได้จากแผนการเรียนของตนเองที่ได้ออกแบบไว้ด้วยกระบวนการคิดอภิปรายมาเป็นองค์ความรู้ โดยเชื่อมโยงความรู้ของตนเองกับความรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างเพื่อนและผู้สอน หากยังไม่เพียงพอผู้เรียนต้องค้นคว้าเพิ่มเติม และสรุปเป็นองค์ความรู้ ในขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้เรียนมีปัญหาในการทำกิจกรรมมากที่สุด เนื่องจากผู้เรียนไม่เข้าใจวิธีการสังเคราะห์ความรู้ในช่วงแรกผู้สอนต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับการสังเคราะห์โดยการอธิบายถึงการเชื่อมโยงความรู้ของตนเองและความรู้ของเพื่อนที่แตกต่างจากที่ตนเองค้นคว้ามา ซึ่งผู้วิจัยได้แนะนำวิธีการสังเคราะห์ความรู้ซึ่งอาจใช้ ผังมโนทัศน์ (Concept mapping) โดยเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ และทำให้ผู้เรียนสามารถสรุปประเด็นสำคัญของเนื้อหาที่เรียนซึ่งได้จากการอ่าน การฟังบรรยายและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่มนอกจากนี้เขียนผังมโนทัศน์สรุปเนื้อหาแนะนำสอนหน้าชั้นเรียนและร่วมกันอภิปราย ทำให้นักเรียนมีการจัดระบบความคิดความจำ มีความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนมากขึ้น (ปราชญ์ อ่อนศรี, 2552 : 109) สุดท้ายผู้เรียนต้องเชื่อมโยงความรู้ที่ผู้สอนสรุปทำให้เกิดความรู้ในประเด็นที่กำหนดอย่างครบถ้วนสมบูรณ์

ขั้นที่ 6 ตรวจสอบผลการเรียนรู้ (Evaluating Learning Outcome: E) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนประเมินการเรียนรู้ด้วยกระบวนการต่างๆ ของการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ โดยประเมินตามที่ได้ออกแบบไว้ในขั้นออกแบบที่ได้ออกแบบไว้ด้วยกระบวนการคิดอภิปราย ในขั้นนี้ผู้เรียนต้องประเมินตนเองก่อน และผู้สอนประเมินภายหลัง แล้วนำผลการประเมินมารวบรวมกันสรุป ที่สำคัญผู้เรียนต้องประเมินแผนการเรียนของตนเองว่าทำให้บรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้หรือไม่ ในขั้นนี้ผู้เรียนทุกคนสามารถประเมินผลการเรียนของตนเองได้เนื่องจากผู้วิจัยได้จัดทำเกณฑ์การประเมินไว้อย่างชัดเจน นอกจากนี้จากการตรวจสอบผลการประเมินตนเองของผู้เรียนพบว่าทุกคนมีความซื่อสัตย์ในการประเมินตนเองและผลการประเมินตนเองของผู้เรียนก็สอดคล้องกับผลการประเมินของผู้สอน

ขั้นที่ 7 สะท้อนผลการเรียนรู้ (Reflecting Learning Outcome: R) เป็นการนำผลจากการประเมินผลการเรียนมาเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ความสำเร็จ ปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินการตามแผนการเรียนรู้และตัดสินใจดำเนินการตามแผนเดิมหรือปรับปรุงแผนการเรียนรู้ของผู้เรียนใหม่ เพื่อใช้ในการเรียนรู้ครั้งต่อไป ในขั้นนี้ผู้เรียนส่วนใหญ่สามารถบอกข้อบกพร่องในการเรียนของตนเองได้ และข้อบกพร่องที่พบมากคือ ในช่วงของการเรียนในหน่วยแรกผู้เรียนมักหา

ข้อมูลเพียงแหล่งเดียวทำให้ได้ข้อมูลไม่ครอบคลุมประเด็นที่กำหนด แต่เมื่อได้เรียนรู้ครบทุกชั้น และผู้สอนได้สะท้อนข้อบกพร่องของผู้เรียนให้ทราบเป็นรายบุคคล ผู้เรียนก็สามารถปรับปรุงข้อบกพร่องของตนเองได้

3.3 ผลจากการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ADAPSER จากการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละวงจรการเรียนรู้

จากการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ADAPSER ทั้ง 7 ขั้น คือ 1) วิเคราะห์ตนเอง 2) ออกแบบการเรียนรู้ 3) ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ 4) นำเสนอผลการเรียนรู้ 5) สังเคราะห์ความรู้ 6) ตรวจสอบผลการเรียนรู้ 7) สะท้อนผลการเรียนรู้ ในรายวิชาวิทยาศาสตร์เพื่อชีวิต ผลการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละวงจรการเรียนรู้ปรากฏผล ดังนี้

วงจรการเรียนรู้ที่ 1 เรียนหน่วยที่ 1 เรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพ จากการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้พบว่าใน **ขั้นวิเคราะห์ตนเอง** ผู้เรียนส่วนใหญ่สามารถวิเคราะห์ตนเองตามแบบวิเคราะห์ตนเองได้ แต่มีผู้เรียนบางส่วนยังไม่เข้าใจการตอบคำถามจากการวิเคราะห์ตนเองโดยเฉพาะวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง ในขั้นนี้ผู้สอนต้องอธิบายวิธีการประเมินผลแต่ละวิธี นั่นคือ การสอบแบบเลือกตอบ การสอบแบบเขียนตอบ การประเมินจากชิ้นงาน การสอบโดยการปฏิบัติจริง การสัมภาษณ์ และการสังเกตพฤติกรรม ให้ผู้เรียนเข้าใจ ส่วนใน **ขั้นออกแบบการเรียนรู้** เป็นขั้นที่ผู้เรียนใช้เวลาในการออกแบบค่อนข้างมาก รวมถึงผู้สอนต้องใช้คำถามถามนำเพื่อให้ผู้เรียนคิดตาม โดยใช้แนวคำถามตามหลักการคิดอภิमान กล่าวคือถามในประเด็นดังนี้ 1) ผู้เรียนมีวิธีการในการเรียนรู้ครั้งนี้อย่างไรจึงจะสำเร็จตามวัตถุประสงค์ 2) จากเนื้อหาที่กำหนดให้ผู้เรียนคิดว่าวิธีการใดเหมาะสมที่สุดในการเรียนรู้ (โดยพิจารณาจากเนื้อหาและความสามารถของตนเอง) 3) จากวิธีการเรียนรู้ที่กำหนดผู้เรียนคิดว่าต้องใช้เวลาสืบค้นข้อมูลจากแหล่งใดบ้าง 4) ผู้เรียนจะทราบได้อย่างไรว่าการเรียนรู้ในครั้งนี้ประสบความสำเร็จ 5) ผู้เรียนมีหลักฐานอะไรที่จะแสดงถึงความสำเร็จของการเรียนรู้ในครั้งนี้ 6) ผู้เรียนคิดว่าเมื่อประเมินผลหลักฐานที่แสดงถึงความสำเร็จในการเรียนรู้ ผู้เรียนควรมีผลการประเมินเท่าไรจึงจะถือว่าการเรียนรู้ในครั้งนี้ประสบผลสำเร็จ **ขั้นดำเนินการกิจกรรมการเรียนรู้** เป็นขั้นที่ผู้เรียนมีปัญหาน้อยที่สุด **ขั้นนำเสนอผลการเรียนรู้** เป็นขั้นที่ใช้เวลาค่อนข้างมากเนื่องจากผู้สอนกำหนดให้นำเสนอผลการเรียนรู้เป็นรายบุคคล และให้ผู้ฟังบันทึกผลการนำเสนอของเพื่อนเพื่อนนำมาเป็นข้อมูลในขั้นต่อไป นอกจากนี้พบว่าผู้เรียนที่มีปัญหาเรื่องการใช้ภาษาจะไม่มี ความมั่นใจในการนำเสนอโดยเฉพาะผู้เรียนที่อายุน้อยไม่มีประสบการณ์ในการพูดในที่ชุมชน ในขั้นนี้จึงเป็นการฝึกให้ผู้เรียนได้นำเสนองานหน้าชั้นเรียนและการสรุปความรู้จากการนำเสนอของเพื่อน **ขั้นสังเคราะห์ความรู้** เป็นขั้นที่ใช้เวลามาก เนื่องจากผู้เรียนไม่เข้าใจวิธีการสังเคราะห์ความรู้ ผู้สอนต้องแนะนำให้ผู้เรียนสรุปความรู้ที่ได้รับจากเพื่อน การค้นคว้าของตนเองและการสรุปความรู้ของผู้สอน โดยนำส่วนเนื้อหาที่เหมือนและแตกต่างกันเชื่อมโยงโดยใช้ผังมโนทัศน์ (Concept mapping) ช่วยในการเชื่อมโยงความรู้

ขั้นตรวจสอบผลการเรียนรู้ พบว่าผู้เรียนสามารถประเมินตนเองได้ตามความเป็นจริงสอดคล้องกับผลการประเมินตามสภาพจริงของผู้สอน **ขั้นสะท้อนผลการเรียนรู้** พบว่าผู้เรียนสามารถสะท้อนผลจากการใช้ข้อมูลของตนเองและผู้สอนในขั้นตรวจสอบผลการเรียนรู้ โดยผู้เรียนสามารถระบุข้อบกพร่องของตนเองได้รวมถึงเสนอแนวทางแก้ไขข้อบกพร่องที่สอดคล้องกับข้อบกพร่องและเห็นแนวทางในการปรับปรุงตนเองเพื่อการเรียนรู้ในหน่วยต่อไป

วงจรการเรียนรู้ที่ 2 เรียนหน่วยที่ 2 เรื่องอาหารเพื่อชีวิต จากการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้พบว่าผู้เรียนมีความเข้าใจในแต่ละขั้นการเรียนรู้ ทั้งนี้ใน **ขั้นวิเคราะห์ตนเอง** ผู้สอนแนะนำให้ผู้เรียนนำผลสะท้อนจากการเรียนรู้ในหน่วยที่ 1 นำมาใช้ในการวิเคราะห์ตนเองเพื่อการออกแบบการเรียนรู้ในหน่วยที่ 2 ให้เหมาะสมกับเนื้อหาและความสามารถของตน ทั้งนี้ผู้เรียนบางคนทบทวนวิเคราะห์ตนเองแล้วพบว่ามีปัญหาในการสืบค้นข้อมูลโดยใช้อินเทอร์เน็ต ได้แจ้งต่อผู้สอนให้ช่วยเหลือในการแนะนำวิธีการสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ก่อนออกแบบการเรียนรู้ใน **ขั้นออกแบบการเรียนรู้** ในหน่วยที่ 2 ทั้งนี้พบว่าผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้มากขึ้น 1 รวมถึงเข้าใจวิธีการออกแบบการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความสามารถและเนื้อหาทำให้ผู้เรียนสามารถใช้เวลาในการออกแบบการเรียนรู้ได้เร็วกว่าในหน่วยที่ 1 **ขั้นดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้** พบว่าผู้เรียนใช้เวลาในการดำเนินกิจกรรมน้อยลง **ขั้นนำเสนอผลการเรียนรู้** พบว่าผู้เรียนที่มีปัญหาในการนำเสนอผลการเรียนรู้มีพัฒนาการในการนำเสนอดีขึ้น มีความมั่นใจและกล้าแสดงออกมากขึ้น **ขั้นสังเคราะห์ความรู้** ในขั้นนี้ในหน่วยที่ 2 ผู้สอนได้ปรับให้ผู้เรียนที่มีปัญหาในการสังเคราะห์ความรู้ร่วมสังเคราะห์ความรู้เป็นกลุ่มส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจวิธีการสังเคราะห์ความรู้มากขึ้น **ขั้นตรวจสอบผลการเรียนรู้** และ**ขั้นสะท้อนผลการเรียนรู้** พบว่าผู้เรียนสามารถประเมินตนเองได้รวมถึงสามารถระบุข้อบกพร่องของตนเองได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งนี้ยังมีผู้เรียนส่วนน้อยที่ผู้สอนต้องช่วยชี้ให้เห็นข้อบกพร่องของผู้เรียน ซึ่งจากการรวบรวมข้อมูลข้อบกพร่องของผู้เรียน พบว่าผู้เรียนมีปัญหาในการสืบค้นข้อมูล เนื่องจากผู้เรียนมักค้นหาข้อมูลจากแหล่งเดียว และขาดการตรวจสอบข้อมูล โดยเฉพาะผู้เรียนที่สืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ผู้สอนต้องชี้แนะให้ผู้เรียนสืบค้นจากข้อมูลหลายแหล่ง และตรวจสอบข้อมูลจากสอบถามข้อมูลหลายแหล่ง ที่มีการระบุผู้เขียนที่ชัดเจน รวมถึงวิธีการอ้างอิงแหล่งข้อมูลที่ถูกต้อง

วงจรการเรียนรู้ที่ 3 เรียนหน่วยที่ 3 เรื่อง การออกกำลังกายและนันทนาการ เพื่อคุณภาพชีวิต จากการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้พบว่า **ขั้นวิเคราะห์ตนเอง** ผู้เรียนสามารถนำผลจากการสะท้อนผลการเรียนรู้มาใช้ในการขั้นออกแบบการเรียนรู้ได้โดยไม่ต้องมีผู้สอนคอยแนะนำ และในการเรียนรู้ขั้นดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ **ขั้นนำเสนอผลการเรียนรู้** **ขั้นสังเคราะห์ความรู้** **ขั้นตรวจสอบผลการเรียนรู้** และ**ขั้นสะท้อนผลการเรียนรู้** ในหน่วยที่ 3 พบว่าผู้เรียนบางคนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองโดยสามารถศึกษาในหน่วยต่อไปได้เร็วกว่าเพื่อนในชั้นเรียน ดังนั้นผู้สอนต้องประเมินศักยภาพผู้เรียนจากการสังเกตพฤติกรรมและการประเมินกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง และผู้สอนอาจปรับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนที่สามารถเรียนรู้ได้เองในหน่วยต่อไป

วงจรการเรียนรู้ที่ 4 เรียนหน่วยที่ 4 เรื่องผลกระทบของความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จากการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้พบว่า ผู้เรียนทุกคนสามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ทุกขั้นได้อย่างรวดเร็ว มีข้อบกพร่องในการเรียนรู้น้อยมาก ผู้สอนมีความมั่นใจว่าผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

3.4 ผลการประเมินความพึงพอใจในรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ADAPSER ของผู้เรียนและผู้สอน

3.4.1 การประเมินความพึงพอใจในรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ADAPSER ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดทำแบบประเมินความพึงพอใจ โดยใช้แบบสอบถามแบบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สอบถามเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ เอกสารประกอบการเรียนรู้ บรรยายภาคการเรียนรู้ และการสัมภาษณ์ประกอบเพิ่มเติม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ดังแสดงในตาราง 24

ตาราง 24 ผลการประเมินความพึงพอใจในรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนของนักศึกษา

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{X}$	SD.	ระดับความพึงพอใจ
1.	กระบวนการจัดการเรียนรู้			
2.	กระบวนการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.44	.70	มาก
3.	กระบวนการเรียนรู้ได้ฝึกให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.44	.61	มาก
4.	กระบวนการเรียนรู้ฝึกให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าและสร้างสรรค์องค์ความรู้ด้วยตนเอง	4.35	.69	มาก
5.	ขั้นที่ 1 ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ตนเองได้	4.00	.70	มาก
6.	ขั้นที่ 2 ผู้เรียนสามารถออกแบบการเรียนรู้ ด้วยตนเองได้	4.21	.69	มาก
7.	ขั้นที่ 3 ผู้เรียนสามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยตนเองได้	4.18	.63	มาก
8.	ขั้นที่ 4 ผู้เรียนสามารถนำเสนอผลการเรียนรู้ ด้วยตนเองได้	4.15	.66	มาก
9.	ขั้นที่ 5 ผู้เรียนสามารถสังเคราะห์ความรู้ ด้วยตนเองได้	3.88	.69	มาก
10.	ขั้นที่ 6 ผู้เรียนสามารถตรวจสอบผลการเรียนรู้ ด้วยตนเองได้	4.00	.70	มาก
11.	ขั้นที่ 7 ผู้เรียนสามารถสะท้อนผลการเรียนรู้ได้	4.21	.64	มาก
12.	ผู้เรียนสามารถนำทักษะที่ได้ฝึกฝนไปใช้ในการเรียนรู้ในอนาคตได้	4.32	.64	มาก
13.	รูปแบบการเรียนรู้สามารถพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนได้	4.35	.60	มาก
14.	รูปแบบการเรียนรู้สามารถนำไปใช้ได้จริง	4.35	.69	มาก

ตาราง 24 (ต่อ)

ข้อ	รายการประเมิน	($\bar{X}$)	SD.	ระดับความพึงพอใจ
14.	เอกสารประกอบการเรียนรู้ คู่มือนักศึกษา	4.12	.69	มาก
15.	บรรยากาศการเรียนรู้ ระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้	4.03	.80	มาก
16.	ผู้เรียนผู้สอนปฏิสัมพันธ์ระหว่างและ	4.26	.75	มาก
17.	บรรยากาศในชั้นเรียนส่งเสริมการเรียนรู้	4.15	.74	มาก
18.	ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ	4.24	.74	มาก
	รวม	4.20	.46	มาก

จากตาราง 24 ผลการประเมินความพึงพอใจในรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนของนักศึกษา พบว่าผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอยู่ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.20$, $SD.=0.46$)

3.4.2 ผลการสัมภาษณ์ผู้เรียนเกี่ยวกับความพึงพอใจในรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน พบว่า

1) ผู้เรียนมีความคิดเห็นว่าเป็นขั้นตอนของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ADAPSER ทำให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ข้อบกพร่องของตนเองได้และสามารถแก้ไขข้อบกพร่องที่พบได้ตรงกับปัญหาอย่างแท้จริง แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ตนเองมาใช้ในการออกแบบการเรียนรู้ได้ และสามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ได้ตามแนวทางที่ออกแบบการเรียนรู้ไว้ในขั้นนี้ ผู้เรียนได้ฝึกการค้นหาแหล่งเรียนรู้ การค้นหาข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ถึงแม้ในระยะแรกผู้เรียนอาจเรียนรู้ได้ข้อมูลจากการค้นคว้าหาความรู้ไม่ครอบคลุมประเด็นเนื้อหาที่ผู้สอนกำหนดแต่เมื่อเรียนรู้ข้อบกพร่องของตนเองผู้เรียนก็สามารถปรับปรุงวิธีการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ได้ ส่วนในขั้นนำเสนอผลการเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียนส่วนหนึ่งที่มีปัญหาในเรื่องการขาดความมั่นใจเมื่อต้องนำเสนองานได้เสนอแสดงความคิดเห็นว่า เมื่อเขาได้ฝึกการนำเสนองานทำให้เขากล้าแสดงออกมากขึ้น นอกจากนี้ผู้เรียนยังมีความคิดเห็นว่าการนำเสนองานทำให้เขาสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้กับเพื่อนในชั้นเรียน เมื่อผลการนำเสนอของเขาไม่สมบูรณ์เพื่อนในห้องเรียนก็จะช่วยเติมเต็มประเด็นเนื้อหาที่เขาค้นคว้ามาไม่ครบถ้วน ซึ่งส่งผลต่อขั้นสังเคราะห์ความรู้ เมื่อมีการแลกเปลี่ยนระหว่างเพื่อนทำให้ผู้เรียนสามารถสังเคราะห์ความรู้ได้ ซึ่งในช่วงแรกของการเรียนผู้เรียนส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่องการสังเคราะห์ เนื่องจากในการเรียนทั่วไป

ผู้เรียนขาดการฝึกการสังเคราะห์ความรู้ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถสังเคราะห์ความรู้จากการฟังการนำเสนอของเพื่อนร่วมชั้นและจากที่ผู้สอนสรุปเนื้อหา แต่เมื่อฝึกไปในวงรอบที่ 3 และวงรอบที่ 4 ผู้เรียนก็สามารถสังเคราะห์ความรู้ได้ การสังเคราะห์ความรู้ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เนื้อหาได้ครอบคลุมทุกประเด็นที่ผู้สอนกำหนดถึงแม้ผู้เรียนอาจค้นคว้ามาได้ไม่ครอบคลุมแต่เมื่อได้รับฟังการนำเสนอของเพื่อนและการสรุปของผู้สอนทำให้สามารถสังเคราะห์เนื้อหาได้ครอบคลุมทุกประเด็น ในขั้นนี้ผู้สอนได้แจ้งให้ผู้เรียนทราบว่าผู้เรียนต้องนำผลการนำเสนอของเพื่อนมาสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ และได้กำหนดให้ผู้เรียนบันทึกผลการนำเสนอของเพื่อนรวมถึงแหล่งเรียนรู้ที่เพื่อนค้นมา เพื่อนำข้อมูลมาสังเคราะห์และเปรียบเทียบวิธีการค้นหาความรู้ ทำให้ผู้เรียนทุกคนต้องตั้งใจฟังเมื่อเพื่อนนำเสนอทำให้ผู้เรียนบางคนกล่าวว่า

“ในการเรียนที่ผ่านมา ปกติเมื่อมีการนำเสนอรายงานผู้เรียนที่ไม่ได้นำเสนอมากไม่สนใจฟังบางคนทำงานตนเองมาทำ บางคนคุยกัน แต่ในการเรียนด้วยวิธีนี้ทุกคนต้องตั้งใจฟังเพื่อนนำเสนอเพราะต้องจดบันทึกประเด็นของเพื่อน”

“เรียนรูปแบบนี้ทำให้เขาไม่สามารถแอบทำงานอื่นได้ในเวลาเรียนหรือหลับได้ซึ่งแตกต่างจากการเรียนแบบเดิมที่เมื่อมีการนำเสนอหน้าชั้นเรียน ผู้ฟังมักนำงานอื่นมาทำหรือบางคนก็แอบหลับเวลาเรียน”

ผู้เรียนบางคนก็แสดงความรู้สึกว่า

“รู้สึกเหนื่อยมาก เพราะเขาต้องตื่นตัวตลอดเวลา เพราะทุกช่วงเวลาเขาต้องทำกิจกรรมตลอด แม้เวลาเพื่อนคนอื่นออกไปนำเสนอ เขาก็ไม่ได้พัก”

สืบเนื่องจากการสังเคราะห์ความรู้ทำให้ผู้เรียนทราบข้อบกพร่องของตนเอง ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถตรวจสอบผลการเรียนรู้ของตนเองได้ เนื่องจากเมื่อผู้เรียนได้รับฟังการนำเสนอเนื้อหาจากเพื่อนและการสรุปจากผู้สอนทำให้ผู้เรียนเปรียบเทียบความสามารถในการสืบค้นเรียนรู้ของตนเอง และประเมินตนเองได้ และจากการที่ผู้เรียนได้ประเมินตนเองโดยการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ที่ตนเองได้มากับผลการเรียนรู้ของเพื่อนและการสรุปความรู้ของผู้สอน ทำให้ผู้เรียนทราบข้อบกพร่องของตนเองและนำผลที่ได้ไปสะท้อนผลการเรียนรู้แล้วนำไปปรับปรุงวิธีการเรียนรู้ของตนเองต่อไป ทั้งนี้ผู้เรียนส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าข้อบกพร่องของตนเองส่วนใหญ่เกิดจากการสืบค้นความรู้ของตนเองยังสืบค้นจากแหล่งข้อมูลที่ไม่หลากหลาย จึงได้ข้อมูลมาไม่ครอบคลุมตามประเด็นที่ผู้สอนกำหนด

2) ความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ADAPSER ไปใช้ในการเรียนในอนาคต ซึ่งผู้เรียนได้ให้ความคิดเห็นว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้

ADAPSER ทำให้ผู้เรียนสามารถนำทักษะที่ได้ฝึกฝนไปใช้ในการเรียนรู้ในอนาคตได้ และนอกจากสามารถใช้ในการเรียนรู้แล้วผู้เรียนยังสามารถนำขั้นตอนตามรูปแบบการเรียนรู้ไปใช้ในการทำงาน การฝึกบุตรหลานของผู้เรียนให้ฝึกกระบวนการเรียนรู้ หรือนำขั้นตอนตามรูปแบบการเรียนรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้

3.4.3 ผลการสัมภาษณ์ผู้สอนเกี่ยวกับความพึงพอใจในรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน พบว่า

1) ผู้สอนมีความคิดเห็นว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ADAPSER เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน มีกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเนื่องจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้เน้นให้ผู้เรียนสืบค้นความรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ ตามความถนัดและความสามารถของผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกการเรียนรู้ด้วยตนเองได้เพราะรูปแบบการจัดการเรียนรู้ได้ส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกทักษะการวางแผนให้ได้มาซึ่งความรู้ อีกทั้งผู้เรียนสามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจและความถนัด นำความรู้ที่ได้มานำเสนอเพื่อถ่ายทอดความรู้ วิเคราะห์เปรียบเทียบข้อแตกต่างของความรู้และวิธีการได้มาซึ่งความรู้ สามารถสังเคราะห์ความรู้ให้เป็นองค์ความรู้ที่สอดคล้องกับประเด็นเนื้อหาตลอดจนผู้เรียนแต่ละคนได้รู้ถึงศักยภาพและระดับความสามารถของตนเอง

2) การจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ADAPSER ผู้สอนมีความคิดเห็น ว่า ในแต่ละขั้นตอนส่งเสริมคุณลักษณะผู้เรียนไปแต่ละด้าน กล่าวคือ การวิเคราะห์ตนเอง ของผู้เรียนทำให้ผู้เรียนได้รู้ถึงความถนัด ความสามารถในการเรียนและข้อบกพร่องของตนเองเพื่อการปรับปรุงแก้ไขตนเอง การวางแผนการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนสามารถวางแผนการเรียนรู้ตามความถนัด ความสามารถและสอดคล้องกับเนื้อหาเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้โดยอาศัยทักษะที่ตนเองถนัด การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนสามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองเนื่องจากมีลำดับขั้นตอนการเรียนรู้ที่ชัดเจนจากการวางแผนการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างเป็นระบบ การนำเสนอผลการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนสามารถฝึกทักษะการนำเสนอข้อมูลให้ผู้อื่นฟังได้และสร้างความมั่นใจในการนำเสนอ การสังเคราะห์ความรู้ เป็นการฝึกให้ผู้เรียนแต่ละคนได้มาเมื่อนำมาประมวลรวมกันผู้เรียนแต่ละคนจะได้ความรู้ที่ครบถ้วนตามประเด็นเนื้อหาที่กำหนดและสามารถสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ได้

การตรวจสอบผลการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนสามารถฝึกการประเมินตนเองโดยไม่มีความลำเอียง ทำให้ทราบข้อบกพร่องของตนเองเกี่ยวกับการวางแผนการเรียนรู้ การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ การสืบค้น หรือแม้แต่ความสมบูรณ์ของเนื้อหาตามประเด็นที่กำหนด ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถสะท้อนผลการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนได้รู้ศักยภาพของตนเองและทราบถึงระดับผลการเรียนรู้จากการประเมินตนเอง จากกระบวนการเรียนรู้และจากองค์ความรู้ที่ได้ ทำให้ได้ข้อมูลในการปรับปรุงตนเองในการเรียนรู้ครั้งต่อไป

3) ความคิดเห็นของผู้สอนเกี่ยวกับการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ADAPSER ไปใช้ในการเรียนในอนาคต ผู้สอนมีความคิดเห็นว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ADAPSER ทำให้ผู้เรียนสามารถนำทักษะที่ได้ฝึกฝนไปใช้ในการเรียนรู้ในอนาคตได้ เนื่องจากเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ฝึกฝนทักษะ ซึ่งผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในการวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเองตามความถนัดและความสนใจ อีกทั้งวิธีการให้ได้มาซึ่งความรู้ที่หลากหลายจากแหล่งข้อมูลต่างๆ การถ่ายทอดความรู้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์เพื่อสร้างองค์ความรู้ตลอดจนการประเมินผลเพื่อให้ได้ทราบถึงข้อบกพร่องหรือผลสะท้อนจากการเรียนรู้ของตนเอง เหล่านี้ล้วนแต่เป็นการฝึกฝนทักษะที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในการเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมบ่งชี้ของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน
3. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน

สมมติฐานในการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน ในครั้งนี้มีสมมติฐานในการวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่พัฒนาขึ้น มีผลทำให้ค่าเฉลี่ยของคะแนนคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของกลุ่มทดลองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่พัฒนาขึ้น มีผลทำให้ค่าเฉลี่ยของคะแนนคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม
3. รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่พัฒนาขึ้น มีผลทำให้ค่าเฉลี่ยของคะแนนการประเมินกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงของกลุ่มทดลองอยู่ในระดับดี
4. รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่พัฒนาขึ้น ส่งผลให้นักศึกษาที่เข้าร่วมทดลองมีความพึงพอใจในรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในระดับมากขึ้นไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ มีการดำเนินการแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน

ระยะที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน

ระยะที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาประสิทธิผลของการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน สรุปผลได้ดังนี้

1.1 องค์ประกอบที่ 1 ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 11 ข้อ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.49 ถึง 0.70 มีค่าไอเกน เท่ากับ 11.47 เมื่อพิจารณาข้อคำถามแต่ละข้อพบว่าเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความสามารถในการควบคุมตนเองให้ดำเนินการตามแผนการเรียนรู้และตรวจสอบความสำเร็จตามตัวชี้วัดและตัดสินใจดำเนินการตามแผนหรือปรับปรุงแผนการเรียนรู้ ผู้วิจัยตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า ความสามารถในการควบคุมและตรวจสอบตนเอง

1.2 องค์ประกอบที่ 2 ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 9 ข้อ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.39 ถึง 0.79 มีค่าไอเกน เท่ากับ 2.32 เมื่อพิจารณาข้อคำถามแต่ละข้อพบว่าเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความสามารถในการสะท้อนผลจากการประเมินและการนำผลสะท้อนไปปรับปรุงแก้ไขในโอกาสต่อไป ผู้วิจัยตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า ความสามารถในการปรับปรุงตนเอง

1.3 องค์ประกอบที่ 3 ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 10 ข้อ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.48 ถึง 0.63 มีค่าไอเกน เท่ากับ 1.32 เมื่อพิจารณาข้อคำถามแต่ละข้อพบว่าเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับ ความสามารถในการกำหนดเป้าหมายในการเรียน และความสามารถในการวางแผนการเรียนรู้ ผู้วิจัยตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า ความสามารถในการจัดการตนเอง

2. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน ในครั้งนี้ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ซึ่งเป็นวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มี 7 ขั้น ดังนี้ ขั้นที่ 1 วิเคราะห์ตนเอง (Analyzing Learner by Themselves: A) ขั้นที่ 2 ออกแบบการเรียนรู้ (Designing a Learning Plan: D) ขั้นที่ 3 ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ (Acting Learning Activities: A) ขั้นที่ 4 นำเสนอผลการเรียนรู้ (Presenting Learning Outcome: P) ขั้นที่

5 สังเคราะห์ความรู้ (Synthesizing Knowledge: S) ขั้นที่ 6 ตรวจสอบผลการเรียนรู้ (Evaluating Learning Outcome: E) ขั้นที่ 7 สะท้อนผลการเรียนรู้ (Reflecting Learning Outcome: R)

ผลการพิจารณารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน คู่มือการจัดการเรียนรู้ คู่มือนักศึกษาและเครื่องมือประกอบการจัดการเรียนรู้ โดยผู้เชี่ยวชาญพบว่ามีความเหมาะสมในการนำไปจัดการเรียนรู้ และมีข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงในกระบวนการวิเคราะห์ผู้เรียน การบริหารเวลาของผู้สอน ความชัดเจนของการปฏิบัติในแต่ละขั้นตอนของกิจกรรม ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อเสนอดังกล่าวมาปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาประสิทธิผลของการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน ในการเปรียบเทียบก่อนและหลังการทดลอง เปรียบเทียบกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม การประเมินตามสภาพจริง ความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ผลโดยสรุปมีดังนี้

3.1 คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาในกลุ่มทดลองก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่า องค์ประกอบความสามารถในการจัดการตนเอง องค์ประกอบความสามารถในการควบคุมและตรวจสอบตนเอง และองค์ประกอบความสามารถการปรับปรุงตนเอง ของนักศึกษาในกลุ่มทดลองก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.2 คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่า องค์ประกอบความสามารถในการจัดการตนเอง องค์ประกอบความสามารถในการควบคุมและตรวจสอบตนเอง และองค์ประกอบความสามารถการปรับปรุงตนเอง ของนักศึกษาในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.3 การประเมินคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่ได้จากการประเมินตามสภาพจริงของผู้เรียนกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง พบว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองตามสภาพจริงของผู้เรียนกลุ่มทดลองในภาพรวมอยู่ในระดับดี และมีพัฒนาการเป็นรายหน่วยเพิ่มขึ้นตามลำดับ

3.4 การประเมินความพึงพอใจในรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนของนักศึกษาพบว่าผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอยู่ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3.5 ผลการสัมภาษณ์ผู้เรียนเกี่ยวกับความพึงพอใจในรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน พบว่าผู้เรียนมีความคิดเห็นว่าขั้นตอนของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ADAPSER ทำให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์

ข้อบกพร่องของตนเองได้ แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ตนเองมาใช้ในการออกแบบการเรียนรู้ได้ และสามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ได้ตามแนวทางที่ออกแบบการเรียนรู้ไว้ พร้อมทั้งสามารถนำเสนอผลการเรียนรู้ ได้อย่างมั่นใจมากขึ้น แล้วนำผลการเรียนรู้มาสังเคราะห์ความรู้ได้ การสังเคราะห์ความรู้ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เนื้อหาได้ครอบคลุมทุกประเด็นที่ผู้สอนกำหนดถึงแม้ผู้เรียนอาจค้นคว้ามาได้ไม่ครอบคลุมแต่เมื่อได้รับฟังการนำเสนอของเพื่อนและการสรุปของผู้สอนทำให้สามารถสังเคราะห์เนื้อหาได้ครอบคลุมทุกประเด็น ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถตรวจสอบผลการเรียนรู้ของตนเองได้ ทำให้ผู้เรียนทราบข้อบกพร่องของตนเองและนำผลที่ได้ไปสะท้อนผลการเรียนรู้แล้วนำไปปรับปรุงวิธีการเรียนรู้ของตนเองต่อไป นอกจากนี้ผู้เรียนมีความคิดเห็นว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ADAPSER ทำให้ผู้เรียนสามารถนำทักษะที่ได้ฝึกฝนไปใช้ในการเรียนรู้ในอนาคตได้

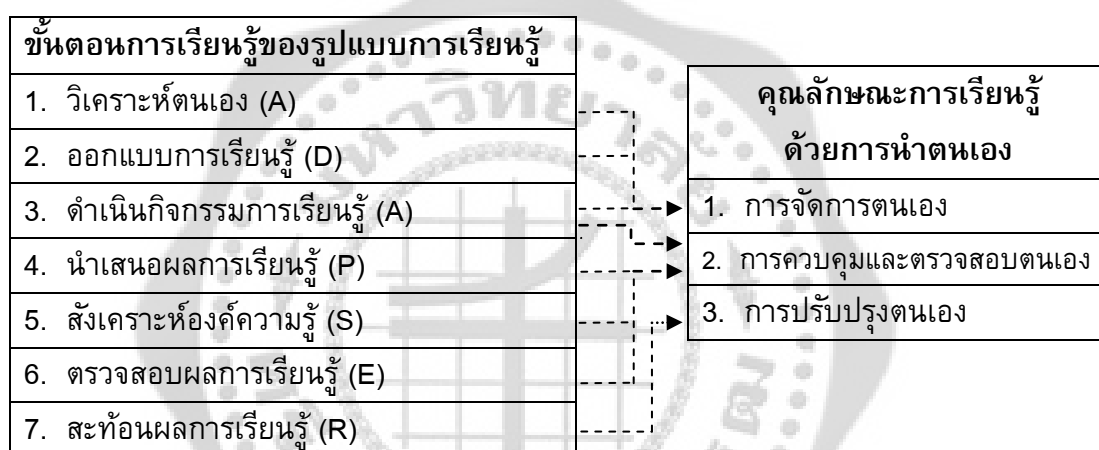
3.6 ผลการสัมภาษณ์ผู้สอนเกี่ยวกับความพึงพอใจในรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน พบว่าผู้สอนมีความคิดเห็นว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ADAPSER เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน มีกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเนื่องจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้เน้นให้ผู้เรียนสืบค้นความรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ ตามความถนัดและความสามารถของผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกการเรียนรู้ด้วยตนเองได้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ADAPSER ส่งเสริมคุณลักษณะผู้เรียนไปแต่ละด้าน กล่าวคือ การวิเคราะห์ตนเอง ของผู้เรียนทำให้ผู้เรียนได้ทราบถึงความถนัดและความสามารถในการเรียน และข้อบกพร่องของตนเองเพื่อการปรับปรุงแก้ไขตนเอง การวางแผนการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนสามารถวางแผนการเรียนรู้ตามความถนัด ความสามารถและสอดคล้องกับเนื้อหา เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้โดยอาศัยทักษะที่ตนเองถนัด การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนสามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองเนื่องจากมีลำดับขั้นตอนการเรียนรู้ที่ชัดเจนจากการวางแผนการเรียนรู้ การนำเสนอผลการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนสามารถฝึกทักษะการนำเสนอข้อมูลให้ผู้ฟังและสร้างความมั่นใจในการนำเสนอ การสังเคราะห์ความรู้ เป็นการฝึกให้ผู้เรียนแต่ละคนได้นำความรู้ที่ตนศึกษามาประมวลรวมกันกับความรู้ของเพื่อนและผู้สอน ผู้เรียนแต่ละคนจะได้ความรู้ที่ครบถ้วนตามประเด็นเนื้อหาที่กำหนดและสามารถสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ได้ การตรวจสอบผลการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนสามารถฝึกการประเมินตนเองโดยไม่มี ความลำเอียง ทำให้ทราบข้อบกพร่องของตนเอง ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถ สะท้อนผลการเรียนรู้ ซึ่งทำให้ได้ข้อมูลในการปรับปรุงตนเองในการเรียนรู้ครั้งต่อไป นอกจากนี้ผู้สอนมีความคิดเห็นว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ADAPSER ทำให้ผู้เรียนสามารถนำทักษะที่ได้ฝึกฝนไปใช้ในการเรียนรู้ในอนาคตได้

อภิปรายผล

1. การศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน พบว่าคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนมี 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 ความสามารถในการจัดการตนเอง (Self-managing) องค์ประกอบที่ 2 ความสามารถในการควบคุมและตรวจสอบตนเอง (Self-monitoring) องค์ประกอบที่ 3 ความสามารถในการปรับปรุงตนเอง (Self-modifying) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ คอสต้าและแคลลิก (Costa & Kallick. 2004: 6) สำหรับงานวิจัยในประเทศไทยที่ผ่านมาที่ได้ศึกษาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง พบว่า คุณลักษณะด้านการนำตนเองที่ศึกษาประกอบด้วยคุณลักษณะย่อย ได้แก่ วิเคราะห์ความต้องการเรียนรู้ กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้อย่างเป็นระบบโดยมีการวางแผน ปฏิบัติการเรียนรู้ เลือกกลวิธีในการเรียนรู้และควบคุมกิจกรรมการเรียนรู้ของตนได้ แสวงหาแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ได้ มีการวัดและประเมินผลด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง (Knowles. 1975; Skager. 1978; Brookfield. 1984: 74; Griffin. 1993; Hiemstra. 1994; คณาพร คมสัน. 2540: 4; สมบัติ สุวรรณพิทักษ์. 2541: 7; อาชัญญา รัตนอุบล. 2542: 47; อนิรุทธิ์ สติมัน. 2550 : 37; นัตตา อังสุวาทย์. 2550: 16) ซึ่งอยู่ภายใต้องค์ประกอบด้านการจัดการตนเองและด้านการควบคุมและตรวจสอบตนเอง แต่ไม่ครอบคลุมองค์ประกอบด้านการปรับปรุงตนเอง ของผู้วิจัย ดังนั้นการวิเคราะห์องค์ประกอบของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้วิจัย จึงมีความเหมาะสมในการนำไปเป็นกรอบในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษากับนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนซึ่งเป็นนักศึกษาระดับอนุปริญญาที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ หากจะนำองค์ประกอบดังกล่าวข้างต้น ไปใช้กับผู้เรียนระดับอื่นควรนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบเพื่อยืนยันอีกครั้ง

2. ประสิทธิผลของการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน พบว่า รูปแบบ ADAPSER ที่พัฒนาขึ้นสามารถพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนให้สูงขึ้น เนื่องจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ADAPSER ได้ใช้หลักของทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ตามแนวคิดของ โนลส์ เป็นพื้นฐานซึ่งประกอบด้วยกระบวนการเรียนรู้สำคัญของการจัดการเรียนรู้คือ การศึกษาความต้องการของผู้เรียน สร้างแผนการเรียนรู้ ดำเนินการตามแผนและประเมินผลตามแผน (Knowles, Holton, Swanson. 2005: 175) และได้เพิ่มแนวคิดการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ คอสต้าและแคลลิก เกี่ยวกับการสะท้อนผลและการนำผลสะท้อนมาปรับปรุงแผนการเรียนรู้ (Costa and Kallick. 2004: 7) ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ตนเอง ออกแบบการเรียนรู้ ดำเนินการเรียนรู้ นำเสนอผลการเรียนรู้ สังเคราะห์ผลการเรียนรู้ ประเมินผลการเรียนรู้และสะท้อนผลการเรียนรู้ได้ นอกจากนี้ในการออกแบบการเรียนรู้ผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการคิดอภิमानมาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบการเรียนรู้ เนื่องจากการคิดอภิमानเป็นกระบวนการสำคัญในการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Shannon. 2008: 18; Weimer. 2010: Online) ทั้งนี้เพราะในการออกแบบการเรียนรู้ผู้เรียนได้

วางแผนการค้นคว้า การรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบความก้าวหน้าของการเรียน และการตรวจสอบผลลัพธ์ ส่วนการตรวจสอบผลการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ใช้หลักการประเมินการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ซึ่งได้เน้นการประเมินการเรียนรู้ตามสภาพจริงทำให้สามารถตรวจสอบพัฒนาการของการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ (อิสริยา ทองงาม. 2545; สุนทรา โดบัว. 2546; วิบูลย์ลักษณ์ ปริยาวงศากุล. 2547; นัตตา อังสุวาทย์. 2550; ลัดดาวัลย์ พุทธิรักษา. 2553) กระบวนการเหล่านี้ล้วนเป็นฝึกการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอย่างต่อเนื่องส่งผลให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง 3 ด้าน คือ ความสามารถในการจัดการตนเอง ความสามารถในการควบคุมและตรวจสอบตนเองและความสามารถในการปรับปรุงตนเอง ดังภาพประกอบ 22

ภาพประกอบ 22 ความเชื่อมโยงระหว่างขั้นตอนการเรียนรู้และคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

เมื่อพิจารณาผลการจัดการเรียนรู้ในแต่ละขั้นตอนพบว่า คือ ขั้นที่ 1 วิเคราะห์ตนเอง (Analyzing Learner by Themselves : A) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์ถึงคุณลักษณะของผู้เรียน พฤติกรรมการเรียน ทักษะทางการเรียนและความต้องการของผู้เรียนเป็นเบื้องต้น เนื่องจากผู้เรียนที่อยู่ในวิทยาลัยชุมชนอยู่ในช่วงวัยผู้ใหญ่ สามารถวิเคราะห์ตนเองร่วมกับผู้สอนได้ โดยผู้เรียนมีหน้าที่สำรวจตนเองเกี่ยวกับสามารถเฉพาะด้าน ความสนใจ วิธีการเรียนที่ชอบ (Knowles. 1975: 39-41; พจนา ทรัพย์สมาน. 2549: 25- 35; สุรกุล เจนอมรม. 2532: 61) ซึ่งทำให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ ลักษณะเด่นหรือข้อบกพร่องของตนเองได้และนำลักษณะเด่นของตนเองมาใช้ในการเรียน รวมถึงแก้ไขข้อบกพร่องในการเรียนได้ตรงกับปัญหาอย่างแท้จริง ทั้งหมดนี้จะนำไปสู่การออกแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องถึงคุณลักษณะต่างๆ ของผู้เรียน

ขั้นที่ 2 ออกแบบการเรียนรู้ (Designing a Learning Plan : D) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนต้องออกแบบการเรียนรู้ของตนเองโดยใช้กระบวนการคิดแบบอภิमानเป็นแนวทางในการวางแผนการเรียนรู้ เนื่องจากการคิดอภิमानในการเรียนรู้ เป็นวิธีการที่ให้ผู้เรียนวางแผนวิธีการเรียน ตรวจสอบความก้าวหน้าของตนเองและปรับยุทธศาสตร์ให้เหมาะสมกับความต้องการของตนเอง (Weimer. 2010: Online) หรืออาจกล่าวได้ว่าผู้เรียนที่สามารถเลือกยุทธศาสตร์การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ คือ ผู้ที่ใช้การคิดอภิमान (Shannon. 2008: 18; citing Nelson & Conner. 2008) และการคิดอภิमानเปรียบเสมือนเครื่องจักรที่ขับเคลื่อนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Shannon. 2008: 18) ในขั้นนี้ผู้เรียนจึงเป็นผู้เลือกวิธีการเรียนที่เหมาะสมกับตนเองมากที่สุด นำมาใช้เป็นแนวทางการดำเนินการตามกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนที่ได้วางไว้ตามลำดับขั้นตอน เช่น วิธีแสวงหาความรู้ แหล่งความรู้ วิธีการนำเสนอผลการเรียนรู้ วิธีการประเมินตนเอง วิธีการและเกณฑ์ในการประเมินตนเอง เป็นต้น ทั้งนี้การออกแบบการเรียนรู้ต้องมีความสอดคล้องเหมาะสมกับประเด็นเนื้อหาที่ผู้สอนกำหนดให้ (Knowles. 1975: 39-41; พจนานุกรมศัพท์. 2549: 25- 35; สุรกุล เชนอกรม. 2532 : 61) ซึ่งทำให้ผู้เรียนสามารถวางแผนการเรียนรู้ของตนเองด้วยกระบวนการคิดแบบอภิमान รวมถึงสามารถกำหนดเกณฑ์ความสำเร็จของการเรียน เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งจัดเป็นคุณลักษณะด้านความสามารถในการจัดการตนเอง

ขั้นที่ 3 ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ (Acting Learning Activities : A) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการเรียนรู้ของตนเองที่ได้ออกแบบไว้ด้วยกระบวนการคิดอภิमान ในขั้นตอนนี้ผู้เรียนต้องควบคุมกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเองให้สามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเองให้เป็นไปตามแผนการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในขั้นตอนการออกแบบการเรียนรู้ คุณลักษณะที่จะเกิดขึ้นในตัวผู้เรียนในขั้นตอนนี้คือ ความสามารถในการจัดการตนเองและความสามารถในการควบคุมและตรวจสอบตนเอง

ขั้นที่ 4 นำเสนอผลการเรียนรู้ (Presenting Learning Outcome : P) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้นำเสนอข้อมูลข้อค้นพบที่ได้จากการเรียนของตนเองตามแผนการเรียนรู้ของตนเองที่ได้ออกแบบไว้ด้วยกระบวนการคิดอภิमान มาสรุปผลและนำเสนอต่อสมาชิกเพื่ออภิปรายวิเคราะห์เปรียบเทียบสรุปเป็นความคิดรวบยอดแนวคิดข้อปฏิบัติเป็นของตนเองรวมทั้งสรุปบันทึกปัญหาต่างๆที่พบ ผู้สอนอาจกำหนดให้ผู้เรียนนำเสนอเป็นรายกลุ่มหรือรายบุคคล หากนำเสนอเป็นรายกลุ่มต้องจัดให้ผู้เรียนได้นำผลการเรียนรู้ที่แต่ละคนเรียนรู้มาสังเคราะห์ร่วมกันเป็นงานกลุ่มแต่ควรกำหนดให้กลุ่มละไม่เกิน 3 คน ทั้งนี้เนื่องจากการนำเสนอเป็นรายบุคคลต้องใช้เวลามาก แต่การนำเสนอเป็นรายบุคคลทำให้ผู้เรียนมีความกล้าแสดงออกมากขึ้น ซึ่งการที่ผู้เรียนได้นำเสนอผลการเรียนรู้ของตนเองตามแผนการเรียนรู้ที่ออกแบบไว้ ทำให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะด้านการควบคุมและตรวจสอบตนเอง เนื่องจากผู้เรียนต้องดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อนำผลมานำเสนอในชั้นเรียน ซึ่งเป็นวิธีการที่ทำให้ผู้เรียนต้องควบคุมตนเองให้ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ได้มาซึ่งผลการ

เรียนรู้มานำเสนอ และในระหว่างการนำเสนอผู้เรียนต้องมีการบันทึกผลการนำเสนอของเพื่อน รวมถึงแหล่งเรียนรู้ที่เพื่อนสืบค้นมาเพื่อนำข้อมูลไปใช้ในขั้นตอนการสังเคราะห์ความรู้ทำให้ผู้เรียน ต้องควบคุมตนเองให้ตั้งใจฟังเพื่อนนำเสนอ และผู้เรียนยังได้ความรู้จากการนำเสนอ นอกจากนี้ยังมีการซักถาม หยอกล้อกันในระหว่างการนำเสนอทำให้บรรยากาศในห้องเรียนจะสนุกสนานเป็นกันเองระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้สอน ซึ่งจัดเป็นบรรยากาศที่เหมาะสมตามทฤษฎี การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ที่ผู้สอนควรจัดบรรยากาศในการเรียนและสถานการณ์ของการเรียนรู้ให้มีความ เป็นกันเอง ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน และระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกที่ดี และเป็นไปในทางบวกต่อการเรียนรู้ (สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. 2547: 254-258; อ้างอิงจาก Knowles. 1954; อาชัญญา รัตนอุบล. 2551: 57-58; ชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ. 2552: 62-75)

ขั้นที่ 5 สังเคราะห์ความรู้ (Synthesizing Knowledge: S) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้น ให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้จากขั้นนำเสนอผลการเรียนรู้ซึ่งได้จากแผนการเรียนของตนเองที่ได้ ออกแบบไว้ด้วยกระบวนการคิดอภิปรายมาเป็นองค์ความรู้ โดยเชื่อมโยงความรู้ของตนเองกับ ความรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างเพื่อนและผู้สอน หากยังไม่เพียงพอผู้เรียนต้อง ค้นคว้าเพิ่มเติม และสรุปเป็นองค์ความรู้ ทำให้ผู้เรียนได้เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของตนเองกับ เพื่อนและผู้สอน แล้วสามารถตรวจสอบผลการเรียนรู้ของตนเองได้ จึงเกิดคุณลักษณะด้านการ ควบคุมและตรวจสอบตนเอง

ขั้นที่ 6 ตรวจสอบผลการเรียนรู้ (Evaluating Learning Outcome: E) เป็นการจัดการ เรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนประเมินการเรียนรู้ด้วยกระบวนการต่างๆของการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ โดยประเมินตามที่ออกแบบไว้ในขั้นออกแบบที่ได้ออกแบบไว้ด้วยกระบวนการคิดอภิปราย ในขั้นนี้ ผู้เรียนต้องประเมินตนเองก่อน และผู้สอนประเมินภายหลัง แล้วนำผลการประเมินมารวมกันสรุป ที่ สำคัญผู้เรียนต้องประเมินแผนการเรียนของตนเองว่าทำให้บรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้หรือไม่ ซึ่ง ผู้เรียนส่วนใหญ่สามารถปฏิบัติได้และมีความพึงพอใจที่สามารถประเมินตนเองทำให้เขารู้สึกว่าเขา สามารถมีส่วนร่วมในการตรวจสอบตนเอง โดยเกณฑ์ในการประเมินต้องเป็นที่ยอมรับได้ระหว่าง ผู้เรียนและผู้สอน ในขั้นนี้ทำให้ผู้เรียนตรวจสอบความสำเร็จตามตัวชี้วัด และนำผลจากการประเมิน ไปใช้ในตัดสินใจดำเนินตามแผนกลยุทธ์ต่อหรือเปลี่ยนแผนกลยุทธ์ใหม่ (Costa & Kallick. 2004: 6) หรือปรับปรุงตนเองเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งเป็นคุณลักษณะด้านการ ควบคุมและตรวจสอบตนเอง

ขั้นที่ 7 สะท้อนผลการเรียนรู้ (Reflecting Learning Outcome: R) เป็นการนำผลจาก การประเมินผลการเรียนรู้มาเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ความสำเร็จ ปัญหาหรืออุปสรรคในการ ดำเนินการตามแผนการเรียนรู้และตัดสินใจดำเนินการตามแผนเดิมหรือปรับปรุงแผนการเรียนรู้ของ ผู้เรียนใหม่ เพื่อใช้ในการเรียนรู้ครั้งต่อไป ซึ่งการสะท้อนผลช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ ลึกซึ้งเนื่องจาก การสะท้อนผลเป็นกระบวนการคิดเพื่อจะนำไปสู่การทำให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ หรือเกิดสัมฤทธิ์ผลตามผลลัพธ์ที่คาดหวัง (Barrett and Richter. 2011: online ;citing Zubizaretta.

2004: 15) อย่างไรก็ตามการนำข้อมูลจากการสะท้อนผลเพื่อไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนรู้ของผู้เรียนอนาคตอาจกระทำได้ใน 2 ลักษณะ คือ 1) ถ้าผลสะท้อนกลับบรรลุผลตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ จึงสามารถดำเนินการปฏิบัติ ไปวงจรต่อไปได้ หรือควรทำซ้ำอีกครั้งด้วยการปรับเปลี่ยนกิจกรรมใหม่ แต่ยังคงใช้แผนปฏิบัติการเดิมเพื่อศึกษาความคงที่หรือยืนยันผลการปฏิบัติที่ได้ในวงจรนั้นๆ 2) ถ้าผลสะท้อนกลับไม่บรรลุผลตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้จะต้องทำแผนใหม่ (Replan) เพื่อแก้ไขสิ่งที่ยังไม่บรรลุผล โดยสามารถทำซ้ำด้วยการซ่อมเสริมในสิ่งที่เป็ข้อบกพร่องในการปฏิบัติ (ธีระวุฒิ เอกะกุล. 2552: 59-60) ในการเรียนรู้ตามรูปแบบนี้ก็เช่นกันเมื่อผู้เรียนสะท้อนผลการเรียนรู้แล้วสามารถนำข้อมูลที่ได้นำไปใช้ในการออกแบบการเรียนรู้ใหม่ในหน่วยต่อไป ในขั้นนี้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความสามารถในการปรับปรุงตนเอง เนื่องจากผู้เรียนต้องนำผลสะท้อนจากการประเมิน นำมาวิเคราะห์และนำผลสรุปไปประยุกต์ใช้ในอนาคต (Costa & Kallick. 2004: 6)

นอกจากนี้ผลการประเมินคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่ได้จากการประเมินตามสภาพจริงของผู้เรียนกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง พบว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองตามสภาพจริงของผู้เรียนกลุ่มทดลองในภาพรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาการพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นรายหน่วยพบว่าผู้เรียนมีระดับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเพิ่มขึ้นในแต่ละหน่วยตามลำดับ เนื่องจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ADAPSER มีการพัฒนาผู้เรียนเป็นวงรอบอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของคอสต้าและ แคลลิก และชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ ที่กล่าวว่าการพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไม่สามารถพัฒนาได้เพียงแค่ครั้งเดียวแต่ควรพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Costa and Kallick. 2004: 7; ชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ. 2552 : 30) ดังนั้นการนำรูปแบบไปใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิผลต้องดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ให้ครบทุกขั้นตอนและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ในการจัดการเรียนรู้ผู้สอนสามารถยืดหยุ่นจำนวนวงจรการเรียนรู้ของการเรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

3. ในการวิจัยครั้งนี้พบว่าอายุของผู้เรียนส่งผลต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เนื่องจากผู้เรียนที่มีอายุมากมีแรงจูงใจในการเรียนมากกว่าผู้เรียนอายุน้อย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ของ โนลส์ ที่กล่าวว่าผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่จะมีแรงจูงใจในการเรียนสูงเนื่องจากผู้ที่มาเข้าเรียนในวัยผู้ใหญ่มีเป้าหมายในการเรียนที่ชัดเจนว่าต้องการเรียนไปเพื่ออะไร ซึ่งอาจเป็นงานที่ดีกว่า การได้รับความดีความชอบในตำแหน่งที่สูงขึ้น เงินเดือนสูงขึ้น หรือแรงจูงใจภายใน เช่น ความพึงพอใจในอาชีพการงานที่สูงขึ้น การเห็นคุณค่าในตนเอง คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นหรืออื่นๆ ในลักษณะคล้ายกัน ส่งผลให้ผู้ใหญ่มีแรงจูงใจในการเรียนสูง (Knowles; Holton and Swanson. 2005: 199; citing Wlodowski. 1985) และสอดคล้องกับ สุจินดา ประเสริฐ (2554: 63) ที่กล่าวว่าแรงจูงใจส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในมิติการตรวจสอบตนเองและการปรับปรุงตนเอง ดังนั้นในการนำรูปแบบการเรียนรู้ไปให้ผู้สอนควรศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่เพื่อสร้างความเข้าใจการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่และจิตวิทยาสำหรับการจัดการเรียนรู้ใน

วัยผู้ใหญ่ ทั้งนี้ผู้สอนควรมีการวางแผน และเตรียมการจัดการเรียนรู้มาเป็นอย่างดี รวมถึงมีเวลาในการดูแลผู้เรียนเป็นรายบุคคล

นอกจากนี้ในการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ผู้สอนต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนผู้ใหญ่นำประสบการณ์เดิมมาใช้ประโยชน์ โดยใช้เป็นทรัพยากรหรือข้อมูลสำหรับการเรียนรู้ เนื่องจากประสบการณ์เดิมสามารถสนับสนุนในการเรียนทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่มีประสิทธิภาพได้ (Knowles; Holton and Swanson. 1998 : 64-69) ส่วนผู้เรียนที่อายุน้อย (18 ถึง 22 ปี) ผู้สอนต้องผู้สอนต้องกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ โดยการตั้งคำถาม รวมถึงคอยให้กำลังใจผู้เรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดความต้องการเรียน ซึ่งความต้องการเรียนนี้ต้องเกิดจากความรู้สึกว่าตัวเองมีความสามารถที่จะบรรลุความสำเร็จได้และจึงจะเกิดแรงจูงใจในการเรียน (สวัณน์ วัฒนวงศ์. 2547: 254-258; อ้างอิงจาก Knowles. 1954; อาชัญญา รัตนอุบล. 2551: 57-58; ชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ. 2552: 62-75)

การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ADAPSER ในครั้งนี้จึงเป็นการพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนทั้ง 3 ด้าน คือ ความสามารถในการจัดการตนเอง ความสามารถในการควบคุมและตรวจสอบตนเอง และความสามารถในการปรับปรุงตนเอง

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการวิจัยดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ในทศวรรษที่ 21 และระบบการจัดการเรียนรู้ของวิทยาลัยชุมชน ดังนั้นผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการทำวิจัยเกี่ยวกับจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในวิทยาลัยชุมชน และกำหนดนโยบายการส่งเสริมให้มีการพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน โดยอาศัยผลการวิจัยครั้งนี้เป็นฐานเริ่มต้นในการพัฒนา

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

อาจารย์ผู้สอนอาจนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสำหรับนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน ไปใช้โดยมีแนวปฏิบัติดังนี้

2.1 ผู้สอนควรศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่เพื่อสร้างความเข้าใจการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่และจิตวิทยาสำหรับการจัดการเรียนรู้ในวัยผู้ใหญ่ มีทักษะในการกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ มีการวางแผนและเตรียมการจัดการเรียนรู้มาอย่างดี มีเวลาในการดูแลผู้เรียนเป็นรายบุคคล และสามารถยืดหยุ่นจำนวนวงจรการเรียนรู้ของการเรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งอาจพิจารณาจากความสามารถในการพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนแต่ละบุคคล เช่น เมื่อผู้เรียนเรียนไป 2 หรือ 3 วงจรการ

เรียนรู้ เมื่อสังเกตพฤติกรรมแล้วผู้เรียนสามารถพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้ ผู้สอนอาจให้ผู้เรียนนำรูปแบบนี้ไปใช้ในการเรียนรู้ด้วยตนเองนอกชั้นเรียน

2.2 การนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้ผู้สอนควรศึกษาคู่มือการใช้เพื่อทำความเข้าใจในแต่ละขั้นให้ชัดเจน

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน ซึ่งเป็นผู้อยู่ในวัยผู้ใหญ่ พบว่ามี 3 องค์ประกอบ หากจะศึกษาคูณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสำหรับผู้เรียนระดับอื่น ควรมีการวิเคราะห์องค์ประกอบเพื่อตรวจสอบยืนยันอีกครั้ง

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2545. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์(ร.ส.พ.)
- กนกกร ปราชญ์นคร. (2550). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างสมรรถนะข้าราชการประจำ ศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด. ปรินญานิพนธ์ กศ.ด.(การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กนกวรรณ ศรีลาเลิศ. (2549). ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียนกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ดเขต 1. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กาญจนา สามเตี้ย. (2551). การพัฒนารูปแบบการสอน PRIPARE เพื่อพัฒนาความสามารถเมตาคognition ของเด็กปฐมวัย. ปรินญานิพนธ์ กศ.ด.(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กิตติพร ปัญญาภิญโญผล. (2549). วิจัยปฏิบัติการ:แนวทางสำหรับครู. เชียงใหม่ : นันทพันธ์พรินตัง.
- คณาพร คมสัน. (2540). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย.วิทยานิพนธ์ ค.ด.(หลักสูตรและการสอน). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- จงจิตร เลิศวัฒนาพร. (2551). การพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยกิจกรรมโครงการภาษาอังกฤษประกอบการประเมินตามสภาพจริง. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.(การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชนกนารถ ชื่นเชย. (2550). รูปแบบการจัดการศึกษาต่อเนื่องในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน. ปรินญานิพนธ์ กศ.ด.(การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชมชื่น สมประเสริฐ. (2542). รูปแบบการเสริมสร้างแรงจูงใจในการทำงานของพยาบาล. ปรินญานิพนธ์ วท.ด.(การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชัชพงศ์ เชื้อสา. (2552). การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนในระดับช่วงชั้นที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.(การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ชัยฤทธิ์ โพธิ์สุวรรณ. (2552). *การศึกษานอกระบบ : การเรียนรู้และการสอนผู้ใหญ่*. กรุงเทพฯ : สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชิดชงค์ ส.นันทนาเนตร. (2551). *การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา : การเรียนรู้จากการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์*. ใน *แนวคิดและทฤษฎีที่นำรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน*. วรรัตน์ อภินันท์กุล. หน้า 131-151. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดำรงศักดิ์ ทรัพย์เชื่อนจันทร์. (2553). *การพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่องการนวดไทย*. ปรินิพนธ์ กศ.ด.(การศึกษาผู้ใหญ่).กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทรงศรี ตุ่นทอง. (2545). *การพัฒนารูปแบบการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงของนักเรียน*. ปรินิพนธ์.กศ.ด. (การทดสอบและการวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทิสนา แคมมณี. (2544). *วิทยาการด้านการคิด*. กรุงเทพฯ: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ปแมนเนจเม้นท์.
- _____. (2551). *รูปแบบการเรียนการสอนทางเลือกที่หลากหลาย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2552). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนา นิลชัยโกวิทย์. (2551). *การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงและจิตตปัญญาศึกษา*. ใน *จิตตปัญญาศึกษา: การศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์*. หน้า 3-31. กรุงเทพฯ : โครงการศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ธีระวุฒิ เอกกุล. (2552). *การวิจัยปฏิบัติการ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. อุบลราชธานี : ยงสวัสดิ์อินเตอร์กรุ๊ป.
- หงลักษณ์ กำจัดภัย. (2551). *การวิเคราะห์องค์ประกอบและพัฒนามาตรวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. วิทยานิพนธ์ คม.(วิจัยและจิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- นัดดา อังสุไวทย์. (2550). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิชาเคมีที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี*. ปรินิพนธ์ กศ.ด. (วิทยาศาสตร์ศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. (2527). *การทดสอบแบบอิงเกณฑ์: เทคนิคและวิธีการ*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ประภาภัทร นิยม. (2553). *หลอมรวมการเรียนรู้เพื่อความเป็นไท เล่ม 5 อุดมศึกษาเพื่อการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง*. กรุงเทพฯ: แปลน พรินต์.

- ปราณี อ่อนศรี. (2552). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่ใช้สมองเป็นฐานของนักเรียนพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก. ปรินญานิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล และ สุภาพ จัตุราภรณ์. (2543). การออกแบบการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล. (2543). การวิจัยในชั้นเรียน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พจนา ทรัพย์สमान. (2549). การจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ฉบับปรับปรุงใหม่ล่าสุด). กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2544). “เมตาคอกนิชัน (Metacognition)”. ในวิทยาการด้านการคิด. กรุงเทพฯ : เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์.
- แพรวพรรณ บุญฤทธิ์มนตรี. (2550). การฝึกอบรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสอนงานให้กับหัวหน้างานในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ : ศึกษากรณี บริษัท แคล-คอมพ์ อิเล็กทรอนิกส์ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน). ปรินญานิพนธ์ กศ.ด.(การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- รังสิมาภรณ์ หนูน้อย. (2554). การพัฒนาแบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.(วิจัยและประเมินผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- รัชนิพร ยันตะบุศย์. (2546). การสร้างแบบทดสอบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.(การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- รัชนิพร สายแวว. (2549). ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับสิ่งที่ปรากฏจริง และความคาดหวังในการจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยของวิทยาลัยชุมชน. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2551). พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- ราวดี ปฎิวัติวงศ์. (2547). การสร้างชุดพัฒนาสมรรถภาพการอ่านและการเขียนในการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ระบบการศึกษาทางไกล สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ปรินญานิพนธ์ กศ.ด.(การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- รุ่งฟ้า กิติญาณสุนต์. (2552). การส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนิสิต : การสะท้อนจากกระบวนการวิจัยปฏิบัติการ. วารสารการศึกษาและพัฒนาสังคม. 5(1-2): 145-165.
- รุ่งอรุณ ไสยโสภณ. (2549). แนวคิดสู่การปฏิบัติ : การเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองสำหรับผู้ใหญ่. กรุงเทพฯ: สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน.
- ฤกษ์ฤดี เสนเรือง. (2549). ความสามารถในการตัดสินใจและการแก้ปัญหาในวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3 ที่เรียนโดยวิธีอภิปัญญา. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (วิทยาศาสตร์ศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- ลัดดาวัลย์ พุทธรักษา. (2553). รูปแบบการพัฒนาผู้ดูแลผู้สูงอายุโดยวิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและการจัดการความรู้. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ลาวัญญ์ ทองมนต์. (2550). การพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนในระดับประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิทยากร เชียงกุล. (2549). การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: สายธาร.
- วิทยาลัยชุมชนนราธิวาส. (2551). การศึกษาสภาพปัญหาการออกกลางคันของนักศึกษา ระดับอนุปริญญา วิทยาลัยชุมชนนราธิวาส. นราธิวาส: วิทยาลัยชุมชนนราธิวาส.
- วิบูลย์ลักษณ์ ปริยวาศกุล. (2547). รูปแบบการพัฒนานักศึกษาพยาบาลด้วยกิจกรรมที่ส่งเสริมความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเพื่อเพิ่มความสามารถในการเรียนรู้. วิทยานิพนธ์ ค.ด.(อุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วิภาวรรณ สุขสถิตย์. (2550). การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่โดยการเรียนการสอนผ่านเว็บ. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศรีสุมา ทศมี. (2552). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิชาฟิสิกส์เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาโดยใช้เมตาคognition สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. รายงานการศึกษาคิสาระ ศษ.ม.(วิทยาศาสตร์ศึกษา). ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- ศักรินทร์ ชนประชา. (2550). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการศึกษานอกระบบสำหรับครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2. วิทยานิพนธ์ กศ.ด.(การศึกษาผู้ใหญ่) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2546). นโยบายการประเมินผลการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. ใน การประเมินผลการเรียนรู้แนวใหม่. สุวิมล ว่องวาณิช. หน้า 13. กรุงเทพฯ:

- โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ศิริพันธ์ สามัญ. (2547). *การพัฒนากระบวนการส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเองของครู : การวิจัยพหุกรณี*. วิทยานิพนธ์ คด.(หลักสูตรและการสอน). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สตีเฟน เคมีส และโรบิน แมกแทกการ์ด. (2539). *นักวางแผนวิจัยปฏิบัติการ*. แปลโดย ส.วาสนา ประवालพฤษ. ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- สมชาย เรืองมณีชัชวาล. (2550). *การพัฒนาชุดฝึกอบรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เรื่อง แนวทางการผลิตอาหารตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ดี*. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมนึก นนทิจันทร์. (2542). *การเรียนการสอน การวัดและประเมินผลตามสภาพจริงโดยใช้ Portfolio*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สมบัติ สุวรรณพิทักษ์. (2543). *เทคนิคการสอนแนวใหม่ สำหรับการศึกษาออกโรงเรียน*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สมพร สุขะ. (2545). *การพัฒนารูปแบบของเว็บเพจเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต*. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมศักดิ์ ภู่วิจิตารัตน์. (2543). *การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และการประเมินตามสภาพจริง*. เชียงใหม่ : THE KNOWLEDGE CENTER.
- _____. (2544). *การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการประเมินตามสภาพจริง*. เชียงใหม่: เชียงใหม่โรงพิมพ์แสงศิลป์.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2552). *กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 และแนวทางการปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน). (2551). *คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสองเพื่อการรับรองมาตรฐานการศึกษาวิทยาลัยชุมชน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน)
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). *การติดตามและประเมินความก้าวหน้าการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนรู้ ปี 2549-2550*. กรุงเทพฯ: เพลิน สตูดิโอ จำกัด.
- สำนักบริหารงานวิทยาลัยชุมชน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2548). *แนวทางการบริหารจัดการวิทยาลัยชุมชน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ).
- _____. (2551). *นโยบายและการดำเนินงานวิทยาลัยชุมชน*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์(ร.ส.พ).
- สุดใจ จันทรัง. (2550). *ผลของการฝึกกลวิธีอภิปัญญาที่มีต่อการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียน*

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบางกะปิ. ปรินญาณิพนธ์ ศศ.ม. (การสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สุทัศนีย์ ขอมริตา. (2552). ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับอนุปริญญาของวิทยาลัยชุมชนอุทัยธานี. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม.(การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สุจินดา ประเสริฐ. (กรกฎาคม 2554). ผลการพัฒนาแรงจูงใจภายในในการเรียนรู้และความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่มีต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม. วารสารพฤติกรรมศาสตร์. 17(2): 53-68

สุนทรา โตบัว. (2546). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาพยาบาล. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สุพัฒน์ เมืองมูล. (2552). การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนโดยใช้กลวิธีอภิปัญญาเพื่อพัฒนาการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. ปรินญาณิพนธ์ ศษ.ม. (วิจัยและสถิติทางการศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.

สุมาลี สังข์ศรี. (2544). รายงานการวิจัย การศึกษาตลอดชีวิตเพื่อสังคมไทย ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

_____. (2551). การศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต. ใน แนวคิดและทฤษฎีที่นำสู่ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน. วรรัตน์ อภินันท์กุล. หน้า 1-18. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุรกุล เจนอบรม. (2532). การเรียนรู้ด้วยตนเอง: นวัตกรรมทางการศึกษาที่ไม่เคยเก่านวัตกรรมเพื่อการเรียนการสอน. เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการเนื่องในวันคล้ายสถาปนา คณะครุศาสตร์ 10-12 กรกฎาคม 2532. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

สุรางค์ ไคว้ตระกูล. (2537). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. (2546). การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนการศึกษาต่อเนื่องสายอาชีพ ปรินญาณิพนธ์ ศศ.ด.(อาชีวศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

_____. (2547). จิตวิทยาเพื่อการฝึกอบรมผู้ใหญ่. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2551). รวบรวมความแนวคิดทางอาชีวศึกษาและการศึกษาผู้ใหญ่. กรุงเทพฯ :

สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุวิมล ว่องวานิช. (2546). การประเมินผลการเรียนรู้แนวใหม่. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2545). ประมวลบทความนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้สำหรับครูยุคปฏิรูปการศึกษา เล่ม 2. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนิรุทธ์ สติมัน. (2550). ผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ที่มีต่อการเรียนรู้แบบนำตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อมรา เขียวรักษา. (2548). การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรม เรื่องการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สำหรับครูวิทยาศาสตร์ประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์. กศ.ด. (วิทยาศาสตร์ศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อมรา เขียวรักษา. (2553). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในห้องเรียน ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-directed Learning Process) สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อังคณา ตุงคะสมิต. (2550). การพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียนตามหลักสูตรการศึกษาระดับชั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านนาศรีดงเค็ง จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อังศินันท์ อินทรกำแหง. (2545). อิทธิพลของปัจจัยด้านการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ภูมิหลังส่วนบุคคล และสภาพแวดล้อมในองค์กรที่มีต่อการปฏิบัติงานของผู้ให้บริการทางการแพทย์. วิทยานิพนธ์ คด. (การศึกษานอกระบบโรงเรียน). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- อาชัญญา รัตนอุบล. (2551). พัฒนาการการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมสำหรับผู้ใหญ่. กรุงเทพฯ : สาขาวิชาการศึกษา นอกระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อิสริยา ทองงาม. (2545). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบนำตนเองวิชาวิทยาศาสตร์ระดับปริญญาตรี เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์. วิทยานิพนธ์ คด. (อุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

- อุทุมพร จามรมาน. (2540). *การตีค่าความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียนเพื่อการปฏิรูปการศึกษา (Authentic Performance and Portfolio Assessment of Learners for Educational Reform)*. กรุงเทพฯ: ฟันนี่พับลิชชิ่ง.
- Baker, L. (1989). "Metacognition, Comprehension monitoring, and the adult reader". *Educational Psychology Review*. 3-38.
- _____. (1985). *Cognitive Development*. Englewood Cliffs. New Jersey: Prentice-Hall.
- Barrett, Helen and Richter, Jonathon. (2011). *Reflection for Learning*. Retrieved April 11, 2011, from www.reflection4learning.com.
- Baker, L. & Brown, A.I. (1984). *Metacognition Skill and Reading*. In Handbook of reading Research. New York: Longman.
- Beyer, B.K. (1987). *Practical Strategies for the Teaching of Thinking*. Boston : Allyn and Bacon.
- Ciosson, Rosemary B. (Summer 1996). "The Learning Society: How shall Community Colleges respond?." *Journal of Community College Review*. 24: 3-18.
- Conner, Clayton. (2004, December). *Developing Self-directed Learners Online Northwest Regional Education Laboratory*. Retrieved December 12, 2010 , from <http://www.schoolnet.org.za>.
- Costa, Arthur L. and Kallick, Bena. (2004). *Assessment Strategies for Self-directed Learning*. California : Corwin Press A sage Publications.
- Cross, D.R. and Paris, S.G. (1988). "Developmental Analysis of Children's Metacognition and Reading Comprehension." *Journal of Educational Psychology*. 131-142.
- Dunlosky, John and Metcalfe, Jenet. (2009). *Metacognition*. United States of America: Sage Publication.
- Dynan, Linda and Cate, Tom. (2008, November-December). The Impact of Learning Structure on Student Readiness for Self-directed Learning, *Journal of Education for Business*. 96-100.
- Elliott, John. (1991). *Action Research for Education Change*. Great Britain : Biddles
- Flavell, J.H. (1979). Metacognition and Cognitive Monitoring : A new Area of Cognitive-Developmental Inquiry, *American Psychologist*. 34(10) : 906-911.
- _____. (1985). *Cognitive Development*. Englewood Cliffs. New Jersey: Prentice Hall.
- Fogarty, R. (1994). *The Mindful School : How to Teach for Metacognitive Reflection*. United States of America. IRI/Skylight.

- Griffin, Colin. (1993). *Curriculum Theory in Adult Lifelong Education*. London : Antony Rowe LID.
- Hair, Joseph. F Jr.; et al. (2010). *Multivariate Data Analysis : A Global Perspective*. Seventh Edition. USA. Pearson Prentice Hall.
- Hiemstra, Roger. (1994). Self - directed Learning. *The International Encyclopediam of Education*. 2 nd. ed. Grate Britain : BPC Wheatons.
- Javis, P. (1990). *Adult Learning in The Social Context*. . London: Croon Helm.
- Kemmis, Stephen & Metaggart, Robin. (1998). *The Action Research Planner*. 3rd. Victoria : Deakin University.
- Kemmis, Stephen. (1998). "Action Research" in *Education Research Methodology and Measurement : An International Handbook*. Edited by Keeves, John. Great Britian : A Wheaton.
- Kerlinger, Fred N. and Lee, Howard B. (2000). *Foundations of Behavioral Research*. Fourth Edition. USA :Wadsworth Thomson Learning.
- Killion, J and Todnem, G. (1991). A Process for Personal Theory Building. *Educational Leadership*. 48(7): 14-16.
- Knowles, S. Malcolm. (1975). *Self-Directed Learning : A Guide for Learners and Teachers*. Chicago: Association Press.
- Knowles, S. Malcolm.; Elwood F. Holton ;& Richard A. Swanson. (1998). *The Adult Learner :The Definitive Classic in Adult Education and Human Resource Development*. Fifth edition. Houston Texas :Gulf Publishing.
- _____. (2005). *The Adult Learner :The Definitive Classic in Adult Education and Human Resource Development*. Six edition. Houston Texas :Gulf Publishing.
- Kolb, A David; Osland, Joyces and Rubin, M Irwin (1995). *Organizational Behavior an Experiential Approach*. Prentice-Hall International.
- Marzano, Robert.; & Costa, Arthur L . (1987). Teaching the Language of Thinking, *Educational Leadership*. 45(2): 29-33.
- Merrian, B. Sharan; Caffarella S. Rosemary;& Baumgartner M. Lisa. (2007). *Learning Adulthood A comprehensive Guide*. Third Edition. USA: John Wiley & Sons.
- Meyers, Lawrence S.; Gamst, Glenn; Guarino, A. J. (2006). *Applied Multivariate Research: Design and Interpretation*. USA. Sage Publications.
- Mills, Geoffrey E. (2003). *Action Research: A Guide for the Teacher Researcher*. New Jersey : Merrill Prentice Hall.

- Moran J. Joseph. (1997). *Assessing Adult Learning: A Guide for Practitioners*. Malabar Florida: Krieger.
- Murad, M Hassan and Varkey, Prathibha. (July 2008). Self-directed Learning in Health Professions Education. *Annals Academy of Medicine*.37(7):59.
- Murray Fisher, Jennifer King and Grace Tague. (2001) "Development of a Self-directed Learning Readiness Scale for Nursing Education".*Nurse Education Today*. 21:516-524.
- O'Neil, Harold F.; & Abedi, Jamal. (1996) Reliability and Validity of a State Metacognitive Inventory : Potential for Alternative Assessment, *Journal of Educational Research*. 89(4) : 234-45.
- Peter, John M.; Taylor, Jonathan E. and Doi, Megumu M. (2009). Self-directed Learning and Action Research, *International Journal of Self-directed Learning*. 6(2). 23-39.
- Porterfield, Patricia. (2004). *Andragogy Orientation of Nurse Education in Associate Degree Program*. Dissertation, Ed.D. University of Missouri-ST.Louis.
- Pressley, Michael and McCormick, Christine B. (1995). *Cognition Teaching and Assessment*. New York: HarperCollins College.
- Rahman.etc. (2011). Student Learning Style and Preferences for the Promotion of Metacognition Development Activities in Science Class. *World Applied Science Journal*14. (Special Issue of Innovation and Pedagogy for Diverse Learners): 11-16.
- Rogers, Alan &Horrocks, Naomi. (2010). *Teaching Adults*. Fourth Edition. UK: The McGrawHill.
- Shannon, Steven V. (2008). Using Metacognitive Strategies and Learning Styles to Create Self-directed Learners, *Institute for Learning Styles Journal*. (1):14-28.
- Skager, R. (1978). Lifelong Education and Evaluation Practice. Hamburg: UNESCO Institute for Education.
- Veenman and et al. (2006, March). Metacognition and Learning Conceptual and Methodological Considerations, *Metacognition Learning*. 2(1): 3-14.
- Weimer, Maryellen. (2010). *Metacognitive Skill for Self-directed Learner*. Retrieved April 7, 2011, from www.facultyfocus.com.
- Wenden. A. (1985, October). "Learner Strategies" *TESOL Quarterly*. 5(2): 4-13.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ

ภาคผนวก ข แบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ภาคผนวก ค ผลการประเมินความเที่ยงตรงขององค์ประกอบและ
ตัวบ่งชี้ของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน

ภาคผนวก ง เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรคุณลักษณะการ
เรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน

ภาคผนวก จ คู่มือการจัดการเรียนรู้

ภาคผนวก ฉ เครื่องมือประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการ
เรียนรู้ของผู้เรียนและผู้สอน

ภาคผนวก ช ตัวอย่างแบบบันทึกกิจกรรมของผู้เรียน

ภาคผนวก ซ ภาพประกอบการจัดการเรียนรู้

ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ

**รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบองค์ประกอบและตัวบ่งชี้
คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน**

1. รองศาสตราจารย์ ดร. สุวัฒน์ วัฒนวงศ์

ข้าราชการบำนาญ อาจารย์พิเศษภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ความเชี่ยวชาญ

- การศึกษาผู้ใหญ่
- จิตวิทยาการเรียนรู้ผู้ใหญ่
- การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
- การศึกษานอกระบบ

ผลงานเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

รายงานการวิจัย เรื่อง ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนการศึกษา
ต่อเนื่องสายอาชีพ

2. รองศาสตราจารย์ ดร. ชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ

อาจารย์สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ความเชี่ยวชาญ

- การศึกษาผู้ใหญ่
- การเรียนรู้ตลอดชีวิต
- การเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง

ผลงานเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

- ความพร้อมในการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองของผู้เรียนผู้ใหญ่ของกิจกรรมการศึกษา
ผู้ใหญ่บางประเภท

- การศึกษานอกระบบ : การเรียนรู้และการสอนผู้ใหญ่

3. รองศาสตราจารย์ นรินทร์ บุญชู

ข้าราชการบำนาญ อดีต อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ความเชี่ยวชาญ

- การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ผลงานเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

- การสอนทักษะวิธีการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

- ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง
- แบบทดสอบความพร้อมที่จะเรียนด้วยตนเอง (Self – Directed Learning Readiness Scale) ของกุกลิเอลมีโน (Guglielmino, Lucy M.)

4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริบุญ จงวุฒิเวศย์

อาจารย์ภาควิชาการศึกษาเพื่อการพัฒนาคนและสังคม คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร

ความเชี่ยวชาญ

- การศึกษาผู้ใหญ่
- การฝึกอบรม
- การพัฒนาชุมชน
- การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
- ภูมิปัญญา
- ชุมชนศึกษา

ผลงานเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

งานวิจัย เรื่อง การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร พ.ศ. 2546

5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุนทรา โตบัว

อาจารย์ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ความเชี่ยวชาญ

- การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
- การพัฒนาหลักสูตร
- การประเมินการศึกษา

ผลงานเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ปริญญานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาพยาบาล.

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนา
คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชิตพงศ์ นันทนาเนตร

ข้าราชการบำนาญ ตำแหน่งปัจจุบัน รองเลขาธิการ ที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย
การศึกษา

ปริญญาเอก Ed.D (Adult and Continuing Education) Teachers College,
Columbia University, New York, USA. (ทุนรัฐบาล)

ความเชี่ยวชาญ

- การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
- การศึกษาผู้ใหญ่
- การศึกษาต่อเนื่อง/การศึกษาตลอดชีวิต

2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ จรรย์กุล

ข้าราชการบำนาญ ปัจจุบัน ที่ปรึกษาด้านการจัดการเรียนการสอน สำนักบริหารงาน
วิทยาลัยชุมชน

การศึกษา

ค.ด. (อุดมศึกษา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ความเชี่ยวชาญ

- การบริหารอุดมศึกษา
- การประกันคุณภาพการศึกษา
- การจัดการเรียนรู้ในวิทยาลัยชุมชน

3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทิพย์วิมล วังแก้วหิรัญ

อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชรินทร์

การศึกษา

ศษ.ด. (หลักสูตรและการสอน) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ความเชี่ยวชาญ

การจัดกระบวนการเรียนรู้

4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุนทรา โตบัว

อาจารย์ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
การศึกษา

กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ความเชี่ยวชาญ

- การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
- การพัฒนาหลักสูตร
- การประเมินการศึกษา

5. อาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา

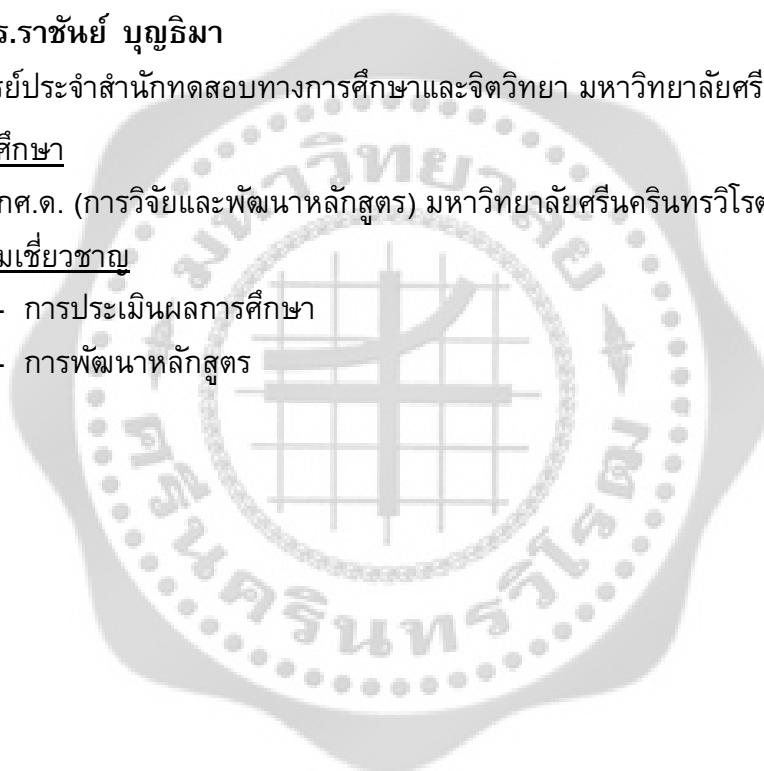
อาจารย์ประจำสำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษา

กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ความเชี่ยวชาญ

- การประเมินผลการศึกษา
- การพัฒนาหลักสูตร

ภาคผนวก ข แบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

แบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน

ชื่อ-สกุล

.....เลข

ประจำตัว.....สาขา.....

เรียน นักศึกษาวิทยาลัยชุมชน

แบบวัดฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน” เป็นแบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษา นักศึกษากรุณาตอบแบบสอบถามให้ตรงกับข้อเท็จจริงของนักศึกษา ทั้งนี้การตอบคำถามไม่มีคำตอบถูกผิดและไม่มีผลกระทบต่อคะแนนการเรียนของนักศึกษาแต่อย่างใด ซึ่งผลคะแนนผู้วิจัยจะประมวลผลในภาพรวมไม่มีผลเสียต่อนักศึกษาและไม่เปิดเผยข้อมูลของนักศึกษาเป็นรายบุคคล

คำชี้แจง

แบบวัดฉบับนี้ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 30 ข้อ เมื่อนักศึกษาอ่านข้อคำถามแล้วให้นักศึกษาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับระดับการปฏิบัติของนักศึกษามากที่สุด และตอบให้ครบถ้วนทุกข้อ

แบบวัดฉบับนี้แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

มากที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงมากที่สุด
มาก	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงมาก
ปานกลาง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงเป็นบางครั้ง
น้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงน้อย
น้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงน้อยที่สุดหรือไม่จริง

ผู้วิจัยขอขอบคุณในความร่วมมือของนักศึกษาและกรุณาให้ข้อมูลตามความเป็นจริง

นางสาวอุไรวรรณ ชินพงษ์

นิสิตปริญญาเอก สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

แบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน

ข้อ	คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	ข้าพเจ้าเลือกเรียนในสิ่งที่ข้าพเจ้าสนใจ					
2.	ข้าพเจ้าบอกได้ว่าข้าพเจ้าต้องการเรียนรู้สิ่งใด					
3.	ข้าพเจ้าต้องการเรียนรู้สิ่งที่มีประโยชน์ต่อชีวิตของข้าพเจ้า					
4.	ข้าพเจ้าสามารถกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจนทุกครั้ง					
5.	ข้าพเจ้าสามารถวางแผนการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองเมื่อต้องการที่จะเรียนรู้					
6.	ข้าพเจ้าสามารถกำหนดขั้นตอนในการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจน					
7.	ข้าพเจ้าสามารถจัดลำดับความสำคัญของขั้นตอนการเรียนรู้ได้					
8.	ข้าพเจ้าสามารถเลือกวิธีเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเองได้					
9.	ข้าพเจ้าสามารถดำเนินการตามแผนการเรียนรู้ที่กำหนดขึ้นได้ในระยะเวลาที่กำหนด					
10.	ข้าพเจ้าจะสืบค้นหรือสอบถามจากผู้รู้อยู่เสมอ หากต้องเรียนรู้ในสิ่งที่ยากและไม่เข้าใจในเนื้อหา					
11.	ข้าพเจ้ารู้ว่าหาข้อมูลจากแหล่งใดเมื่อต้องการเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่ง					
12.	ข้าพเจ้าจะค้นคว้าหาข้อมูลจากหลายแหล่งเมื่อต้องการหาข้อมูล					
13.	ข้าพเจ้าสามารถเลือกแหล่งข้อมูลที่เหมาะสมกับเนื้อหาได้					
14.	ข้าพเจ้าสามารถควบคุมตนเองให้ทำในสิ่งที่ควรกระทำในการเรียนได้					

ข้อ	คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
15.	ข้าพเจ้าสามารถปฏิบัติพฤติกรรม/กิจกรรมหรือชิ้นงาน ที่นำไปสู่ความสำเร็จในการเรียนรู้ได้					
16.	ข้าพเจ้าสามารถตรวจสอบผลการดำเนินการตามแผนการเรียนรู้ที่กำหนดไว้					
17.	ข้าพเจ้าสามารถตรวจสอบผลการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง					
18.	ข้าพเจ้ารู้ว่าตนเองมีความสามารถอย่างไรในระดับใด					
19.	ข้าพเจ้าสามารถประเมินผลสำเร็จในการเรียนรู้ของตนเองได้					
20.	ข้าพเจ้าสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเองในการดำเนินการตามแผนการเรียนรู้หรือปรับปรุงแผนการเรียนรู้ของตนเอง					
21.	ข้าพเจ้ามีความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจในการดำเนินการตามแผนการเรียนรู้หรือปรับปรุงแผนการเรียนรู้ของตนเอง					
22.	ข้าพเจ้ามีความเชื่อมั่นในการตัดสินใจในการดำเนินการตามแผนการเรียนรู้หรือปรับปรุงแผนการเรียนรู้ของตนเอง					
23.	ข้าพเจ้าใช้เหตุผลในการเลือกหรือตัดสินใจในการดำเนินการตามแผนการเรียนรู้หรือปรับปรุงแผนการเรียนรู้ของตนเองเสมอ					
24.	ข้าพเจ้ารู้ข้อบกพร่องในการเรียนของตนเอง					
25.	ข้าพเจ้ารู้ว่าควรแก้ไขข้อบกพร่องของตนเองอย่างไร					
26.	ข้าพเจ้าสามารถหาข้อมูล/ความรู้/วิธีการ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขข้อบกพร่องของตนเอง					

ข้อ	คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
27.	ข้าพเจ้ายอมรับในการผลการประเมินและคำวิพากษ์วิจารณ์ของผู้อื่น					
28.	ข้าพเจ้าสามารถนำผลการประเมินมาปรับปรุงแผนการเรียนรู้ในอนาคตได้					
29.	ข้าพเจ้าสามารถนำทักษะที่ได้เรียนรู้มาปรับใช้เพื่อการเรียนรู้ในอนาคตได้					
30.	ข้าพเจ้ายินดีปรับปรุงวิธีการเรียนตามข้อเสนอแนะของผู้อื่น					

คุณภาพของแบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

องค์ประกอบ		ค่าความเชื่อมั่น
องค์ประกอบที่ 1	ความสามารถในการควบคุมและตรวจสอบตนเอง มี 11 ตัวแปร ได้แก่ข้อคำถามที่ 19, 20, 17, 6, 5, 13, 21, 18, 14, 7 และ 23 มีค่าไอเกนเท่ากับ 11.47 อธิบายความแปรปรวนได้ 38.24	0.89
องค์ประกอบที่ 2	ความสามารถในการปรับปรุงตนเอง 9 ตัวแปร ได้แก่ข้อคำถามที่ 27, 30, 29, 24, 28, 25, 26, 22, และ 16 มีค่าไอเกนเท่ากับ 2.32 อธิบายความแปรปรวนได้ 7.74	0.89
องค์ประกอบที่ 3	ความสามารถในการจัดการตนเอง 10 ตัวแปร ได้แก่ข้อคำถามที่ 2, 12, 4, 10, 11, 3, 8, 1, 15, และ 9 มีค่าไอเกนเท่ากับ 1.32 อธิบายความแปรปรวนได้ 4.38	0.86
ความเชื่อมั่นทั้งฉบับ		0.94

ภาคผนวก ค ผลการประเมินความเที่ยงตรงขององค์ประกอบและ
พฤติกรรมบ่งชี้ของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
ของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน

ตาราง 25 ผลการประเมินความเที่ยงตรงขององค์ประกอบของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน

องค์ประกอบหลักของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	รวม	เฉลี่ย
องค์ประกอบที่ 1 ความสามารถในการจัดการตนเอง หมายถึง ความสามารถในการวางแผนยุทธศาสตร์การเรียนรู้ของตนเองด้วยกระบวนการคิดอภิमान รวมถึงการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของการเรียนเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายการเรียนรู้ของตนเอง	5	1
องค์ประกอบที่ 2 ความสามารถในการควบคุมและตรวจสอบตนเอง หมายถึง ความสามารถในการดำเนินการตามยุทธศาสตร์การเรียนรู้ของตนเอง การตรวจสอบความสำเร็จตัวชี้วัด การตัดสินใจดำเนินการตามแผนกลยุทธ์ต่อหรือเปลี่ยนแผนกลยุทธ์ใหม่	3	0.60
องค์ประกอบที่ 3 ความสามารถในการปรับปรุงตนเอง หมายถึง ความสามารถในการนำผลสะท้อนจากการประเมินผลตามตัวชี้วัดมาวิเคราะห์และนำผลสรุปไปปรับปรุงประยุกต์ใช้ในการเรียนในอนาคต	4	0.80

ตาราง 26 ผลการประเมินความเที่ยงตรงของตัวบ่งชี้ ของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน

ข้อ	คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	รวม	เฉลี่ย
	องค์ประกอบที่ 1 ความสามารถในการจัดการตนเอง		
1.1	ความสามารถในการกำหนดเป้าหมายในการเรียนด้วยตนเอง	4	0.80
1.2	ความสามารถในการวางแผนการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิด อภิमान (Metacognition)	5	1
	องค์ประกอบที่ 2 ความสามารถในการควบคุมและ ตรวจสอบตนเอง		
2.1	ความสามารถในการดำเนินการตามแผนการเรียนรู้ด้วย กระบวนการคิดอภิमान (Metacognition)	5	1
2.2	ความสามารถในการตรวจสอบความสำเร็จตามตัวชี้วัดและ การตัดสินใจดำเนินการตามแผนการเรียนรู้หรือปรับปรุง แผนการเรียนรู้	5	1
	องค์ประกอบที่ 3 ความสามารถในการปรับปรุงตนเอง		
3.1	ความสามารถในการสะท้อนผลจากการประเมินความตัวชี้วัด และการนำผลสะท้อนไปปรับประยุกต์ใช้ในอนาคต	4	0.80

ตาราง 27 ผลการประเมินความเที่ยงตรงของ ของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ
นักศึกษาวิทยาลัยชุมชน

ข้อ	คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	รวม	เฉลี่ย
องค์ประกอบที่ 1 การจัดการตนเอง			
1.1 ความสามารถในการกำหนดเป้าหมายในการเรียนด้วยตนเอง			
1.	ข้าพเจ้าเลือกเรียนในสิ่งที่ข้าพเจ้าสนใจ	3	0.60
2.	ข้าพเจ้าบอกได้ว่าข้าพเจ้าต้องการเรียนรู้สิ่งใด	5	1.00
3.	ข้าพเจ้ากำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจนทุกครั้ง	4	0.80
4.	ข้าพเจ้าต้องการเรียนรู้สิ่งที่มีประโยชน์ต่อชีวิตของข้าพเจ้า	4	0.80
1.2 ความสามารถในการวางแผนการเรียนรู้			
5.	ข้าพเจ้าสามารถวางแผนการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองเมื่อต้องการที่จะเรียนรู้	4	0.80
6.	ข้าพเจ้าสามารถกำหนดขั้นตอนในการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจน	5	1.00
7.	ข้าพเจ้าสามารถจัดลำดับความสำคัญของขั้นตอนการเรียนรู้ได้	5	1.00
องค์ประกอบที่ 2 การควบคุมและตรวจสอบตนเอง			
2.1 ความสามารถในการดำเนินการตามแผนการเรียนรู้			
8.	ข้าพเจ้าสามารถเลือกวิธีเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเองได้	5	1.00
9.	ข้าพเจ้าสามารถดำเนินการตามแผนการเรียนรู้ได้ในระยะเวลาที่กำหนด	5	1.00
10.	ข้าพเจ้าจะสืบค้นหรือสอบถามผู้รู้อยู่เสมอหากต้องการเรียนรู้ในสิ่งที่ยากและไม่เข้าใจในเนื้อหา	4	0.80
11.	ข้าพเจ้ารู้ว่าหาข้อมูลจากแหล่งใดเมื่อต้องการเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่ง	3	0.60
12.	ข้าพเจ้าจะค้นคว้าข้อมูลจากหลายแหล่งเมื่อต้องการหาข้อมูล	3	0.60
13.	ข้าพเจ้าสามารถเลือกแหล่งข้อมูลที่เหมาะสมกับเนื้อหาได้	5	1.00
14.	ข้าพเจ้าสามารถควบคุมตนเองให้ทำในสิ่งที่ควรกระทำในการเรียนได้	3	0.60
15.	ข้าพเจ้าสามารถปฏิบัติพฤติกรรม/กิจกรรมหรือชิ้นงาน ที่นำไปสู่ความสำเร็จในการเรียนรู้ได้	5	1.00
2.2 ความสามารถในการตรวจสอบความสำเร็จตามตัวชี้วัดและการตัดสินใจดำเนินการตามแผนการเรียนรู้หรือปรับปรุงแผนการเรียนรู้			
16.	ข้าพเจ้าสามารถตรวจสอบผลการดำเนินการตามแผนการเรียนรู้ที่กำหนดไว้	5	1.00
17.	ข้าพเจ้าสามารถตรวจสอบผลการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง	5	1.00
18.	ข้าพเจ้ารู้ว่าตนเองมีความสามารถอย่างไรในระดับใด	4	0.80
19.	ข้าพเจ้าสามารถประเมินผลสำเร็จในการเรียนรู้ของตนเองได้	5	1.00
20.	ข้าพเจ้าสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเองในการดำเนินการตามแผนการเรียนรู้หรือปรับปรุงแผนการเรียนรู้ของตนเอง	4	0.80
21.	ข้าพเจ้ามีความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจในการดำเนินการตามแผนการเรียนรู้หรือปรับปรุงแผนการเรียนรู้ของตนเอง	5	1.00

ตาราง 27 (ต่อ)

ข้อ	คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	รวม	เฉลี่ย
19.	ข้าพเจ้าสามารถประเมินผลสำเร็จในการเรียนรู้ของตนเองได้	5	1.00
20.	ข้าพเจ้าสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเองในการดำเนินการตามแผนการเรียนรู้หรือปรับปรุงแผนการเรียนรู้ของตนเอง	4	0.80
21.	ข้าพเจ้ามีความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจในการดำเนินการตามแผนการเรียนรู้หรือปรับปรุงแผนการเรียนรู้ของตนเอง	5	1.00
22.	ข้าพเจ้ามีความเชื่อมั่นในการตัดสินใจในการดำเนินการตามแผนการเรียนรู้หรือปรับปรุงแผนการเรียนรู้ของตนเอง	4	0.80
23.	ข้าพเจ้าใช้เหตุผลในการเลือกหรือตัดสินใจในการดำเนินการตามแผนการเรียนรู้หรือปรับปรุงแผนการเรียนรู้ของตนเอง	4	0.80
องค์ประกอบที่ 3 การปรับปรุงตนเอง ความสามารถในการสะท้อนผลจากการประเมินความตัวชี้วัดและการนำผลสะท้อนไปปรับประยุกต์ใช้ในอนาคต			
24.	ข้าพเจ้ารู้ข้อบกพร่องในการเรียนของตนเอง	4	0.80
25.	ข้าพเจ้ารู้ว่าควรแก้ไขข้อบกพร่องของตนเองอย่างไร	5	1.00
26.	ข้าพเจ้าสามารถหาข้อมูล/ความรู้/วิธีการ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขข้อบกพร่องของตนเอง	4	0.80
27.	ข้าพเจ้ายอมรับในผลการประเมินและคำวิพากษ์วิจารณ์ของผู้อื่น	5	1.00
28.	ข้าพเจ้าสามารถนำผลการประเมินมาปรับปรุงแผนการเรียนในอนาคตได้	5	1.00
29.	ข้าพเจ้าสามารถนำทักษะที่ได้เรียนรู้มาปรับใช้เพื่อการเรียนรู้ในอนาคตได้	4	0.80
30.	ข้าพเจ้ายินดีปรับปรุงวิธีการเรียนตามข้อเสนอแนะของผู้อื่น	5	0.80

ภาคผนวก ง เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรคุณลักษณะการ
เรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน

ตาราง 28 เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน

	i1	i2	i3	i4	i5	i6	i7	i8	i9	i10	i11	i12	i13	i14	i15
i1	1.00														
i2	0.45	1.00													
i3	0.39	0.43	1.00												
i4	0.35	0.35	0.32	1.00											
i5	0.29	0.32	0.44	0.29	1.00										
i6	0.29	0.37	0.50	0.25	0.63	1.00									
i7	0.31	0.38	0.44	0.23	0.47	0.61	1.00								
i8	0.38	0.37	0.39	0.29	0.40	0.38	0.37	1.00							
i9	0.26	0.31	0.41	0.28	0.34	0.38	0.45	0.45	1.00						
i10	0.30	0.28	0.24	0.29	0.27	0.28	0.38	0.42	0.43	1.00					
i11	0.29	0.29	0.35	0.26	0.32	0.31	0.41	0.40	0.44	0.43	1.00				
i12	0.33	0.33	0.34	0.32	0.34	0.31	0.36	0.47	0.42	0.43	0.58	1.00			
i13	0.28	0.29	0.34	0.29	0.39	0.40	0.37	0.42	0.44	0.33	0.39	0.40	1.00		
i14	0.25	0.33	0.40	0.25	0.44	0.45	0.46	0.46	0.52	0.44	0.42	0.44	0.48	1.00	
i15	0.32	0.39	0.34	0.30	0.40	0.40	0.43	0.45	0.42	0.41	0.44	0.50	0.47	0.52	1.00

ตาราง 28 (ต่อ)

	i1	i2	i3	i4	i5	i6	i7	i8	i9	i10	i11	i12	i13	i14	i15
i16	0.29	0.24	0.26	0.26	0.33	0.28	0.32	0.36	0.38	0.38	0.33	0.38	0.43	0.40	0.41
i17	0.28	0.33	0.30	0.29	0.39	0.39	0.36	0.43	0.46	0.35	0.39	0.38	0.50	0.45	0.40
i18	0.31	0.24	0.31	0.26	0.35	0.33	0.38	0.38	0.39	0.33	0.34	0.35	0.40	0.39	0.40
i19	0.29	0.30	0.31	0.18	0.37	0.37	0.38	0.35	0.40	0.31	0.37	0.34	0.48	0.48	0.37
i20	0.34	0.28	0.34	0.26	0.36	0.36	0.37	0.36	0.34	0.31	0.31	0.34	0.46	0.46	0.43
i21	0.28	0.27	0.31	0.19	0.30	0.36	0.39	0.34	0.36	0.27	0.33	0.31	0.42	0.39	0.37
i22	0.28	0.30	0.28	0.30	0.31	0.31	0.34	0.39	0.37	0.31	0.34	0.43	0.44	0.36	0.41
i23	0.33	0.31	0.31	0.26	0.31	0.34	0.35	0.37	0.36	0.28	0.33	0.37	0.44	0.36	0.35
i24	0.20	0.18	0.13	0.23	0.18	0.22	0.25	0.22	0.27	0.24	0.24	0.27	0.28	0.25	0.33
i25	0.27	0.24	0.25	0.24	0.28	0.33	0.38	0.35	0.38	0.30	0.32	0.31	0.39	0.39	0.38
i26	0.26	0.24	0.27	0.24	0.34	0.32	0.34	0.42	0.38	0.29	0.34	0.32	0.44	0.40	0.43
i27	0.19	0.22	0.16	0.24	0.13	0.18	0.20	0.27	0.26	0.25	0.24	0.25	0.27	0.25	0.29
i28	0.29	0.29	0.25	0.26	0.20	0.23	0.30	0.34	0.32	0.30	0.31	0.31	0.36	0.29	0.34
i29	0.27	0.27	0.25	0.28	0.27	0.25	0.28	0.34	0.33	0.34	0.32	0.37	0.36	0.32	0.35
i30	0.16	0.29	0.15	0.25	0.13	0.18	0.22	0.29	0.31	0.33	0.27	0.31	0.32	0.33	0.35
Mean	4.25	4.02	3.77	4.38	3.77	3.64	3.73	3.92	3.74	3.91	3.94	3.84	3.84	3.75	3.90
SD.	0.66	0.65	0.72	0.66	0.67	0.68	0.65	0.66	0.69	0.70	0.69	0.72	0.66	0.69	0.68

ตาราง 28 (ต่อ)

	i16	i17	i18	i19	i20	i21	i22	i23	i24	i25	i26	i27	i28	i29	i30
i16	1.00														
i17	0.43	1.00													
i18	0.38	0.52	1.00												
i19	0.36	0.58	0.56	1.00											
i20	0.39	0.51	0.50	0.55	1.00										
i21	0.38	0.40	0.37	0.39	0.52	1.00									
i22	0.41	0.46	0.36	0.36	0.42	0.61	1.00								
i23	0.32	0.41	0.36	0.40	0.47	0.56	0.63	1.00							
i24	0.35	0.27	0.42	0.28	0.28	0.33	0.41	0.36	1.00						
i25	0.36	0.37	0.42	0.39	0.35	0.43	0.49	0.47	0.68	1.00					
i26	0.38	0.45	0.43	0.43	0.41	0.44	0.50	0.51	0.49	0.61	1.00				
i27	0.36	0.33	0.35	0.29	0.28	0.37	0.45	0.36	0.52	0.50	0.50	1.00			
i28	0.35	0.40	0.32	0.38	0.36	0.38	0.45	0.46	0.39	0.43	0.48	0.51	1.00		
i29	0.42	0.36	0.38	0.31	0.39	0.43	0.46	0.44	0.47	0.49	0.48	0.55	0.65	1.00	
i30	0.35	0.33	0.36	0.27	0.24	0.37	0.44	0.34	0.46	0.47	0.40	0.64	0.55	0.58	1.00
Mean	3.96	3.71	3.82	3.73	3.81	3.91	3.87	3.81	3.98	3.92	3.79	4.06	3.94	4.05	4.16
SD.	0.69	0.74	0.72	0.69	0.69	0.69	0.69	0.72	0.74	0.70	0.69	0.74	0.66	0.64	0.73
Bartlett's Test of Sphericity=8.080 p< 0.00 Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.= .948															

ภาคผนวก จ คู่มือการจัดการเรียนรู้

คู่มือการจัดการเรียนรู้
เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
ของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน
(สำหรับผู้สอน)

นางสาวอุไรวรรณ ชินพงษ์
นิสิตปริญญาเอก สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

1. แนวคิด

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เกิดจากการที่ผู้เรียน มีความคิดริเริ่มที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งเป็นวิธีการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ได้แก่ การเป็นผู้ริเริ่มการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีความรับผิดชอบ ต้องการเรียนในสิ่งที่ตนเห็นแล้วว่ามีประโยชน์ แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ยังสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ของกลุ่มมนุษยนิยมที่เน้นเสรีภาพ และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ โดยเชื่อว่ามนุษย์มีธรรมชาติเป็นคนดี มีเสรีภาพ มีความเป็นปัจเจกชน และมีศักยภาพในการพัฒนาตนเองได้อย่างไม่มีขีดจำกัด ประกอบกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นคุณลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการศึกษาดูชีวิตจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน เพื่อช่วยให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีความสุข เป็นทั้งคนเก่ง และคนดี พร้อมทั้งมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ได้ตลอดชีวิตนอกเหนือจากการเรียนในระบบโรงเรียน เนื่องจากในปัจจุบันเป็นยุคเทคโนโลยีสารสนเทศซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้ที่มีลักษณะ คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น สามารถรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และเป็นผู้ที่มีคุณภาพของชุมชนและองค์กร ผู้เรียนจำเป็น ต้องมีทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งต่างๆ ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (สุนทรา โทบัว. 2546: 24 – 26; รุ่งอรุณ ไสยโสภณ. 2549: 7; วิทยากร เชียงกุล. 2549: 68)

สำหรับแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง นั้นเริ่มจากผู้เรียนควรวิเคราะห์ความต้องการของตนเองที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่ตนสนใจ เพื่อนำมา กำหนดเป็นจุดมุ่งหมาย ในการวางแผนการเรียนรู้ของตนเองอย่างเป็นระบบ รู้จักแสวงหาความรู้จากแหล่งความรู้ต่างๆ และประเมินตนเองอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง (Knowles. 1975; คณาพร คมสัน. 2540: 4; อนิรุทธ์ สติมัน. 2550: 37; นัตตา อังสุวาทย์. 2550: 16) ดังนั้นการพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จึงจำเป็นต้องพัฒนาใน 3 มิติ กล่าวคือ 1) การจัดการตนเอง (Self-management) เป็นการใช้ข้อมูลและจากประสบการณ์ที่ผ่านมาวางแผนกลยุทธ์เพื่อให้ได้มาซึ่งผลลัพธ์ของสิ่งที่คาดหวัง ระบุตัวชี้วัดความสำเร็จคือการกระทำแนวทางปฏิบัติที่ทำให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย 2) การตรวจสอบตนเอง (Self-monitoring) เป็นการตรวจสอบว่ากระบวนการรู้คิดและกระบวนการกระทำจากแผนกลยุทธ์ที่วางไว้ประสบผลสำเร็จหรือไม่ ควรตัดสินใจกระทำตามแผนกลยุทธ์เดิมหรือปรับปรุงใหม่ 3) การปรับปรุงตนเอง (Self-modifying) เป็นการสะท้อนผลจากการประเมิน การวิเคราะห์และสร้างความหมายจากประสบการณ์ แล้วประยุกต์การเรียนรู้ไปสู่การกระทำในอนาคต (Knowles, Holton, Swanson. 2005 : 137; citing Garrison. 1997; Costa and Kallick. 2004: 6) ซึ่งจากแนวคิดของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เชื่อว่าผู้เรียนเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ เป็นผู้ที่ควบคุมกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (self-regulation) จึงมีผู้ศึกษาเกี่ยวกับการควบคุมกิจกรรมทางปัญญา (Cognitive Activity) หรือ

กระบวนการคิดอภิมาน (Metacognition Process) โดยกระบวนการคิดอภิมานเป็นการคิดเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการรู้คิดด้วยตนเอง ด้วยการควบคุมกระบวนการคิดซึ่งเป็นกระบวนการที่เป็นลำดับขั้นในการควบคุมกิจกรรมทางความคิด เพื่อให้มั่นใจว่าความคิดนั้นได้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมาย ในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผู้เรียนต้องเป็นผู้ดำเนินการวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเองจึงใช้กระบวนการคิดอภิมานเป็นแนวทางในการวางแผนการเรียนรู้ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดรวบรวม (Organizing) การตรวจสอบความก้าวหน้า (Monitoring Progress) และการตรวจสอบผลลัพธ์ (Checking Outcome) (Pressley and McCormick. 1995: 127)

ผู้เรียนที่มีลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการวิเคราะห์ความต้องการการเรียนรู้ กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้อย่างเป็นระบบโดยมีการวางแผนปฏิบัติการเรียนรู้ เลือกกลวิธีในการเรียนรู้ แสวงหาแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ ควบคุมกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเองและมีการวัดประเมินผลด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องได้ นั่นหมายความว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผู้เรียนเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้เพราะเป็นผู้ที่ควบคุมกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองหรือการควบคุมการคิดของตนเอง การคิดอภิมานจึงเป็นกระบวนการสำคัญในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ไวเมอร์ (Weimer) ใน “การคิดอภิมานเพื่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียน” ที่กล่าวว่าผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้ ผู้เรียนต้องเรียนรู้การประเมินภาระงาน ประเมินความรู้และทักษะของตนเอง วางแผนวิธีการเรียน ตรวจสอบความก้าวหน้าของตนเองและปรับยุทธศาสตร์ให้เหมาะสมกับความต้องการของตนเอง และหากต้องการพัฒนาทักษะเหล่านี้ต้องใช้ทักษะการคิดอภิมาน (Weimer. 2010: Online) หรืออาจกล่าวได้ว่า ผู้เรียนที่สามารถเลือกยุทธศาสตร์การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ คือ ผู้ที่ใช้การคิดอภิมาน (Shannon. 2008: 18; citing Nelson & Conner. 2008) ดังนั้นการคิดอภิมานเปรียบเสมือนเครื่องจักรที่ขับเคลื่อนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Shannon. 2008: 18)

จากแนวคิดข้างต้นผู้วิจัยจึงพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาในระดับอนุปริญญาในวิทยาลัยชุมชน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดของทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่เป็นแนวคิดหลักและบูรณาการกับกระบวนการพัฒนาการคิดแบบอภิมานเป็นแนวทางในการวางแผนการเรียนรู้ของผู้เรียน และใช้การประเมินตามสภาพจริงเป็นแนวทางในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งแนวทางในการพัฒนารูปแบบการศึกษาดังกล่าวจะส่งผลให้นักศึกษาวิทยาลัยชุมชนมีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเชื่อว่าจะเป็นการแก้ปัญหการเรียนรู้ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาในระดับอนุปริญญาในวิทยาลัยชุมชน ยังตอบสนองกับมาตรฐานผลการเรียนรู้ของคุณวุฒิระดับที่ 1 อนุปริญญา (3 ปี) ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติด้านทักษะทางปัญญา ที่ต้องการให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์และแปลความหมายข้อมูลทางเทคนิคและข้อมูลการ

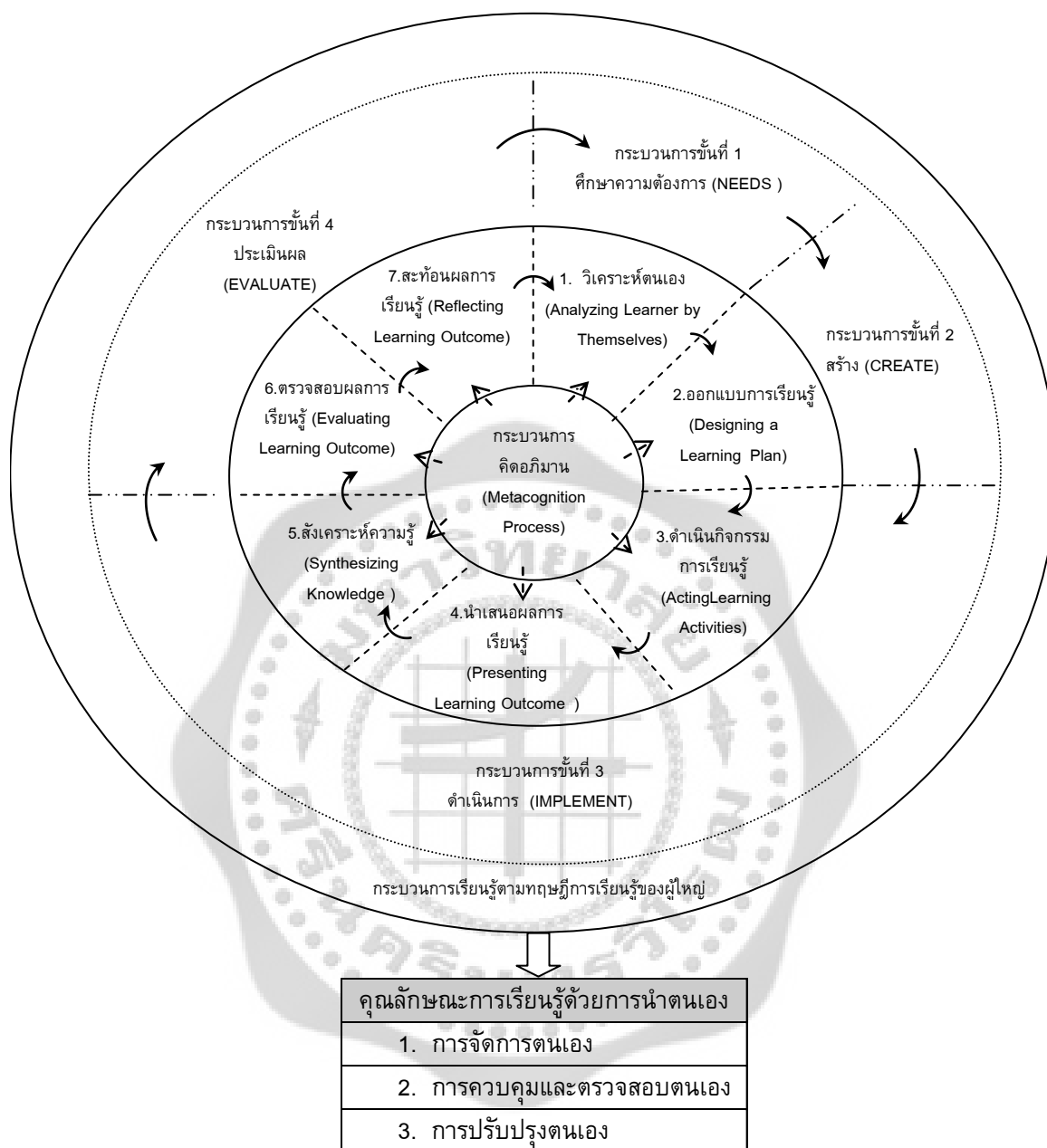
วิจัย และใช้ในการปฏิบัติโดยอาศัยคำแนะนำเพียงเล็กน้อย สามารถใช้ความรู้ทางภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ที่เกี่ยวข้องในการทำงานในการวิเคราะห์ปัญหา ประเมินทางเลือก และเสนอแนะวิธีในการแก้ไข รวมถึงสามารถอธิบายผลกระทบของการตัดสินใจ และ ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ที่ต้องการให้ผู้เรียนสามารถคิดและแสดงออกได้อย่างเสรี มีปฏิสัมพันธ์อย่างสร้างสรรค์ในกลุ่มทำงานที่มีจุดมุ่งหมายร่วมกัน มีภาวะผู้นำในกลุ่มขนาดเล็ก และความรับผิดชอบในภาระที่ได้รับมอบหมาย สามารถค้นหาข้อบกพร่องในความรู้และทักษะของตนเอง มีการวางแผนและดำเนินการเพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและยังส่งเสริมให้เกิดคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ด้านมีความคิดริเริ่มในการวางแผนเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะของตน (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. 2552: 9-11)

2. วัตถุประสงค์

คู่มือการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน 3 ด้าน คือ ความสามารถในการจัดการตนเอง (Self-managing) ความสามารถในการควบคุมและตรวจสอบตนเอง (Self-monitoring) และความสามารถในการปรับปรุงตนเอง (Self-modifying)

3. ลักษณะเฉพาะของรูปแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

รูปแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน ได้ใช้แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ตามแนวคิดของ โนลส์ ซึ่งมีกระบวนการเรียนรู้หลัก 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาความต้องการ 2) การวางแผนการเรียนรู้ 3) การดำเนินการตามแผนการเรียนรู้ 4) ประเมินผลตามแผนการเรียนรู้ มาบูรณาการกับขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ คอสต้าและ แคลลิก ประกอบด้วย 1) กำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน 2) วางแผนการเรียนรู้ 3) ดำเนินการตามแผน 4) การประเมิน/รวบรวมหลักฐาน 5) ศึกษาผลสะท้อนกลับจากการประเมิน 6) ปรับปรุงการปฏิบัติจากความรู้ใหม่ 7) ปรับแผนใหม่ โดยใช้กระบวนการคิดอภิमान มาเป็นแนวทางในการวางแผนการเรียนรู้ของผู้เรียนซึ่งประกอบด้วย 1) การวางแผน 2) การจัดรวบรวม 3) การตรวจสอบความก้าวหน้า และ 4) การตรวจสอบผลลัพธ์ ได้เป็นรูปแบบการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน คือ 1) วิเคราะห์ตนเอง 2) วางแผนการเรียนรู้ 3) การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ 4) นำเสนอผลการเรียนรู้ 5) สังเคราะห์ความรู้ 6) ตรวจสอบผลการเรียนรู้ 7) สะท้อนผลการเรียนรู้ ซึ่งแนวคิดที่กล่าวมามีความเชื่อมโยงกัน ดังภาพประกอบ 1

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

รูปแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เป็นลักษณะวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยขั้นตอนการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์ตนเอง (Analyzing Learner by Themselves: A) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์ถึงคุณลักษณะของผู้เรียน พฤติกรรมการเรียน ทักษะทางการเรียนและความต้องการของผู้เรียนเป็นเบื้องต้น

ขั้นที่ 2 ออกแบบการเรียนรู้ (Designing a Learning Plan: D) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนต้องออกแบบการเรียนรู้ของตนเอง โดยใช้กระบวนการคิดอภิमानเป็นแนวทางในการวางแผนการเรียนรู้ โดยผู้สอนจัดเตรียมแบบบันทึกแผนการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละรายบุคคลได้บันทึกแผนการเรียนรู้ของตนเอง นำมาใช้เป็นแนวทางการดำเนินการตามกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนที่ได้วางไว้ตามลำดับขั้นตอน รวมถึงวิธีการนำเสนอผลการเรียนรู้ วิธีการประเมินตนเอง กำหนดเกณฑ์ในการประเมินตนเอง โดยผู้สอนมีหน้าที่เตรียมประเด็น เนื้อหาในรายวิชาตามหลักสูตร กำหนดให้ผู้เรียน

ขั้นที่ 3 ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ (Acting Learning Activities: A) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการเรียนรู้ของตนเองที่ได้ออกแบบไว้ด้วยกระบวนการคิดอภิमान ผู้สอนมีหน้าที่อำนวยความสะดวกต่อผู้เรียน จัดเตรียมสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง หากผู้เรียนพบปัญหา อุปสรรคต่างๆ ในขณะร่วมกิจกรรมให้ผู้เรียนเขียนปัญหาเหล่านั้น ลงในบันทึกส่วนท้ายของแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ผู้สอนต้องเป็นที่ปรึกษาให้ตลอดการเรียนรู้

ขั้นที่ 4 นำเสนอผลการเรียนรู้ (Presenting Learning Outcome: P) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้นำเสนอข้อมูลข้อค้นพบที่ได้จากการเรียนรู้ของตนเองตามแผนการเรียนรู้ของตนเองที่ได้ออกแบบไว้ด้วยกระบวนการคิดอภิमान มาสรุปผลและนำเสนอต่อสมาชิกเพื่ออภิปราย วิเคราะห์ เปรียบเทียบ สรุปเป็นความคิดรวบยอด แนวคิด ข้อปฏิบัติเป็นของตนเอง รวมทั้งสรุปบันทึกปัญหาต่างๆ ที่พบ

ขั้นที่ 5 สังเคราะห์ความรู้ (Synthesizing Knowledge : S) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้จากขั้นนำเสนอผลการเรียนรู้ซึ่งได้จากแผนการเรียนรู้ของตนเองที่ได้ออกแบบไว้ด้วยกระบวนการคิดอภิमानมาสรุปเป็นองค์ความรู้ โดยเชื่อมโยงความรู้ของตนเองกับความรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างเพื่อนและผู้สอน หากยังไม่เพียงพอผู้เรียนต้องค้นคว้าเพิ่มเติม และสรุปเป็นองค์ความรู้

ขั้นที่ 6 ตรวจสอบผลการเรียนรู้ (Evaluating Learning Outcome : E) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนประเมินการเรียนรู้ด้วยกระบวนการต่างๆ ของการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ โดยประเมินตามที่ออกแบบไว้ในขั้นออกแบบที่ได้ออกแบบไว้ด้วยกระบวนการคิดอภิमान ในขั้นนี้ผู้เรียนต้องประเมินตนเองก่อน และผู้สอนประเมินภายหลัง แล้วนำผลการประเมินมารวมกันสรุป ที่สำคัญผู้เรียนต้องประเมินแผนการเรียนรู้ของตนเองว่าทำให้บรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้หรือไม่

ขั้นที่ 7 สะท้อนผลการเรียนรู้ (Reflecting Learning Outcome : R) เป็นการนำผลจากการประเมินผลการเรียนรู้มาเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ความสำเร็จ ปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินการตามแผนการเรียนรู้และตัดสินใจดำเนินการตามแผนเดิมหรือปรับปรุงแผนการเรียนรู้ของผู้เรียนใหม่ เพื่อใช้ในการเรียนรู้ครั้งต่อไป

4. แนวทางการจัดการเรียนรู้

4.1 แนวทางการดำเนินการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ในการดำเนินการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. ผู้สอนดำเนินการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้(T-1) โดยใช้เนื้อหาตามรายวิชาที่รับผิดชอบ
2. ทำการปฐมนิเทศเพื่อสร้างความเข้าใจกับผู้เรียนเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้ บทบาทของผู้เรียน บทบาทผู้สอน
3. ประเมินคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนก่อนการทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้วยแบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
4. จัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้ โดยใช้เวลา 15 สัปดาห์ (อาจเปลี่ยนแปลงตามที่หลักสูตรกำหนด) ในระหว่างจัดการเรียนรู้แต่ละหน่วย มีการดำเนินการดังต่อไปนี้

คุณลักษณะ การเรียนรู้ด้วยการ นำตนเอง	ขั้นการจัด กิจกรรมการ เรียนรู้	กิจกรรมของผู้เรียน	เครื่องมือที่ใช้ สำหรับผู้เรียน	กิจกรรมของผู้สอน	เครื่องมือที่ใช้ สำหรับผู้สอน
ความสามารถใน การจัดการตนเอง 1.1 ความสามารถในการกำหนดเป้าหมายในการเรียนด้วยตนเอง 1.2 ความสามารถในการวางแผนการเรียนรู้	ขั้นที่ 1 วิเคราะห์ตนเอง	1.วิเคราะห์ตนเองและกำหนดเป้าหมายในการเรียนของตนเอง	1.แบบการวิเคราะห์ตนเองของนักศึกษา (SD-1)	1.ร่วมกับผู้เรียนเพื่อแนะนำการวิเคราะห์ตนเองของผู้เรียน	แผนการจัดการเรียนรู้ (T-1)
	ขั้นที่ 2 ออกแบบการเรียนรู้	1.ออกแบบการเรียนรู้ของตนเองโดยใช้กระบวนการคิดอภิमान (Metacognition) ซึ่งประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผน 2) การจัดรวบรวม 3) การตรวจสอบความก้าวหน้า 4) การตรวจสอบ		1. กำหนดประเด็นการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน (ตามเนื้อหาของรายวิชาที่นำรูปแบบไปจัดการเรียนรู้)	1.แนวคำถามเพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนสำหรับผู้สอน (T-2)

คุณลักษณะ การเรียนรู้ด้วยการ นำตนเอง	ขั้นการจัด กิจกรรมการ เรียนรู้	กิจกรรมของผู้เรียน	เครื่องมือที่ใช้ สำหรับผู้เรียน	กิจกรรมของผู้สอน	เครื่องมือที่ใช้ สำหรับผู้สอน
		ผลลัพธ์			
		2. บันทึกแผนการเรียนรู้ ตามแบบบันทึกแผนการ เรียนรู้	2. แบบบันทึกการ ออกแบบการเรียนรู้ ของผู้เรียน (SD-2)	2. จัดเตรียมแบบบันทึก แผนการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละราย บุคคล ได้บันทึกแผนการ เรียนของตนเอง	
		3. ร่วมประเมินแผนการ เรียนรู้ของตนเอง ร่วมกับผู้สอน	3.แบบประเมินการ ออกแบบการเรียนรู้ (SD-3)	3. ประเมินแผนการเรียนรู้ ของผู้เรียนร่วมกับผู้เรียน	3.แบบประเมินการ ออกแบบการเรียนรู้ (T-3)
ความสามารถใน การควบคุมและ	ขั้นที่ 3 ขั้นดำเนิน กิจกรรมการเรียนรู้	1. ดำเนินกิจกรรมการ เรียนตามแผนการเรียนรู้ ของตนเองที่ได้ออกแบบ		1.อำนวยความสะดวกต่อ ผู้เรียน จัดเตรียมสื่อต่างๆ ที่ เกี่ยวข้อง	

คุณลักษณะ การเรียนรู้ด้วยการ นำตนเอง	ขั้นการจัด กิจกรรมการ เรียนรู้	กิจกรรมของผู้เรียน	เครื่องมือที่ใช้ สำหรับผู้เรียน	กิจกรรมของผู้สอน	เครื่องมือที่ใช้ สำหรับผู้สอน
ตรวจสอบตนเอง 2.1 ความสามารถในการ การดำเนินการตาม แผนการเรียนรู้ด้วย กระบวนการคิด อภิमान (Metacognition) 2.2 การตรวจสอบ ความสำเร็จตาม ตัวชี้วัด	ขั้นที่ 4 นำเสนอ ผลการเรียนรู้	ไว้			
		2. บันทึกปัญหา อุปสรรคต่างๆ ในการ ดำเนินกิจกรรมการ เรียนรู้ตามแผน	1.แบบบันทึกผล การเรียนรู้ตาม แผนการเรียนรู้ (SD-4)	2. ให้คำปรึกษาถ้าผู้เรียน พบปัญหา อุปสรรคต่างๆ ในการดำเนินกิจกรรมการ เรียนรู้ตามแผนให้ และให้ ผู้เรียนเขียนปัญหาเหล่านั้น ลงในบันทึกส่วนท้ายของ แบบบันทึกแผนการเรียนรู้	
		1.นำเสนอผลการ เรียนรู้ตามข้อมูลที่ ค้นพบในประเด็นที่ กำหนด		1.ประเมินผลการเรียนรู้ของ ผู้เรียน จากการนำเสนอและ ชิ้นงาน โดยผู้สอนเป็นผู้ กำหนดวิธีการประเมินและ เกณฑ์การประเมินตาม ลักษณะและธรรมชาติของ เนื้อหาวิชา	1. *แบบประเมิน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตามลักษณะของ รายวิชา

คุณลักษณะ การเรียนรู้ด้วยการ นำตนเอง	ขั้นการจัด กิจกรรมการ เรียนรู้	กิจกรรมของผู้เรียน	เครื่องมือที่ใช้ สำหรับผู้เรียน	กิจกรรมของผู้สอน	เครื่องมือที่ใช้ สำหรับผู้สอน
		2.อภิปรายวิเคราะห์ เปรียบเทียบ สรุปเป็น ความคิดรวบยอด เป็น ของตนเอง รวมทั้งสรุป บันทึกปัญหาต่างๆ ที่ พบ		2. ร่วมอภิปรายวิเคราะห์ผล การเรียนรู้ของผู้เรียนพร้อม ทั้งแนะนำให้หาความรู้ เพิ่มเติมในกรณีที่เนื้อหาไม่ ครอบคลุม หรือการสรุป ความคิดรวบยอดไม่ถูกต้อง	
	ขั้นที่ 5 สังเคราะห์ ความรู้	1. นำความรู้ที่ได้จากขั้น นำเสนอผลการเรียนรู้มา สรุปเป็นองค์ความรู้ จากการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ กับเพื่อนและ ผู้สอน โดยเชื่อมโยง ความรู้ของตนเองกับ ความรู้ที่ได้ ระหว่าง เพื่อนและผู้สอน หาก ยังไม่เพียงพอผู้เรียน		1.สรุปองค์ความรู้ร่วมกับ ผู้เรียน	

คุณลักษณะ การเรียนรู้ด้วยการ นำตนเอง	ขั้นการจัด กิจกรรมการ เรียนรู้	กิจกรรมของผู้เรียน	เครื่องมือที่ใช้ สำหรับผู้เรียน	กิจกรรมของผู้สอน	เครื่องมือที่ใช้ สำหรับผู้สอน
		ต้องค้นคว้าเพิ่มเติม และสรุปเป็นองค์ความรู้			
		2. สรุปผลการเรียนรู้ ตามเนื้อหาวิชา		2.ประเมินสรุปผลการเรียนรู้ ตามเนื้อหาวิชา	
	ขั้นที่ 6 ตรวจสอบ ผลการเรียนรู้	1. ประเมินกระบวนการ เรียนรู้จากของตนเอง จากรายงานผลการ เรียนรู้จากแบบบันทึก แผนการเรียนรู้	1. แบบประเมินผล การเรียนรู้ตาม แผนการเรียนรู้ (SD-5)	1.ประเมินผู้เรียนจาก รายงานผลการเรียนรู้	1.แบบประเมินผลการ เรียนรู้ตามแผนการ เรียนรู้ (T-4)
		2. สรุปผลการเรียนรู้ กับร่วมผู้สอนว่าบรรลุ วัตถุประสงค์หรือไม่ พร้อมทั้งร่วมสรุป กระบวนการเรียนรู้และ นำผลการประเมินมาใช้ เป็นข้อมูลในการ		2. สรุปผลการเรียนรู้ร่วมกับ ผู้เรียนว่าบรรลุวัตถุประสงค์ หรือไม่หากไม่บรรลุ วัตถุประสงค์ผู้สอนและ ผู้เรียนร่วมนำผลการ ประเมินมาใช้เป็นข้อมูลใน	

คุณลักษณะ การเรียนรู้ด้วยการ นำตนเอง	ขั้นการจัด กิจกรรมการ เรียนรู้	กิจกรรมของผู้เรียน	เครื่องมือที่ใช้ สำหรับผู้เรียน	กิจกรรมของผู้สอน	เครื่องมือที่ใช้ สำหรับผู้สอน
		ออกแบบการเรียนรู้ใน ครั้งต่อไป		การออกแบบการเรียนรู้ใน ครั้งต่อไป	
ความสามารถใน การปรับปรุงตนเอง 3.1 ความสามารถในการ สะท้อนผลจาก การประเมินตาม ตัวชี้วัดและนำไปปรับ ประยุกต์ใช้ในอนาคต	ขั้นที่ 7 สะท้อนผล การเรียนรู้	1. นำผลจากการ ตรวจสอบผลการเรียนรู้ มาวิเคราะห์และใช้เป็น ข้อมูลในการปรับปรุง แผนการเรียนรู้ในครั้ง ต่อไป	1.แบบบันทึกการ สะท้อนผลการ เรียนรู้(SD-4)	1. ร่วมกับผู้เรียนนำผลการ ประเมินมาวิเคราะห์และใช้ เป็นข้อมูลในการออกแบบ การเรียนรู้ในครั้งต่อไป	
		2. ดำเนินการตาม แผนการเดิมเพื่อยืนยัน หรือปรับแผนใหม่ตาม ความเหมาะสม		2. ให้คำปรึกษาผู้เรียนใน การตัดสินใจดำเนินการตาม แผนการเดิมเพื่อยืนยันหรือ ปรับแผนใหม่	
		3.ออกแบบการเรียนรู้ ใหม่เพื่อใช้ในหน่วยการ เรียนรู้ต่อไป			

*ไม่ปรากฏในแบบประเมิน

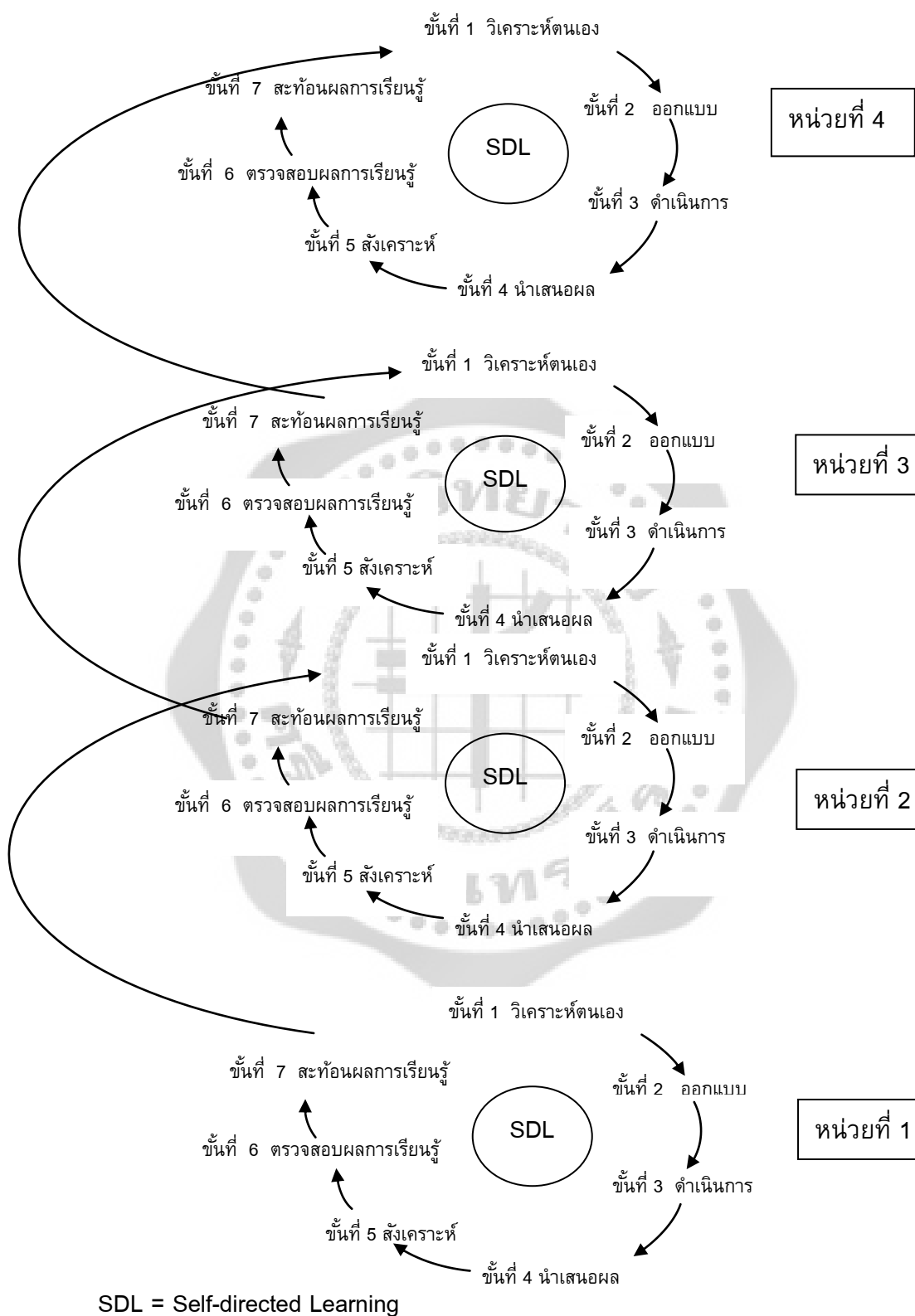
5. เมื่อเสร็จสิ้นการจัดการเรียนรู้ผู้เรียนประเมินคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้วยแบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

6. ประเมินกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนประเมินความก้าวหน้าของตนเอง เพื่อนประเมิน และผู้สอนประเมิน แล้วหาข้อสรุปผลการประเมินร่วมกัน

หมายเหตุ

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนวิทยาลัยชุมชน เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สามารถจัดการเรียนรู้ได้หลายวิชาทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมกับธรรมชาติของรายวิชา

2. การจัดการเรียนรู้ต้องจัดการเรียนรู้ 7 ขั้นตอนหนึ่งหน่วยการเรียนรู้ โดยในหน่วยที่ 1 ซึ่งเป็นการเริ่มต้นการเรียนรู้ต้องจัดการเรียนรู้ 7 ขั้น คือ 7 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 วิเคราะห์ตนเอง ขั้นที่ 2 ออกแบบการเรียนรู้ ขั้นที่ 3 ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ ขั้นที่ 4 นำเสนอผลการเรียนรู้ ขั้นที่ 5 สังเคราะห์ความรู้ ขั้นที่ 6 ตรวจสอบผลการเรียนรู้ ขั้นที่ 7 สะท้อนผลการเรียนรู้ ซึ่งแต่ละวิชาอาจมีจำนวนวงจรการเรียนรู้ที่แตกต่างกันออกไปขึ้นกับจำนวนหน่วยการเรียนรู้ของแต่ละรายวิชา หากรายวิชาหนึ่งประกอบด้วยจำนวน 4 หน่วยการเรียนรู้ จะมี 4 วงจรการเรียนรู้ ดังภาพประกอบ

4.2 บทบาทผู้เรียนและบทบาทผู้สอน

4.2.1 บทบาทผู้เรียน

- 1) ผู้เรียนควรวิเคราะห์ความต้องการของตนเองจากพฤติกรรมในการเรียนที่เป็นอยู่จริงและคุณลักษณะหรือพฤติกรรมที่ตนเองต้องการ
- 2) ผู้เรียนควรมีความเข้าใจและเห็นด้วยกับจุดมุ่งหมายของวิชาที่เรียน ผู้เรียนควรจะได้มีส่วนร่วมในการวางแผนทางและการจัดการเรียนรู้ และมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้อย่างเต็มที่ เพราะว่าการเรียนรู้ที่ดีที่สุดในการเรียนรู้ คือ การกระทำ (Learning by doing) นั่นคือผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการดังนี้

2.1) กระบวนการออกแบบการเรียนรู้ – ผู้เรียนควรมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนรู้ของตนเอง

2.2) การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้- ผู้เรียนและผู้สอนต้องรับผิดชอบในกระบวนการเรียนการสอนร่วมกัน

2.3) การประเมินการเรียนรู้- ผู้เรียนต้องประเมินตนเองและยอมรับผลการประเมินที่เกิดขึ้น เพื่อการปรับปรุงตนเอง ทำให้เกิดเป็นวงจรการเรียนรู้

3) ผู้เรียนใช้ประสบการณ์เดิมที่หลากหลายก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียน เน้นการเรียนรู้จากการค้นพบด้วยตนเอง เน้นการปฏิบัติ เรียนรู้ที่จะเรียนจากประสบการณ์

4) ผู้เรียนวิเคราะห์ความพร้อมในการเรียนรู้ของตนเอง เช่น เวลาของการเรียน ความถนัดทางการเรียน ความต้องการพึ่งพาผู้อื่น ความสนใจและความสามารถของตนเอง

5) ผู้เรียนสร้างแรงจูงใจจากภายในตน

4.2.2 บทบาทผู้สอน

- 1) ผู้สอนควรแจ้งให้ผู้เรียนได้ทราบถึงจุดมุ่งหมายทั่วไปของวิชานั้น
- 2) ผู้สอนควรเป็นผู้แนะนำวิธีการหรือเครื่องมือในการวิเคราะห์สิ่งที่ต้องการเป็น เพื่อให้ผู้เรียนเปรียบเทียบกับสภาพที่เป็นอยู่จริง
- 3) ผู้สอนควรจัดบรรยากาศในการเรียนและสถานการณ์ของการเรียนรู้ให้มีความเป็นกันเองระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน และระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้สอนควรแสดงออกในท่าทีที่แสดงความเคารพในความคิดเห็นของผู้เรียนพร้อมและต้องการรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกที่ดีและเป็นไปในทางบวกต่อการเรียนรู้ มีบรรยากาศที่ผ่อนคลาย ไม่เป็นทางการมากนัก มีความอบอุ่นไว้วางใจ ให้ความเคารพซึ่งกันและกัน
- 4) ผู้สอนควรทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้
- 5) ผู้สอนควรจัดสภาพการณ์ทางกายภาพทั่วไป ให้ที่พึงพอใจสำหรับผู้เรียน ได้แก่ การจัดโต๊ะ เก้าอี้ ต้องจัดในลักษณะที่ไม่เป็นทางการ ไม่ควรเรียนเป็นแถว เช่น ห้องเรียนเด็ก ควรจัดให้เป็นวงกลมให้ความรู้สึกที่เท่าเทียมกัน

- 6) ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันรับผิดชอบกระบวนการเรียนรู้ โดยผู้สอนเป็นผู้ให้คำแนะนำด้านกระบวนการออกแบบและเป็นที่ปรึกษาทางด้านเนื้อหา
- 7) ผู้สอนต้องเปลี่ยนบทบาทใหม่เป็นผู้ให้คำแนะนำและช่วยเหลือในกระบวนการเรียนรู้ เป็นแหล่งความรู้ เป็นผู้ร่วมเรียนรู้
- 8) ผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนการประเมินโดยการรวบรวมหลักฐานและชี้แนะถึงตัวบ่งชี้ที่แสดงถึงความก้าวหน้าในการเรียน
- 9) ผู้สอนควรใช้การเชื่อมต่อการประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์การเรียนรู้ใหม่ของผู้เรียน เน้นเทคนิคการสอนเชิงประสบการณ์
- 10) การจัดการเรียนรู้โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยผู้สอนควรมีความรู้สึกร่วม (Empathy) มีความเข้าใจความรู้สึกของผู้เรียน เข้าใจในสิ่งที่ผู้เรียนต้องการและคาดหวัง จัดแปลงวิธีการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับระดับของประสบการณ์และพัฒนาทักษะของผู้เรียน รวมถึงพัฒนามุมมองของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง และทำข้อตกลงที่เหมาะสมกับระดับของอารมณ์และความสามารถของผู้เรียน
- 11) ผู้สอนต้องมีความรู้ในวิชาที่สอนอย่างเชี่ยวชาญ ต้องรู้ถึงเอกสารและตำราทางวิชาการในสาขานั้นอย่างดีเพื่อจะได้ช่วยแนะนำแหล่งความรู้ให้แก่ผู้เรียนที่จะค้นคว้าต่อไป
- 12) ผู้สอนควรให้กำลังใจผู้เรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดความต้องการเรียนด้วย ความต้องการนี้ต้องเกิดจากความรู้สึกว่าตัวเองมีความสามารถที่จะบรรลุความสำเร็จได้และเกิดแรงจูงใจในการเรียน

5. เครื่องมือประกอบการจัดการเรียนรู้

5.1 เครื่องมือสำหรับผู้เรียน ประกอบด้วย

- 5.1.1 แบบการวิเคราะห์ตนเองของผู้เรียน(SD-1)
- 5.1.2 แบบบันทึกการออกแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน(SD-2)
- 5.1.3 แบบประเมินการออกแบบการเรียนรู้ (SD-3)
- 5.1.4 แบบบันทึกการเรียนรู้ตามแผนการเรียนรู้(SD-4)
- 5.1.5 แบบประเมินผลการเรียนรู้ตามแผนการเรียนรู้ (SD-5)
- 5.1.6 แบบบันทึกการสะท้อนผลการเรียนรู้(SD-6)

5.2 เครื่องมือสำหรับผู้สอน

- 5.2.1 รูปแบบการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้(T-1)
- 5.2.2 แนวคำถามเพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน สำหรับผู้สอน (T-2)
- 5.2.3 แบบประเมินการออกแบบการเรียนรู้ (T-3)
- 5.2.4 แบบประเมินผลการเรียนรู้ตามแผนการเรียนรู้ (T-4)

5.2.5 แบบประเมินกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง(T-5)

5.2.5 แบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง(T-6)

6. การประเมินผลการเรียนรู้

6.1 ประเมินกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง

ผลการเรียนรู้ของ การพัฒนา คุณลักษณะการ เรียนรู้ด้วยการนำ ตนเอง	ขั้นการจัดการ เรียนรู้	วิธีการ	แหล่งข้อมูล	เกณฑ์การประเมิน ตามสภาพจริง
องค์ประกอบที่ 1 การจัดการตนเอง	ขั้นที่ 1 วิเคราะห์ ตนเอง (Analyzing Learner by Themselves : A)	1.สังเกต 2.ประเมิน เปรียบเทียบกับ เกณฑ์	แบบวิเคราะห์ ตนเอง	3 คะแนน ผู้เรียน สามารถกำหนดเป้าหมาย ในการเรียนได้ด้วยตนเอง และครอบคลุมทุก ประเด็นที่ผู้สอนกำหนด 2 คะแนน ผู้เรียน สามารถกำหนดเป้าหมาย ในการเรียนได้ด้วยตนเอง แต่ไม่ครอบคลุมทุก ประเด็นที่ผู้สอนกำหนด 1 คะแนน ผู้เรียนไม่ สามารถกำหนดเป้าหมาย ในการเรียนได้ด้วยตนเอง ต้องให้ผู้สอนแนะนำ
	ขั้นที่ 2 ออกแบบ การเรียนรู้ (Designing a Learning Plan : D)	1.สังเกต 2.ประเมินจาก แบบประเมิน	แบบประเมิน การออกแบบ การเรียนรู้ (SD3, T3)	3 คะแนน ผู้เรียน สามารถออกแบบการ เรียนรู้ด้วยกระบวนการ คิดอภิมานครบทุก ขั้นตอนและผลการ ประเมินอยู่ในระดับมาก ขึ้นไป 2 คะแนน ผู้เรียน สามารถออกแบบการ เรียนรู้ด้วยกระบวนการ คิดอภิมานได้ครบทุก

(ต่อ)

การเรียนรู้ด้วยการ นำตนเอง	ขั้นการจัดการ เรียนรู้	วิธีการ	แหล่งข้อมูล	เกณฑ์การประเมิน ตามสภาพจริง
				ขั้นตอนและผลการ ประเมินอยู่ในระดับน้อย ถึงปานกลาง 1 คะแนน ผู้เรียน สามารถออกแบบการ เรียนรู้ด้วยกระบวนการ คิดอภิมานได้แต่ไม่ครบ ทุกขั้นตอนและผลการ ประเมินอยู่ในระดับน้อย ที่สุด
องค์ประกอบที่ 2 การควบคุมและ ตรวจสอบตนเอง 2.1 ความสามารถในการ ดำเนินการตาม แผนการเรียนรู้ด้วย กระบวนการคิด อภิมาน (Metacognition)	ขั้นที่ 3 ดำเนิน กิจกรรมการเรียนรู้ (Acting Learning Activities : A)	1.สังเกต	1.ผู้เรียน	3 คะแนน ผู้เรียน สามารถดำเนินการตาม แผนการเรียนรู้ได้ สมบูรณ์ตามแผนการ เรียนรู้ที่วางไว้ 2 คะแนน ผู้เรียน สามารถดำเนินการตาม แผนการเรียนรู้ได้แต่ไม่ สมบูรณ์ตามแผนการ เรียนรู้ที่วางไว้ 1 คะแนน ผู้เรียน สามารถดำเนินการตาม แผนการเรียนรู้ได้แต่ไม่ สมบูรณ์และต้องมีผู้สอน คอยกระตุ้นและกำกับ ดูแล
	ขั้นที่ 4 นำเสนอผล การเรียนรู้ (Presenting Learning Outcome : P)	1.สังเกต	1.การนำเสนอ ผลงาน 2.ชิ้นงานของ ผู้เรียน	3 คะแนน ผู้เรียน สามารถนำเสนอผลการ เรียนรู้ได้สอดคล้องและ ครบถ้วนตาม วัตถุประสงค์ของการ เรียนรู้

(ต่อ)

การเรียนรู้ด้วยการ นำตนเอง	ชั้นการจัดการ เรียนรู้	วิธีการ	แหล่งข้อมูล	เกณฑ์การประเมิน ตามสภาพจริง
				2 คะแนน ผู้เรียน สามารถนำเสนอผลการ เรียนรู้ได้สอดคล้องตาม วัตถุประสงค์ของการ เรียนรู้แต่ไม่ครบถ้วนทุก วัตถุประสงค์ 1 คะแนน ผู้เรียน สามารถนำเสนอผลการ เรียนรู้ได้แต่ไม่สอดคล้อง และครบถ้วนตาม วัตถุประสงค์ของการ เรียนรู้
	ขั้นที่ 5 สังเคราะห์ ความรู้ (Synthesizing Knowledge : S)	1.สังเกต 2.ตรวจผลงาน	1.ผู้เรียน 2.ชิ้นงานของ ผู้เรียน	3 คะแนน ผู้เรียน สามารถสรุปความคิด รวบยอดของเนื้อหาการ เรียนรู้ได้ถูกต้องตามหลัก วิชาและรายละเอียดของ เนื้อหาครบถ้วนสมบูรณ์ 2 คะแนน ผู้เรียน สามารถสรุปความคิด รวบยอดของเนื้อหาการ เรียนรู้ได้ถูกต้องตามหลัก วิชาแต่รายละเอียดของ เนื้อหาไม่ครบถ้วน 1 คะแนน ผู้เรียน สามารถสรุปความคิด รวบยอดของเนื้อหาการ เรียนรู้ได้แต่ไม่ถูกต้อง ตามหลักวิชาแต่ รายละเอียดของเนื้อหา ครบถ้วน

(ต่อ)

การเรียนรู้ด้วยการ นำตนเอง	ขั้นการจัดการ เรียนรู้	วิธีการ	แหล่งข้อมูล	เกณฑ์การประเมิน ตามสภาพจริง
2.2 การตรวจสอบ ความสำเร็จตาม ตัวชี้วัด	ขั้นที่ 6 ตรวจสอบ ผลการเรียนรู้ (Evaluating Learning Outcome : E)	1.สังเกต	1.แบบประเมินผล การเรียนรู้ (SD4, T4)	ตัวชี้วัดที่ 2.2 3 คะแนน ผู้เรียน สามารถตรวจสอบ ความสำเร็จของตนเอง ได้ตามตัวชี้วัดโดย สามารถแสดงหลักฐาน ความสำเร็จได้ชัดเจน และเหมาะสมกับ ตัวชี้วัด และผลการ ประเมินอยู่ในระดับดี 2 คะแนน ผู้เรียน สามารถตรวจสอบ ความสำเร็จของตนเอง ได้ตามตัวชี้วัดแต่ หลักฐานความสำเร็จ ไม่เหมาะสมกับตัวชี้วัด และผลการประเมินอยู่ ในระดับปานกลาง 1 คะแนน ผู้เรียน สามารถตรวจสอบ ความสำเร็จตาม ตัวชี้วัดได้ และผลการ ประเมินอยู่ในระดับ ปรับปรุง
องค์ประกอบที่ 3 การปรับปรุงตนเอง 3.1 ความสามารถในการ สะท้อนผลจาก การประเมินตาม ตัวชี้วัดและนำไปปรับ ประยุกต์ใช้ในอนาคต	ขั้นที่ 7 สะท้อนผล การเรียนรู้ (Reflecting Learning Outcome : R)	1. ตรวจสอบจาก แบบบันทึกการ สะท้อนผล	1.แบบบันทึกการ สะท้อนผลการ เรียนรู้ (SD-5)	ตัวชี้วัดที่ 3.1 3 คะแนน ผู้เรียน สามารถบอกปัจจัยที่ทำให้ ประสบผลสำเร็จและ ข้อบกพร่องของตนเอง พร้อมบอกวิธีการแก้ไข ข้อบกพร่องของตนเอง เพื่อการปรับปรุงในการ เรียนครั้งต่อไปได้

(ต่อ)

การเรียนรู้ด้วยการ นำตนเอง	ขั้นการจัดการ เรียนรู้	วิธีการ	แหล่งข้อมูล	เกณฑ์การประเมิน ตามสภาพจริง
				2 คะแนน ผู้เรียนสามารถบอกปัจจัยที่ทำให้ประสบผลสำเร็จและข้อบกพร่องของตนเองแต่ไม่สามารถบอกวิธีการแก้ไขข้อบกพร่องของตนเองได้ 1 คะแนน ผู้เรียนสามารถบอกปัจจัยที่ทำให้ประสบผลสำเร็จได้แต่ไม่สามารถบอกข้อบกพร่องของตนเองพร้อมบอกวิธีการแก้ไขข้อบกพร่องของตนเองได้

6.2 ประเมินคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ด้วยแบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

แบบวิเคราะห์ตนเองของผู้เรียน (SD-1)

ชื่อ-สกุล.....รหัสประจำตัว.....

วันที่.....

วันที่.....

คำชี้แจง แบบการวิเคราะห์ตนเองของผู้เรียนใช้วิเคราะห์ความถนัดและข้อจำกัดในการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยให้ผู้เรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ ที่ตรงกับความเป็นจริงของผู้เรียนมากที่สุด

1. คุณลักษณะใดที่ผู้เรียนคิดว่าตนเองมีความพร้อมในการเรียนรู้ (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ ความสนใจใฝ่รู้
- ☐ ความเชื่อมั่นในตนเอง
- ☐ ความมีวินัยในตนเอง
- ☐ ความรับผิดชอบในการเรียน
- ☐ อื่นๆ(ระบุ).....

2. ทักษะใดที่ผู้เรียนคิดว่าตนเองมีเพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ ทักษะการอ่าน
- ☐ ทักษะการเขียน
- ☐ ทักษะการสืบค้นข้อมูล
- ☐ ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์
- ☐ อื่นๆ(ระบุ).....

3. วิธีการเรียนรู้ใดที่ผู้เรียนชอบมากที่สุด (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ พร้อมระบุเหตุผล)

- ☐ การสืบค้นด้วยตนเอง เนื่องจาก.....

.....

- ☐ การบรรยายโดยผู้สอน เนื่องจาก.....

.....

- ☐ การอภิปรายร่วมกันระหว่างผู้เรียนและผู้สอน เนื่องจาก.....

.....

- ☐ การปฏิบัติจริงด้วยตนเอง เนื่องจาก.....

.....

☐ อื่นๆ(ระบุ).....

เนื่องจาก.....

4. การสืบค้นความรู้จากแหล่งใดเป็นสิ่งที่ผู้เรียนถนัดมากที่สุด (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ พร้อมระบุเหตุผล)

☐ หนังสือ/ตำรา เนื่องจาก.....

☐ สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต เนื่องจาก.....

☐ ถามผู้รู้ เนื่องจาก.....

☐ อื่นๆ(ระบุ).....

เนื่องจาก.....

5. ผู้เรียนจงบอกวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง ที่ผู้เรียนคิดว่าพอใจและเหมาะสมกับตนเองมากที่สุด (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ พร้อมระบุเหตุผล)

☐ การสอบแบบเลือกตอบ เนื่องจาก.....

☐ การสอบแบบเขียนตอบ เนื่องจาก.....

☐ การประเมินจากชิ้นงาน เนื่องจาก.....

☐ การสอบโดยการปฏิบัติจริง เนื่องจาก.....

☐ การสัมภาษณ์ เนื่องจาก.....

☐ การสังเกตพฤติกรรม เนื่องจาก.....

☐ อื่นๆ(ระบุ).....

เนื่องจาก.....

6. อุปสรรคสำคัญที่สุดที่มีต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนคืออะไร (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ พร้อมระบุเหตุผล)

☐ ขาดทักษะการอ่าน เนื่องจาก.....

☐ ขาดทักษะการเขียน เนื่องจาก.....

☐ ขาดทักษะการสืบค้นข้อมูล เนื่องจาก.....

☐ ขาดแหล่งเรียนรู้ เนื่องจาก.....

☐ อื่นๆ(ระบุ).....

เนื่องจาก.....

7. ผู้เรียนคาดหวังว่าจะได้รับประโยชน์อย่างไรบ้างจากการเรียนรู้ในรายวิชานี้

.....

แบบบันทึกการออกแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน(SD-2)

ชื่อ-สกุล.....รหัส.....สาขา.....

หน่วยที่.....เรื่อง.....

วันที่เริ่มการเรียนรู้.....

คำชี้แจง ให้ผู้เรียนออกแบบการเรียนรู้ของตนเองในประเด็นเนื้อหาที่ผู้สอนเป็นผู้กำหนดให้
ประเด็นเนื้อหา.....

วัตถุประสงค์	กิจกรรม/วิธีการ	แหล่ง สืบค้น	วิธีการ ประเมินผล	หลักฐาน/ ผลงาน	เกณฑ์ในการ ประเมินผล
1.					
2.					
3.					

กำหนดวันที่เสร็จสิ้นการเรียนรู้.....

แบบประเมินการออกแบบการเรียนรู้(SD-3)

ชื่อ-สกุล.....รหัส.....สาขา.....

หน่วยที่.....เรื่อง.....

วันที่.....

คำชี้แจง แบบประเมินผลการเรียนรู้ใช้ประเมินเมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้เสร็จสิ้นในขั้นตอนที่ 2 การออกแบบการเรียนรู้ ของรูปแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ให้ผู้เรียนประเมินการออกแบบการเรียนรู้ของตนเองโดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของตนเองมากที่สุด

ประเด็นการประเมิน	ระดับการประเมิน				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. กิจกรรมการเรียนรู้					
1.1 สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้					
1.2 มีความเหมาะสมกับเนื้อหา					
1.3 มีความเป็นไปได้ในการทำกิจกรรม					
1.4 มีระยะเวลาที่เหมาะสม					
2. แหล่งสืบค้น					
2.1 สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้					
2.2 มีความเหมาะสมกับเนื้อหา					
2.3 มีความน่าเชื่อถือ					
2.4 มีข้อมูลแหล่งอ้างอิงที่ชัดเจน					
2.5 ผู้เรียนสามารถสืบค้นได้จริง					
2.6 มีความหลากหลาย					
3. วิธีการประเมินผล					
3.1 สอดคล้องกับวัตถุประสงค์					
3.2 มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ					
3.3 มีความหลากหลาย					
4. หลักฐาน/ผลงาน					
4.1 สอดคล้องกับวิธีการประเมินผล					
4.2 มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ					
5. เกณฑ์ในการประเมินผล					
5.1 มีความเหมาะสมกับบุคลิกภาพของผู้เรียน					
5.2 มีความชัดเจน					

แบบบันทึกผลการเรียนรู้ตามแผนการเรียนรู้ (SD-4)

ชื่อ-สกุล.....รหัส.....สาขา.....

หน่วยที่.....เรื่อง.....

วันที่.....

คำชี้แจง จงเขียนสรุปผลการเรียนรู้จากการดำเนินการตามแผนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนออกแบบ

[illegible]

ประเด็นสำคัญที่แตกต่างจากผู้อื่น.....

.....

แบบประเมินผลการเรียนรู้ตามแผนการเรียนรู้ (SD-5)

ชื่อ-สกุล.....รหัส.....สาขา.....
 หน่วยที่.....เรื่อง.....
 วันที่.....

คำชี้แจง แบบประเมินผลการเรียนรู้ใช้ประเมินเมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้เสร็จสิ้นในขั้นตอนที่ 5 การนำเสนอผลการเรียนรู้ ของรูปแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จงประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองโดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของตนเองมากที่สุด

	ประเด็นในการประเมิน	ผลการประเมิน		
		ดีมาก (3)	ดี (2)	พอใช้ (1)
1.	กิจกรรม/วิธีการในการดำเนินการเรียนรู้			
2.	ผลการเรียนรู้			
	คะแนนรวม			
	คะแนนเฉลี่ย			

เกณฑ์การประเมิน ข้อ 1

- ได้ 1 คะแนน เมื่อกิจกรรม/วิธีการสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้
 ได้ 2 คะแนน เมื่อกิจกรรม/วิธีการสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ และสามารถปฏิบัติได้จริง
 ได้ 3 คะแนน เมื่อกิจกรรม/วิธีการสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ และสามารถปฏิบัติได้จริง
 ภายในระยะเวลาที่กำหนด

เกณฑ์การประเมิน ข้อ 2

- ได้ 1 คะแนน เมื่อผลการเรียนรู้ตรงตามวัตถุประสงค์
 ได้ 2 คะแนน เมื่อผลการเรียนรู้ตรงตามวัตถุประสงค์ ครอบคลุมทุกประเด็นที่กำหนด
 ได้ 3 คะแนน เมื่อผลการเรียนรู้ตรงตามวัตถุประสงค์ ครอบคลุมทุกประเด็นที่กำหนดและถูกต้อง
 ตามหลักวิชา

การแปลผลคะแนนเฉลี่ย

คะแนน	2.51 - 3.00	หมายถึง	ดีมาก
คะแนน	1.51 - 2.50	หมายถึง	ดี
คะแนน	1.00 - 1.50	หมายถึง	พอใช้

แบบบันทึกการสะท้อนผลการเรียนรู้(SD-6)

ชื่อ-สกุล.....รหัส.....สาขา.....

หน่วยที่.....เรื่อง.....

วันที่.....

คำชี้แจง จากผลการดำเนินการตามแผนการเรียนรู้ของผู้เรียน จงตอบคำถามต่อไปนี้ให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

1. การเรียนรู้ครั้งนี้ผู้เรียนคิดว่าประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด

☐ มากที่สุด ☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย ☐ ไม่ประสบผลสำเร็จ

เพราะเหตุใด.....

.....

2. สิ่งใดที่ผู้เรียนคิดว่าช่วยให้ประสบความสำเร็จในการเรียนในครั้งนี้

.....

.....

3. สิ่งใดที่เป็นอุปสรรคในการเรียนในครั้งนี้ (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ พร้อมระบุเหตุผล)

☐ ขาดทักษะการอ่าน เนื่องจาก.....

แนวทางการแก้ไขข้อบกพร่อง.....

☐ ขาดทักษะการเขียน เนื่องจาก.....

แนวทางการแก้ไขข้อบกพร่อง.....

☐ ขาดทักษะการสืบค้นข้อมูล เนื่องจาก.....

แนวทางการแก้ไขข้อบกพร่อง.....

☐ ขาดแหล่งเรียนรู้ เนื่องจาก.....

แนวทางการแก้ไขข้อบกพร่อง.....

☐ อื่นๆ(ระบุ).....

เนื่องจาก.....

แนวทางการแก้ไขข้อบกพร่อง.....

4. ผู้เรียนคิดว่าในการเรียนรู้ครั้งต่อไปผู้เรียนจะต้องเพิ่มทักษะใดในการเรียน

ให้มากขึ้น เพราะเหตุใด (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ พร้อมระบุเหตุผล)

☐ ทักษะการอ่าน เนื่องจาก.....

☐ ทักษะการเขียน เนื่องจาก.....

☐ ทักษะการสืบค้นข้อมูล เนื่องจาก.....

☐ ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ เนื่องจาก.....

☐ อื่นๆ.....

รูปแบบการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้(T-1)

วิชา.....ภาคเรียนที่.....
 หน่วยที่.....เรื่อง.....เวลา.....

1. ผลการเรียนรู้ (Learning Outcome) สิ่งที่มีหวังว่าจะเกิดการเรียนรู้

.....

2. สาระการเรียนรู้

.....

3. มาตรฐานการเรียนรู้ (ระดับอนุปริญญา)

3.1 (ตามลักษณะของรายวิชา).....

3.1 ด้านทักษะทางปัญญา

3.2 ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและรับผิดชอบ

4. คุณลักษณะที่พึงประสงค์

4.1 ด้านมีความคิดริเริ่มในการออกแบบเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะของตน

4.2

5. จุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านความรู้

.....

5.2 ด้านคุณธรรม จริยธรรม

.....

6. การออกแบบกิจกรรม

ขั้นตอนการจัด กิจกรรมการเรียนรู้	กิจกรรมของผู้เรียน	กิจกรรมของผู้สอน
ขั้นที่ 1 ขั้นวิเคราะห์ผู้เรียน		
ขั้นที่ 2 ขั้นออกแบบการเรียนรู้		
ขั้นที่ 3 ขั้นดำเนินกิจกรรม การเรียนรู้		
ขั้นที่ 4 นำเสนอผลการเรียนรู้		
ขั้นที่ 5 สังเคราะห์ความรู้		
ขั้นที่ 6 ตรวจสอบผลการ เรียนรู้		
ขั้นที่ 7 สะท้อนผลการเรียนรู้		

7. สื่อการเรียนรู้

.....

8. การประเมินผล

- 8.1 (ตามเนื้อหาวิชา).....
- 8.2 ประเมินการออกแบบการเรียนรู้
- 8.3 ประเมินผลการเรียนรู้ตามแผนการเรียนรู้
- 8.4 ประเมินกระบวนการเรียนรู้
- 8.5 ประเมินคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

**แนวคำถามเพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน
สำหรับผู้สอน (T-2)**

1. ผู้เรียนมีวิธีการในการเรียนรู้ครั้งนี้อย่างไรจึงจะสำเร็จตามวัตถุประสงค์
2. จากเนื้อหาที่กำหนดให้ผู้เรียนคิดว่าวิธีการใดเหมาะสมที่สุดในการเรียนรู้ (โดยพิจารณาจากเนื้อหาและความสามารถของตนเอง)
3. จากเนื้อหาและวิธีการเรียนรู้ที่กำหนดให้ผู้เรียนคิดว่าต้องใช้ในการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งใดบ้าง
4. ผู้เรียนจะทราบได้อย่างไรว่าการเรียนรู้ในครั้งนี้ประสบความสำเร็จ
5. ผู้เรียนมีหลักฐานอะไรที่จะแสดงถึงความสำเร็จของการเรียนรู้ในครั้งนี้
6. ผู้เรียนคิดว่าเมื่อประเมินผลหลักฐานที่แสดงถึงความสำเร็จในการเรียนรู้ ผู้เรียนควรมีผลการประเมินเท่าไรจึงจะถือว่าการเรียนรู้ในครั้งนี้ประสบผลสำเร็จ

แบบประเมินการออกแบบการเรียนรู้(T-3)

ชื่อ-สกุล.....รหัส.....สาขา.....

หน่วยที่.....เรื่อง.....

วันที่เริ่มการเรียนรู้.....

คำชี้แจง แบบประเมินผลการเรียนรู้ใช้ประเมินเมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้เสร็จสิ้นในขั้นตอนที่ 2 การ

ออกแบบการเรียนรู้ ของรูปแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ประเด็นการประเมิน	ระดับการประเมิน				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. กิจกรรมการเรียนรู้					
1.1 สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้					
1.2 มีความเหมาะสมกับเนื้อหา					
1.3 มีความเป็นไปได้ในการทำกิจกรรม					
1.4 มีระยะเวลาที่เหมาะสม					
2. แหล่งสืบค้น					
2.1 สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้					
2.2 มีความเหมาะสมกับเนื้อหา					
2.3 มีความน่าเชื่อถือ					
2.4 มีข้อมูลแหล่งอ้างอิงที่ชัดเจน					
2.5 ผู้เรียนสามารถสืบค้นได้จริง					
2.6 มีความหลากหลาย					
3. วิธีการประเมินผล					
3.1 สอดคล้องกับวัตถุประสงค์					
3.2 มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ					
3.3 มีความหลากหลาย					
4. หลักฐาน/ผลงาน					
4.1 สอดคล้องกับวิธีการประเมินผล					
4.2 มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ					
5. เกณฑ์ในการประเมินผล					
5.1 มีความเหมาะสมกับบุคลิกภาพของผู้เรียน					
5.2 มีความชัดเจน					

แบบประเมินผลการเรียนรู้ตามแผนการเรียนรู้ (T-4)

ชื่อ-สกุล.....รหัส.....สาขา.....

หน่วยที่.....เรื่อง.....

คำชี้แจง แบบประเมินผลการเรียนรู้ใช้ประเมินเมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้เสร็จสิ้นในขั้นตอนที่ 5 การนำเสนอผลการเรียนรู้ ของรูปแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

	ประเด็นในการประเมิน	ผลการประเมิน		
		ดีมาก (3)	ดี (2)	พอใช้ (1)
1.	กิจกรรม/วิธีการในการดำเนินการเรียนรู้			
2.	ผลการเรียนรู้			
	คะแนนรวม			
	คะแนนเฉลี่ย			

เกณฑ์การประเมิน ข้อ 1

- ได้ 1 คะแนน เมื่อกิจกรรม/วิธีการสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้
- ได้ 2 คะแนน เมื่อกิจกรรม/วิธีการสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ และสามารถปฏิบัติได้จริง
- ได้ 3 คะแนน เมื่อกิจกรรม/วิธีการสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ และสามารถปฏิบัติได้จริง ภายในระยะเวลาที่กำหนด

เกณฑ์การประเมิน ข้อ 2

- ได้ 1 คะแนน เมื่อผลการเรียนรู้ตรงตามวัตถุประสงค์
- ได้ 2 คะแนน เมื่อผลการเรียนรู้ตรงตามวัตถุประสงค์ ครอบคลุมทุกประเด็นที่กำหนด
- ได้ 3 คะแนน เมื่อผลการเรียนรู้ตรงตามวัตถุประสงค์ ครอบคลุมทุกประเด็นที่กำหนดและถูกต้องตามหลักวิชา

การแปลผลคะแนนเฉลี่ย

คะแนน	2.51 - 3.00	หมายถึง	ดีมาก
คะแนน	1.51 - 2.50	หมายถึง	ดี
คะแนน	1.00 - 1.50	หมายถึง	พอใช้

แบบประเมินกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง(T-4)

ชื่อ-สกุล.....รหัส.....สาขา.....

หน่วยที่.....เรื่อง.....

วันที่เริ่มการเรียนรู้.....

คำชี้แจง แบบประเมินกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงใช้ประเมินเมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้เสร็จสิ้นครบ
ทุกกระบวนการของรูปแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	รูปแบบการเรียนรู้เพื่อ พัฒนาคุณลักษณะ การเรียนรู้ด้วยการ นำตนเอง	ผลการประเมิน		
		ดีมาก (3)	ดี (2)	พอใช้ (1)
องค์ประกอบที่ 1 การจัดการตนเอง 1.1 ความสามารถในการกำหนดเป้าหมายในการเรียนด้วยตนเอง 1.2 ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดอภิमान (Metacognition)	ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์ตนเอง(Analyzing Learner by Themselves: A)			
	ขั้นที่ 2 ออกแบบการเรียนรู้ (Designing a Learning Plan : D)			
องค์ประกอบที่ 2 การควบคุมและตรวจสอบตนเอง 2.1 ความสามารถในการดำเนินการตามแผนการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดอภิमान (Metacognition) 2.2 การตรวจสอบความสำเร็จตามตัวชี้วัด	ขั้นที่ 3 ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้(Acting Learning Activities : L)			
	ขั้นที่ 4 นำเสนอผลการเรียนรู้(Presenting Learning Outcome : P)			
	ขั้นที่ 5 สังเคราะห์ความรู้(Synthesizing Knowledge : S)			
	ขั้นที่ 6 ตรวจสอบผลการเรียนรู้(Evaluating Learning Outcome : E)			
องค์ประกอบที่ 3 การปรับปรุงตนเอง 3.1 ความสามารถในการสะท้อนผลจากการประเมินตามตัวชี้วัดและนำไปปรับปรุงแก้ไขในอนาคต	ขั้นที่ 7 สะท้อนผลการเรียนรู้(Reflecting Learning Outcome : R)			

เกณฑ์การประเมินของกระบวนการเรียนรู้และตัวบ่งชี้ของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ผลการเรียนรู้	ขั้นการจัดการเรียนรู้	วิธีการ	แหล่งข้อมูล	เกณฑ์การประเมินตามสภาพจริง
องค์ประกอบที่ 1 การจัดการตนเอง 1.1 ความสามารถในการกำหนดเป้าหมายในการเรียนด้วยตนเอง	ขั้นที่ 1 วิเคราะห์ตนเอง (Analyzing Learner by Themselves: A)	1.สังเกต 2.ประเมินเปรียบเทียบกับเกณฑ์	แบบวิเคราะห์ตนเอง	3 คะแนน ผู้เรียนสามารถกำหนดเป้าหมายในการเรียนได้ด้วยตนเองและครอบคลุมทุกประเด็นที่ผู้สอนกำหนด 2 คะแนน ผู้เรียนสามารถกำหนดเป้าหมายในการเรียนได้ด้วยตนเองแต่ไม่ครอบคลุมทุกประเด็นที่ผู้สอนกำหนด 1 คะแนน ผู้เรียนไม่สามารถกำหนดเป้าหมายในการเรียนได้ด้วยตนเองต้องให้ผู้สอนแนะนำ
1.2 ความสามารถในการวางแผนการเรียนรู้	ขั้นที่ 2 ออกแบบการเรียนรู้ (Designing a Learning Plan : D)	1.สังเกต 2.ประเมินจากแบบประเมิน	แบบประเมินการออกแบบการเรียนรู้ (SD3, T3)	3 คะแนน ผู้เรียนสามารถออกแบบการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดอภิมานครบทุกขั้นตอนและผลการประเมินอยู่ในระดับมากขึ้นไป 2 คะแนน ผู้เรียนสามารถออกแบบการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดอภิมานได้ครบทุกขั้นตอนและผลการประเมินอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง

(ต่อ)

การเรียนรู้ด้วยการ นำตนเอง	ขั้นการจัดการ เรียนรู้	วิธีการ	แหล่งข้อมูล	เกณฑ์การประเมิน ตามสภาพจริง
				1 คะแนน ผู้เรียน สามารถออกแบบการ เรียนรู้ด้วยกระบวนการ คิดอภิमानได้แต่ไม่ครบ ทุกขั้นตอนและผลการ ประเมินอยู่ในระดับน้อย ที่สุด
องค์ประกอบที่ 2 การควบคุมและ ตรวจสอบตนเอง 2.1 ความสามารถในการ ดำเนินการตาม แผนการเรียนรู้ด้วย กระบวนการคิด อภิमान (Metacognition)	ขั้นที่ 3 ดำเนิน กิจกรรมการเรียนรู้ (Acting Learning Activities : A)	1.สังเกต	1.ผู้เรียน	3 คะแนน ผู้เรียน สามารถดำเนินการตาม แผนการเรียนรู้ได้ สมบูรณ์ตามแผนการ เรียนรู้ที่วางไว้ 2 คะแนน ผู้เรียน สามารถดำเนินการตาม แผนการเรียนรู้ได้แต่ไม่ สมบูรณ์ตามแผนการ เรียนรู้ที่วางไว้ 1 คะแนน ผู้เรียน สามารถดำเนินการตาม แผนการเรียนรู้ได้แต่ไม่ สมบูรณ์และต้องมีผู้สอน คอยกระตุ้นและกำกับ ดูแล
	ขั้นที่ 4 นำเสนอผล การเรียนรู้ (Presenting Learning Outcome : P)	1.สังเกต	1.การนำเสนอ ผลงาน 2.ชิ้นงานของ ผู้เรียน	3 คะแนน ผู้เรียนสามารถ นำเสนอผลการเรียนรู้ได้ สอดคล้องและครบถ้วนตาม วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ 2 คะแนน ผู้เรียนสามารถ นำเสนอผลการเรียนรู้ได้ สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ ของการเรียนรู้แต่ไม่ ครบถ้วนทุก

(ต่อ)

การเรียนรู้ด้วยการ นำตนเอง	ขั้นการจัดการ เรียนรู้	วิธีการ	แหล่งข้อมูล	เกณฑ์การประเมิน ตามสภาพจริง
				วัตถุประสงค์ 1 คะแนน ผู้เรียน สามารถนำเสนอผลการ เรียนรู้ได้แต่ไม่สอดคล้อง และครบถ้วนตาม วัตถุประสงค์ของการ เรียนรู้
	ขั้นที่ 5 สังเคราะห์ ความรู้ (Synthesizing Knowledge : S)	1.สังเกต 2.ตรวจผลงาน	1.ผู้เรียน 2.ชิ้นงานของ ผู้เรียน	3 คะแนน ผู้เรียนสามารถสรุป ความคิดรวบยอดของเนื้อหา การเรียนรู้ได้ถูกต้องตามหลัก วิชาและรายละเอียดของเนื้อหา ครบถ้วนสมบูรณ์ 2 คะแนน ผู้เรียนสามารถสรุป ความคิดรวบยอดของเนื้อหา การเรียนรู้ได้ถูกต้องตามหลัก วิชาแต่รายละเอียดของเนื้อหา ไม่ครบถ้วน 1 คะแนน ผู้เรียนสามารถสรุป ความคิดรวบยอดของเนื้อหา การเรียนรู้ได้แต่ไม่ถูกต้อง ตามหลักวิชาแต่รายละเอียด ของเนื้อหาครบถ้วน
2.2 การตรวจสอบ ความสำเร็จตาม ตัวชี้วัด	ขั้นที่ 6 ตรวจสอบ ผลการเรียนรู้ (Evaluating Learning Outcome : E)	1.สังเกต	1.แบบประเมินผล การเรียนรู้ (SD4, T4)	ตัวชี้วัดที่ 2.2 3 คะแนน ผู้เรียน สามารถตรวจสอบ ความสำเร็จของตนเองได้ ตามตัวชี้วัดโดยสามารถ แสดงหลักฐานความสำเร็จ ได้ชัดเจนและเหมาะสม กับตัวชี้วัด และผลการ

(ต่อ)

การเรียนรู้ด้วยการ นำตนเอง	ขั้นการจัดการ เรียนรู้	วิธีการ	แหล่งข้อมูล	เกณฑ์การประเมิน ตามสภาพจริง
				ประเมินอยู่ในระดับดี 2 คะแนน ผู้เรียนสามารถตรวจสอบความสำเร็จของตนเองได้ตามตัวชี้วัดแต่หลักฐานความสำเร็จไม่เหมาะสมกับตัวชี้วัดและผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง 1 คะแนน ผู้เรียนสามารถตรวจสอบความสำเร็จตามตัวชี้วัดได้ และผลการประเมินอยู่ในระดับปรับปรุง
องค์ประกอบที่ 3 การปรับปรุงตนเอง 3.1 ความสามารถในการสะท้อนผลจากการประเมินตามตัวชี้วัดและนำไปปรับปรุงยุคที่ใช้ในอนาคต	ขั้นที่ 7 สะท้อนผล การเรียนรู้ (Reflecting Learning Outcome : R)	1. ตรวจสอบจาก แบบบันทึกการ สะท้อนผล	1.แบบบันทึกการ สะท้อนผลการ เรียนรู้ (SD-5)	ตัวชี้วัดที่ 3.1 3 คะแนน ผู้เรียนสามารถบอกปัจจัยที่ทำให้ประสบผลสำเร็จและข้อบกพร่องของตนเองพร้อมบอกวิธีการแก้ไขข้อบกพร่องของตนเองเพื่อการปรับปรุงในการเรียนครั้งต่อไปได้ 2 คะแนน ผู้เรียนสามารถบอกปัจจัยที่ทำให้ประสบผลสำเร็จและข้อบกพร่องของตนเองแต่ไม่สามารถบอกวิธีการแก้ไขข้อบกพร่องของตนเองได้

(ต่อ)

การเรียนรู้ด้วยการ นำตนเอง	ขั้นตอนการจัดการ เรียนรู้	วิธีการ	แหล่งข้อมูล	เกณฑ์การประเมิน ตามสภาพจริง
				1 คะแนน ผู้เรียน สามารถบอกปัจจัยที่ ทำให้ประสบผลสำเร็จ ได้แต่ไม่สามารถบอก ข้อบกพร่องของตนเอง พร้อมบอกวิธีการแก้ไข ข้อบกพร่องของตนเอง ได้

บรรณานุกรม

- คณาพร คมสัน. (2540). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการอ่านภาษาอังกฤษ เพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ ค.ด. (หลักสูตร และการสอน). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นัตตา อังสุวาทย์. (2550). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิชาเคมีที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ แบบนำตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. ปริญญาโท กศ.ด. (วิทยาศาสตร์ศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประภาภรณ์ นิยม. (2553). หลอมรวมการเรียนรู้เพื่อความเป็นไท เล่ม 5 อุดมศึกษาเพื่อการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพฯ: แปลน พรินตติ้ง.
- รุ่งอรุณ ไสยโสภณ. (2549). แนวคิดสู่การปฏิบัติ : การเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองสำหรับผู้ใหญ่. กรุงเทพฯ: สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน.
- วิทยากร เขียงกุล. (2549). การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: สายธาร.
- วิทยาลัยชุมชนนราธิวาส. (2551). การศึกษาสภาพปัญหาการออกกลางคันของนักศึกษา ระดับ อนุปริญญา วิทยาลัยชุมชนนราธิวาส. นราธิวาส: วิทยาลัยชุมชนนราธิวาส.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2552). กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 และแนวทางการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). การติดตามและประเมินความก้าวหน้าการดำเนินงาน ด้านการจัดการเรียนรู้ ปี 2549-2550. กรุงเทพฯ: เพลิน สตูดิโอ จำกัด.
- สำนักบริหารงานวิทยาลัยชุมชน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2551). นโยบายและ

- การดำเนินงานวิทยาลัยชุมชน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ).
- สุนทรา โตบัว. (2546). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาพยาบาล. ปรินญานิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อนิรุทธิ์ สติมั่น.(2550). ผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ที่มีต่อการเรียนรู้แบบนำตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา. ปรินญานิพนธ์ กศ.ด. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Costa, Arthur L. and Kallick, Bena. (2004). *Assessment Strategies for Self-directed Learning*. California : Corwin Press A sage Publications Company.
- Knowles, S. Malcolm.and ;Elwood F.Holton ;& Richard A. Swanson. (2005). *The Adult Learner :The Definitive Classic in Adult Education and Humen Resource Development*. Six edition. Houston Texas :Gulf Publishing Company.
- Pressley, Michael and McCormick, Christine B. (1995). *Cognition Teaching and Assessment*. New York: HarperCollins College.
- Shannon, Steven V. (2008). Using Metacognitive Strategies and Learning Styles to Create Self-directed Learners, *Institute for Learning Styles Journal*. (1):14-28.
- Weimer, Maryellen. (2010). *Metacognitive Skill for Self-directed Learner*. Retrieved April 7, 2011, from www.facultyfocus.com.

ภาคผนวก จ เครื่องมือประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้
ของผู้เรียนและผู้สอน

**แบบประเมินความพึงพอใจในรูปแบบการจัดการเรียนรู้
สำหรับนักศึกษา**

คำชี้แจง ผู้ประเมินทำการประเมินตามรายการประเมินที่กำหนดด้วยการใส่เครื่องหมาย / ในช่องที่ตรงกับความเห็นของท่านมากที่สุด

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	กระบวนการจัดการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ					
2.	กระบวนการเรียนรู้ได้ฝึกให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง					
3.	กระบวนการเรียนรู้ฝึกให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าและสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง					
4.	ขั้นที่ 1 ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ตนเองได้					
5.	ขั้นที่ 2 ผู้เรียนสามารถวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเองได้					
6.	ขั้นที่ 3 ผู้เรียนสามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองได้					
7.	ขั้นที่ 4 ผู้เรียนสามารถนำเสนอผลการเรียนรู้ด้วยตนเองได้					
8.	ขั้นที่ 5 ผู้เรียนสามารถสังเคราะห์ความรู้ด้วยตนเองได้					
9.	ขั้นที่ 6 ผู้เรียนสามารถตรวจสอบผลการเรียนรู้ด้วยตนเองได้					
10.	ขั้นที่ 7 ผู้เรียนสามารถสะท้อนผลการเรียนรู้ได้					
11.	ผู้เรียนสามารถนำทักษะที่ได้ฝึกฝนไปใช้ในการเรียนรู้ในอนาคตได้					
12.	รูปแบบการเรียนรู้สามารถพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนได้					

**ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจในรูปแบบการจัดการเรียนรู้
เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน**

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนวิเคราะห์ตนเองได้หรือไม่ อย่างไร
.....
.....
2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนสามารถวางแผนการเรียนรู้ ด้วยตนเองได้หรือไม่
อย่างไร
.....
.....
3. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนสามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยตนเองได้หรือไม่
อย่างไร
.....
.....
4. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนสามารถนำเสนอผลการเรียนรู้ ด้วยตนเองได้หรือไม่
อย่างไร
.....
.....
5. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนสามารถสังเคราะห์ความรู้ ด้วยตนเองได้หรือไม่
อย่างไร
.....
.....
6. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนสามารถตรวจสอบผลการเรียนรู้ ด้วยตนเองได้หรือไม่
อย่างไร
.....
.....
7. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนสามารถสะท้อนผลการเรียนรู้ได้หรือไม่ อย่างไร
.....
.....
8. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนสามารถนำทักษะที่ได้ฝึกฝนไปใช้ในการเรียนรู้ใน
อนาคตได้หรือไม่ อย่างไร
.....
.....

**แบบสัมภาษณ์ผู้สอนเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้
เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน**

9. ท่านคิดว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน มีกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

10. ท่านคิดว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกการเรียนรู้ด้วยตนเองหรือไม่

.....

.....

11. ท่านคิดว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนวิเคราะห์ตนเองได้หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

12. ท่านคิดว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนสามารถวางแผนการเรียนรู้ ด้วยตนเองได้หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

13. ท่านคิดว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนสามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยตนเองได้หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

14. ท่านคิดว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนสามารถนำเสนอผลการเรียนรู้ ด้วยตนเองได้หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

15. ท่านคิดว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนสามารถสังเคราะห์ความรู้ ด้วยตนเองได้หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

16. ท่านคิดว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนสามารถตรวจสอบผลการเรียนรู้ ด้วยตนเอง
ได้หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

17. ท่านคิดว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนสามารถสะท้อนผลการเรียนรู้ได้หรือไม่
อย่างไร

.....

.....

18. ท่านคิดว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนสามารถนำทักษะที่ได้ฝึกฝนไปใช้ในการ
เรียนรู้ในอนาคตได้หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ช ตัวอย่างแบบบันทึกกิจกรรมของผู้เรียน

ชื่อ-สกุล..... เจษฎาภรณ์ นันทาร รหัสประจำตัว..... 008
 วันที่..... 30 ธ.ค. ๕๖
 วันที่..... วิชา ปกครองชั้น ปวช. ๓

คำชี้แจง แบบการวิเคราะห์ตนเองของผู้เรียนใช้วิเคราะห์ความถนัดและข้อจำกัดในการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยให้ผู้เรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน □ ที่ตรงกับความเป็นจริงของผู้เรียนมากที่สุด

1. คุณลักษณะใดที่ผู้เรียนคิดว่าตนเองมีความพร้อมในการเรียนรู้ (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☒ ความสนใจใฝ่รู้
☐ ความเชื่อมั่นในตนเอง
☒ ความมีวินัยในตนเอง
☐ ความรับผิดชอบในการเรียน
☐ อื่นๆ(ระบุ).....

2. ทักษะใดที่ผู้เรียนคิดว่าตนเองมีเพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☒ ทักษะการอ่าน
☐ ทักษะการเขียน
☒ ทักษะการสืบค้นข้อมูล
☐ ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์
☐ อื่นๆ(ระบุ).....

3. วิธีการเรียนรู้ใดที่ผู้เรียนมากที่สุด (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ พร้อมระบุเหตุผล)

- ☒ การสืบค้นด้วยตนเอง เนื่องจาก.....

☐ การบรรยายโดยผู้สอน เนื่องจาก.....

☐ การอภิปรายร่วมกันระหว่างผู้เรียนและผู้สอน เนื่องจาก.....

☐ การปฏิบัติจริงด้วยตนเอง เนื่องจาก.....

☒ อื่นๆ(ระบุ)..... การค้นหาจากงานเอกสารคอมพิวเตอร์

เนื่องจาก.....

4. การสืบค้นความรู้จากแหล่งใดเป็นสิ่งที่ผู้เรียนถนัดมากที่สุด (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ พร้อมระบุเหตุผล)

- ☒ หนังสือ/ตำรา เนื่องจาก... ได้ศึกษาค้นคว้าแล้ว
- ☐ สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต เนื่องจาก.....
- ☒ ถามผู้รู้ เนื่องจาก... ได้ปรึกษากับคุณครูและเพื่อนๆ
- ☐ อื่นๆ(ระบุ).....

เนื่องจาก.....

5. ผู้เรียนจงบอกวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง ที่ผู้เรียนคิดว่าพอใจและเหมาะสมกับตนเองมากที่สุด (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ พร้อมระบุเหตุผล)

- ☐ การสอบแบบเลือกตอบ เนื่องจาก..... ก. ๖-๗
- ☐ การสอบแบบเขียนตอบ เนื่องจาก.....
- ☒ การประเมินจากชิ้นงาน เนื่องจาก... ได้ทำชิ้นงานด้วยตัวเอง
- ☐ การสอบโดยการปฏิบัติจริง เนื่องจาก.....
- ☐ การสัมภาษณ์ เนื่องจาก.....
- ☐ การสังเกตพฤติกรรม เนื่องจาก.....
- ☐ อื่นๆ(ระบุ).....

เนื่องจาก.....

6. อุปสรรคสำคัญที่สุดที่มีต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนคืออะไร (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ พร้อมระบุเหตุผล)

- ☒ ขาดทักษะการอ่าน เนื่องจาก... ไม่ได้อ่านหนังสือ
- ☐ ขาดทักษะการเขียน เนื่องจาก.....
- ☐ ขาดทักษะการสืบค้นข้อมูล เนื่องจาก.....
- ☐ ขาดแหล่งเรียนรู้ เนื่องจาก.....
- ☐ อื่นๆ(ระบุ).....

เนื่องจาก.....

7. ผู้เรียนคาดหวังว่าจะได้รับประโยชน์อย่างไรจากการเรียนรู้ในรายวิชานี้

ได้เรียนรู้เพื่อนที่ ๑: ได้ไปศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับ...

คุณครู ได้มอบหมายให้ทำชิ้นงานด้วยตัวเอง

แบบประเมินผลการเรียนรู้

ชื่อ-สกุล นายศิริกร ชื่นชม รหัส 0004 สาขา ป. ๑ ๑๖๖
 หน่วยที่ 5 เรื่อง ผู้ประกอบการและหน้าที่ของแรงงาน
 วันที่ 8 ม.๓. ๕๖

คำชี้แจง แบบประเมินผลการเรียนรู้ใช้ประเมินเมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้เสร็จสิ้นในขั้นตอนที่ 2 การออกแบบการเรียนรู้ ของรูปแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ให้ผู้เรียนประเมินการออกแบบการเรียนรู้ของตนเองโดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของตนเองมากที่สุด

ประเด็นการประเมิน	ระดับการประเมิน				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. กิจกรรมการเรียนรู้					
1.1 สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้	✓				
1.2 มีความเหมาะสมกับเนื้อหา	✓				
1.3 มีความเป็นไปได้ในการทำกิจกรรม		✓			
1.4 มีระยะเวลาที่เหมาะสม	✓				
2. แหล่งสืบค้น					
2.1 สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้	✓				
2.2 มีความเหมาะสมกับเนื้อหา		✓			
2.3 มีความน่าเชื่อถือ		✓			
2.4 มีข้อมูลแหล่งอ้างอิงที่ชัดเจน	✓				
2.5 ผู้เรียนสามารถสืบค้นได้จริง	✓				
2.6 มีความหลากหลาย		✓			
3. วิธีการประเมินผล					
3.1 สอดคล้องกับวัตถุประสงค์		✓			
3.2 มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ		✓			
3.3 มีความหลากหลาย		✓			
4. หลักฐานผลงาน					
4.1 สอดคล้องกับวิธีการประเมินผล	✓				
4.2 มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ		✓			
5. เกณฑ์ในการประเมินผล					
5.1 มีความเหมาะสมกับบุคลิกภาพของผู้เรียน		✓			
5.2 มีความชัดเจน		✓			

7x5

35

10x4

40

75

17

75
17 = 4.41

[illegible]

ชื่อ-สกุล นายวิชาญ วัฒน รหัส ๐๐๘ สาขา ป.๑.๑
 หน้าที่ 3 เรื่อง ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ของวิทยานิพนธ์
 วันที่ 15 ธ.ค. ๖5

คำชี้แจง แบบประเมินผลการเรียนรู้ใช้ประเมินเมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้เสร็จสิ้นในขั้นตอนที่ 5 การนำเสนอผลการเรียนรู้ ของรูปแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จงประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองโดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของตนเองมากที่สุด

	ประเด็นในการประเมิน	ผลการประเมิน		
		ดี (3)	ปานกลาง (2)	ปรับปรุง (1)
1.	กิจกรรม/วิธีการในการดำเนินการเรียนรู้	3		
2.	ผลการเรียนรู้	2		
คะแนนรวม		5		
คะแนนเฉลี่ย		2.5		

เกณฑ์การประเมิน ข้อ 1

- ได้ 1 คะแนน เมื่อกิจกรรม/วิธีการสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้
 ได้ 2 คะแนน เมื่อกิจกรรม/วิธีการสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ และสามารถปฏิบัติได้จริง
 ได้ 3 คะแนน เมื่อกิจกรรม/วิธีการสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ และสามารถปฏิบัติได้จริง ภายใต้วงเวลาที่กำหนด

เกณฑ์การประเมิน ข้อ 2

- ได้ 1 คะแนน เมื่อผลการเรียนรู้ตรงตามวัตถุประสงค์
 ได้ 2 คะแนน เมื่อผลการเรียนรู้ตรงตามวัตถุประสงค์ ครอบคลุมทุกประเด็นที่กำหนด
 ได้ 3 คะแนน เมื่อผลการเรียนรู้ตรงตามวัตถุประสงค์ ครอบคลุมทุกประเด็นที่กำหนดและถูกต้องตามหลักวิชา

การแปลผลคะแนนเฉลี่ย

- คะแนน 2.51 - 3.00 หมายถึง ดี
 คะแนน 1.51 - 2.50 หมายถึง ปานกลาง
 คะแนน 1.00 - 1.50 หมายถึง ปรับปรุง

แบบประเมินผลการเรียนรู้อัตโนมัติ (ฉบับปรับปรุง)

ชื่อ-สกุล... รศ. อภิสิทธิ์ มโนกุล รหัส... ๕๐๐๘ สาขา... ม.๑.๑ ๕๔
 หน่วยที่... ๕ เรื่อง... พฤติกรรมและความพึงพอใจของนักศึกษา
 วันที่... ๑๕ ม.๑. ๕๕

คำชี้แจง จากผลการดำเนินการตามแผนการเรียนรู้ของผู้เรียน จึงตอบคำถามต่อไปนี้ให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

1. การเรียนรู้ครั้งนี้ผู้เรียนคิดว่าประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด

☒ มากที่สุด ☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย ☐ ไม่ประสบความสำเร็จ

เพราะเหตุใด... เพราะ ๕๐๐๘/๑๑๑๑/๑๑๑๑/๑๑๑๑/๑๑๑๑

2. สิ่งใดที่ผู้เรียนคิดว่าช่วยให้ประสบความสำเร็จในการเรียนในครั้งนี้

๕๐๐๘/๑๑๑๑/๑๑๑๑/๑๑๑๑/๑๑๑๑

3. สิ่งใดที่เป็นอุปสรรคในการเรียนในครั้งนี้ (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ พร้อมระบุเหตุผล)

☐ ขาดทักษะการอ่าน เนื่องจาก.....

แนวทางการแก้ไขข้อบกพร่อง.....

☐ ขาดทักษะการเขียน เนื่องจาก.....

แนวทางการแก้ไขข้อบกพร่อง.....

☐ ขาดทักษะการสืบค้นข้อมูล เนื่องจาก.....

แนวทางการแก้ไขข้อบกพร่อง.....

☐ ขาดแหล่งเรียนรู้ เนื่องจาก.....

แนวทางการแก้ไขข้อบกพร่อง.....

☒ อื่นๆ(ระบุ)... ไม่สามารถสืบค้นได้ ๕๐๐๘/๑๑๑๑

เนื่องจาก.....

แนวทางการแก้ไขข้อบกพร่อง... ศึกษาเพิ่มเติมจากเอกสาร

4. ผู้เรียนคิดว่าในการเรียนรู้ครั้งนี้ผู้เรียนจะต้องเพิ่มทักษะใดในการเรียน

ให้มากขึ้น เพราะเหตุใด (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ พร้อมระบุเหตุผล)

☐ ทักษะการอ่าน เนื่องจาก.....

☐ ทักษะการเขียน เนื่องจาก.....

☐ ทักษะการสืบค้นข้อมูล เนื่องจาก.....

☒ ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ เนื่องจาก... ๕๐๐๘/๑๑๑๑

☐ อื่นๆ.....

ภาคผนวก ซ ภาพประกอบการจัดการเรียนรู้

ภาพการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้

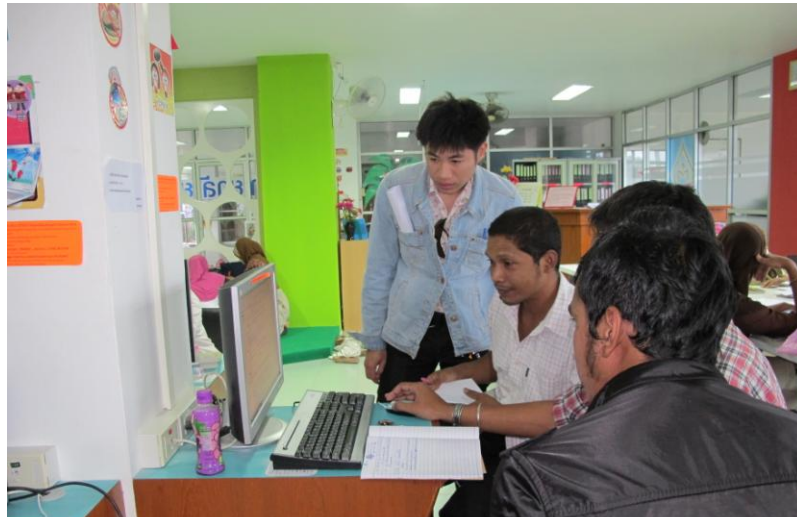
บรรยากาศการจัดการเรียนรู้

บรรยากาศการจัดการเรียนรู้

ผู้สอนแนะนำผู้เรียนในการออกแบบการเรียนรู้

ผู้เรียนสืบค้นความรู้

ความแตกต่างระหว่างวัยของผู้เรียน

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวอุไรวรรณ ชินพงษ์
วันเดือนปีเกิด	19 มิถุนายน 2513
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	169 หมู่ 10 ตำบลลำภู อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส
ตำแหน่งปัจจุบัน	ครู คศ.2 วิทยาลัยชุมชนนราธิวาส
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	วิทยาลัยชุมชนนราธิวาส สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2531	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จาก โรงเรียนนราธิวาส จังหวัดนราธิวาส
พ.ศ. 2535	ครุศาสตรบัณฑิต (วิทยาศาสตร์ทั่วไป) จาก วิทยาลัยครูสงขลา จังหวัดสงขลา
พ.ศ. 2544	การศึกษามหาบัณฑิต (การวัดผลการศึกษา) จาก มหาวิทยาลัยทักษิณ จังหวัดสงขลา
พ.ศ. 2555	การศึกษาดุษฎีบัณฑิต (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ